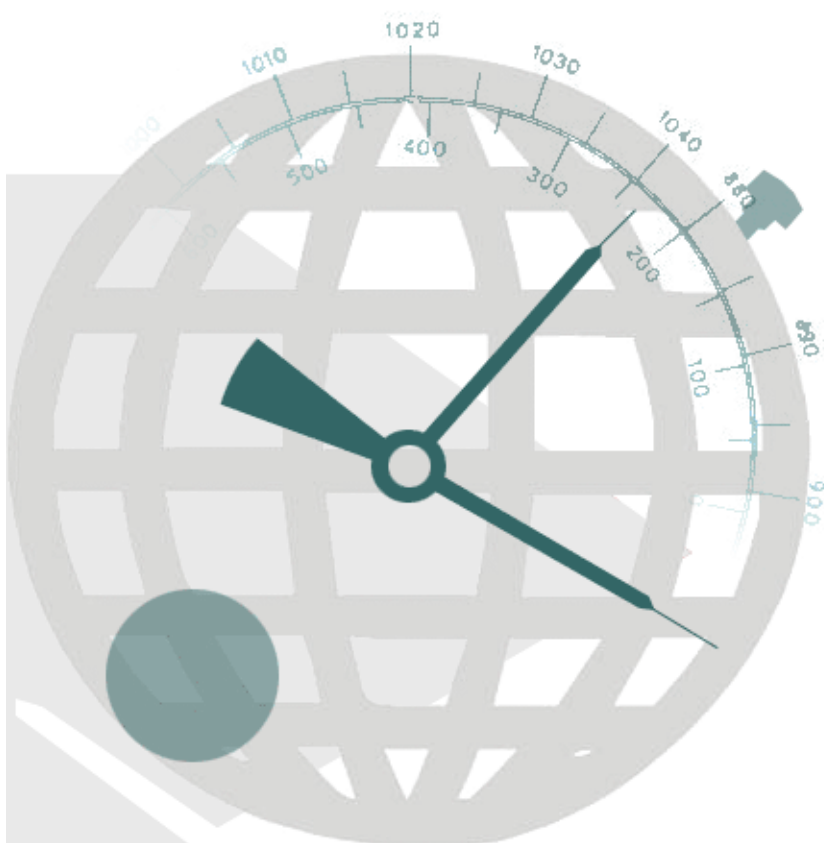

Baròmetre 17

Sobre conflictes, drets humans
i construcció de pau

Abril - Juny 2008

PROGRAMA DE CONFLICTES I
CONSTRUCCIÓ DE PAU

**Generalitat
de Catalunya**

**Agència Catalana
de Cooperació
al Desenvolupament**

**Universitat
Autònoma
de Barcelona**

El present Informe ha estat elaborat per l'equip de la Unitat d'Alerta de l'Escola de Cultura de Pau, format per: Maria Cañadas Francesch (drets humans), Albert Caramés Boada (desarmament), Vicenç Fisas Armengol (processos de pau), Patricia García Amado (crisis humanitàries), Maria Prandi Chevalier (drets humans), Gema Redondo de la Morena (rehabilitació postbèl·lica), Josep Maria Royo Aspa (conflictes armats), Eneko Sanz Pascual (desarmament), Núria Tomàs Collantes (tensions), Jordi Urgell Garcia (conflictes armats), Ana Villellas Ariño (conflictos armats) y María Villellas Ariño (gènere y construcció de pau).

Els continguts d'aquest estudi són responsabilitat exclusiva de l'Escola de Cultura de Pau i en cap cas poden considerar-se com l'opinió de la Generalitat de Catalunya.

Glossari	4	Amèrica i el Carib	111
00 Introducció	7	Àsia i Pacífic	112
01 Conflictes armats	13	Orient Mitjà	114
Conflictes armats: evolució trimestral per regions	16	5.2. L'acció humanitària durant el trimestre	115
Àfrica	16	a) Cimera de Roma: la resposta de la comunitat internacional a la crisi alimentària	115
a) Àfrica Occidental	16	b) Informe sobre desplaçament intern al món de l'IDMC	117
b) Corn d'Àfrica	16	5.3. La resposta dels donants	118
c) Grans Llacs i Àfrica Central	20	06 Desarmament	121
d) Magreb i Nord d'Àfrica	24	6.1. Iniciatives contra la proliferació d'armament lleuger	121
Amèrica	24	a) Nacions Unides	121
Àsia i Pacífic	25	b) Iniciatives internacionals	122
a) Àsia Meridional	25	c) Altres aconsegiments rellevants	123
b) Sud-est Asiàtic i Oceania	31	6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR)	125
Europa	34	a) Esdeveniment més rellevants del trimestre	127
Orient Mitjà	36	b) Relació entre els programes de DDR i la reforma del sector de la seguretat	127
02 Tensions	41	07 Drets humans y Dret Internacional Humanitari	129
Tensions: evolució trimestral per regions	46	7.1. Drets humans i Dret Internacional Humanitari (DIH): anàlisi de la situació a escala internacional	129
Àfrica	46	a) Drets humans: situació a escala internacional	129
a) Àfrica Occidental	46	b) Drets humans i Dret Internacional Humanitari en contextos de conflicte armat	133
b) Corn d'Àfrica	47	c) Drets humans i terrorisme	135
c) Grans Llacs i Àfrica Central	50	7.2. Justícia Transicional	135
d) Magreb i Nord d'Àfrica	53	a) Amnisties i lluita contra la impunitat	135
Amèrica	56	b) La Cort Penal Internacional (CPI)	136
Àsia	59	c) Tribunals Penals Internacionals ad hoc	137
a) Àsia Meridional	59	d) Tribunals Penals mixtes, híbrids o internacionalitzats	138
b) Àsia Oriental	62	e) Justícia ordinària i sistemes tradicionals de justícia	139
c) Sud-est asiàtic i Oceania	63	f) Comissions de recerca de la Veritat i altres comissions d'investigació	140
Europa	68	08 Dimensió de gènere en la construcció de pau	143
a) Sud-est d'Europa	68	8.1. L'impacte de la violència i els conflictes des d'una perspectiva de gènere	143
b) Caucas	68	a) Violència sexual com a arma de guerra	144
Orient Mitjà	72	b) Violència domèstica contra les dones en contextos bèl·lics	145
03 Processos de Pau	77	c) Crisi alimentària	146
3.1 Evolució dels processos de pau	77	d) Inequitat de gènere	147
Àfrica	78	8.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere	148
a) Àfrica Occidental	78	a) Acords de pau	149
b) Corn d'Àfrica	79	b) Desarmament	149
c) Grans Llacs i Àfrica Central	81	Escola de Cultura de Pau (UAB)	143
d) Magreb i Nord d'Àfrica	83		
Amèrica	84		
Àsia	85		
a) Àsia Meridional	85		
b) Àsia Oriental	89		
c) Sud-est asiàtic i Oceania	89		
Europa	91		
a) Sud-est d'Europa	91		
b) Caucas	92		
Orient Mitjà	94		
04 Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament Internacional	97		
4.1. Evolució de la rehabilitació postbèl·lica per àmbits d'intervenció	97		
a) Seguretat	98		
b) Govern i participació	100		
c) Justícia i reconciliació	102		
d) Benestar social i econòmic	103		
4.2. Països en fase avançada de rehabilitació.	104		
Esdeveniments més destacats			
4.3. Acompanyament internacional	105		
05 Crisis humanitàries i acció humanitària	107		
5.1. Evolució dels contextos de crisi humanitària	107		
Àfrica	108		
a) Àfrica Austral	108		
b) Àfrica Occidental	108		
c) Banya d'Àfrica	109		
d) Grans Llacs i Àfrica Central	110		

ACNUR: Alt Comissionat de Nacions Unides per als Refugiats
ACP: Àsia, Carib, Pacífic
ACH: Acord de Cessament d'Hostilitats
ADF: *Afghanistan Development Forum*
AIEA: Agència Internacional de l'Energia Atòmica
AMIB: Missió de la Unitat Africana a Burundi
ANP: Autoritat Nacional Palestina
AOD: Ajuda Oficial al Desenvolupament
APC: Autoritat Provisional de la Coalició
APHC: *All Parties Hurriyat Conference*
AUC: *Autodefensas Unidas de Colombia*
BICC: *Bonn International Center for Conversion*
BM: Banc Mundial
BONUCA: Oficina de les Nacions Unides de Suport a la Consolidació de la Pau a R. Centrafricana
BRF: *Bougainville Resistance Force*
CAD: Comitè d'Ajuda al Desenvolupament
CAP: *United Nations Inter-Agency Consolidated Appeal Process* (Crida Consolidada Interagències de Nacions Unides)
CARICOM: *Caribbean Community*
CAS: Assistència Estratègia País
CASA: *Coordinating Action on Small Arms*
CDHNU: Comissió de Drets Humans de Nacions Unides
CEI: Comunitat d'Estats Independents
CEMAC: Comunitat Econòmica i Monetària dels Països d'Àfrica Central
CICR: Comitè Internacional de la Creu Roja i la Mitja Lluna Roja
COAV: *Children in Organised Armed Conflict*
CODHES: *Consultoría para los Derechos Humanos y el Desplazamiento*
CPI: Cort Penal Internacional
CPN: *Communist Party of Nepal*
DDR: Desarmament, Desmobilització i Reintegració
Dòlars: Dòlars d'EUA
ECHA: Comitè Executiu Afers Humanitaris
ECHO: Oficina d'Ajuda Humanitària de la Unió Europea
ECOMOG: *Economic Community of West African States Monitoring Group*
ECOSOC: Consell Econòmic i Social de Nacions Unides
ECOWAS: Comunitat Econòmica d'Estats d'Àfrica Occidental
EEBC: Comissió de Fronteres entre Eritrea i Etiòpia
EUA: Estats Units d'Amèrica
ELN: *Ejército de Liberación Nacional*
ENA: Exèrcit Nacional Albanès
EUFOR: *European Union Forces*
EZLN: *Ejército Zapatista de Liberación Nacional*
Fad'H: *Forces Armées d'Haïti*
FAO: Organització per a l'Alimentació i l'Agricultura de Nacions Unides
FARC: *Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia*
FDD: *Forces pour la Défense de la Démocratie*

FDI: Fons de Desenvolupament per a Iraq
FDLR: *Forces Démocratiques per a l'Alliberament de Rwanda*
FFAA: Forces Armades governamentals
FKM: *Front Kedaulatan Maluku* (Front per a la Sobirania de Moluques)
FLEC: *Frente de Libertação do Enclave de Cabinda*
FMI: Fons Monetari Internacional
FNL: *Forces Nationales de Libération*
GAFI: Grup d'Acció Financera
GAM: *Gerakin Aceh Merdeka* (Moviment d'Aceh Lliure)
GIA: Grup Islàmic Armat
GNT: Govern Nacional de Transició
GPP: *Groupeement Patriotique pour la Paix*
GSPC: Grup Salafista per a la Predicació i el Combat
HIPC: *Heavily Indebted Poor Countries* (Països Pobres Fortament Endeutats)
IANSA: *International Action Network on Small Arms*
ICBL: *International Campaign to Ban Landmines*
IDG: Índex de Desenvolupament relatiu al Gènere
IDH: Índex de Desenvolupament Humà
IDP: *Internally Displaced Persons* (Persones Desplaçades Internes)
IEMF: *Interim Emergency Multinational Force* (Força Multinacional Provisional d'Emergència)
IFM: *Isatubu Freedom Movement*
IGAD: *Intergovernmental Authority on Development*
IISS: *International Institute for Strategic Studies*
IOM: Organització Internacional de Migracions
IPC: Índex de Percepció de la Corrupció
IRIN: *United Nations Integrated Regional Information Network*
IRIS: *Institut de Relations Internationales et Stratégiques*
ISAF: Força Internacional d'Assistència a la Seguretat
ISDR: *International Strategy for Disaster Reduction*
JEM: *Justice and Equality Movement*
JKLF: *Jammu and Kashmir Liberation Front*
KANU: *Kenya African National Union*
LDC: *Least Developed Countries* (Països Menys Desenvolupats)
LND: Lliga Nacional Democràtica
LRA: *Lord's Resistance Army*
LTTE: *Liberation Tigers Tamil Eelam* (Tigres d'Alliberament de la Terra Preciosa dels Tamil)
LURD: *Liberians United for Reunification and Democracy*
MAS: *Movimiento Al Socialismo*
MDC: *Mouvement for the Democratic Change*
MDJT: *Mouvement pour la Démocratie et la Justice au Tchad*
MDF: *Meckauvi Defense Force*

MDR: Moviment Democràtic Republicà
MERCOSUR : Mercat Comú del Sur
MFDC: *Mouvement des Forces Démocratiques de Casamance*
MILF: *Moro Islamic Liberation Front*
MINUCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire
MINURSO: *Misión de Naciones Unidas para el Referéndum en el Sáhara Occidental*
MINUSTAH: Missió de Nacions Unides per a l'Estabilització d'Haití
MJP : *Mouvement pour la Justice et la Paix*
MLC: *Mouvement pour la Libération du Congo*
MNLF: *Moro National Liberation Front*
MODEL: *Movement for Democracy in Liberia*
MONUC: Missió de Nacions Unides a RD Congo
MPCI: *Mouvement Patriotique de Côte d'Ivoire*
MPIGO: *Mouvement Patriotique pour l'Indépendance du Grand Ouest*
MPLA: Moviment per a l'Alliberament d'Angola
MSF: Metges Sense Fronteres
NDC: *National Democratic Congress*
NDFB: *National Democratic Front of Bodoland*
NEPAD: *New Economic Partnership for African Development*
NMRD: *National Mouvement for Reform and Development*
NLFT: *National Liberation Front of Tripura*
NPA: *New People's Army*
NPP: *New Patriotic Party*
NRC: *Norwegian Refugee Council*
NSCN (IM): *National Socialist Council of Nagaland – Isak – Muivah*
OCDE: Organització de Cooperació i Desenvolupament Econòmic
OCHA: Oficina de Coordinació d'Afers Humanitaris de Nacions Unides
OCI: Organització de la Conferència Islàmica
ODM: Objectius de Desenvolupament del Mil·lenari
OEA: Organització dels Estats Americans
OMC: Organització Mundial del Comerç
OMS: Organització Mundial de la Salut
ONG: Organització No Governamental
ONU: Organització de les Nacions Unides
ONUB: Missió de Nacions Unides a Burundi
ONUSIDA: Programa de les Nacions Unides sobre el VIH/SIDA
OPM: *Organisasi Papua Merdeka* (Organització de la Papua Lliure)
OSCE: Organització per a la Seguretat i Cooperació a Europa
OTAN: Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord
PAC: *Patrullas de Autodefensa Civil*
PDP: *People's Democratic Party*
PESC: Política Exterior i de Seguretat Comuna
PESD: Política Europea de Seguretat i Defensa
PIB: Producte Interior Brut

PMA: Programa Mundial d'Aliments
PNB: Producte Nacional Brut
PNUD: Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament
PRIO: *Peace Research Institute of Oslo*
PWG: *People's War Group*
RAMSI: *Regional Assistance Mission to the Solomon Islands*
RCD-Goma: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Goma*
RCD-K-ML: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-Mouvement pour la Libération*
RCD-N: *Rassemblement Congolais pour la Démocratie-National*
RTFT: *Results Focused Transnational Framework*
RSM: *Republik Maluku Selatan* (República de Moluques del Sud)
RUF: *Revolutionary United Front*
SADC: *South African Development Community*
SFOR: *Stabilisation Force*
SIPRI: *Stockholm International Peace Research Institute*
SLA: *Sudan's Liberation Army*
SPLA: *Sudan's People Liberation Army*
TLCAN: Tractat de Lliure Comerç per a Amèrica del Nord
TNP: Tractat de No Proliferaió Nuclear
UA: Unió Africana
UAB: Universitat Autònoma de Barcelona
UE: Unió Europea
ULFA: *United Liberation Front of Assam*
UNAMA: Missió d'Assistència de Nacions Unides a Afganistan
UNAMIS: Missió Avançada de Nacions Unides a Sudan
UNAMSIL: Missió de Nacions Unides per a Sierra Leone
UNDG: Grup de Nacions Unides per al Desenvolupament
UNDOF: Força d'Observació de la Separació de Nacions Unides
UNESCO: Organització de Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura
UNFICYP: Força de les Nacions Unides per al Manteniment de la Pau a Xipre
UNICEF: Fons de Nacions Unides per a la Infància
UNIDIR: Institut de Nacions Unides per a la Investigació sobre el Desarmament
UNIFEM: Fons de Desenvolupament de Nacions Unides per a la Dona
UNIFIL: Força Interina de Nacions Unides a Líban
UNFPA: Fons de Nacions Unides per a la Població
UNITA: *União para a Independência Total de Angola*
UNAMA: Missió de Nacions Unides a Afganistan
UNMA: Missió de Nacions Unides a Angola
UNMEE: Missió de Nacions Unides a Etiòpia y Eritrea
UNMIK: Missió d'Administració Interina de Nacions Unides a Kosovo
UNMIL: Missió de Nacions Unides a Libèria

UNMISET: Missió de Nacions Unides de Suport a Timor-Leste

UNMOGIP: Grup d'Observació Militar de Nacions Unides a Índia i Pakistan

UNMOP: Missió d'Observació de Nacions Unides a Prevlaka

UNMOVIC: Comissió de Supervisió i Verificació de les Inspeccions de Nacions Unides

UNOCI: Missió de Nacions Unides a Côte d'Ivoire

UNOGBIS: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides a Guinea-Bissau

UNOL: Oficina de Suport a la Construcció de Pau de Nacions Unides en Libèria

UNOMIG: Missió d'Observació de Nacions Unides a Geòrgia

UNOTIL: Oficina de Nacions Unides a Timor-Leste

UNPOS: Oficina Política de Nacions Unides a Somàlia

UNPPB: *United Nations Political and Peace Building Mission*

UNRWA: *United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East* (Agència de Treball i Ajuda de Nacions Unides per als Refugiats Palestins a Orient Mitjà)

UNSCO: Oficina del Coordinador Especial de Nacions Unides per a Orient Mitjà

UNTOP: Oficina de Construcció de Pau de Nacions Unides a Tadjikistan

UNTSO: Organització per a la Supervisió de la Treva de Nacions Unides

USAID: Agència per al Desenvolupament Internacional d'EUA

USCRI: *United Nations Committee for Refugees and Immigrants*

VIH/SIDA: Virus de Immunodeficiència Humana / Síndrome de Immunodeficiència Adquirida

ZANU-PF: *Zimbabwe African National Union-Patriotic Front*

El "Baròmetre" és un informe trimestral editat en castellà, català i en anglès pel programa de Conflictes i Construcció de Pau de l'Escola de Cultura de Pau de la Universitat Autònoma de Barcelona, que **analitza els esdeveniments ocorreguts al món al llarg del trimestre (Gener – març 2008)** a través de vuit apartats: conflictes armats, tensions, processos de pau, rehabilitació postbèl·lica, crisis humanitàries, desarmament, drets humans i Dret Internacional Humanitari i dimensió de gènere en la construcció de la pau. Aquesta publicació actualitza les dades de l'informe anual "Alerta 2008" i dels anteriors números del "Baròmetre", basant-se en la informació publicada quinzenalment al "Semàfor"¹, butlletí electrònic editat igualment pel programa de Conflictes i Construcció de Pau.

Alguns dels fets més rellevants assenyalats en aquest "Baròmetre" del segon trimestre de 2008 són els següents:

Conflictes armats

- En el segon trimestre de l'any la xifra total de conflictes armats va disminuir de 28 a 27, per la reducció sostinguda de la violència intrapalestina entre Hamas i Fatah.
- La situació es va deteriorar a Nigèria (Delta del Níger), RD Congo (est), Filipines (Mindanao-MILF) i Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf).
- Per primera vegada, el grup armat de Darfur JEM va dur a terme una ofensiva a Jartum amb la intenció de derrocar al Govern.
- Sri Lanka va assistir a un increment sense precedents en el nombre d'atemptats amb bomba en llocs públics, majoritàriament a la capital.
- La signatura de l'acord entre el Govern Federal de Transició somalí i el sector moderat de l'aliança opositora va donar peu al futur desplegament d'una nova missió de l'ONU a Somàlia però no va suposar la fi de la violència.

Tensions

- En el segon trimestre, la xifra total de tensions es va elevar de 72 a 75, per l'agressió d'Eritrea a Djibouti, la violència a Sud-àfrica, i per la situació a Palestina.
- A Zimbabwe, la celebració dels comicis presidencials va generar una violència creixent que va causar el desplaçament de més de 200.000 persones.
- Les forces armades peruanes van desplegar més de 5.000 efectius en la major ofensiva militar dels últims anys contra faccions que quedaven del grup armat Sendero Luminoso.
- Es va celebrar el referèndum sobre la nova Constitució a Myanmar enmig de les crítiques per frau i intimidació i per la inacció governamental davant la crisi provocada pel cicló Nargis.
- La tensió entre Geòrgia i Rússia entorn de la regió secessionista d'Abjasia es va incrementar de forma greu després d'una sèrie de mesures militars i diplomàtiques adoptades pel Govern rus.
- Els incidents entorn de les protestes per l'alça del preu del pa a Egipte es van saldar amb la mort d'unes 15 persones, mentre el Govern prorrogava fins a l'any 2010 l'estat d'emergència

¹ Aquest número del Baròmetre inclou *Semàfors* del número 167 al 172.

Processos de pau

- Pel que fa als processos de pau, es van trencar momentàniament les negociacions que el Govern d'Uganda mantenia amb l'LRA.
- El Govern del Pakistan va intensificar el diàleg amb diversos grups talibans del nord-oest del país.
- Els Governos de Myanmar i Tailàndia estan estudiant l'experiència d'Indonèsia a la seva regió d'Aceh per aconseguir la pau en els seus respectius països.
- El Parlament de Kosovo va aprovar la nova Constitució que defineix a l'Estat com a una república parlamentària, secular i democràtica.
- Israel i Hamas van pactar un cessament total d'hostilitats, Israel i Síria van iniciar converses per aconseguir un acord de pau, amb la mediació de Turquia; i Hamas i Fatah van iniciar un procés de diàleg constructiu des de Senegal.
- El Govern libanès va aconseguir un acord amb l'oposició, amb la mediació de la Lliga Àrab.

Rehabilitació postbèl·lica

- Respecte a la rehabilitació postbèl·lica, es van celebrar eleccions constituents al Nepal i la recent Assemblea electa va aprovar l'abolició de la monarquia declarant oficialment l'establiment d'una República Federal Democràtica.
- Les eleccions presidencials a Cotê d'Ivoire, la celebració de les quals estava prevista per a finals de juliol, es van posposar una vegada més fins al 30 de novembre.
- El primer ministre de Bòsnia i Hercegovina, Nikola Spiric, va signar l'Acord d'Associació i Estabilització amb la UE gràcies a les mesures aprovades en matèria de reforma policial.
- El Govern de Timor-Leste va posar en marxa el tan esperat reconeixement dels ex combatents anunciant els noms dels potencials beneficiaris de les pensions de l'Estat per a combatents i màrtirs de l'alliberament nacional.

Crisis humanitària i acció humanitària

- Quant a les crisis humanitàries, el Govern de Zimbabwe va suspendre les activitats de les ONG internacionals acusant-les de falta de neutralitat, dificultant l'assistència a més d'un terç de la població dependent d'ajuda exterior.
- La cimera de Roma convocada per la FAO destinada a trobar solucions globals a l'augment dels preus dels aliments va concloure sense aportar respostes satisfactòries.
- Més de 120.000 persones van morir a Myanmar pels efectes del cicló Nargis i per l'oposició del Govern birmà a permetre l'entrada de personal humanitari al país.
- El nombre de persones desplaçades va augmentar per segon any consecutiu superant els 37 milions de persones segons ACNUR, dels quals 26 serien desplaçats interns.

Desarmament

- En qüestions de desarmament, els Governos de 110 països van aconseguir a Dublín un acord per a la prohibició de l'ús, producció, comerç i emmagatzemament de les bombes de dispersió.
- Es van commemorar els 10 anys de la implantació del Codi de Conducta de la UE sobre comerç d'armes mostrant certs avenços, encara que amb certs dèficits.

- La Coalició per a Acabar amb la Utilització dels Nens i les Nenes Soldats va publicar un nou informe on es denuncia la marginació que sofreix aquest col·lectiu en els programes de DDR.
- Les Forces Nouvelles van reiniciar el procés de desarmament a Côte d'Ivoire, amb la previsió que, fins a mitjans d'octubre, prop de 35.000 combatents s'hagin acollit al procés.
- Els Governos de Sudan, del sud de Sudan i Nacions Unides van signar un acord per a la desmobilització i reintegració d'uns 180.000 antics combatents

Drets humans i justícia transicional

- Amb relació als drets humans, el Sudan (Darfur), Zimbabwe, Gaza, l'Iraq i Myanmar són, segons l'informe anual 2008 d'Amnistia Internacional, els contextos amb pitjor expedient en drets humans a l'any 2007.
- El Consell de Drets Humans (CDH) va finalitzar la revisió del primer grup de països que s'han sotmès a l'Examen Periòdic Universal.
- La UE va aprovar la directiva sobre expulsió de persones en situació irregular amb fortes crítiques per part de diversos sectors.
- Les autoritats belgues van arrestar a Jean-Pierre Bemba Gombo, ex vicepresident de RD Congo, a petició de la CPI, essent la primera persona arrestada per crims a la R. Centreafricana.
- Indonèsia es va negar a posar data per a la publicació de l'informe de la Comissió Indonèsia de la Veritat i l'Amistat que va finalitzar al març.

Dimensió de gènere en la construcció de pau

- En l'apartat de dimensió de gènere en la construcció de pau, el Consell de Seguretat va aprovar una resolució sobre la violència sexual en els conflictes, enmig de les crítiques d'activistes per la despolitització de la qüestió.
- Nacions Unides va advertir sobre l'impacte que la crisi alimentària mundial està tenint sobre les dones i va destacar la necessitat de considerar-les agents actives en la superació d'aquesta crisi.
- Social Watch va publicar l'Índex d'Equitat de Gènere 2008, destacant que cap país del món ha aconseguit la plena equitat.
- La Convenció sobre les Municions de Dispersió va incorporar diverses de les recomanacions de la societat civil relatives a la integració de la dimensió de gènere en el seu text, especialment sobre l'assistència a les víctimes.
- La violència domèstica està tenint un greu impacte en les dones en països que estan en situació de conflicte armat, com van evidenciar aquest trimestre els casos d'Afganistan i Pakistan.

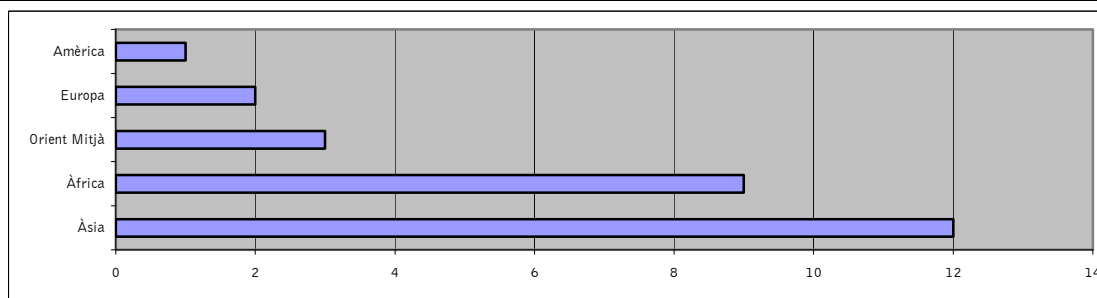

Conflictes armats

- ❑ En el segon trimestre de l'any la xifra total de conflictes armats va disminuir de 28 a 27 per la reducció sostinguda de la violència intrapalestina entre Hamàs i al-Fatah.
- ❑ La situació es va deteriorar a Nigèria (Delta del Níger), RD Congo (est), Filipines (Mindanao-MILF) i Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf).
- ❑ Per primera vegada, el grup armat de Darfur JEM va dur a terme una ofensiva a Khartum amb la intenció d'enderrocar el Govern.
- ❑ Sri Lanka va assistir a un increment sense precedents en el nombre d'atemptats amb bomba a llocs públics, en la seva majoria de la capital.
- ❑ La signatura de l'acord entre el Govern Federal de Transició somali i el sector moderat de l'aliança opositora va donar peu al futur desplegament d'una nova missió de l'ONU a Somàlia però no va suposar la fi de la violència.

En aquest apartat s'analitzen els conflictes armats¹ actius durant el segon trimestre del 2008. La xifra total pel que fa als tres mesos anteriors es va reduir de 28 a 27 conflictes, a causa de la disminució significativa i continuada de la violència intrapalestina i al gradual restabliment de la confiança entre Hamàs i al-Fatah, si bé van mantenir el control per separat de Gaza i Cisjordània respectivament. D'altra part, va destacar també l'augment de la violència en quatre contextos: Nigèria (Delta del Níger), RD Congo (est), Filipines (MILF) i Filipines (Abu Sayyaf). Pel que fa a la intensitat de la violència, es va mantenir la línia del trimestre anterior de predominança de nivells mitjans (en 14 conflictes), mentre vuit casos van tornar a destacar per la seva especial virulència (Txad, RD Congo [est], Somàlia, Sudan [Darfur], Afganistan, Sri Lanka [nord-est], Colòmbia i Iraq). Al seu torn, l'Àsia va continuar sent el continent amb major nombre de conflictes oberts (12), si bé quatre d'ells van ser d'intensitat menor (Filipines [Mindanao-MILF], Filipines [Mindanao-Abu Sayyaf], Índia [Jammu i Caixmir], Índia [Manipur]), i també el continent amb les disputes més prolongades. Les aspiracions identitàries o d'autogovern van seguir marcant el perfil de la majoria dels conflictes amb relació a les seves causes fonamentals, amb gairebé un 60% de casos en què aquestes demandes van ser motiu fonamental en la disputa.

Gràfic 1.1. Distribució regional del nombre de conflictes armats

¹ S'entén per **conflicte armat** tot enfrontament protagonitzat per grups armats regulars o irregulars amb objectius percebuts com a incompatibles, en el qual l'ús continuat i organitzat de la violència: a) provoca un mínim de 100 víctimes mortals en un any o un greu impacte al territori (destrucció d'infraestructures o de la natura) i la seguretat humana (p. ex., població ferida o desplaçada, violència sexual, inseguretat alimentària, impacte en la salut mental i en el teixit social o disrupció dels serveis bàsics); b) pretén la consecució d'objectius diferenciats dels de la delinqüència comuna, i normalment vinculats: - a demandes d'autodeterminació i autogovern, o a aspiracions identitàries; - a l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat o a la política interna o internacional d'un govern, cosa que en ambdós casos motiva la lluita per accedir o erosionar el poder; o bé - al control dels recursos o del territori.

Taula 1.1. Resum dels conflictes armats 2on trimestre 2008

Conflicte ² -inici-	Tipologia ³	Actors principals ⁴	Intensitat ⁵
			Evolució trimestral
Àfrica			
Algèria -1992-	Intern internacionalitzat	Govern, Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GSPC) / Organització d'al-Qaida al Magrib Islàmic (OQMI)	2
	Sistema		=
Txad -2006-	Intern internacionalitzat	Govern, FUC, UFDD, UFDD Fundamental, RFC, CNT, CAR i SCUD, milícies janjaweed, Sudan	3
	Govern		↑
Etiòpia (Ogaden) -2007-	Intern	Govern, ONLF, OLF	2
	Autogovern, Identitat		=
Nigèria (Delta del Níger) -2001-	Intern	Govern, MEND, MOSOP, NDPVF i NDV, milícies de les comunitats ijaw, itsereki, urhobo i ogoni, exèrcits privats de seguretat	2
	Recursos, Identitat		↑
República Centreafricana -2006-	Intern internacionalitzat	Govern, APRD, UFRD, UFR	2
	Govern		=
República Democràtica del Congo (est) -1998-	Intern internacionalitzat	Govern, milícies Mai-Mai, grups armats d'Ituri, FDLR, milícies Rastes, Congrés National pour la Défense du Peuple (general Laurent Nkunda), missió internacional MONUC (ONU)	3
	Identitat, Govern, Recursos		↑
Somàlia -1988-	Intern internacionalitzat	Govern Federal de Transició (GFT), Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ARS, formada Unió dels Tribunals Islàmics (UTI), oposició política i armada) Etiòpia, EUA, Eritrea, senyors de la guerra,	3
	Govern		↑

² En aquesta columna s'assenyalen els Estats en els quals es desenvolupen conflictes armats. S'hi matisa entre parèntesis la regió dins d'aquest Estat a la qual se circumscriu el conflicte o el nom del grup armat que el protagonitza. Aquesta última opció s'utilitza en els casos en els quals hi ha més d'un conflicte armat en un mateix Estat o en un mateix territori dins d'un Estat, a fi de diferenciar-los.

³ Aquest informe classifica i analitza els conflictes armats a partir d'una doble tipologia, que aborda d'una banda les causes o la incompatibilitat d'interessos i, de l'altra, la confluència entre escenari del conflicte i actors. Quant a les causes, se'n poden distingir les següents: demandes d'autodeterminació i autogovern (Autogovern) o aspiracions identitàries (Identitat); oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat (Sistema) o a la política interna o internacional d'un govern (Govern), cosa que en ambdós casos motiva la lluita per accedir al poder o erosionar-lo; o lluita pel control dels recursos (Recursos) o del territori (Territori). Pel que fa a la segona tipologia, els conflictes armats poden ser interns, interns internacionalitzats o internacionals. Es considera un conflicte armat intern l'enfrontament protagonitzat per actors armats del mateix Estat que operen exclusivament a i des de l'interior d'aquest Estat. En segon lloc, s'entén per conflicte armat intern internacionalitzat aquell en el qual alguna de les parts contendents és forana, o quan l'enfrontament s'estén al territori de països veïns. Per considerar un conflicte armat intern internacionalitzat també es tindrà en compte el fet que els grups armats tinguin les bases militars als països veïns, en connivència amb aquests Estats, des dels quals llancen els atacs. Finalment, s'entén per conflicte internacional aquell en el qual s'enfronten actors estatals o no estatals de dos o més països. D'altra banda, cal tenir en compte que la majoria dels conflictes armats actuals tenen una important dimensió i influència regional o internacional, a causa, entre altres factors, dels fluxos de persones refugiades, del comerç d'armes, dels interessos econòmics o polítics (com ara l'explotació legal o il·legal de recursos) que els països veïns tenen al conflicte, de la participació de combatents estrangers o del suport logístic i militar proporcionat per altres Estats.

⁴ Els actors principals que intervenen als conflictes conformen una amalgama d'actors armats regulars o irregulars. Els conflictes sol protagonitzar-los el govern, o les seves forces armades, contra un o diversos grups armats d'oposició, però també poden incloure altres grups no regulars com ara clans, guerrilles, senyors de la guerra, grups armats oposats entre si o milícies de comunitats ètniques o religioses. Encara que l'instrument bèl·lic que utilitzen més els actors és l'armament convencional i, en particular, les armes lleugeres (que són les causants del 90% de les víctimes mortals dels conflictes, principalment dones i menors), en molts casos s'empren altres mitjans, com ara atacs suïcides, atemptats i violència sexual, i fins i tot la gana és utilitzada com a instrument de guerra.

⁵ La intensitat d'un conflicte armat (alta, mitjana o baixa) i la seva evolució trimestral (escalada de la violència, reducció de la violència, sense canvis) s'avaluen principalment a partir de la seva letalitat (nombre de víctimes) i impacte a la població i al territori. Així mateix, hi ha altres dimensions que mereixen ser considerades, com la sistematització i la freqüència de la violència o la complexitat de la disputa bèl·lica (la complexitat està normalment vinculada al nombre i la fragmentació dels actors involucrats, al nivell d'institucionalització i capacitat de l'Estat i al grau d'internacionalització del conflicte, així com a l'elasticitat dels objectius i a la voluntat política de les parts per assolir acords). Per tant, solen considerar-se conflictes armats d'alta intensitat aquells que provoquen més de 1.000 víctimes mortals anuals, a més d'afectar normalment porcions significatives del territori i la població i implicar un nombre important d'actors (que estableixen interaccions d'aliança, confrontació o coexistència tàctica entre ells). Els conflictes de mitjana i baixa intensitat, en els quals es registren més de 100 víctimes mortals anuals, presenten les característiques esmentades, si bé amb menys presència i abast. Es considera que un conflicte armat finalitza quan es produeix una reducció significativa i sostinguda de les hostilitats armades, bé sigui per victòria militar, acord entre els actors enfrontats, desmobilització d'una de les parts o bé perquè una de les parts enfrontades renúncia a o limita notablement la lluita armada com estratègia per a la consecució d'uns objectius. Qualsevol d'aquestes opcions no significa necessàriament la superació de les causes de fons del conflicte armat ni tanca la possibilitat d'un resorgiment de la violència. La cessació temporal d'hostilitats, formal o tàcita, no implica necessàriament la fi del conflicte armat.

		insurgència gihadista al-Shabab, Muqawama, Hawiye Tradition and Unity Council	
Sudan (Darfur) -2003-	Intern Internacionalitzat	Govern, milícies progovernamentals <i>janjaweed</i> , diverses faccions del grup armat SLA, JEM, NRMD, NRF	3
	Autogovern, Recursos, Identitat		↑
Uganda (nord) -1986-	Intern internacionalitzat	Govern, LRA	1
	Autogovern, Identitat		=
Amèrica			
Colòmbia -1964-	Intern	Govern, FARC, ELN, paramilitars AUC	3
	Sistema		=
Àsia			
Afganistan -2001-	Intern internacionalitzat	Govern, coalició internacional (liderada pels EUA), milícies talibanes, missió internacional ISAF (OTAN), senyors de la guerra	3
	Sistema		=
Filipines (NPA) -1969-	Intern	Govern, NPA	2
	Sistema		=
Filipines (Mindanao-MILF) -1978-	Intern	Govern, MILF	1
	Autogovern, Identitat		↑
Filipines (Mindanao - Abu Sayyaf) -1991-	Intern internacionalitzat	Govern, Abu Sayyaf	1
	Autogovern, Identitat, Sistema		↑
Índia (Assam) -1983-	Intern internacionalitzat	Govern, ULFA, DHD	2
	Autogovern, Identitat		=
Índia (Jammu i el Caixmir) -1989-	Intern internacionalitzat	Govern, JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen	1
	Autogovern, Identitat		=
Índia (Manipur) -1982-	Intern	Govern, PLA, UNLF, PREPAK, KNF, KNA	1
	Autogovern, Identitat		↑
Índia (CPI-M) -1967-	Intern	Govern, CPI-M	2
	Sistema		=
Myanmar -1948-	Intern	Govern, grups armats ètnics (KNU, SSA-S, KNPP, UWSA, CNF, ALP, DKBA, KNLA, KNU/KNPLAC, SSNPLO)	2
	Autogovern, Identitat		=
Pakistan (nord-oest) -2001-	Intern internacionalitzat	Govern, milícies talibanes, milícies tribals	2
	Sistema		↓
Sri Lanka (nord-est) -1983-	Intern	Govern, LTTE, LTTE (facció del coronel Karuna)	3
	Autogovern, Identitat		↑
Tailàndia (sud) -2004-	Intern	Govern, grups armats secessionistes	2
	Autogovern, Identitat		=
Europa			
Rússia (Txetxènia) -1999-	Intern	Govern federal rus, govern regional pro rus, grups armats txetxens	2
	Autogovern, Identitat, Sistema		=
Turquia (sud-est) -1984-	Intern internacionalitzat	Govern, PKK	2
	Autogovern, Identitat		=
Orient Mitjà			
Iraq -2003-	Intern internacionalitzat	Coalició internacional liderada pels EUA i el Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs	3
	Sistema, Govern, Recursos		=
Israel-Palestina -2000-	Internacional	Govern israelià, milícies de colons, ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam), Gihad Islàmica, FPLP, FDLP, Comitès de Resistència Popular	2
	Autogovern, Identitat, Territori		=
Iemen -2004-	Intern	Govern, seguidors del clergue al-Houthi (<i>al-Shabab al-Mumen</i>)	2
	Sistema		=
1: intensitat baixa; 2: intensitat mitjana; 3: intensitat alta; ↑: escalada de la violència; ↓: reducció de la violència; =: sense canvis; Fi: deixa de considerar-se conflicte armat			

Conflictes armats: evolució trimestral per regions

Àfrica

a) Àfrica Occidental

Nigèria (Delta del Níger)		Inici del conflicte:	2001
Tipologia:	Recursos, Identitat		Intern
Actors principals:	Govern, MEND, MOSOP, NDPVF i NDV, milícies de les comunitats ijaw, itsereki, urhobo i ogoni, grups privats de seguretat		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte al Delta del Níger és fruit de les demandes no satisfetes de control dels beneficis dels recursos petrolers que es produeixen en aquestes terres. Diversos grups armats, entre els quals destaca el MEND (ijaw), exigeixen compensacions per l'impacte que les indústries extractores tenen sobre el seu territori, a més d'una participació més equitativa en el repartiment dels beneficis obtinguts de les explotacions i una descentralització més gran de l'Estat nigerià. Els atacs contra instal·lacions petroleres i bases militars, juntament amb el segrest de treballadors, són els mètodes utilitzats normalment per la insurgència. D'altra banda, aquesta situació ha menat a l'enfrontament pel control sobre la terra i els recursos a les diferents comunitats que habiten la regió.		

Es va produir una escalada d'atacs contra plataformes petroleres i oleoductes -especialment contra l'empresa Shell- protagonitzats pel grup armat MEND, que també va realitzar atemptats amb cotxes bomba. Aquest grup va denunciar que el Govern nigerià, després del seu primer any en exercici, no havia complert la seva promesa d'aconseguir la pau a la regió. El MEND va intensificar les seves activitats per a reivindicar la posada en llibertat d'un dels seus líders, Henry Okah, i per a protestar per la celebració del seu judici a porta tancada. Els advocats de la defensa van presentar una moció davant la Cort Federal de Plateau per violació dels drets del seu representat. Per la seva banda, la fiscalia va argumentar que donar publicitat al seu judici posaria en risc la seguretat del país. Aquest augment de la violència, principalment als estats de Rivers i Bayelsa, juntament amb la vaga protagonitzada durant una setmana pels treballadors d'Exxon Mobil a l'abril, van provocar que la producció petrolera del país es reduís a la meitat i afectés seriosament els preus internacionals del cru, que van assolir màxims històrics. No obstant això, cal destacar que a mitjan juny el Govern va crear un comitè per al procés de pau al Delta liderat per l'assessor especial de l'ONU, Ibrahim Gambari.

b) Banya de l'Àfrica

Etiòpia (Ogaden)		Inici del conflicte:	2007
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern	
Actors principals:	Govern, grups armats ONLF, OLF		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=

Síntesi: Etiòpia és objecte de moviments de caràcter secessionista o de rebuig del poder central des dels anys setanta. L'ONLF, que sorgeix el 1984 i opera a la regió etiòp d'Ogaden, al sud-est del país, exigeix un grau superior d'autonomia per a la comunitat somali que habita aquesta regió. En diverses ocasions l'ONLF ha dut a terme activitats insurgents més enllà de la regió d'Ogaden, en col·laboració amb l'OLF, que des de 1973 exigeix al govern més autonomia a la regió d'Oromiya. El govern somali ha donat suport a l'ONLF contra Etiòpia, amb qui es va enfrontar pel control de la regió entre 1977 i 1978, guerra en la qual Etiòpia va derrotar Somàlia. El final de la guerra entre Eritrea i Etiòpia el 2000 va comportar l'increment de les operacions del govern per posar fi a la insurgència a Ogaden i, després de les eleccions que es van celebrar l'any 2005, els enfrontaments entre les forces armades i l'ONLF han augmentat.

Malgrat les declaracions del primer ministre, Meles Zenawi, que va afirmar que l'operació militar de l'Exèrcit a Ogaden el 2007 havia derrotat l'ONLF, **els enfrontaments van persistir durant el trimestre**. Així, l'ONLF va cometre atemptats i atacs esporàdics contra l'Exèrcit, que al seu torn va persistir en la seva ofensiva militar i va perpetrar a més execucions extrajudicials, tortures i violència sexual, segons va denunciar Human Rights Watch. L'organització documenta l'augment de la violència des de juny del 2007, quan l'exèrcit etiòp va iniciar una campanya arran de l'atac a unes instal·lacions petrolíferes, i va donar a conèixer les greus violacions de drets humans d'aquest conflicte silenciats, tal com demostren les greus restriccions a la presència d'ONG i mitjans de comunicació.⁶ En aquest sentit, a l'abril els governs d'Etiòpia i Qatar van trencar relacions, ja que el mitjà de comunicació Al Jazeera, amb base en aquest darrer país, va difondre informacions sobre la greu situació a Ogaden. A la fi de maig un tribunal etiòp va condemnar vuit persones a mort per un atemptat perpetrar fa un any i atribuït a l'ONLF. En l'atemptat van morir cinc persones a l'acte i sis més després que la policia disparés en resposta a la multitud.

Somàlia		Inici del conflicte:	1988
Tipologia:	Govern	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern Federal de Transició (GFT), Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ALS, formada per la Unió dels Tribunals Islàmics (UTI), oposició política i armada), Etiòpia, EUA, Eritrea, senyors de la guerra, insurgència gihadista, Hawiye Tradition and Unity Council		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte armat i l'absència d'autoritat central efectiva que viu el país s'inicien el 1988, quan una coalició de grups opositors es rebel·la contra el poder dictatorial de Siad Barre i tres anys després aconsegueix enderrocar-lo. Aquesta situació dona pas a una nova lluita dins d'aquesta coalició per ocupar el buit de poder, que ha provocat la destrucció del país i la mort de més de 300.000 persones des de 1991, malgrat la intervenció internacional fracassada de principis dels anys noranta. Els diversos processos de pau per intentar instaurar una autoritat central han ensopegat amb nombroses dificultats, entre les quals destaquen la mateixa idiosincràsia de la societat somali, dividida en clans, la ingerència d'Etiòpia i el poder dels diversos senyors de la guerra. L'última iniciativa de pau va conformar el 2004 el GFT, que ha tingut el suport d'Etiòpia per intentar recuperar el control del país.		

Va augmentar també la violència a la regió centre i sud per part de la milícia al-Shabab, que va extendre el seu control a una major part del territori. Els combats entre el GFT i els seus aliats etiòps contra al-Shabab van provocar desenes de víctimes mortals setmanals, i els enfrontaments de mitjan abril a Mogadiscio, que van causar més de 100 morts, van ser qualificats com els més greus des del 1991. Els EUA van realitzar a principis de maig un atac aeri a Dusamareb en el qual va morir Aden Hashi Ayro, líder d'al-Shabab i presumpte aliat d'al-Qaida al país. Les Nacions Unides van reiterar la violació de l'embargament d'armes comesa per Etiòpia, Eritrea i Iemen, als quals es va sumar Uganda; la constant militarització i l'augment de l'activitat armada per part de tots els actors; la limitació del desplegament del GFT i els seus aliats etiòps; i la fragmentació progressiva de les forces del GFT, que podria fins i tot conduir al seu propi

⁶ Human Rights Watch, *Collective Punishment: War Crimes and Crimes Against Humanity in the Ogaden Area of Ethiopia's Somali Regional State*, 12 de juny del 2008, a <<http://hrw.org/reports/2008/ethiopia0608/ethiopia0608web.pdf>>

col·lapse.⁷ La negociació entre el GFT i l'ARS a Djibouti, facilitada per les Nacions Unides, va culminar amb un cessament d'hostilitats pendent de ser aplicat i la promesa d'una missió de manteniment de la pau de l'ONU en substitució de les tropes etiòps, que posa de manifest la divisió en el si de l'ARS. Davant l'augment d'atacs a vaixells durant el trimestre, el **Consell de Seguretat va donar llum verda a la intervenció militar internacional en aigües territorials somalis** per a prevenir els assalts als vaixells.

Quadre 1.1. Llums i ombres dels embargaments d'armes del Consell de Seguretat de l'ONU: el cas de Somàlia

En virtut del Capítol VII de la Carta de les Nacions Unides, el Consell de Seguretat de l'ONU pot adoptar mesures coercitives per a mantenir o restablir la pau i la seguretat internacionals. Les mesures van des de sancions econòmiques o d'altra índole - sempre que no suposin l'ús de la força armada- fins a la intervenció militar internacional.⁸ L'ús de sancions obligatòries té per objectiu exercir pressió sobre un Estat o entitat perquè compleixi amb els objectius fixats pel Consell de Seguretat sense necessitat de recórrer a l'ús de la força. La gamma de sancions inclou les més àmplies, de tipus econòmic i comercial, i les més selectives, com embargaments d'armes, prohibicions de viatjar, i restriccions financeres i/o diplomàtiques.

Els mecanismes de sancions, i en concret els embargaments d'armes, han estat utilitzats de forma desigual des de la creació de les Nacions Unides. Entre el 1945 i el 1989 només van ser utilitzats en dos contextos, ambdós vinculats al procés de descolonització: a l'antiga Rhodèsia del Sud (actual Zimbabwe) entre el 1968 i el 1979 (a causa de la inestabilitat interna); i a Sud-àfrica entre el 1977 i el 1994 (per la intervenció sud-africana als països veïns, la violència i inestabilitat interna, i el sistema de discriminació racial de l'Apartheid). L'abandonament d'aquests mecanismes durant la Guerra Freda es va emmarcar, com altres instruments de les Nacions Unides, en la política de competència entre blocs, de manera que la fi de la Guerra Freda va suposar, com en d'altres àrees, un creixent activisme de l'organització en aquest camp, facilitant la imposició d'embargaments d'armes. El seu ús també va afavorir el reforçament del paper de les Nacions Unides com a garant de la pau i la seguretat internacionals. A més, progressivament es va observar que els embargaments d'armes resultaven ser sancions més efectives que les sancions econòmiques, ja que afectaven les elits dels Estats i els actors armats no estatals, i tenien menys impacte humanitari. En conseqüència, durant el període 1990-2008, s'han establert 27 embargaments d'armes. Així, d'aquests 27 embargaments, 10 segueixen vigents, sis d'ells establerts a Estats (Còte d'Ivoire, Iran, Iraq, Libèria, RPD Corea i Somàlia), i quatre a grups d'actors armats no estatals (al-Qaida i els grups Talibà, els actors armats no estatals de la RD Congo, els actors armats no estatals que operen a la regió sudanesa de Darfur i al RUF, i altres actors armats no estatals de Sierra Leone). Cal remarcar tanmateix el caràcter arbitrari per a decidir l'establiment d'un embargament, vinculat a interessos dels membres permanents del Consell de Seguretat de l'ONU més que a una voluntat inequívoca de preservar la pau i la seguretat. En aquest sentit, és destacable que d'aquests 10 embargaments, només cinc fan referència a conflictes armats vigents en l'actualitat (Iraq, Somàlia, Sudan [Darfur] i els grups armats a la RD Congo i l'Afganistan). Els altres cinc fan referència a tres països que han superat recentment conflictes i que es troben en fase de rehabilitació postbèl·lica (Còte d'Ivoire, Libèria i Sierra Leone) i pateixen diferents graus de tensió interna; a l'Iran, que manté el pols amb la comunitat internacional pel suport a altres grups armats de la regió i per la suposada imminent capacitat per a fabricar armament nuclear; i a la RPD Corea, en disputa amb Corea del Sud, els EUA i el Japó, pel seu programa nuclear. Més enllà de les crítiques que es puguin fer als embargaments i la seva (in)eficàcia, existeixen 22 conflictes armats més en els quals el Consell de Seguretat de l'ONU mai ha plantejat l'establiment d'un embargament d'armes com a mesura sancionadora als actors armats no estatals o al Govern corresponent, i al voltant de 70 situacions de tensió de major o menor intensitat en les quals, en molts casos, el caràcter preventiu dels embargaments d'armes podria suposar una reducció de la conflictivitat.

No obstant això, aquests mecanismes han estat utilitzats sense les mesures d'acompanyament adequades. Així, durant els anys noranta, el seu ús per a frenar el comerç d'armes o provocar canvis significatius als contextos subjectes d'embargaments ha estat percebut com a un fracàs, fet que ha contribuït a reduir la credibilitat i l'efectivitat d'aquest instrument. A més, algunes veus de la comunitat internacional han assenyalat que són respostes que acostumen a arribar tard; que són simbòliques més que pràctiques, poc

⁷ Per a més informació, vegeu <<http://www.un.org/spanish/sc/committees/751/mg.shtml>>

⁸ Per a més informació sobre el Comitè de Sancions del Consell de Seguretat de l'ONU, vegeu <<http://www.un.org/spanish/sc/committees>>

clares en les seves definicions, cobertura i abast; que estan mancades de mecanismes de supervisió i imposició efectius; que depenen de la voluntat i de la capacitat dels Estats membres per a la seva implementació; que no suposen un fre als violadors d'embargaments, ja que aquests rarament són castigats; i que reforcen (o empitjoren) les distribucions asimètriques de poder.⁹

En el primer trimestre, el cas de Somàlia posa de manifest aquestes contradiccions. El Consell de Seguretat va crear comitès per a realitzar el seguiment i vigilar el compliment dels embargaments d'armes, que en el cas de Somàlia està vigent des del seu establiment l'any 1992.¹⁰ Davant les reiterades violacions de l'embargament imposat a Somàlia, el 2002 el Consell va crear un grup d'experts sobre infraccions de l'embargament amb l'objectiu de reforçar-lo, i l'any 2003 aquest grup va ser reemplaçat per un grup de supervisió de les infraccions actuals. En el seu últim informe, que cobreix el període entre l'octubre del 2007 i l'abril del 2008, aquest grup de supervisió destaca algunes qüestions que posen de relleu la magnitud de la situació.¹¹ Es reitera que les armes enviades a totes les parts al conflicte tenen el seu origen en alguns Estats ja al·ludits en anteriors informes, com són Eritrea, el Iemen i Etiòpia. Així mateix, destaca que l'embargament d'armes té una limitada repercussió en el conflicte, ja que totes les parts enfrontades seguien sent abastides amb normalitat, i el GFT no està en condicions de controlar l'arribada d'armes. A més, segons l'informe, càrrecs de sectors governamentals de la seguretat, càrrecs etíops i cascos blaus ugandesos de l'AMISOM van estar implicats en processos de venda d'armes, en flagrant violació de l'embargament. Aquestes armes en venda procedeixen de les existències del propi Exèrcit o són confiscades als enfrontaments amb la insurrecció. Segons els propis traficants d'armes, els principals proveïdors de municions als mercats d'armes del país són els comandaments etíops i del GFT, que estan fent un important negoci. Kenya i el grup armat d'oposició d'Ogaden ONLF també són destinataris d'armament a través de Somàlia. El grup també va constatar que existeix un solapament entre les activitats de contraban d'armes i els casos de pirateria a la majoria de ports del país. Fins i tot els EUA van violar les sancions vinculades a l'embargament, ja que van prestar assistència tècnica i formació a oficials de Somalilàndia, incomplint la resolució 1772 (2007) que inclou aquesta qüestió. Un dels exemples que posa de manifest la magnitud de la violació de l'embargament és que el grup de supervisió va obtenir informació sobre l'entrada de míssils terra-aire i antitanc, de fabricació russa i francesa. Rússia va argumentar que diversos països de l'Europa de l'Est (Bulgària, l'antiga Txecoslovàquia, Polònia, Romania i l'antiga Iugoslàvia) havien adquirit la llicència per a fabricar aquests míssils. Mentrestant, França va respondre que aquests míssils antitanc havien estat fabricats el 1978 i venuts a algun país del Golf Pèrsic.

Sudan (Darfur)		Inici del conflicte:	2003
Tipologia:	Autogovern, Recursos, Identitat		Intern internacionalitzat
Actors principals:	Govern, milícies progovernamentals <i>janjaweed</i> , diverses faccions de l'SLA, JEM, NRMD, NRF		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte de Darfur sorgeix el 2003 entorn de les demandes de més descentralització i desenvolupament de la regió per part de diversos grups insurgents, principalment l'SLA i el JEM. El govern va respondre a l'aixecament utilitzant les forces armades i les milícies àrabs <i>janjaweed</i> . Després de la signatura d'un acord de pau (DPA) entre el govern i una facció de l'SLA el maig del 2006, la violència s'ha agreujat, a més de generar la fragmentació dels grups d'oposició. Des de 2004 hi ha una missió de pau de la UA sobre el terreny, l'AMIS.		

El fet més destacat del trimestre va ser que per primera vegada el JEM va dur a terme una ofensiva a Khartum amb la intenció de derrocar el Govern. L'ofensiva va ser repel·lida per les forces armades i va causar més de 220 víctimes mortals al principi de maig. El Govern va imposar el toc de queda i es va produir la detenció massiva de sospitosos d'haver col·laborat amb el grup. El líder del JEM, Khalil Ibrahim, va amenaçar amb nous atacs tant a la capital com a les empreses petrolieres de Kordofan Sud, i va confirmar tenir suports a la capital i dintre de l'exèrcit. Les Nacions Unides van assenyalar que les possibilitats per a una negociació que

⁹ Fruchart, D., Holtom, P. y Wezeman, S. T. (2007), *United Nations Arms Embargoes, Their impact on Arms Flows and Target Behaviour*, SIPRI, Uppsala Universitet.

¹⁰ Vegeu S/RES/751 (1992), a < <http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/1992/751> >

¹¹ Per a més informació, vegeu < <http://www.un.org/spanish/sc/committees/751/mg.shtml> >

permeti una solució política al conflicte són cada vegada més remotes ja que tant el Govern com els grups armats semblen determinats a arribar a una solució militar. **HRW va acusar tant l'exèrcit com els grups armats i les milícies governamentals de cometre actes de violència sexual de forma sistemàtica** i de perpetrar atacs contra dones al voltant dels camps de desplaçats.¹² A principi del trimestre les Nacions Unides van xifrar en 300.000 les persones mortes des de l'inici del conflicte fa cinc anys, declaracions qualificades de falses pel Sudan. Finalment, el representant especial conjunt per a la UA i l'ONU, Rodolphe Adada, va destacar que la UNAMID havia aconseguit el 40% de la seva capacitat i que no esperava que el desplegament total fos possible abans l'any vinent; també va lamentar la falta de contribucions dels països membres i els atacs esporàdics a la missió.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

RD Congo (est)		Inici del conflicte:	1998
Tipologia:	Govern, Identitat, Recursos	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	govern, milícies Mai-Mai, grup armat hutu ruandès FDLR, milícies Rastes, Congrés National pour la Défense du Peuple (CNDP, general Laurent Nkunda), grups armats d'Ituri (FNI, FRPI, MRC), grup armat d'oposició burundès FNL, grups armats d'oposició ugandesos ADF-NALU i LRA		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte actual té l'origen en el cop d'Estat que va encapçalar Laurent Desiré Kabila el 1996 contra Mobutu Sese Seko. Va culminar amb la cessió del poder per part del President el 1997. Posteriorment, l'any 1998, Burundi, Ruanda i Uganda, al costat de diversos grups armats, intenten derrocar Kabila, que rep el suport d'Angola, el Txad, Namíbia, el Sudan i Zimbabwe, en una guerra que ha causat al voltant de quatre milions de víctimes mortals. El control i l'expoliació dels recursos naturals han contribuït a la perpetuació del conflicte i de la presència de les forces armades estrangeres. La signatura d'un alto el foc el 1999 i de diversos acords de pau entre 2002 i 2003 ha comportat la retirada de les tropes estrangeres i la configuració d'un govern de transició. Posteriorment, l'any 2006, es va elegir un govern, que no ha suposat la fi de la violència a l'est del país, a causa de la presència de faccions de grups no desmobilitzats i de les FDLR, responsables del genocidi de Ruanda el 1994.		

La situació a la **RD Congo** va seguir deteriorant-se. **Van augmentar els enfrontaments entre les forces armades congoleeses i el grup ruandès FDLR a la província de Kivu Nord després que vencés l'ultimàtum del 15 de març** per a procedir al desarmament voluntari. No obstant això, nombrosos analistes van subratllar que les forces armades congoleeses són insuficients per a derrotar les FDLR, compostes per uns 6.000 combatents entrenats en la guerra de guerrilles. Això fa pensar que serà necessària una sortida negociada de la situació en la qual participi Rwanda, especialment després que la MONUC alertés que es trobava al límit de les seves capacitats. En paral·lel, les Nacions Unides van destacar que els grups armats van ignorar els compromisos aconseguits a principi d'any en l'acord de pau de Goma i van continuar amb el reclutament forçat de menors per a participar en les hostilitats. En aquest sentit, la MONUC va alertar que les contínues violacions de l'alto el foc entre el CNDP i les milícies Mai Mai, i la retirada a principis de trimestre de la milícia Mai Mai PARECO del procés de pau posava en perill aquest acord. Com a conseqüència d'aquesta situació, a la província de Kivu Nord van proliferar els assentaments espontanis per a desplaçats interns que, juntament amb els camps de desplaçats ja existents, van fer elevar la xifra de persones desplaçades a un total de 875.000.¹³

¹² Human Rights Watch, *Five Years on, No Justice for Sexual Violence in Darfur*, 7 d'abril del 2008, <<http://hrw.org/reports/2008/darfur0408/darfur0408web.pdf>>

¹³ Vegeu el capítol 5 (Crisis humanitàries).

Quadre 1.2. Les missions multilaterals de pau: estat de la qüestió

A mitjan 2008 hi havia 17 missions de manteniment de la pau de l'ONU, tres missions polítiques dirigides i recolzades pel Departament de Missions de Manteniment de la Pau de l'ONU (BINUB, UNAMA i UNIOSIL) i nou missions polítiques i de construcció de pau de l'ONU recolzades pel Departament d'Assumptes Polítics de l'ONU a tot el món. Aquestes missions de l'ONU estan formades per uns 88.000 efectius¹⁴ (110.000 si es comptabilitza tot el personal de les Operacions de Manteniment de la Pau [OMP] i les tres missions polítiques) i 4.000 més, pel que fa a les missions polítiques i de construcció de pau. Això significa que el gener del 2008, amb 90.000 efectius, es va aconseguir la xifra més elevada d'efectius en missions de manteniment de la pau de la història de l'organització; i també posa de manifest l'augment continuat de missions i efectius que s'està experimentant en l'última dècada, ja que des de juny del 1999, quan es va aconseguir la xifra més baixa des de la fi de la Guerra Freda (13.000 cascos blaus), fins a l'actualitat, l'increment ha estat constant. El cost actual de les missions de manteniment de la pau s'eleva a uns 6.800 milions de dòlars per al període 2007-2008, encara que tenen un cost desigual entre elles, que van des dels 30.000 dòlars per casc blau i missió, als 175.000, depenent del desplegament, mobilitat i mandat. Aquesta xifra suposa solament el 0,5% de les despeses militars mundials (que es van elevar a 1,3 bilions de dòlars el 2007, segons l'últim anuari del SIPRI). Aquesta xifra contrasta amb la retòrica que les principals responsabilitats dels Exèrcits són la participació en missions de manteniment de la pau i tasques humanitàries.

Les Nacions Unides s'enfronten a nombrosos reptes davant la imminent creació o expansió de diverses missions, com és l'ampliació de la missió de manteniment de la pau de l'ONU/UA a Darfur (UNAMID), que es troba al 40% de la seva capacitat (9.000 efectius del total dels 19.000 militars i 6.500 policies que formaran la missió), l'ampliació de la recentment establerta MINURCAT a la R. Centreafricana i al Txad, i de la proposta d'establiment d'una missió de manteniment de la pau de l'ONU a Somàlia arran de l'últim acord de pau, on els efectius no baixaran dels 9.000. No obstant això, continuen prevalent diferents mancances i deficiències detectades durant els últims anys, com l'important component militar de les missions amb una formació deficient en tasques de manteniment i construcció de pau, o l'assumpció per part de l'àmbit militar de tasques corresponents a l'àmbit humanitari, de caràcter civil. Aquestes missions, de caràcter multidimensional, s'estableixen en contextos cada vegada més violents i amb mandats cada vegada més complexos, com posa de manifest el fet que la xifra de víctimes mortals d'efectius de les missions s'hagi triplicat des de la fi de la Guerra Freda, passant de 800 l'any 1991 a 2.500 el 31 de maig del 2008. Aquesta xifra augmentaria encara més si se li afegissin les víctimes mortals de la Força Multinacional a l'Iraq.¹⁵

Paral·lelament, al costat de les Nacions Unides, altres organitzacions de caràcter regional s'han anat implicant progressivament en tasques polítiques i de construcció de pau, com l'OSCE (amb 19 missions en l'àmbit europeu i centreesiàtic), la UE (13 missions), l'OTAN (quatre missions), la CEI (tres missions), la UA (dues missions), la CEMAC (una missió) i d'altres operacions de caràcter multilateral sota el paraigua de grups de països.¹⁶

El desplegament actual de missions multilaterals de pau ha posat de manifest, tal com assenyala l'Annual Review of Global Peace Operations,¹⁷ l'emergència d'una triple especialització de les missions, depenent de la combinació de contribuents de tropes, la localització del desplegament, i les institucions que autoritzen el desplegament. En primer lloc, apareix el nexa Àsia-Àfrica, on les missions multilaterals existents estan formades per cascos blaus africans (Nigèria, Ghana i Rwanda) i asiàtics (Bangladesh, Índia i Pakistan, i una creixent implicació de la Xina), i en les quals les Nacions Unides i la UA cooperen, amb el suport de la UE. De les 29 missions de l'ONU al món, aproximadament la meitat (14) es troben al continent africà, sis a l'Orient Mitjà, tres a Europa, cinc a Àsia i una a Amèrica. La recentment creada EUFOR RCA/TCHAD és l'única missió de manteniment de pau constituïda amb efectius occidentals, exceptuant la missió francesa Licorne a Côte d'Ivoire. En segon lloc, apareix el vincle Europa - Orient Mitjà - Àsia Central. Els països europeus són els principals contribuents de la UNIFIL (Líban), la UE és la responsable de missions polítiques a Cisjordània i Gaza, i els països europeus, a més dels EUA, són els responsables, a través de

¹⁴ Dades a 30 d'abril de 2008.

¹⁵ Aquestes dades no tenen en compte els 155.000 militars dels EUA desplegats a l'Iraq, el cost de la missió i les víctimes mortals, que s'eleva a 4.000.

¹⁶ Dades a 31 de desembre de 2007. Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2008! Informe sobre conflictes, drets humans i construcció de pau*, Icaria, Barcelona.

¹⁷ VV.AA. (2008), *Annual Review of Global Peace Operations 2008*, Center on International Cooperation, Lynne Rienner Publishers, EUA/Regne Unit.

L'OTAN, de la missió de l'Afganistan. En tercer lloc, s'observa una especialització regional en la composició de les missions i les organitzacions que es troben al darrere, ja que en cada cas hi ha una organització regional o un actor regional de pes que promou la missió: en el cas d'Haití, la missió està composta principalment per cascos blaus llatinoamericans; la missió de les Nacions Unides a Timor-Leste està composta principalment per cascos blaus de la regió (Austràlia, Nova Zelanda), de la mateixa manera que la missió a les illes Salomon, composta de militars australians. En el cas de les missions de la CEI, és Rússia el país que proveeix efectius, mentre que als Balcans són els països europeus, a través de l'OTAN, la UE i les Nacions Unides, els que componen les missions allí desplegades.

R. Centreafricana		<i>Inici del conflicte:</i>	2006
<i>Tipologia:</i>	Govern	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, APRD, UFRD, UFR		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	Durant l'any 2006, la situació al país es va agreujar per l'increment de les activitats de diversos grups insurgents, que denuncien la falta de legitimitat del govern de François Bozizé, com a producte d'un cop d'Estat contra el President Ange Félix Patassé entre els anys 2002 i 2003. El govern de Bozizé ha estat acusat de mala gestió dels fons públics i de dividir la nació. La insurgència té dos fronts: en primer lloc, a la populosa zona centre i nord-oest del país, l'APRD, dirigit per Bedaya N'Djadder, s'ha enfrontat al govern de Bozizé reivindicant un nou repartiment del poder polític. En segon lloc, cal destacar l'escalada de les operacions d'insurgència al nord-est del país per part de la coalició de grups UFDR. A aquesta inestabilitat s'ha afegit el sorgiment al nord-oest de nombrosos grups d'assaltadors de camins coneguts com a Zaraguinas.		

Malgrat la pròxima celebració del diàleg nacional, que pretén incloure representants del Govern, oposició política i militar, i societat civil del país, i que haurà d'iniciar-se a la fi de juny,¹⁸ la situació va continuar sent de greu inestabilitat a causa de l'augment dels atacs contra la població civil per part de milícies no identificades i grups d'assaltadors de camins, coneguts com a Zaraguinas, sobretot a la prefectura d'Ouham-Pendé, a la zona nord-oest del país. Aquests grups van cometre execucions sumàries, assassinats, presa d'ostatges, violacions, saquejos i tortures. A aquesta situació s'afegeix que els cossos de seguretat també es van dedicar a exigir el pagament de comissions i suborns a la població civil sota el pretext que les víctimes haurien de rebutjar el pagament de rescats i deixar que fossin els cossos de seguretat qui alliberessin la població. D'altra banda, tant els Zaraguinas com membres de l'APRD es van dedicar al robatori de bestiar, encara que el temor de la població a represàlies dels cossos de seguretat, dels Zaraguinas i de l'APRD va evitar que aquests fets fossin denunciats. A l'inici de maig, l'APRD i el Govern van assolir un acord de pau a Libreville, que preveia principalment un alto el foc i una amnistia general. A això es va sumar la signatura de l'acord de pau global el 21 de juny entre el Govern i l'APRD i l'UFDR, com a pas previ a l'inici del diàleg nacional inclusiu.¹⁹

Txad		Inici del conflicte:	2006
Tipologia:	Govern	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, FUC, UFDD, UFDD Fundamental, RFC, CNT, CAR i SCUD, milícies <i>janjaweed</i> , Sudan		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	↑

¹⁸ Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

¹⁹ *Ibíd.*

<i>Síntesi:</i>	El cop d'estat frustrat de 2004 i la reforma de la Constitució de 2005 boicotejada per l'oposició són el germen d'una insurgència que intensifica l'activitat durant l'any 2006, amb l'objectiu de derrocar el govern autoritari d'Idriss Déby. Aquesta oposició està liderada per la volàtil coalició FUC, composta per diversos grups i militars desafectes al règim, entre els quals destaca l'SCUD. S'hi afegeix l'antagonisme entre tribus àrabs i poblacions negres a la zona fronterera entre el Sudan i el Txad, vinculat a l'extensió de la guerra que pateix la regió sudanesa veïna de Darfur, com a conseqüència de les operacions transfrontereres dels grups armats sudanesos i les milícies àrabs progovernamentals sudaneses janjaweed. Aquestes forces han atacat les poblacions i camps de refugiats de Darfur situats a l'est del Txad, cosa que ha contribuït a una escalada de la tensió entre el Sudan i el Txad, que donen suport a les seves insurgències respectives.
-----------------	--

Es va produir una nova escalada de la inseguretat a l'est del país. Malgrat la substitució, a mitjan abril, del primer ministre Delwa Kassire Coumakoye per Youssoouf Saleh Abbas (conseller diplomàtic procedent de l'est que va oferir negociacions als rebels i va incloure membres de l'oposició al Govern), la coalició de grups armats Aliança Nacional va titllar els canvis d'estratègies per a debilitar l'oposició. L'abril es va iniciar amb combats entre les forces armades i la insurrecció a Adé, prop de la frontera amb el Sudan, que van marcar la tònica del trimestre. Això es va veure agreujat per l'ofensiva de l'Aliança Nacional al juny, que va prendre diverses poblacions a l'est i va assegurar que es dirigia novament a la capital, ja que ara té majors efectius que en la frustrada ofensiva del febrer. En aquesta ocasió, França va afirmar que no havia intervingut ni ho faria, encara que la coalició li va exigir neutralitat i la fi dels vols de reconeixement realitzats pels seus avions de combat sobre les posicions rebels. L'EUFOR RCA/TCHAD va iniciar les seves activitats de protecció dels camps de desplaçats i refugiats i, davant d'aquesta ofensiva, es va mantenir neutral. El president, Idriss Déby, va titllar aquesta acció de partidista. L'Exèrcit, per la seva banda, va manifestar tenir la situació sota control i va enviar contingents militars cap a l'est, el que fa preveure una nova escalada de la violència.

Uganda (nord)		Inici del conflicte:	1986
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, LRA		
Intensitat:	1	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El nord d'Uganda sofreix des de 1986 un conflicte armat en el qual el grup armat d'oposició LRA, mogut pel messianisme religiós del seu líder, Joseph Kony, intenta derrocar el govern de Yoweri Museveni i instaurar un règim basat en els Deu Manaments de la Bíblia i treure de la marginalitat a la regió nord del país. La violència i la inseguretat causada pels atacs de l'LRA contra la població civil, el segrest de menors per engrossir les seves files (al voltant de 25.000 des de l'inici del conflicte) i els enfrontaments entre el grup armat i les forces armades (al costat de les milícies progovernamentals) han provocat la mort d'unes 200.000 persones i el desplaçament forçat de prop de dos milions de persones en el moment més àlgid del conflicte. L'LRA va anar ampliant les seves activitats al sud del Sudan, que li brindava suport, fins que el 2002 aquest país va permetre a les forces armades ugandeses penetrar al seu territori en persecució del grup. Des de 2006 se celebra un procés de pau que ha aconseguit establir un cessament d'hostilitats.		

No es van produir avenços per part de l'LRA en el procés de pau, que gairebé es va trencar formalment després de les declaracions del seu líder, Joseph Kony, en aquest sentit. Inicialment, es va posposar per tercera vegada la signatura de l'acord final per a l'inici d'abril a petició de Kony, que havia sol·licitat clarificacions sobre dos temes: la seva seguretat personal i la relació entre el mecanisme de justícia tradicional Mato Oput i la Divisió Especial del Tribunal Suprem.²⁰ A principi de maig Kony no va comparèixer a una nova cita concertada a la frontera entre el Sudan i la RD Congo amb el mediador Riek Machar i una delegació de líders i ancians del nord del país.²¹ En paral·lel, durant el trimestre l'LRA va violar diverses vegades el cessament d'hostilitats al sud del Sudan, al nord-est de la RD Congo i al sud de la R. Centreafricana, on

²⁰ Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

²¹ *Ibid.*

podria haver reclutat fins a 1.000 nous menors soldats que s'afegirien als 600 combatents del grup. A mitjan juny l'LRA va atacar dues localitats al sud del Sudan i va causar 23 víctimes mortals, 14 de les quals eren soldats de l'antic grup armat SPLA, fet que va provocar la condemna per part del Govern del sud del Sudan. Representants militars de la MONUC, la RD Congo, Uganda i el sud del Sudan van acordar un pla per a llançar una operació militar conjunta contra l'LRA davant el fracàs de la negociació de pau.

d) Magreb i Nord de l'Àfrica

Algèria	<i>Inici del conflicte:</i>	1992
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern internacionalitzat
<i>Actors principals:</i>	Govern, Grup Salafista per a la Predicació i el Combat (GSPC) / Organització d'al-Qaida al Magrib Islàmic (OQMI)	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> ↑
<i>Síntesi:</i>	El conflicte s'inicia amb la il·legalització del Front Islàmic de Salvació (FIS) el 1992, després de guanyar les eleccions municipals (1990) i legislatives (1991) enfront del partit històric que havia liderat la independència del país, el Front d'Alliberament Nacional. El triomf del FIS es va produir en el marc del creixement d'un moviment islamista al llarg dels anys setanta que responia al descontentament de la població, exacerbat als anys vuitanta amb la crisi econòmica i la falta d'espais de participació política. Després de la il·legalització del FIS per part de l'Estat Major i la destitució del govern, s'inicia un període de lluita armada entre diversos grups (EIS, GIA i el GSPC, escindit del GIA i convertit en OQMI el 2007) i l'Exèrcit, amb el suport de milícies d'autodefensa. El conflicte va provocar unes 150.000 morts durant els anys noranta, la majoria civils, enmig d'acusacions d'implicació de l'Exèrcit en les massacres. Malgrat els processos de reconciliació impulsats pel govern, el conflicte roman actiu, i s'ha cobrat ja milers de víctimes des de l'any 2000.	

La violència es va cobrar desenes de víctimes en els últims mesos amb diversos atemptats en diversos punts del país. **El 8 de juny, una doble explosió va causar la mort de 12 persones, entre elles un ciutadà francès, la primera víctima d'aquesta nacionalitat des del 1994.** L'atemptat va ser reivindicat per l'Organització d'al-Qaida al Magrib Islàmic. Durant els dies precedents s'havia produït una successió d'atemptats, un d'ells a Bordj El Kiffan, als voltants d'Alger, que va provocar la mort d'un suïcida i ferides a sis persones. Es tracta del primer a la capital i rodalies des de l'atac del passat 11 de desembre contra la seu de l'ONU. Precisament al maig, un tribunal penal d'Orà va condemnar 12 islamistes a 20 anys de presó per la seva implicació en aquells fets. Així mateix, durant el trimestre, altres accions armades als voltants de la Cabília van causar la mort de diversos militars. Per altra banda, les forces de seguretat van informar de la mort i arrest de diversos membres de l'OQMI a la zona de Boumerdès i van revelar que havien executat un membre de l'organització que presumptament pretenia assassinar el president, Abdelaziz Bouteflika. Així mateix, al maig, les autoritats van informar que durant el 2007 s'havien comptabilitzat **115 segrestos producte d'accions terroristes**. D'altra banda, es van produir enfrontaments entre grups àrabs i grups de la minoria berber a Beriane, que es van saldar amb dos morts a mitjan maig.

Amèrica

Colòmbia	<i>Inici del conflicte:</i>	1964
<i>Tipologia:</i>	Govern	Intern
<i>Actors principals:</i>	Govern, FARC, ELN, nous grups paramilitars, AUC	
<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i> =

Síntesi: L'any 1964, en el marc d'un pacte d'alternança en el poder entre els partits liberal i conservador (Front Nacional), que exclouia tota alternativa política, neixen dos moviments d'oposició armada: l'ELN (d'inspiració guevarista i amb suport obrer i universitari) i les FARC (amb influència comunista i de base camperola). Durant la dècada dels anys setanta, apareixen diversos grups més (M-19, EPL, etc.), que acaben negociant amb el govern i impulsant una nova Constitució (1991) que estableix els fonaments d'un Estat Social de Dret. A la fi dels anys vuitanta sorgeixen diversos grups d'autodefensa, paramilitars instigats per sectors de les forces armades, d'empresaris i de polítics tradicionals en defensa de l'*statu quo* i del manteniment dels negocis il·legals, impulsors de l'estratègia de terror. Els diners de la droga són actualment el principal combustible que manté viva la guerra.

La mort del fundador de les FARC, l'octogenari Manuel Marulanda Vélez, per raons naturals segons la guerrilla, va generar expectatives al país sobre el curs que prendrà en el futur l'organització rebel liderada ara per l'antropòleg Alfonso Cano. Per la seva banda, els presidents andins (Chávez, Correa i Morales) li han demanat al grup armat iniciar un procés de negociació dirigit a superar el conflicte intern, cada vegada més internacionalitzat. Després de la greu crisi diplomàtica ocasionada per l'operatiu de la força pública colombiana en territori equatorià que va acabar amb la mort del líder rebel Raúl Reyes, gradualment s'avança cap a la normalització de les relacions entre els Governos de Colòmbia, Veneçuela i Equador. No obstant això, el tema del desmantellament de la base nord-americana de Manta (Equador) per l'any vinent i la probable ubicació a Colòmbia inquieta els mandataris sud-americans que recentment van acordar la constitució de la Unió de Nacions Sud-americanes (UNASUR) i la perspectiva d'un bloc regional de defensa. Els enfrontaments entre les forces governamentals i la guerrilla s'han agreujat a diferents llocs del país, i ha augmentat el nombre de baixes entre combatents segons fonts oficials. Alhora, el més recent informe d'ACNUR assenyala Colòmbia com el segon país amb més casos de desplaçats al món. Un altre factor de preocupació és l'augment dels cultius de coca al territori nacional malgrat les fumigacions i els enormes recursos de l'anomenat "Pla Colòmbia" destinat pels EUA a la lluita contra les drogues il·lícites.

Àsia i Pacífic

a) Àsia Meridional

Afganistan		Inici del conflicte:	2001
Tipologia:	Sistema	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, coalició internacional (liderada pels EUA), ISAF (OTAN), milícies talibanes, senyors de la guerra		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El país ha viscut en conflicte armat pràcticament de forma ininterrompuda des de la invasió de les tropes soviètiques el 1979, quan es va iniciar una guerra civil entre les forces armades (amb suport soviètic) i les guerrilles anticomunistes islamistes (mujahidins). La retirada de les tropes soviètiques el 1989 i l'ascens dels mujahidins al poder en 1992 en un context de caos i d'enfrontaments interns entre les diferents faccions anticomunistes, mena a l'aparició del moviment talibà, que al final de la dècada dels noranta controlava la pràctica totalitat del territori afganès. El novembre de 2001, després dels atemptats de l'11 de setembre d'al-Qaida, els EUA envaeixen el país i derroten el règim talibà. Després de la signatura dels acords de Bonn, s'hi instaura un govern interí liderat per Hamid Karzai, posteriorment confirmat per les urnes. Des de 2006 s'ha produït una escalada de la violència al país, motivada per la recomposició de les milícies talibanes.		

Van persistir els enfrontaments al sud i l'est, i van ser d'especial rellevància a províncies com Kandahar (sud-est), Helmand (sud), Nimroz (sud-oest) o Zabul (est), amb desenes de morts i impacte en desplaçaments forçats.²² Algunes zones de l'oest, com Farah, van registrar una alta

²² Vegeu el capítol 5 (Crisis humanitàries).

intensitat en la violència. El relator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials va denunciar que les milícies talibanes havien matat uns 300 civils en el que va d'any i que uns 200 més havien mort a mans de les forces de seguretat estrangeres i afganeses en el mateix període. Es van succeir les demostracions de força dels talibans, incloent un atac a Kabul contra una desfílada militar presidida pel president del país, que va sortir il·lès, i l'alliberament d'entre 1.000 i 1.500 presos, 350 d'ells talibans, d'una presó de Kandahar, la segona ciutat del país, després d'un assalt talibà a la presó. L'alliberament va desencadenar l'estat d'emergència a la ciutat, la fugida de centenars de civils, la presa de control de vuit pobles per les milícies i una ofensiva de l'OTAN al sud, saldada amb una vintena de morts. L'OTAN va denunciar que les negociacions del Pakistan amb les milícies talibanes al nord-oest del seu país estaven provocant un augment d'atacs rebels a l'Afganistan. Per altra banda, els EUA van anunciar els seus plans de reorganització de l'estructura de comandament de l'OTAN al país i d'un possible enviament de 7.000 nous soldats l'any vinent.

Quadre 1.3. "Noves guerres" o no tan noves? El debat sobre la conflictivitat actual

Un dels debats actuals en l'àmbit de l'estudi de la conflictivitat armada és el de la caracterització de les guerres actuals i la seva diferenciació o no pel que fa a conflictes passats. El terme de "noves guerres", encunyat per Mary Kaldor al començament dels anys noranta, ha passat a associar-se a una sèrie d'autors (Van Creveld, Kaldor, Kaplan, Enzensberger, Ignatieff, Snow etc.) que, sense arribar a configurar una teoria, coincideixen a apuntar a una transformació profunda de la conflictivitat armada des de la fi de la Guerra Freda. Les reaccions i crítiques als seus plantejaments han obert un interessant debat.

Pioner de les tesis entorn de les "noves guerres", Van Creveld va anunciar a començament dels anys noranta la fi de les "guerres trinitàries", aquelles que bàsicament enfrontaven Estats i en les quals es podien establir divisions clares entre govern, exèrcit i població civil. Les seves successores, les "guerres posttrinitàries", seran protagonitzades no tant per exèrcits sinó per una àmplia amalgama d'actors, que convertiran la guerra en una fi en si mateixa i no tant en la clàssica extensió militar de la política.²³ Altres autors van adoptar la idea de partida de Van Creveld i, encara que amb diferències entre ells, han plantejat una sèrie de característiques que associen de forma diferenciable la conflictivitat armada des de la postguerra freda. Alguns d'aquests trets són: a) proliferació de conflictes armats intraestatals, que passen a ser majoria, en paral·lel a un descens dels interestatals; b) pes de la globalització i del liberalisme econòmic, amb impacte en termes d'Estats febles i fallits i de transformacions socials, que poden generar un buit de poder i el sorgiment de pautes de violència per part de grups armats com milícies, grups paramilitars, bandes criminals, senyors de la guerra, etc.; c) pèrdua de força de la ideologia política com a motor de guerres, donant pas a conflictes ètnics i religiosos, i a conflictes despolititzats, depredatoris, pel control dels recursos naturals i de l'economia de guerra com a fi en si mateixa; d) augment dramàtic de l'impacte de la guerra en la població civil en termes de morts i desplaçament forçat, així com l'exercici de la violència de manera discriminada contra civils.²⁴ Aquestes "noves guerres" inclouen, segons els autors d'aquest camp, casos recents com Bòsnia i Herzegovina, Sierra Leone i Geòrgia (Abjàsia) entre d'altres, i guerres encara obertes, com Somàlia, la RD Congo o l'Iraq.

Els plantejaments sobre les "noves guerres" han estat contestats i matisats per diferents autors, que els atribueixen insuficient rigor històric i que rebutgen la idea d'un canvi profund de les guerres passades a les actuals. En canvi, plantegen que molts dels elements identificats com a nous han estat presents, en grau variable i no necessàriament lineal, al llarg de com a mínim tot el segle XX. En el fons plantegen una qüestió fonamental: són els conflictes que han canviat o és l'aproximació a aquests? La resposta no és absoluta i s'allunya de la dicotomia implícita en l'argument de "noves guerres" enfront de "guerres antigues". Apunta en canvi a una combinació de nova mirada (amb més dades estadístiques, focus d'interès diferents o més amplis, major visibilitat mediàtica de certs temes, contextos normatius diferents, etc.) i de canvis relatius a l'especificitat dels contextos.²⁵ S'accepta que els processos històrics (com per exemple el col·lapse dels Imperis Otomà i Austrohongarès; la descolonització; la desintegració de les federacions multinacionals de la URSS i Iugoslàvia; la globalització, etc.) poden generar pautes comunes en

²³ Jung, D. "Book Review Essay. New Wars, Old Warriors and Transnational Crime. Reflections on the Transformation of War" a *Cooperation and Conflict*, Vol. 40, No. 4, pàg.423-434, 2005

²⁴ Kaldor, M. *New and Old Wars: Organized Violence in a Global Era*, Cambridge: Polity, 2001; Kalyvas, S. N. " 'New' and 'Old' Civil Wars. A valid distinction?" a *World Politics*, Vol.54, octubre 2001, pàg. 99-118.; Newman, E. "The 'New Wars' Debate: A Historical Perspective is Needed", a *Security Dialogue*, Vol. 35, No.2, pàg.173-189.

²⁵ Newman, E. op.cit.

determinats períodes, però destaquen que l'anàlisi acadèmica occidental durant la Guerra Freda es va centrar en els conflictes entre els grans poders, deixant de banda les guerres internes, fins a la seva (re)descoberta després de l'enfoscament de la URSS.²⁶

De fet, alguns dels arguments de les "noves guerres" són matisats de forma contundent pels seus revisionistes (Jackson, Kalyvas, Newman, Smith, etc.) en un debat encara inacabat, i amb contraarguments que, en general, tendeixen a centrar-se en la segona meitat del segle XX o en el segle sencer però sense anar més endarrere en el temps. En primer lloc, es ressalta que les guerres intraestats han estat més freqüents que les interestats durant tot el segle XX i no solament des dels anys noranta. A més, des de la fi de la Guerra Freda, i amb l'única excepció dels primers anys de la dècada dels noranta, s'ha constatat una tendència a la baixa en el nombre de conflictes armats. En segon lloc, es qüestiona la despolitització de les "noves guerres" com a factor explicatiu primordial, i es planteja en canvi que les motivacions territorials, econòmiques, ideològiques i identitàries han caracteritzat, en grau variable, els conflictes al llarg de tot el segle XX. Les confrontacions militars acompanyades sovint de neteja ètnica en el marc de la creació dels Estats balcànics entre els segles XIX i XX en són un exemple.²⁷ Tampoc la miríada d'actors suposadament característica de l'època actual seria en realitat distintiva, com il·lustra la guerra civil del Congo (1960-1964).²⁸

Finalment, es qüestiona també que s'hagi incrementat de forma dramàtica l'impacte en seguretat humana. En aquest sentit, s'argumenta que l'exercici deliberat i discriminat de la violència contra civils, incloent l'ús de la violència sexual com a arma de guerra, la neteja ètnica i el desplaçament forçat de població, no són característiques específiques de les "noves guerres", ni tan sols solament de les guerres internes, sinó un tret distintiu, en major o menor grau, de totes les guerres, que les seves fluctuacions no són lineals en el temps, sinó vinculades a factors del context específic. També es posa en dubte la mitificació de les guerres "civilitzades" del passat, a les quals s'atribuïa tot just un 15% de víctimes civils enfront del ràtio associat a l'època actual, apuntant en canvi a ràtios de 50/50 (baixes civils enfront de baixes militars) per a la majoria dels contextos, passats i presents, amb excepcions ara i abans. La mirada històrica en seguretat humana mostra nombrosos exemples desmitificadors: la guerra de la independència de Bangladesh (1971), amb estimacions d'un milió de civils morts i de 500.000 soldats morts, i entre 250.000 i 400.000 dones i nenes violades;²⁹ el genocidi armeni per part de l'Imperi Otomà, immers en la Primera Guerra Mundial; els desplaçaments massius de població en les guerres civils russa, espanyola i xinesa;³⁰ els bombardejos de la segona Guerra Mundial; o l'ús de nens soldats en conflictes armats com els de Perú, Guatemala i El Salvador, per citar-ne alguns.³¹

El debat entorn de les "noves guerres" continua obert, amb ramificacions i noves preguntes. La distinció entre guerres civilitzades i guerres inhumanes que, segons alguns crítics, es troba subjacent en les tesis de les "noves guerres" cobra gran rellevància com a marc analític en un context global polític que busca suport moral per a intervencions militars presentades bàsicament com a humanitàries en contextos deshumanitzats malgrat la complexitat de motivacions i interessos que presentin.³² Per això, la pregunta de com són les guerres actuals requereix no només perspectiva històrica sinó també consciència acadèmica i crítica de les implicacions o derivacions polítiques i pràctiques.

Índia (Assam)		<i>Inici del conflicte:</i>	1983
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern, ULFA, DHD		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=

²⁶ Dexter, H. "New Wars, Good War and the War on Terror: Explaining, Excusing and Creating Western Neo-Interventionism" a *Development and Change*, Vol. 38, No. 6, pàg.1055-1071 (2007).

²⁷ Detrez, R. "Regional Introduction: The Tragic Consequences of Nationalism in an Ethnically Heterogeneous Region" a Van Tongeren, P., Van de Veen, H., y Verhoeven, J., eds., *Searching for Peace in Europe and Eurasia. An overview of Conflict Prevention and Peacebuilding Activities*. London: Lynne Rienner, 2002.

²⁸ Newman, E. op.cit., pàg.184.

²⁹ Melander, E.; Öberg, M.; Hall, J., Op. Cit.

³⁰ Kalyvas, S. N., Op. Cit., pàg. 110.

³¹ Kalyvas, S. N., Op. Cit., pàg. 113.

³² Dexter, H. Op. Cit.

<i>Síntesi:</i>	El grup armat d'oposició ULFA sorgeix el 1979 amb l'objectiu d'alliberar l'estat d'Assam de la colonització índia i establir un Estat sobirà. És en les transformacions demogràfiques que ha patit l'estat després de la partició del subcontinent indi, amb l'arribada de dos milions de persones procedents de Bangladesh, que rau l'origen de la reclamació de la població d'origen ètnic assamès d'un reconeixement dels seus drets culturals i civils i de la creació d'un Estat independent. Durant les dècades de 1980 i 1990 es produeixen diverses escalades de la violència, així com intents de negociació que fracassen. L'any 2005 s'inicia un procés de pau que té com a conseqüència una reducció en la violència, procés que s'interromprà l'any 2006 i donarà lloc a una nova escalada del conflicte.
-----------------	--

El nivell de violència es va mantenir elevat, malgrat els diversos acords d'alto el foc. **La situació es va deteriorar al districte de North Cachar Hills**, on el grup armat Black Widow (també conegut com a DHD(J), escissió del DHD) va dur a terme una campanya de violència contra projectes d'infraestructures, amb una vintena de morts, principalment treballadors ferroviaris. Des del gener les morts atribuïdes al Black Widow sumen ja almenys 50, i a aquesta xifra cal afegir una trentena de combatents morts o ferits en xocs amb la policia. La continuació de la violència va posar en dubte l'anunci d'alto el foc del Black Widow. El Govern indi va demanar explicacions a l'Executiu d'Assam sobre la precària situació de seguretat d'aquest districte. Així mateix, la policia va tancar diversos campaments de l'ULFA i va matar alguns dels seus membres. A més, va assenyalar que les **operacions contra l'ULFA** han comportat una reducció significativa del grup. Per altra banda, el NDFB va criticar els atacs de les forces de seguretat contra els seus membres, i va advertir al Govern que no forci el grup a abandonar l'alto el foc. La violència entre altres faccions menors rivals es va incrementar, i la població civil va ser víctima de diversos atacs insurgents.

Índia (Jammu i el Caixmir)		<i>Inici del conflicte:</i>	1989
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	govern, JKLF, Lashkar-e-Tayyeba, Hizb-ul-Mujahideen		
<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Síntesi:</i>	El conflicte armat a l'estat indi de Jammu i Caixmir té l'origen en la disputa per la regió de Caixmir que des de la independència i la partició de l'Índia i el Pakistan ha oposat ambdós Estats. En tres ocasions (1947-1948, 1965 i 1971) els dos països s'han enfrontat, reclamant la sobirania sobre aquesta regió, dividida entre l'Índia, el Pakistan i la Xina. El conflicte armat entre Índia i el Pakistan l'any 1947 dóna lloc a l'actual divisió i creació d'una frontera <i>de facto</i> entre ambdós països. Des de 1989, el conflicte armat es trasllada a l'interior de l'estat de Jammu i el Caixmir, on una multitud de grups insurgents, favorables a la independència total de l'estat o a l'adhesió incondicional al Pakistan, s'enfronten a les forces de seguretat índies. Des de l'inici del procés de pau entre l'Índia i el Pakistan el 2004, la violència ha experimentat una reducció considerable, encara que els grups armats es mantenen actius.		

Els enfrontaments entre diversos grups armats secessionistes i les forces armades van provocar la mort de desenes de persones, incloent la dotzena d'alts comandaments d'organitzacions armades que, segons el Govern, haurien mort en combat durant els quatre primers mesos de l'any. Davant la creixent infiltració des del Pakistan de diversos grups armats, a la fi d'abril les forces armades índies van incrementar la seva presència a la Línia de Control. Al maig, 63 persones van morir i 200 més van resultar ferides a la ciutat de Jaipur (estat de Rajasthan) després de l'explosió de diverses bombes. Encara que l'atemptat no va ser reivindicat, la policia el va atribuir a grups insurgents del Caixmir. Finalment, cal assenyalar que a principi d'abril la coalició de partits independentistes APHC va convocar una vaga general, durant la qual es van registrar alguns enfrontaments per a protestar contra les presumptes tortures contra presos polítics. En les mateixes dates, la policia va reprimir a Srinagar una protesta per la **trobada de prop de 1.000 tombes no identificades**, que segons organitzacions de drets humans podrien pertànyer a membres de grups armats opositors. **Organitzacions de drets humans van denunciar que entre 8.000 i**

10.000 persones podrien haver desaparegut en el marc del conflicte armat, encara que les autoritats índies van reduir-ne el nombre a entre 1.000 i 4.000 persones.

Índia (Manipur)		Inici del conflicte:	1982
Tipologia:	Autogovern, Identitat		Intern
Actors principals:	govern, PLA, UNLF, PREPAK, KNF, KNA		
Intensitat:	1	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte armat que enfronta el govern amb els diferents grups armats que operen a l'estat i alguns d'aquests entre si té l'origen en les demandes d'independència d'alguns d'aquests grups, així com en les tensions existents entre els diferents grups ètnics que conviuen a l'estat. Durant les dècades de 1960 i 1970 sorgeixen diversos grups armats, alguns d'inspiració comunista i d'altres d'adscripció ètnica, que romandran actius al llarg de les dècades posteriors. D'altra banda, el context regional (ja que es tracta d'un estat fronterer amb Nagaland, Assam i Myanmar) també marcarà el desenvolupament de la conflictivitat a Manipur, i seran constants les tensions entre grups ètnics manipuris amb població naga. L'empobriment econòmic de l'estat i l'aïllament respecte a la resta del país han contribuït decisivament a consolidar un sentiment de greuge entre la població de Manipur.		

Es van registrar enfrontaments periòdics entre els diversos grups armats que operen en l'estat, i entre aquests i la policia, saldat amb almenys una **vintena de morts**, inclosos alguns civils. Va destacar l'atac fallit contra la residència del ministre de Salut a Imphal al maig. **L'impacte sobre la població civil en qüestió de morts, extorsions i disruptions de serveis**, va tenir conseqüències: d'una banda, l'organització d'algunes protestes socials i, per una altra, la **decisió de l'Executiu de Manipur d'armar 500 civils** de les zones de Chajing i Heirok per a refermar l'estratègia de contrainsurgència. Diverses ONG es van mobilitzar contra la mesura, alertant del risc que augmentés la violència. Al seu torn, tres governs locals i 80 regidors van presentar la seva dimissió al primer ministre de l'estat en protesta per les extorsions monetàries dels grups armats. Des del mes d'abril, un total de 230 funcionaris van renunciar als seus càrrecs. D'altra banda, fonts governamentals locals van assenyalar que la majoria de les armes que entren a l'estat arriben des de la província xinesa de Iunan, a través de la frontera entre Tailàndia i Myanmar. Així mateix, el Ministeri d'Interior va xifrar en 153 els episodis de violència registrats el 2007, a conseqüència dels quals van morir 57 civils, 64 insurgents i 39 membres de les forces de seguretat.

Índia (CPI-M)		Inici del conflicte:	1967
Tipologia:	Sistema	Intern	
Actors principals:	Govern, CPI-M (naxalites)		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El conflicte armat que enfronta el govern indi amb el grup armat maoista CPI-M (conegut com naxalita, en honor de la ciutat on es va iniciar aquest moviment) afecta set estats de l'Índia. El CPI-M sorgeix a Bengala Occidental al final de la dècada de 1960, amb reclamacions relatives a l'eradicació del sistema de propietat de la terra i amb fortes crítiques al sistema de democràcia parlamentària, considerat un llegat colonial. Des de llavors, l'activitat armada ha estat constant i acompanyada de l'establiment de sistemes paral·lels de govern en les zones sota el seu control, fonamentalment rurals. Les operacions militars contra aquest grup, considerat terrorista pel govern indi, han estat constants. L'any 2004 es va iniciar un procés de negociació que va fracassar.		

El CPI-M va atacar objectius principalment policials i empresarials a diferents estats del país, especialment a Andhra Pradesh, Bihar, Jharkhand i Chattishgarh, que van causar la mort d'una vintena de policies i civils, i la destrucció d'uns 50 vehicles de companyies privades. A més,

diversos civils acusats pel CPI-M de col·laboració amb la policia van morir a mans del grup armat, segons la policia, que també va atribuir als maoistes pràctiques de reclutament de menors soldats i execucions de membres del mateix CPI-M. Al seu torn, la policia va detenir diversos combatents, incloent líders locals, i va donar mort a diverses persones, fet que va ocasionar la rendició d'alguns combatents. **L'augment d'atacs a l'estat de Jharkhand** va estar vinculat, segons el ministre d'Interior indi, a **enfrentaments entre faccions** i no tant a les forces de seguretat. D'altra banda, el panell de la comissió planificadora d'alt nivell establerta l'any 2006 per a abordar el conflicte maoista va destacar en un informe la importància de la política de la terra com un tema fonamental per a qualsevol iniciativa de resolució del conflicte. Paral·lelament, Sitaram Yechuri, membre destacat de l'executiva del CPI-M, va fer una crida als maoistes perquè abandonin les armes com a pas previ a la integració en el circuit polític, imitant els maoistes de Nepal.

Pakistan (nord-oest)		Inici del conflicte:	2001
Tipologia:	Sistema	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, milícies talibanes, milícies tribals		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	↓
Síntesi:	El conflicte armat a la zona nord-oest sorgeix com a conseqüència del conflicte armat a l'Afganistan després dels bombardeigs nord-americans el 2001. La zona comprèn les Àrees Tribals Federalment Administrades (FATA) - que havien romàs inaccessibles al govern pakistanès fins l'any 2002, quan s'inicien les primeres operacions militars a la zona- i la província de la Frontera Noroccidental. Després de la caiguda del règim talibà a l'Afganistan al final de l'any 2001, integrants de les milícies talibanes, amb suposades connexions amb al-Qaida, es refugien en aquesta zona i donen lloc a operacions militars a gran escala de les forces armades pakistaneses (prop de 50.000 soldats hi han estat desplegats), amb suport dels EUA. La població local, majoritàriament d'ètnia paixtu, ha estat acusada d'oferir suport als combatents procedents de l'Afganistan. Des de les primeres operacions l'any 2002, la violència no ha fet sinó augmentar.		

La situació va mantenir-se inestable, en línia amb els avenços i retrocessos de les iniciatives de diàleg,³³ si bé en general es va mantenir la tendència de disminució en la violència del trimestre anterior. El districte de Swat, a la província de la Frontera Nord-occidental (NWFP, per les seves sigles en anglès), i l'agència de Khyber, a les Àrees Tribals Federalment Administrades (FATA, per les seves sigles en anglès), van ser algunes de les zones més afectades pels atacs insurgents. Els **diversos altos el foc** que es van succeir al nord-oest, com el dictat per l'organització Tehrik-i-Taliban (TTP) a la fi d'abril, **es van caracteritzar per la seva fragilitat**. Al seu torn, l'acord assolit a la fi de maig amb els talibans de Swat contemplava la retirada gradual de les forces de seguretat. Almenys cinquanta persones, principalment membres de les forces de seguretat, però també combatents talibans i civils, van morir durant el trimestre al nord-oest. Els atemptats suïcides van ser un mètode recurrent durant el trimestre. A més, almenys **cinc escoles, entre les quals quatre de nenes, van ser atacades**, i a l'Agència Orakzi (FATA) els talibans van prohibir l'educació per a dones i la presència d'ONG. Un **atac aeri dels EUA contra un post de seguretat a l'Agència Mohmand, a les FATA**, va causar la mort d'11 membres de les forces de seguretat pakistaneses, de 10 combatents, i de 15 persones més. L'atac va ser qualificat de legítima defensa pels EUA en contrast amb la protesta presentada a l'OTAN pel Pakistan.

Sri Lanka (nord-est)		Inici del conflicte:	1983
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern	
Actors principals:	Govern, LTTE, LTTE (facció coronel Karuna)		

³³ Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Síntesi:</i>	L'any 1983, el grup armat d'oposició independentista tàmil LTTE inicia el conflicte armat que ha assolat Sri Lanka durant les últimes tres dècades. El procés de marginació creixent de la població tàmil per part del govern, integrat fonamentalment per les elits singaleses després de la descolonització de l'illa el 1948, duu el grup armat a reclamar la creació d'un Estat tàmil independent per la via armada. Des de 1983, cadascuna de les tres fases en les quals s'ha desenvolupat el conflicte ha finalitzat amb un procés de pau fallit. L'any 2002 s'inicien novament negociacions de pau amb la mediació noruega, després de la signatura d'un acord d'alto el foc, el fracàs de les quals va dur a la represa amb gran virulència del conflicte armat el 2006.		

L'augment de les hostilitats entre les forces armades i l'LTTE va provocar la mort de centenars de persones i el desplaçament forçós de milers. Els principals escenaris del conflicte van ser la península de Jaffna i el districte de Mannar, on el Govern estaria tractant de recuperar el control de diversos feus de l'LTTE. Durant el trimestre, ambdós contendents van dur a terme atacs aeris i marítims, que van tenir un enorme impacte en la població civil i van malmetre nombrosos habitatges i infraestructures. D'altra part, es va registrar un increment sense precedents en el nombre d'atemptats amb bomba a llocs públics, la majoria d'ells a Colombo o els seus voltants. Així, més de 70 persones van morir i diversos centenars van resultar ferides durant cinc grans atemptats (a l'inici i la fi d'abril, a mitjan maig i a l'inici de juny) que el Govern va atribuir a l'LTTE, grup que normalment no es pronuncia sobre aquestes accions. Un ministre, el segon en l'any 2008, va morir durant un d'aquests atemptats. A principi de juny les **Nacions Unides** van denunciar que més de **200 civils** haurien mort des del trencament de l'acord d'alto el foc a principis del **2008**, pel que va condemnar les accions d'ambdues parts i va exigir una major protecció per a la població no combatent.

b) Sud-est asiàtic i Oceania

Filipines (NPA)	<i>Inici del conflicte:</i>	1969
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern
<i>Actors principals:</i>	Govern, NPA	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	L'NPA, braç armat del Partit Comunista de les Filipines, inicia la lluita armada el 1969 i assoleix el seu zenit al llarg dels anys vuitanta, sota la dictadura de Ferdinand Marcos. Malgrat que les purgues internes, la democratització del país i les ofertes d'amnistia van afeblir el suport i la legitimitat de l'NPA al principi dels anys noranta, actualment s'estima que té uns 7.000 membres i està operatiu a la major part de les províncies del país. Després dels atemptats de l'11 de setembre de 2001, la seva inclusió a les llistes d'organitzacions terroristes dels EUA i la UE va erosionar enormement la confiança entre les parts i en bona mesura va provocar la interrupció de les converses de pau amb el govern de Gloria M. Arroyo. L'NPA, el principal objectiu del qual és l'accés al poder i la transformació del sistema polític i el model socioeconòmic, forma part del National Democratic Front (NDF), referent polític de l'NPA que agrupa diverses organitzacions d'inspiració comunista.	

Les forces armades van declarar que la seva ofensiva militar, que té per objectiu haver derrotat militarment l'NPA l'any 2010, va desarticular nombrosos fronts i campaments del grup, va detenir destacats líders del Partit Comunista de Filipines i de l'NPA i va reduir-ne els efectius, tant per baixes militars com per rendicions. Segons fonts d'intel·ligència, actualment el grup armat maoista compta amb entre 800 i 5.700 membres. El grup, no obstant això, va declarar que està incrementant substancialment el nombre de fronts, que disposa de més de 9.000 membres i que està actuant lliurement al 80% del territori. Les forces armades van declarar que l'NPA, que té els seus principals bastions en àrees rurals, està incrementant la seva activitat a les majors ciutats del país per a poder infiltrar-se en organitzacions de la societat civil i reclutar així nous membres. A més, el Govern va acusar l'NPA del reclutament massiu de menors, fet que suposaria una clara violació de l'acord sobre drets humans i dret internacional humanitari signat

per ambdues parts (CARHRIHL). Durant el trimestre, el principal escenari de les hostilitats va ser Mindanao, especialment després que les forces armades prenguessin el major campament de l'NPA a Mindanao Central i Nord, a la província de Bukidnon. El Govern també va declarar que estan augmentant les operacions de contrainsurgència a la província de Negros Oriental.

Filipines (Mindanao-MILF)		Inici del conflicte:	1978
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern	
Actors principals:	Govern, MILF		
Intensitat:	1	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte armat a Mindanao es remunta a la fi dels anys seixanta, data en la qual Nur Misuari va fundar l'MNLF per exigir a Manila l'autodeterminació del poble Moro, un conjunt de grups etnolingüístics islamitzats i organitzats políticament en sultanats independents des del segle XV. El MILF, per raons estratègiques, ideològiques i de lideratge, es va escindir de l'MNLF al final dels anys setanta i ha prosseguit la lluita armada fins a l'actualitat, mentre que l'MNLF va signar un acord de pau el 1996 en el qual es preveia una certa autonomia per a les àrees de Mindanao de majoria musulmana (Regió Autònoma del Mindanao Musulmà). Actualment s'estima que el MILF disposa d'uns 12.000 efectius, a pesar que l'any 2003 va signar un acord d'alt el foc (supervisat per una missió internacional) i que els últims anys s'han celebrat diverses rondes de negociació amb el govern, facilitades per Malàisia i centrades en els territoris ancestrals del poble Moro.		

El bloqueig a les negociacions de pau i la retirada parcial dels efectius de Malàisia de l'International Monitoring Team, que supervisa l'acord d'alto el foc signat per ambdues parts a mitjan 2003, va augmentar la tensió i va ser seguit de denúncies per violacions de l'alto el foc. Tant el MILF com nombroses organitzacions de la societat civil van advertir que la retirada de Malàisia podria provocar un reinici de les hostilitats a Mindanao. A la fi de maig, dos membres del MILF van morir i 17 més van resultar ferits durant un llarg enfrontament amb les forces armades a Basilan. El Govern va acusar el MILF d'haver participat en una emboscada conjuntament amb Abu Sayyaf. El MILF va negar qualsevol vincle amb el grup, i al seu torn va denunciar moviments il·legals de tropes en àrees de la seva influència. En les mateixes dates, el Govern va insinuar que el MILF podria estar darrere de la detonació d'un artefacte a la ciutat de Zamboanga en el qual tres persones van morir i 18 més van resultar ferides. Alguns dies més tard, un destacat comandant del MILF, presumptament implicat en aquest atemptat, va morir durant un enfrontament a la mateixa província de Zamboanga. Líders del grup van reconèixer que els escassos avenços en el procés de pau estan afeblint la posició negociadora de l'actual cúpula del MILF davant els sectors més bel·ligerants del grup.

Filipines (Mindanao-Abu Sayyaf)		Inici del conflicte:	1991
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Sistema	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, Abu Sayyaf		
Intensitat:	1	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El grup Abu Sayyaf lluita des del principi dels anys noranta per establir un estat islàmic independent a l'arxipèlag de Sulu i les regions occidentals de Mindanao (sud). Si bé inicialment va reclutar membres desafectes d'altres grups armats com el MILF o l'MNLF, posteriorment es va anar allunyant ideològicament d'ambdues organitzacions i va incórrer de forma cada vegada més sistemàtica en la pràctica del segrest, l'extorsió, les decapitacions i els atemptats amb bomba, cosa que li va valer la seva inclusió en les llistes d'organitzacions terroristes dels EUA i la UE. El govern filipí també l'acusa de mantenir vincles amb organitzacions considerades terroristes com al-Qaida o Jemaah Islamiyah. Segons el govern, la seva estratègia contrainsurgent, que gaudeix del suport militar dels EUA, hauria provocat la mort, en 1998 i 2006, dels líders d'Abu Sayyaf (els germans Janjalani), així com una notable disminució de la seva capacitat militar.		

Les forces armades, auxiliades per soldats dels EUA, van prosseguir la seva ofensiva contra Abu Sayyaf, especialment a Sulu. El Govern estima que el grup disposa d'uns **380 combatents** (fa vuit anys s'estimava que en tenia aproximadament **1.000**) i que actualment les seves unitats operatives estan molt fragmentades i les seves fonts de finançament molt debilitades. Segons les forces armades, Abu Sayyaf ha perdut bona part dels seus recursos externs després de la mort a la fi del 2006 del seu líder, Khadafy Janjalani, per la qual cosa en els últims mesos ha incrementat les seves activitats d'extorsió i segrest. A mitjan juny, per exemple, Abu Sayyaf va segrestar un equip de tres periodistes i un professor universitari a Jolo quan es dirigien cap a una trobada amb un dels principals líders del grup, Radulan Sahiron. Un altre dels líders més antics del grup, Isnilon Hapilon, buscat activament pel Govern dels EUA per la seva presumpta participació en el segrest de 17 ciutadans filipins i tres nord-americans l'any 2001, va resultar ferit en un enfrontament amb les forces armades. Segons fonts d'intel·ligència, dos dels principals líders de Jemaah Islamiya, Dulmatin i Umar Patek, són al sud de les Filipines i han establert una sòlida cooperació amb Abu Sayyaf. A la fi d'abril, les forces armades van declarar la presa d'un dels principals campaments d'Abu Sayyaf i Jemaah Islamiyah a Jolo, que va ocasionar nombroses baixes i va permetre la confiscació de material per a la fabricació d'explosius.

Myanmar		Inici del conflicte:	1948
Tipologia:	Autogovern, Identitat		Intern
Actors principals:	Govern, grups armats ètnics (KNU, SSA-S, KNPP, UWSA, CNF, ALP, DKBA, KNLA, KNU/KNPLAC, SSNPLO)		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	Des de 1948, desenes de grups armats insurgents d'origen ètnic s'han enfrontat al govern de Myanmar reclamant un reconeixement de les seves particularitats ètniques i culturals i demandant reformes en l'estructuració territorial de l'Estat o la independència. Des de l'inici de la dictadura militar el 1962, les forces armades han combatut grups armats als estats ètnics, i s'han combinat les demandes d'autodeterminació de les minories amb les peticions de democratització compartides amb l'oposició política. En 1988 el govern va iniciar un procés d'acords d'alto el foc amb part dels grups insurgents i els va permetre prosseguir amb la seva activitat econòmica (tràfic de drogues i pedres precioses, bàsicament). No obstant això, les operacions militars han estat constants en aquestes dècades, i han estat especialment dirigides contra la població civil, amb l'objectiu d'eliminar les bases dels grups armats. Tot plegat ha provocat el desplaçament de centenars de milers de persones.		

Amnistia Internacional va denunciar que durant l'ofensiva militar iniciada l'any 2006 contra el grup armat d'oposició KNU, les forces armades van cometre crims contra la humanitat, com execucions extrajudicials, tortures, treballs forçats o destrucció sistemàtica de collites i habitatges. Durant aquesta ofensiva, **147.000 persones** (entre elles **15.000 menors**) es van veure obligades a desplaçar-se internament a l'estat Karen i a la divisió Bago. Al començament de maig l'organització de drets humans KHRG va declarar que 370 civils, entre ells alguns menors, havien mort durant l'ofensiva militar. A la fi de maig, el president i líder històric de KNU, Saw Ba Thin Sein, va morir als 82 anys i va ser reemplaçat per Tamla Baw, vicepresident i antic comandant en cap de l'ala militar de KNU. Al sud de l'estat Shan, van seguir registrant-se alguns enfrontaments entre el grup armat d'oposició SSA-S i les forces armades o milícies progovernamentals. D'altra part, la junta militar va demanar a diversos grups armats amb els quals va signar un alto el foc (com l'NMSP, el DKBA, el KPF, l'UWSA i el PNO) que cooperessin en la celebració del referèndum sobre la Constitució. Aquesta petició va ser rebutjada per alguns dels grups. Finalment, cal destacar que els grups armats KNU, SSA-S i KNPP van rebutjar les informacions aparegudes en un rotatiu tailandès segons les quals un carregament d'armes interceptat al nord del país anava destinat a ells.

Tailàndia (sud)	<i>Inici del conflicte:</i>	2004
------------------------	-----------------------------	------

<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat	Intern
<i>Actors principals:</i>	Govern, grups armats d'oposició secessionistes	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	El conflicte al sud de Tailàndia es remunta al principi del segle XX, quan el llavors Regne de Siam i la potència colonial britànica a la península de Malàisia van decidir partir el Sultanat de Patani. Alguns territoris van quedar sota sobirania de l'actual Malàisia, i d'altres (les províncies meridionals de Songkhla, Yala, Patani i Narathiwat), sota sobirania tailandesa. Durant tot el segle XX hi ha hagut grups que han lluitat per resistir les polítiques d'homogeneïtzació política, cultural i religiosa impulsades per Bangkok, o bé per a exigir la independència d'aquestes províncies, de majoria malaio-musulmana. El conflicte va assolir el seu moment àlgid en els anys seixanta i setanta, i va remetre al llarg de les dècades següents, gràcies a la democratització del país. No obstant això, l'arribada al poder de Thaksin Shinawatra l'any 2001 va implicar un gir dràstic pel que fa a la política contrainsurgent i va antecedir l'esclat de la violència que viu la regió des de 2004.	

El Govern va declarar que, a jutjar per la reducció d'episodis de violència, la situació de seguretat ha millorat notablement al sud del país, especialment per la major cooperació de la població amb les autoritats, l'augment de les batudes (que van permetre la detenció d'importants membres del grup armat RKK) i per l'acció més contundent de la justícia. A mitjan maig, les autoritats judicials van declarar que havien emès més de 110 veredictes sobre activitats insurgents, 14 dels quals van ser de pena de mort i 50 de cadena perpètua. No obstant això, el Govern va admetre que des de l'inici del 2004 més de 3.300 persones havien estat assassinades i 6.000 més ferides, la gran majoria civils. En aquest mateix període, més de 100 docents van ser assassinats i nombroses escoles incendiades, de manera que van seguir registrant-se nombroses peticions de trasllat o de major protecció. La violència va repuntar especialment a mitjan maig, després de la primera visita a la regió del primer ministre, Samak Sundaravej, i a principi de juny, amb nombroses emboscades contra cossos de seguretat de l'Estat. Durant la seva visita, Samak Sundaravej va expressar el seu compromís amb la pacificació de les regions limítrofes amb Malàisia. Setmanes abans, s'havia reunit allà amb el seu homòleg malai per a demanar la cooperació en la lluita contrainsurgent i sol·licitar l'extradició de dos líders secessionistes.

Europa

Rússia (Txetxènia)	<i>Inici del conflicte:</i>	1999
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, identitat, sistema	Intern
<i>Actors principals:</i>	Govern federal rus, govern regional pro rus, grups armats d'oposició txetxens	
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i> =
<i>Síntesi:</i>	Després de l'anomenada primera guerra de Txetxènia (1994-1996), que va enfrontar la Federació Russa amb la república txetxena, principalment per la independència d'aquest territori (autoproclamada el 1991 en el context de descomposició de l'URSS), i que va acabar en un tractat de pau que no va resoldre l'estatus de Txetxènia, el conflicte es reobre el 1999, en l'anomenada segona guerra txetxena, amb el detonant d'unes incursions al Daguestan per part dels rebels txetxens i d'atemptats en ciutats russes. En un context preelectoral i amb un discurs antiterrorista, l'exèrcit rus va entrar de nou a Txetxènia per combatre el règim independentista moderat que havia sorgit després de la primera guerra i que estava assetjat, al seu torn, per disputes internes i una criminalitat creixent. Rússia va donar per acabada la guerra el 2001, sense acord ni victòria definitiva, i va propiciar un estatut d'autonomia i una administració txetxena pro russa, però els enfrontaments persisteixen, en paral·lel a una islamització creixent de les files rebels txetxenes i una regionalització de la lluita armada.	

Els atemptats i enfrontaments periòdics entre rebels txetxens i forces de seguretat es van saldar amb **desenes de víctimes mortals i ferits** en ambdós bàndols. Les xifres de morts de combatents des de principi d'any sumen entre 20 i 30, segons fonts oficials de la república i federals, que van admetre que encara hi ha un flux de joves txetxens que s'incorporen a les files rebels. D'altra part, a la violència entre la insurrecció rebel i les forces de seguretat es va sumar la **violència derivada de les rivalitats i lluita de poder entre les forces de la guàrdia de seguretat del president txetxè, Ramzan Kadyrov, i les del batalló Vostok**, integrat a l'Exèrcit rus i a la cadena de comandament federal. Els enfrontaments entre ambdós grups van provocar 18 morts, alguns de civils, i van donar pas als intents de Kadyrov de forçar el desmantellament legal del batalló Vostok. Ambdós nuclis de poder es van acusar mútuament de violacions de drets humans a la república. Per altra banda, el nou informe anual d'Amnistia Internacional va destacar una **millora en la situació de drets humans** a Txetxènia, tendència que també va subratllar el comissari de drets humans del Consell d'Europa de visita al nord del Caucas.³⁴

Turquia (sud-est)		Inici del conflicte:	1984
Tipologia:	Autogovern, Identitat	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern, PKK		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	El PKK, creat l'any 1978 com un partit polític de caire marxista-leninista i dirigit per Abdullah Öcalan, va anunciar el 1984 una ofensiva armada contra el govern. Es va embarcar en una campanya d'insurgència militar per reclamar la independència del Kurdistan, a la qual el govern va respondre amb contundència, en defensa de la integritat territorial. La guerra que es va desencadenar entre el PKK i el govern va afectar de manera especial la població civil kurda del sud-est de Turquia, atrapada en el foc creuat i víctima de les persecucions i les campanyes d'evacuacions forçades engegades pel govern. El conflicte va donar un gir el 1999, amb la detenció d'Öcalan i l'anunci posterior del PKK sobre l'abandonament de la lluita armada i la transformació dels seus objectius. Així, deixava enrere la demanda d'independència per centrar-se en la reivindicació del reconeixement de la identitat kurda al si de Turquia. Entre el discurs de lluita antiterrorista de Turquia i d'autodefensa per part del PKK, el conflicte es va mantenir viu en forma de tensió en els anys posteriors i va augmentar d'escala el 2007.		

Van continuar els **enfrontaments al sud-est**, que es van saldar amb la mort d'uns quaranta membres del PKK. A més, prop d'una desena de soldats van morir en xocs o a causa de l'explosió de mines, i almenys una quinzena van resultar ferits. L'Exèrcit va renovar fins a setembre sis zones de seguretat i va ordenar nous bombardejos contra el PKK al nord de l'Iraq durant l'abril, el maig i el juny. Els més greus, de l'1 i 2 de maig, van causar un balanç oficial de 150 baixes en el grup armat. A més, mitjans de comunicació turcs van apuntar a la possible mort del líder del PKK Murat Karayilan durant els bombardejos, tot i que la notícia no va ser confirmada després. En total, **el balanç oficial per la campanya aèria transfronterera es va apropar als dos centenars de rebels morts**, tot i que el PKK va admetre solament una desena de baixes pròpies i va calcular en 114 els soldats morts només en el mes de maig dintre i fora de Turquia. En paral·lel, **van millor les relacions entre l'Executiu turc i el Govern kurd del nord de l'Iraq**. D'altra banda, la tensió social per la violència entre policia i manifestants kurds durant les celebracions de març del nou any kurd es va estendre fins a entrat abril. Mentrestant, el Parlament va aprovar reformes legislatives que obren la porta a la possibilitat d'un canal de televisió estatal que emeti íntegrament en kurd.

³⁴ Vegeu el capítol 7 (Drets Humans).

Orient Mitjà

Iraq		Inici del conflicte:	2003
Tipologia:	Sistema, Govern, Recursos	Intern internacionalitzat	
Actors principals:	Govern de transició, coalició internacional liderada pels EUA i el Regne Unit, grups armats d'oposició interns i externs		
Intensitat:	3	Evolució trimestral:	=
Síntesi:	La invasió de l'Iraq per part de la coalició internacional liderada pels EUA el març de 2003, que va utilitzar la suposada presència d'armes de destrucció massiva com a argument, i amb la voluntat de derrocar el règim de Saddam Hussein per la seva suposada vinculació amb els atacs de l'11 de setembre de 2001 a Nova York, va propiciar l'inici d'un conflicte armat en el qual es van involucrar progressivament nombrosos actors: les tropes internacionals, les forces armades iraquianes, milícies i grups insurgents, i al-Qaida, entre d'altres. El nou repartiment del poder entre grups sunnites, xiïtes i kurds en el marc institucional instaurat després de l'enderrocament de Hussein va provocar el descontentament entre nombrosos sectors. La violència no ha fet sinó créixer, i s'ha imposat l'oposició armada contra la presència internacional en el país a la lluita interna pel control del poder amb un marcat component sectari des de febrer de l'any 2006, principalment entre xiïtes i sunnites.		

La violència durant el trimestre va venir marcada per l'operació a gran escala de l'exèrcit iraquí a la fi de març, amb assistència nord-americana i britànica, contra milícies xiïtes a Bàsora i posteriorment a Bagdad. Després de set setmanes de combats, van resultar mortes més de 1.000 persones i ferides més de 2.000, la majoria civils segons van informar diverses ONG. La treva pactada el 10 de maig, que va rebre el suport de l'Iran, va permetre el desplegament de 10.000 efectius de les forces de seguretat al barri de la capital de Sadr City, feu del clergue xiïta Moqtada al-Sadr. Tanmateix, els combats es van prolongar en diverses parts del país, i a mitjan juny el primer ministre Nouri al-Maliki va reiterar la seva oferta perquè "criminals i fugitius" lliuressin les seves armes i es rendissin. Per la seva banda, Moqtada al-Sadr va anunciar que la milícia d'al-Mahdi es convertia en un moviment polític pacífic, però que es dotava amb un petit braç armat per a combatre les tropes nord-americanes. Pel que fa a la presència militar dels EUA, durant el trimestre es van desenvolupar sense acord les converses amb el govern de l'Iraq per a definir les condicions de la relació entre ambdós països a partir del 2008, data en què expira el mandat atorgat per l'ONU a les forces internacionals. El primer ministre iraquí va qualificar el diàleg amb els EUA sobre aquesta qüestió d'estancat, i va criticar la proposta nord-americana per atemptar contra la sobirania de l'Iraq. Pel moment, i seguint les recomanacions del general Petraeus, que va qualificar els avenços al país de fràgils i reversibles, es va anul·lar la retirada addicional de tropes nord-americanes prevista per a després de l'estiu. D'altra banda, la violència va continuar a diversos punts del país, com ara als voltants de Mosul, on al-Qaida ha estat especialment activa. No obstant això, fonts nord-americanes van afirmar que l'organització estava essencialment derrotada a l'Iraq després de la mort o arrest de diferents dels seus membres.

Quadre 1.5. Les xifres de víctimes mortals per la violència: manipulacions i interessos

La comptabilització del nombre de víctimes mortals per violència armada (sigui per "conflicte armat", "terrorisme", o altres formes de violència) ha estat sempre una qüestió controvertida. Fer el recompte o no, fer-lo públic o no, revelar la metodologia utilitzada, o utilitzar un criteri o un altre, segueix sent motiu de profunda controvèrsia a nivell global i en nombrosos contextos en particular. Les xifres permeten interpretacions diverses i les seves repercussions són altament polítiques. El recent informe Human Security Brief 2007 (HSB) ha obert de nou el diàleg sobre el tema. L'informe qüestiona l'afirmació predominant que la incidència, i per tant l'amenaça, del terrorisme global ha augmentat.³⁵ Per exemple, el Memorial Institute for the Prevention of Terrorism (MIPT) afirma que el nombre global de víctimes del terrorisme de

³⁵ Human Security Report Project, *Human Security Brief*, 2007 a <<http://www.humansecuritybrief.info/access.html>>

1998 a 2006 s'ha quadruplicat, especialment des de la invasió de l'Iraq l'any 2003. En aquest sentit, l'HSB considera que incorporar les morts de civils iraquians en temps de guerra suposa considerar "terrorisme" un fenomen que habitualment ha estat considerat "crim de guerra" o "crim contra la humanitat". Per aquesta raó, l'HSB argumenta que si s'inclouen les morts civils de l'Iraq haurien d'haver-se inclòs les de la RD Congo, Darfur o Uganda en el recompte global de víctimes per terrorisme. La qüestió és que si s'exclou l'Iraq, les dades tant del MIPT com d'altres centres mostren un descens de més del 40% en el nombre de víctimes del terrorisme des del 2001. Per tant, incloure'l o no suposa un canvi total en el discurs sobre l'augment o no del terrorisme i de la seva amenaça.

En molts aspectes, l'Iraq centra el debat entorn de la comptabilitat de les víctimes mortals producte de la violència. Des del "no fem recomptes de víctimes", afirmat després de la invasió del 2003 per l'aleshores comandant central dels EUA, el General Tommy Franks, i precisament producte de la dramàtica experiència de visibilització de suposats combatents morts a les mans de l'Exèrcit nord-americà durant la guerra del Vietnam, la comptabilització de morts a l'Iraq ha generat múltiples polèmiques. D'entrada, les estimacions fetes per diferents fonts no oficials difereixen enormement: la més conservadora situa la xifra actual pels volts dels 90.000. El recompte el realitza l'Iraqi Body Count, organització britànica independent que basa la seva xifra en la recopilació detallada de fonts periodístiques, hospitalàries i oficials. En canvi, un dels recomptes més pessimistes l'oferia el 2006 la Johns Hopkins University en un estudi publicat en la revista *The Lancet* en el qual, basant-se en enquestes familiars, parlava de més de 600.000 víctimes mortals des del 2003 fins a juny del 2006.³⁶ Fins i tot, a principis del 2008, el centre britànic Opinion Research Business suggeria que en gairebé cinc anys de conflicte a l'Iraq es superaven el milió de morts. Cap d'aquests recomptes ha estat exempt de crítiques, sia per la metodologia utilitzada, sia per la suposada intencionalitat de les dades a l'hora de minimitzar les conseqüències de la invasió o, al contrari, maximitzar-les. D'altra banda, els recomptes oficials són escassos, després que el Ministeri de Salut iraquí deixés de fer-los per pressió nord-americana, segons han revelat diverses fonts, i després d'haver rebut amenaces el director de la funerària de Bagdad per facilitar dades del nombre de morts.³⁷ El conflicte a l'Iraq amaga altres manipulacions o omissions interessades. Per exemple, les xifres de baixes militars nord-americanes (que oficialment ja superen les 4.000) no inclouen les de personal civil contractat en nombroses empreses privades de seguretat, que fa un any es calculava en 1.000. Un altre dels casos es refereix a la revelació altament celebrada a principis de 2008 que el nombre de víctimes pel conflicte iraquí s'havia reduït considerablement en els mesos anteriors, fet atribuït en part a l'operació nord-americana "Surge": aquesta dada ocultava que en realitat el 2007 havia crescut un 70% el nombre de civils morts a les mans de tropes nord-americanes respecte al 2006.³⁸

Altres escenaris també segueixen sent font de controvèrsia: a Darfur, les autoritats sudaneses neguen l'existència d'un genocidi, mentre que des dels EUA i des de potents moviments activistes d'aquest país s'acusa el règim sudanès d'orquestrar massacres de milers de persones i s'advoca per una intervenció internacional. Experts independents han posat en qüestió les dades i afirmen que el Sudan havia patit dos períodes de violència política, tot i que el que comprèn el període entre gener del 2005 i fi del 2007 (precisament quan la campanya internacional de denúncia es va activar) va ser d'un nivell de violència relativament escàs.³⁹ No es tractaria de minimitzar ni d'eludir responsabilitats al respecte (aquests experts denuncien que la violència a Darfur el 2003 i 2004 va ser d'alta intensitat) però sí de considerar l'existència d'interessos a l'hora de defensar unes xifres o altres, i de les implicacions corresponents (per exemple, sol·licitar el desplaçament d'una missió o la creació de la zona d'exclusió aèria).

El debat està relacionat amb interessos i amb conveniències polítiques, tant nacionals com internacionals. Darrere d'això apareix un debat més extens sobre la categorització de la violència, on les definicions tenen gran rellevància: què es considera *terrorisme*? Quan es pot parlar de *genocidi*? Darrere d'aquestes categories hi ha qüestions summament rellevants, com considerar que l'amenaça *terrorista* ha estat neutralitzada o no; o bé si intervenir o no en contextos internacionals, sota quin pretext, i amb quines repercussions. Aquí cabria preguntar-se per què Darfur desperta tant d'interès filantròpic als EUA, on Save Darfur ha rebut nombrosos ingressos en campanyes mediàtiques. O per què el Govern dels EUA segueix sense reconèixer recomptes de víctimes a l'Iraq, mentre segueix defensant la invasió utilitzant l'argument d'haver *alliberat* el país del règim de Saddam Hussein. Potser admetre que s'han produït 18.000 víctimes l'any, segons l'estimació més optimista de l'Iraqi Body Count, xifra molt allunyada de la resta, és poc

³⁶ Johns Hopkins University School of Public Health, octubre 2006, a

<http://www.jhsph.edu/publichealthnews/press_releases/2006/burnham_iraq_2006.html>.

³⁷ The Guardian, *What is the real death toll in Iraq?*, 26/03/08, <<http://www.guardian.co.uk/world/2008/mar/19/iraq>>.

³⁸ Carnegie Council, "The Real 'Surge' of 2007: non-combatant death in Iraq and Afghanistan", 22/01/08

³⁹ Mahmoud Mandami, a la conferència "Darfur: genocidi o insurrecció?", CCCB, 15/04/08, Barcelona.

digerible per a l'opinió pública, més encara quan organitzacions de drets humans calculen la violència durant els 35 anys en què va governar Saddam en una mitjana anual de 8.000 morts.⁴⁰

Israel – Palestina		Inici del conflicte:	2000
Tipologia:	Autogovern, Identitat, Territori	Internacional ⁴¹	
Actors principals:	Govern israelià, milícies de colons, ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam), Jihad Islàmica, FPLP, FDLP, Comitès de Resistència Popular		
Intensitat:	2	Evolució trimestral:	↑
Síntesi:	El conflicte entre Israel i els diferents actors palestins es reinicia l'any 2000 amb l'esclat de la Segona Intifada, propiciada pel fracàs del procés de pau promogut al principi dels anys noranta (Procés d'Oslo, 1993-1994). El conflicte palestino-israelià s'inicia el 1947, quan la resolució 181 del Consell de Seguretat de l'ONU divideix el territori de Palestina sota mandat britànic en dos Estats i poc després es proclama l'Estat d'Israel (1948), sense que es pugui materialitzar des d'aleshores un Estat palestí. L'any 1948, Israel s'annexiona Jerusalem oest, i Egipte i Jordània ocupen Gaza i Cisjordània, respectivament. El 1967, Israel envaeix Jerusalem Est, Cisjordània i Gaza després de vèncer a la "Guerra dels Sis Dies" contra els països àrabs. No és fins als acords d'Oslo que l'autonomia dels territoris palestins esdevé formalment reconeguda, encara que la seva implementació topa amb l'ocupació militar i el control del territori imposat per Israel.		

La treva assolida entre Israel i Hamàs amb la mediació d'Egipte, que va entrar en vigor el 19 de juny, va culminar un **període d'intensa violència a la franja de Gaza**. Les incursions israelianes al territori palestí van acompanyar el **bloqueig dels accessos a Gaza**. **Aquesta mesura va ser qualificada per organismes internacionals d'inacceptable** i va obligar les organitzacions humanitàries com l'UNRWA a interrompre temporalment les seves activitats d'assistència. D'entre les contínues ofensives de l'exèrcit israelià a Gaza, la del 16 d'abril va causar la mort de 19 palestins, inclosos cinc menors i un reporter. D'altra banda, atacs protagonitzats per organitzacions palestines, amb el llançament de coets o bé amb atacs a passos fronterers, van causar la mort de diversos israelians. Durant el trimestre, Israel va mantenir una doble estratègia: combatre Hamàs a Gaza, per una part, i negociar amb el president de l'ANP, Mahmud Abbas, president d'al-Fatah, grup que controla Cisjordània. Segons un recompte periodístic realitzat a mitjan juny, **el nombre de morts des que al novembre l'ANP va reiniciar les negociacions amb Israel va arribar a 500**, gairebé tots palestins i la majoria milicians de Gaza. Les negociacions entre Israel i l'ANP van passar per grans dificultats a causa no solament de la violència, sinó també dels **anuncis del Govern israelià de construir més de 2.000 habitatges en territori ocupat**, juntament amb l'incompliment de la promesa de retirar els obstacles a la mobilitat a Cisjordània, ambdós fets criticats pels EUA. En aquest sentit, un estudi de l'ONU conclouia al juny que en els últims vuit mesos havia augmentat fins i tot el nombre de restriccions al moviment imposades per Israel a Cisjordània.

Iemen		<i>Inici del conflicte:</i>	2004
<i>Tipologia:</i>	Sistema	Intern	
<i>Actors principals:</i>	Forces armades, seguidors del clergue al-Houthi (<i>al-Shabab al-Mumen</i>)		
<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=

⁴⁰ Human Rights Watch, *Bringing Justice for the Human Rights Crimes in Iraq's Past*, desembre 2003, <<http://www.hrw.org/english/docs/2003/12/19/iraq6770.htm>>.

⁴¹ Encara que "Palestina" no és un Estat reconegut internacionalment (tot i que l'Autoritat Nacional Palestina és una entitat política vinculada a una determinada població i a un territori), el conflicte entre Israel i Palestina es considera "internacional" i no pas "intern", perquè es tracta d'un territori ocupat il·legalment, la pretesa pertinença del qual a Israel no és reconeguda pel Dret Internacional ni per cap resolució de Nacions Unides.

Síntesi: El conflicte es va iniciar el 2004, quan els partidaris del clergue al-Houthi, pertanyents a la minoria xiïta, van iniciar una rebel·lió al nord del Iemen amb la intenció de reinstaurar al conjunt sunnita del país un règim teocràtic similar al que havia desaparegut el 1962. Així mateix, els rebels sempre han acusat el govern de corrupció i de desatendre les regions muntanyoses septentrionals, alhora que s'han oposat a la seva aliança amb els EUA en la lluita contra el terrorisme. El conflicte ha causat milers de víctimes i ha provocat el desplaçament de milers de persones.

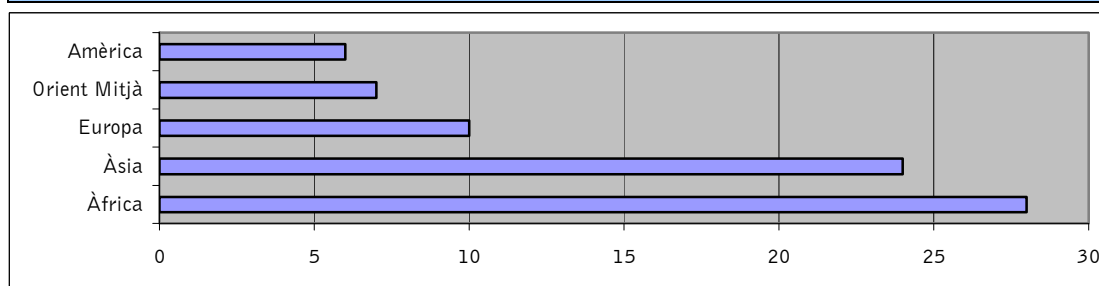
Els enfrontaments entre les forces governamentals i els seguidors d'al-Houthi al nord es van mantenir malgrat la treva signada al febrer, i ambdues parts es van intercanviar acusacions sobre l'incompliment dels terminis acordats. Partidaris d'al-Houthi van denunciar el desplegament de tropes i artilleria a la zona, i van envoltar diverses àrees de la província de Sanaa i impedir l'arribada de combustible i productes alimentaris per a la població. A principi de maig el Govern va ordenar l'evacuació d'habitatges en zones properes a posicions al-houthistas, i a la fi de mes es van registrar forts combats en la zona de Bani Heshiahs prop de Sanaa. Mentrestant, el **Comitè Internacional de la Creu Roja (CICR)** va comunicar que aproximadament **100.000** iemenites s'havien vist afectats per la violència al nord, i que la ciutat de Saada havia acollit 40.000 desplaçats que fugien de la violència. En paral·lel, va haver-hi diversos incidents, com dos assalts durant el mes de maig a mesquites de la província d'Amran i a Saada, que van causar la mort de 23 persones en total i més de 50 ferits. D'altra banda, a l'abril, dos projectils van impactar prop de l'ambaixada italiana a la capital iemenita, sense provocar ferits, en un atac suposadament dirigit contra la seu diplomàtica nord-americana. **Al sud del Iemen, les manifestacions a l'abril de ciutadans que protestaven per la discriminació del Govern a l'hora de concedir llocs de treball es van saldar amb enfrontaments amb l'exèrcit a diverses ciutats, que van causar un mort i nombrosos ferits.**

Tensions

- ❑ En el segon trimestre, la xifra total de tensions va pujar de 72 a 75, per l'agressió d'Eritrea a Djibouti, la violència a Sud-àfrica i per la situació a Palestina.
- ❑ A Zimbabue, la celebració dels comicis presidencials va generar una violència creixent que va causar el desplaçament de més de 200.000 persones.
- ❑ Les forces armades peruanes van desplegar més de 5.000 efectius en la major ofensiva militar dels últims anys contra faccions que quedaven del grup armat Sendero Luminoso.
- ❑ Es va celebrar el referèndum sobre la nova Constitució a Myanmar entre crítiques per frau i intimidació, i per la inacció governamental davant la crisi provocada pel cicló Nargis.
- ❑ La tensió entre Geòrgia i Rússia pel que fa a la regió secessionista d'Abkhàzia va augmentar de forma greu després d'una sèrie de mesures militars i diplomàtiques adoptades pel Govern rus.
- ❑ Els incidents relacionats amb les protestes per l'alça del preu del pa a Egipte van acabar amb la mort d'unes 15 persones, i el govern va prorrogar fins el 2010 l'estat d'emergència.

En el present apartat es recullen les 75 tensions actives durant el segon trimestre del 2008. Àfrica i Àsia van ser els continents amb major nombre de situacions de tensió (28 i 24, respectivament), seguides d'Europa (10), l'Orient Mitjà (set) i Amèrica (sis).¹ L'agressió d'Eritrea a Djibouti, la violència a Sud-àfrica, i la situació a Palestina (on el conflicte armat entre al-Fatah i Hamàs va finalitzar però es va mantenir la tensió) van fer que hi hagués tres tensions actives en el segon trimestre. Cal destacar que aproximadament un 50% de les tensions van estar relacionades amb demandes d'autogovern o aspiracions identitàries, mentre que en un 45% dels casos, el desacord de sectors polítics i socials pel que fa a les polítiques governamentals va ser un factor explicatiu fonamental. Del conjunt de 75 tensions, sis es van caracteritzar per una intensitat molt elevada, menys de la meitat que en el trimestre anterior. D'aquestes, dues van tenir lloc a l'Àfrica, dues a Àsia, una a Europa i una altra a l'Orient Mitjà. D'altra banda, el 17% de les tensions va evolucionar negativament, mentre que en un 15% dels casos es va constatar una millora de la situació.

Gràfic 2.1. Distribució regional del nombre de tensions

¹ Es considera tensió aquella situació en la qual la persecució de determinats objectius o la no satisfacció de certes demandes plantejades per diversos actors comporta alts nivells de mobilització política i social, i/o un ús de la violència amb una intensitat que no aconsegueix la d'un conflicte armat, que pot incloure enfrontaments, repressió, cops d'Estat, atemptats o altres atacs, i l'escalada dels quals podria degenerar en un conflicte armat en determinades circumstàncies. Les tensions estan normalment vinculades a: a) demandes d'autodeterminació i autogovern, o aspiracions identitàries; b) l'oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat, o a la política interna o internacional d'un govern, fet que en ambdós casos motiva la lluita per a accedir o erosionar al poder; o c) al control dels recursos o del territori.

Taula 2.1. Resum de les tensions en el segon trimestre 2008

Tensió ²	Tipologia ³	Actors principals	Intensitat ⁴
			Evolució trimestral
Àfrica			
Angola (Cabinda)	Interna	Govern, grup armat FLEC, aliança política de moviments socials i grups armats Foro Cabindès pel Diàleg	1
	Autogovern, Recursos		↓
Burkina Faso	Interna	Govern i societat civil	1
	Govern		↓
Burundi	Interna	Govern, oposició armada (FNL-PALIPEHUTU, coneguda por FNL, i facció dissident de las FNL) i oposició política (facció de CNDD-FDD de Hussein Radjabu, UPRONA, FRODEBU)	3
	Identitat, Govern		↓
Camerun	Interna	Govern, partits polítics d'oposició i societat civil	1
	Govern		↓
Camerun (Bakassi) – Nigèria	Internacional	Camerun, Nigèria, organitzacions de nigerians en contra de la devolució de la Península de Bakassi a Camerun.	1
	territori		↑
Comores	Interna	Govern de la Unió de las Comores ostentat por Grand Comora, Govern regional d'Anjouan, Govern regional de Moheli, missió de la UA	1
	Autogovern		↓
Txad – Sudan	Internacional	Txad, Sudan	2
	Govern		↑
Congo	Interna	Govern, partit opositor CNR i milícies Ninjas del reverend Ntoumi	1
	Autogovern, Govern		=
Côte d'Ivoire	Interna internacionalitzada	Govern, aliança armada Forces Nouvelles, milícies progovernamentals, ONUCI, Forces Licorne	2
	Govern, Recursos		↓
Djibouti – Eritrea	Internacional	Djibouti, Eritrea	2
	territori		↑
Eritrea – Etiòpia	Internacional	Eritrea, Etiòpia	2
	territori		=
Etiòpia	Interna	Govern, oposició política i social (partits CUD, UEDF), grup armat EPPF	1
	Govern		=
Etiòpia (Oromiya)	Interna	Govern, grup armat OLF	2
	Autogovern, Identitat		=
Guinea	Interna	Govern, sindicats, partits polítics d'oposició, FFAA	1
	Govern		↑
Guinea-Bissau	Interna	Govern, partits polítics d'oposició	1
	Govern		=
Kenya	Interno	Govern, milícies d'adscripció ètnica, oposició política i social (partits polítics, organitzacions de la societat civil), Sabao Land Defence Force (SLDF), secta Mungiki	2
	Identitat, Govern, Recursos		↓
Malí	Interna	Govern, facció del grup armat ADC de Ibrahim Ag Bahanga	2
	Identitat, Recursos		↑
Marroc – Sàhara	Internacional ⁵	Marroc, República Àrab Saharaui Democràtica (RASD), grup armat	1

² En aquesta columna s'assenyalen els Estats on es desenvolupen tensions. Entre parèntesi es mostra la regió dins d'aquest Estat on es circumscriu la tensió o el nom del grup armat que protagonitza el conflicte. Aquesta última opció s'utilitza en els casos en què existeix més d'una tensió en un mateix Estat o en un mateix territori dins d'un Estat, amb la finalitat de diferenciar-los.

³ Aquest informe classifica i analitza les tensions a partir d'una doble tipologia que aborda, per una part, les causes o incompatibilitat d'interessos, i, per una altra, la confluència entre escenari del conflicte i actors. En relació a les causes, es poden distingir les següents: demandes d'autodeterminació i autogovern (Autogovern), o aspiracions identitàries (Identitat); oposició al sistema polític, econòmic, social o ideològic d'un Estat (Sistema), o a la política interna o internacional d'un Govern (Govern), fet que en ambdós casos motiva la lluita per a accedir al poder o erosionar-lo; o lluita pel control dels recursos (Recursos) o del territori (Territori). En relació a la segona tipologia, les tensions poden ser internes, internes internacionalitzades o internacionals. D'aquesta forma, es considera tensió interna aquella protagonitzada per actors del mateix Estat que operen exclusivament en i des de l'interior del mateix. En segon lloc, s'entén per tensió interna internacionalitzada aquella en què algun dels actors principals és forà, i/o quan la tensió s'estén al territori de països veïns. En tercer lloc, s'entén per tensió internacional aquella en què s'enfronten actors estatals o no estatals de dos o més països.

⁴ La intensitat d'una tensió (alta, mitjana o baixa) i la seva evolució trimestral (escalada, reducció, sense canvis) s'avaluen principalment a partir del nivell de violència registrat i del grau de mobilització política i social.

⁵ Tot i que el Sàhara Occidental no és un Estat reconegut internacionalment, es considera la tensió entre el Marroc i el Sàhara Occidental com "internacional" i no com "interna" per tractar-se d'un territori per descolonitzar. La seva pretesa pertinença al Marroc no és reconeguda pel Dret Internacional ni per cap resolució de les Nacions Unides.

Occidental	Autogovern, Identitat, territori	Front POLISARIO	=
Níger	Interna	Govern, oposició armada (MNJ, FFR, FARS)	2
	Identitat, Recursos		↑
Nigèria	Interna	Govern, partits polítics, màfies, grups religiosos extremistes	1
	Govern		=
RD Congo	Interna	Govern, oposició política i social i ex grups armats de oposició	3
	Govern, Recursos		=
Regió dels Grans Llacs	Internacional	Govern de RD Congo, Rwanda, Uganda; grups armats de oposició ugandeses ADF-NALU i LRA, grups armats de oposició rwandeses FDLR i milícies Rasta, grups armats de oposició congolese de Ituri (FNI, FRPI, MRC) i CNDP, milícies congolese Mai Mai, grup armat de oposició burundés FNL	2
	Identitat, Govern, Recursos		↑
Senegal (Casamance)	Interna	Govern, grup armat MFDC i les diferents faccions	1
	Autogovern		↑
Somàlia (Somalilandia-Puntlandia)	Interna	República de Somalilandia, regió autònoma de Puntlandia	2
	territori		=
Subregió Riu Mano ⁶	Internacional	Côte d'Ivoire, Guinea, Libèria, Sierra Leona, grups mercenaris	1
	Recursos		↓
Sudan	Interna	Partits polítics NCP i SPLM, grup armat SPLA, milícies progovernamentals, ètnies i subclans dinkas i nuer al sud	3
	Autogovern, Recursos, Identitat		↑
Sud-àfrica	Interno	Grups no organitzats de sud-africans, població immigrant, Govern	1
	Recursos		↑
Zimbabwe	Interna	Partits polítics ZANU-PF i MDC	3
	Govern		↑
Amèrica			
Bolívia	Interna	Govern, oposició política i social (partits polítics, autoritats i organitzacions de la societat civil dels departaments orientals)	2
	Govern, Autogovern		↑
Equador	Interna	Govern, oposició política i social (Congres, organitzacions camperoles e indígenes contra la acció de transnacionals extractives)	1
	Govern, Recursos		=
Haití	Interna	MINUSTAH, Govern, oposició armada (bandes juvenils)	1
	internacionalitzada territori, Govern		↑
Mèxic (Chiapas)	Interna	Govern, oposició política i social (EZLN, organitzacions socials)	1
	Identitat, Sistema		=
Perú	Interna	Govern, oposició política i social (faccions remanents de Sendero Luminoso, organitzacions camperoles i indígenes)	2
	Govern		↑
Venezuela	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		=
Àsia			
Bangladesh	Interna	Govern, oposició política i social (AL, BNP)	1
	Govern		=
Xina (Tíbet)	Interna	Govern xinès, Dalai Lama i Govern tibetà a l'exili, oposició política i social al Tíbet a províncies limítrofes	2
	internacionalitzada Autogovern, Identitat, Sistema		↓
Xina (Turquestán Oriental)	Interna	Govern, oposició armada (ETIM, ETLO), oposició política i social	1
	Autogovern, Identitat, Sistema		↑
Filipines	Interna	Govern, oposició política i social (sectors descontents de las forces armades, partits opositors, organitzacions d'esquerra i de drets humans)	1
	Govern		↓
Filipines (Mindanao-MNLF)	Interna	Govern, faccions del grup armat MNLF	2
	Autogovern, Identitat		↓
Fiji	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		=

⁶ La subregió del Riu Mano engloba geogràficament Guinea, Libèria i Sierra Leone. No obstant, també es té en compte la situació a Côte d'Ivoire per la seva proximitat geogràfica i la seva influència en la resta d'escenaris.

Índia – Pakistan	Internacional	Govern de l'Índia, Govern del Pakistan	1
	Identitat, territori		↓
Índia (Nagalandia)	Interna	Govern, oposició armada (NSCN-K, NSCN-IM)	3
	Autogovern, Identitat		=
Índia (Tripura)	Interna	Govern, oposició armada (NLFT, ATTF)	1
	Autogovern		=
Indonèsia (Sulawesi)	Interna	Govern, organitzacions polítiques i armades que operen sobre eixos de divisió religiosa	1
	Identitat		=
Indonèsia (Molucas)	Interna	Govern, organitzacions polítiques i armades que operen sobre eixos de divisió religiosa	1
	Autogovern, Identitat		=
Indonèsia (Papua Occidental)	Interna	Govern, grup armat OPM, oposició política i social (organitzacions autonomistes o secessionistes, indigenistes i de drets humans), grups indígenes papús, empresa minera Freeport	2
	Autogovern, Identitat, Recursos		=
Indonèsia (Aceh)	Interna	Govern, ex grup armat GAM, grups polítics que sol·liciten la creació de noves províncies a Aceh	1
	Autogovern, Identitat, Recursos		=
Kirguizistan	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		=
Laos	Interna internacionalitzada	Govern, organitzacions polítiques i armades d'origen Hmong	2
	Sistema, Identitat		↑
Myanmar	Interna	Govern, oposició política i social (partit opositor LND)	2
	Sistema		↑
Nepal (Terai)	Interna	Govern, organitzacions polítiques i armades madhesis (MRPF), JTMM	2
	Autogovern, Identitat		↓
Pakistan	Interna	Govern, oposició política i social (partit opositor PPP, judicatura), milícies talibanes	2
	Govern, Sistema		↓
Pakistan (Balutxistan)	Interna	Govern, grup armat BLA	2
	Autogovern, Recursos		↑
Tailàndia	Interna	Govern, oposició política i social	2
	Govern		↑
Tadjikistan	Interna	Govern, oposició política i social, senyors de la guerra	2
	Govern		=
Timor-Leste	Interna internacionalitzada	Govern, missió internacional International Security Forces, oposició política i social (simpatitzants del líder rebel Alfredo Reinado, simpatitzants del partit FRETILIN, militars acomiadats, bandes armades)	2
	Govern		↓
Turkmenistan	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		=
Uzbekistan	Interna	Govern, oposició política i social, grups armats islamistes	2
	Sistema, Govern		=
Europa			
Armènia	Interna	Govern de Armènia, oposició política	1
	Govern		↓
Armènia – Azerbaidjan (Nagorno-Karabakh)	Internacional	Govern d'Azerbaidjan, Govern de l'autoproclamada República de Nagorno-Karabakh, Armènia	2
	Autogovern, Identitat, territori		=
Bielorússia	Interna	Govern, oposició política i social	1
	Govern		=
Xipre	Interna	Govern de Xipre, Govern de l'autoproclamada República Turca del Nord de Xipre	1
	Autogovern, Identitat, territori		↓
Geòrgia (Abkhàzia)	Interna internacionalitzada	Govern de Geòrgia, Govern de l'autoproclamada República d'Abkhàzia, Rússia, forces de manteniment de pau de la CEI	2
	Autogovern, Identitat		↑
Geòrgia (Ossètia)	Interna internacionalitzada	Govern de Geòrgia, Govern de l'autoproclamada República de Ossètia del Sud, Rússia	2

del Sud)	Autogovern, Identitat		=
Macedònia (nord-oest)	Interna	Govern, grup polítics i actors armats de la comunitat albanesa	1
	Autogovern, Identitat		↑
Moldova, Rep. de (Transdnièster)	Interna internacionalitzada	Govern de Moldova, Govern de l'autoproclamada República de Transdnièster, Rússia	1
	Autogovern, Identitat		↓
Rússia (Caucas nord)	Interna	Govern rus, Govers de las repúbliques d'Ingushetia, Daguestán, Kabardino-Balkaria i Txetxènia, grups armats de oposició, oposició social i política	3
	Autogovern, Identitat, Sistema, Govern		=
Sèrbia – Kosovo	Internacional	Govern de Sèrbia, Govern de Kosovo, representants polítics i socials de la comunitat sèrbia de Kosovo, UNMIK, KFOR	2
	Autogovern, Identitat		↓
Orient Mitjà			
Aràbia Saudita	Interna internacionalitzada	Govern, grup armat al-Qaida	1
	Sistema		=
Egipte	Interna	Govern, oposició política i social (Germans Musulmanes)	2
	Govern		↑
Iran (nord-oest)	Interna internacionalitzada	Govern, grup armat PJAK	2
	Autogovern, Identitat		=
Iran – EUA, diversos països	Internacional	Iran, EUA, Israel, EU-3 (França, Regne Unit, Alemanya)	2
	Sistema		=
Líban	Interna internacionalitzada	Govern, oposició política i social	3
	Govern		↑
Israel – Líban – Síria	Internacional	Israel, Síria, grup armat libanès Hezbollah	2
	Sistema, Recursos, territori		↓
Palestina	Interna	ANP, Fatah (Brigades dels Màrtirs d'al-Aqsa), Hamas (Brigades Ezzedin al-Qassam)	2
	Govern		↓
1: intensitat baixa; 2: intensitat mitja; 3: intensitat alta. ↑: escalada de la tensió; ↓: reducció de la tensió; =: sense canvis. Les tensions marcades en negreta son descrites en el capítol.			

Àfrica

a) Àfrica Austral

Comores

<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	Autogovern	Interna internacionalitzada	
<i>Actors principals:</i>	Govern de la Unió de les Comoras ostentat per Grand Comora, Govern regional d'Anjouan, Govern regional de Moheli, missió de la UA		

Síntesis: L'arxipèlag ha travessat des de la seva independència de França en 1975 un historial d'inestabilitat en el qual s'han produït fins a 20 cops d'Estat i intents fallits de derrocar als règims existents. En 2001 es va aconseguir un acord constitucional pel qual s'establí una república federal amb presidències rotatòries cada quatre anys entre les illes de Grand Comora, Anjouan i Moheli. El clergue Ahmed Abdallah Mohamed Sambi, d'Anjouan, va vèncer en les eleccions de maig de 2006 i es va convertir en el nou president de la Unió. Des de 2006, el president colpista d'Anjouan, Mohamed Bacar, va rebutjar col·laborar amb la presidència de la Unió, i al juliol de 2007 es van celebrar eleccions a l'arxipèlag, que van ser declarades il·legals en la illa d'Anjouan a causa d'irregularitats, segons el Govern i la UA, encara que Bacar es va atribuir una àmplia victòria. Des de llavors, s'ha constatat una tensió creixent.

La situació a l'arxipèlag s'estabilitzà després de la tensió derivada de la invasió de les FFAA i d'una força de la UA per a recuperar el control de l'illa rebel d'Anjouan i capturar el seu líder, Mohamed Bacar, a la fi de març. La UA va estendre la presència de l'Anjouan Election and Security Mission (MAES) fins al 31 d'octubre. Cal destacar que França va rebutjar concedir l'asil a Bacar a l'illa de la Reunió on va buscar refugi després de la invasió, encara que es va negar a extraditar-lo a l'arxipèlag, tal com havien sol·licitat la UA i el Govern de les Comores. El 15 de juny es van celebrar les eleccions presidencials a l'illa d'Anjouan, i Mohamed Djaanfari i Moussa Toybou van ser elegits per a passar a la segona volta de les eleccions que tindran lloc el pròxim 29 de juny.

Sud-àfrica

	<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Recursos		Interna	
<i>Actors principals:</i>	Grups no organitzats de sud-africans, població immigrant, Govern			
<i>Síntesi:</i>	Des que el 1994 el país va aconseguir posar fi al règim racista de l'Apartheid, Sud-àfrica s'ha convertit en un referent de creixement econòmic i prosperitat a la banya austral. Això va propiciar l'augment de la migració en els últims anys, i en aquests moments hi ha cinc milions d'immigrants que resideixen al país. No obstant això, el llegat de diversos anys d'aïllament econòmic imposat per les grans potències per a forçar la fi del règim racista continua suposant un impediment per a l'actual Govern. De fet, en els últims anys ha augmentat l'atur i s'ha desaccelerat el creixement. Aquesta realitat ha propiciat un augment dels atacs contra la població immigrant a la qual es culpa de la crisi.			

A la fi del mes de maig la situació es va tornar explosiva al país amb el brot d'atacs xenòfobs contra la població immigrant als suburbis que envolten Johannesburg i en altres de les principals ciutats del país com Durban. Durant l'ona de violència van morir aproximadament 56 persones, prop de 650 van resultar ferides i entre 70.000 i 100.000 persones van ser desplaçades de les seves llars. El Govern es va veure obligat a aprovar el desplegament de les FFAA per a restablir la seguretat davant la incapacitat dels cossos policials de contenir la violència. Més de 1.300 persones van ser detingudes per la seva implicació en els actes i l'Executiu va declarar que la situació estava sota control després de dues setmanes, encara que nombrosos mitjans van acusar el Govern de reaccionar massa tard. El Govern provincial de Western Cap va sol·licitar que diverses àrees fossin declarades zona de desastre per l'impacte de la violència i van sol·licitar l'ajuda de les Nacions Unides per a prestar assistència als afectats. És difícil trobar un fet que hagi actuat com a detonant de la violència, però diversos analistes van assenyalar que l'augment de l'atur i la criminalitat, a més de la desacceleració del creixement econòmic, podrien haver motivat que els immigrants es convertissin en el boc expiatori de la crisi que pateix el país. En un principi també es va responsabilitzar el partit ultranacionalista zulu, Inkatha Freedom Party, d'incitar a la violència contra els immigrants.

Zimbabwe

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Govern		Interna	
<i>Actors principals:</i>	Partits polítics ZANU-PF i MDC			
<i>Síntesis:</i>	El Govern de Robert Mugabe, en el poder des de la independència del país en 1980 com a dirigent del ZANU-PF, persisteix en les pràctiques de persecució de membres de partits de l'oposició i de membres de la societat civil. Durant aquests anys, l'administració de Mugabe ha estat criticada pels seus alts nivells de corrupció, la supressió de l'oposició política, la mala gestió de la reforma agrària i de l'economia del país, així com per la violació sistemàtica dels drets humans. Aquesta situació ha dut al país a l'aïllament internacional.			

La tensió no va parar d'augmentar al país des de la publicació dels resultats de les eleccions presidencials a l'abril que obligaven a celebrar una segona ronda, ja que cap dels dos principals candidats, Robert Mugabe i Morgan Tsvangirai, van aconseguir superar el 50% dels vots emesos. Les milícies de veterans i de joves afins al partit de Robert Mugabe es van desplegar en les zones rurals, principalment en els bastions habituals del ZANU-PF, que en els últims comicis van passar a recolzar al partit opositor MDC. Almenys 200.000 persones van ser desplaçades per la violència, mentre l'executiva del MDC va denunciar que 86 dels seus membres i simpatitzants havien mort. El president Mugabe va exhortar a l'ús de la violència per a evitar que el país caigués en mans de l'oposició, a la qual va acusar de prooccidental, i l'Exèrcit li va confirmar la seva lleialtat. El líder de l'MDC, Morgan Tsvangirai, que havia estat detingut en diverses ocasions després del seu retorn al país després de romandre dos mesos fora per temor a ser assassinat, va sol·licitar el desplegament d'una missió militar de la SADC per a frenar la violència. Posteriorment va presentar la seva renúncia per a impedir un major vessament de sang i es va refugiar a l'ambaixada d'Holanda. Tant el Consell de Seguretat de l'ONU, com la UA i el SADC van ressaltar la impossibilitat que els comicis fossin lliures en l'actual clima de violència i van sol·licitar que fossin posposats. No obstant això, Mugabe va decidir convertir la segona volta en un plebiscit que revalidés el seu mandat.

b) Àfrica Occidental

Côte d'Ivoire

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	Govern, Recursos		Interna internacionalitzada	
<i>Actors principals:</i>	Govern, aliança armada Forces Nouvelles, milícies progovernamentals, ONUCI, Forces Licorne			
<i>Síntesis:</i>	Des de l'explosió del conflicte armat en l'any 2002 el país es troba dividit en dos entre les zones controlades per l'aliança armada d'oposició Forces Nouvelles en el nord i la zona sud controlada pel Govern. Malgrat la signatura de l'acord de pau en 2003, la situació ha romàs pràcticament en una situació de status quo fins a la signatura de l'acord polític d'Ouagadougou al març de 2007, on es va acordar reactivar els processos de DDR, identificació de la població, celebració d'eleccions i desplegament de l'administració en tot l'Estat, obrint una porta a la reunificació del país. No obstant això, els escassos avenços en el seu implementació van continuar suposant un seriós risc per a la pau.			

La situació de seguretat va continuar millorant en paral·lel als avenços assolits en la implementació dels acords de pau. No obstant això, un informe del grup d'experts per a l'embargament va alertar que tant les FFAA com la coalició armada Forces Nouvelles havien rebut entrenament durant els últims mesos fora del país, el que posa en dubte el compromís

d'ambdues parts d'evitar la represa de les hostilitats. D'altra part, les Forces Nouvelles van destituir el principal líder de la regió de Séguéla (centre-nord), Koné Zacharia, i això va provocar disturbis entre les seves tropes, que es van negar a ser desmobilitzades. Zacharia va ser substituït per Issiaka Ouattara, conegut com Wattao, mà dreta del primer ministre, Guillaume Soro. Aquest moviment respon a l'estratègia de situar persones fidels a Soro en posicions rellevants, tractant d'allunyar possibles dissidents, el que podria portar problemes de cara a la cohesió interna de les Forces Nouvelles. Finalment, un informe d'Human Rights Watch va assenyalar la necessitat que membres del sindicat d'estudiants FECSI, entre els quals es troben algunes persones pertanyents a la milícia progovernamental Jeunes Patriotes, siguin jutjats per haver assassinat militants de l'oposició des de l'esclat de la crisi el 2002. L'informe també indica que la falta de justícia posa en risc el desenvolupament d'unes eleccions lliures de violència al país.

Guinea

	<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Govern		Interna	
<i>Actors principals:</i>	Govern, FFAA, sindicats, partits polítics d'oposició			
<i>Síntesi:</i>	El règim de Lansana Conté, en el poder des del cop d'estat de 1984, ha exercit des d'aleshores una forta repressió contra l'oposició política i la societat civil. La greu situació d'inestabilitat política, les constants violacions dels drets humans i el declivi econòmic de Guinea han provocat en nombroses ocasions l'augment de les tensions socials i els intents de cop d'Estat i d'assassinat del president. Davant la convocatòria de vaga general de 2007 el President va decretar l'estat d'excepció, fet que va conduir a una violenta repressió dels manifestants i al nomenament d'un nou primer ministre de consens amb els principals sindicats. Els motins militars són constants en un país controlat pels alts càrrecs de l'exèrcit.			

La destitució del primer ministre de consens, Lansana Kouyaté, va causar un motí militar protagonitzat pels soldats de les principals casernes de Conakry. Els militars temien que amb el cessament de Kouyaté l'acord aconseguit prèviament amb el Govern per al pagament dels seus sous endarrerits quedés invalidat. Durant una setmana les tropes van protagonitzar importants disturbis a la capital, manifestant-se, incendiant i saquejant negocis, fins al punt d'enfrontar-se amb la guàrdia presidencial en un dels principals accessos a la ciutat. En els disturbis van morir sis persones, totes elles població civil. El recentment nomenat primer ministre, Ahmed Tidiane Souare, va accedir amb celeritat a les peticions dels amotinats, i es va comprometre a pagar els retards i destituir el ministre de Defensa. Finalment es va acordar la promoció de tots els rangs menors de l'exèrcit i el pagament de 1.140 dòlars a cada soldat (corresponents a sis mesos d'impagament), a més de la total immunitat dels soldats que van participar en el motí.

Mali

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Identitat, Recursos		Interna	
<i>Actors principals:</i>	Govern, facció del grup armat ADC de Ibrahim Ag Bahanga			
<i>Síntesi:</i>	Els tuaregs poblen les regions que voregen el desert del Sàhara des d'abans que es conformessin els actuals Estats africans. Des de la independència de Mali, els tuaregs que resideixen al nord han protagonitzat diverses revoltes, que en els anys noranta van arribar a convertir-se en conflicte armat, per demanar més participació econòmica i política en l'Estat, a més del desenvolupament de les regions que habiten, fortament afectades per la sequera creixent i la pràctica desaparició del comerç transsaharià. L'últim acord de pau signat en 2006 entre el govern i el grup armat tuareg, Aliança Democràtica per al Canvi, situava el desenvolupament econòmic i d'infraestructures com a temes claus per al lliurament d'armes i el tancament del conflicte.			

A principi d'abril el grup armat tuareg liderat per Ibrahim Ag Bahanga i el Govern van acordar accelerar la implementació dels acords de pau d'Alger de 1996 després de reunir-se a Trípoli sota els auspicis de Líbia⁷. Tanmateix, el nombre d'atacs i la tensió van augmentar al nord de Mali durant el trimestre. El compromís de reduir la presència de l'exèrcit en la regió de Kidal tampoc es va complir i la facció de l'ADC liderada per Bahanga va atacar diverses instal·lacions militars, va matar més d'una vintena de soldats i va segrestar i desarmar-ne més de 30.. Fonts oficials van destacar que un dels assalts va ser perpetrat per forces tuareg conjuntes de Níger i Mali. L'ampliació de l'ofensiva de l'exèrcit en resposta a aquests atacs va causar el desplaçament de més de mil persones cap a Burkina Faso, que temien ser confoses amb membres de la rebel·lió. En l'última ofensiva l'exèrcit va declarar que havia matat més de 20 militants tuareg i que també s'havia interceptat un carregament d'armes procedent d'Algèria i destinat als tuareg. Malgrat la forta reacció de les FFAA, el president Amadou Toumani Touré es va declarar disposat a reiniciar negociacions de pau amb els tuareg per mediació d'Algèria. El secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va mostrar la seva preocupació per l'escalada del conflicte i va alertar sobre els efectes perniciosos que aquest té per al desenvolupament del país.

Níger

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Identitat, Recursos		Interna	
<i>Actors principals:</i>	Govern, oposició armada (MNJ, FFR, FARS)			
<i>Síntesis:</i>	Els tuaregs poblen les regions que voregen el desert del Sàhara des d'abans que es conformessin els actuals Estats africans. Des de la independència de Níger, els tuaregs que resideixen al nord han protagonitzat diverses revoltes, que al llarg dels anys noranta van arribar a convertir-se en conflicte armat, per demanar més participació econòmica i política a l'Estat, a més del desenvolupament de les regions que habiten, molt afectades per la sequera creixent i la pràctica desaparició del comerç transsaharià. La falta de concreció dels acords de pau de 1995 ha estat una de les raons esgrimides pel MNJ per iniciar una campanya violenta contra les forces armades el 2007, a més de la falta de control sobre els recursos naturals (urany) que es produeixen als seus territoris.			

Els operatius militars contra el grup armat tuareg MNJ van augmentar a la regió d'Agadèz (nord) després que el president prolongués per tres mesos i per tercera vegada consecutiva l'estat d'emergència en la zona. Durant una ofensiva, les FFAA van assegurar haver matat 11 integrants de l'MNJ, xifra desmentida pel grup armat, que va assegurar que només quatre dels seus membres havien mort durant l'atac i que les altres set persones eren civils. L'MNJ va segrestar i posteriorment posar en llibertat el vicepresident de la Comissió Nacional per als Drets Humans, a qui acusaven de subministrar armes a l'Exèrcit. El grup armat tuareg va admetre que s'havia produït una escissió en les seves files amb la creació del Front Des Forces de Redressement (FFR) encapçalat per Awtchiki Kriska, antic líder de la rebel·lió tuareg nigerina dels noranta, que va denunciar que la població civil s'havia convertit en la principal víctima del conflicte. D'altra banda, un antic grup armat tuareg pertanyent a la tribu toubou, les Forces Armades Revolucionàries del Sàhara (FARS, actiu fins al 1997), es va reagrupar i va atacar un destacament de l'Exèrcit a Diffa (sud-est) i va anunciar la seva intenció d'unir forces amb l'MNJ. El Govern va insistir que no obrirà negociacions amb el MNJ mentre no depolin les armes, malgrat haver rebut una delegació de notables de tribus tuareg provinents de Líbia que van oferir els seus bons oficis per a apropar les parts.

Senegal (Casamance)

⁷ Vegeu el capítol 3 (Processos de pau)

	<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Autogovern		Interna	
<i>Actors principals:</i>	Govern, grup armat MFDC i les seves diferents faccions			
<i>Síntesi:</i>	Casamance és una regió senegalesa virtualment separada del país per Gàmbia on, des del 1982, el Moviment de les Forces Democràtiques de Casamance (MFDC) demanda la independència. L'enfrontament entre les FFAA i el MFDC va tenir la seva màxima expressió de violència durant els anys noranta, conclouent el 2004 amb la signatura dels acords de pau pel seu màxim líder, Diamacoune Senghor. Des d'aleshores han continuat els enfrontaments de baixa intensitat entre diferents faccions que no reconeixen l'acord aconseguit amb el Govern i que lluiten per augmentar el seu control sobre el territori.			

Es van produir nous enfrontaments entre les FFAA i el grup armat MFDC al sud de la regió amb un balanç de dos soldats i set rebels morts. L'intercanvi de foc va tenir lloc quan l'Exèrcit realitzava una operació de crema de cultius il·lícits, una font de finançament per al grup armat. La presència de l'Exèrcit a Casamance ha anat en augment en els últims mesos després que un grup de 20 camperols fossin atacats i mutilats per homes armats, suposadament membres de l'MFDC, que els havien acusat d'estar envaint el seu territori quan aquests es trobaven realitzant tasques agrícoles. Un altre grup de 16 camperols retornats va ser retingut per l'MFDC a Bissine (a l'est de la capital, Ziguinchor), en el que s'ha interpretat com un intent d'espantar la població local i frenar el seu retorn, que en molts casos va acompanyat d'un augment de llocs de control policials que redueixen el marge de maniobra de l'MFDC. L'atac directe contra població civil és totalment inusual en la regió i l'MFDC va condemnar els fets i va negar la seva participació.

c) Banya d'Àfrica

Txad – Sudan

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Govern		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	Txad, Sudan			
<i>Síntesi:</i>	L'inici de la guerra a Darfur el 2003 va marcar la progressiva deterioració de les relacions entre ambdós governs, els Presidents dels quals van ser antics aliats en l'enderrocament del President txadià Hissène Habré per part d'Idriss Déby el 1990. Encara que durant el 2004 el Txad va intervenir entre el govern sudanès i la insurrecció de Darfur, l'increment de la violència, l'afluència de població refugiada sudanesa cap a l'est del Txad i les incursions de les milícies pro governamentals sudaneses janjaweed en aquesta zona van provocar nombroses crítiques cap a l'executiu txadià per la seva política de neutralitat. Cal recordar que una part dels grups armats de Darfur pertanyen a la mateixa comunitat que governa al Txad, els zaghawa. El 2004 es configuren diverses insurreccions contra el govern d'Idriss Déby, i des de llavors, ambdós governs han donat suport a l'oposició armada de l'altre país.			

El trimestre va començar en un clima de concòrdia després de la signatura de l'acord de pau al març i l'inici de la seva implementació a l'abril per iniciativa líbia i congoleesa amb la planificació d'una força d'observació per a garantir la seguretat de la frontera comuna. No obstant això, la situació es va deteriorar novament com a conseqüència de l'ofensiva insurgent del grup armat JEM contra el Govern sudanès, que va ocupar la capital sudanesa.⁸ El Sudan va acusar novament el Txad de recolzar la rebel·lió, fet que va provocar una nova ruptura de les relacions entre ambdós països, el tancament de la frontera comuna i la congelació de l'acord de pau. A mitjan juny el Govern txadià va acusar novament les FFAA sudaneses d'atacar la localitat txadiana d'Adè, en la zona fronterera, amb tropes terrestres recolzades per helicòpters de combat.

⁸ Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

L'operació, segons el Txad, es va produir en paral·lel a la nova ofensiva dels rebels txadians en diverses localitats de l'est del país, i va confirmar les contínues acusacions segons les quals el Sudan recolza militarment els grups armats del Txad, als quals denomina mercenaris sudanesos. El Txad va advertir que respondrà a l'ofensiva sudanesa al mateix nivell

Djibouti - Eritrea

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Territori		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	Djibouti, Eritrea			
<i>Síntesi:</i>	La demarcació fronterera entre ambdós països és una font de desacord i de tensió. Aquesta frontera va ser fixada de forma confusa el 1901 per un tractat entre França (la potència colonial a Djibouti) i Itàlia (la potència colonial a Eritrea). Aquesta demarcació no resolta va provocar que ambdós països s'enfrontessin entre el 1996 i el 1999. La inestabilitat regional va augmentar a causa de la tensió entre Eritrea i Etiòpia, ja que els EUA és un ferm aliat etiòp; la guerra de Somàlia, on Eritrea va recolzar la coalició opositora en contrast amb Etiòpia i els EUA, que van recolzar el Govern Federal de Transició; i la guerra en la regió etiòp d'Ogaden, on Eritrea va recolzar la insurrecció. Djibouti, país neutral en el conflicte de Somàlia, ha estat la seu de les últimes converses de pau entre ambdós sectors. La seva situació és estratègica per al control del tràfic marítim a la mar Roja (França i els EUA disposen de bases militars), i després de la guerra entre Eritrea i Etiòpia, Djibouti representa l'única sortida al mar per a Etiòpia.			

Es va produir una escalada de la tensió entre ambdós països que va culminar en combats entre les seves FFAA com a conseqüència de la invasió eritrea de territori de Djibouti. La tensió es va agreujar després de la incursió eritrea el passat 16 d'abril en la regió de Ras Doumeira, zona desèrtica en les ribes de la mar Roja, que va tornar a produir-se a principis de maig. L'ambaixador de Djibouti ho va denunciar davant les Nacions Unides i va exigir al Consell de Seguretat de l'ONU que prenguéss les mesures necessàries per a evitar una conflagració. El 23 de maig el president de Djibouti, Omar Guelleh, va sol·licitar l'arbitratge de Qatar, aliat d'Eritrea i d'Egipte. La situació va quedar sense solució, mentre Eritrea negava haver comès la incursió, fins que el 10 de juny es van desencadenar els enfrontaments, que es van produir després del rebuig de les FFAA de Djibouti a l'exigència de les FFAA eritrees a retornar-los aquests territoris. Els combats es van interrompre el 13 de juny amb un balanç del costat de Djibouti de nou morts i més de 100 ferits, sense dades del costat eritreu. França va anunciar un reforç del seu dispositiu militar a Djibouti, on té 2.900 soldats, 10 avions de combat i una desena d'helicòpters. El Consell de Seguretat, l'organització regional IGAD i els EUA van condemnar l'agressió, produïda un dia després de l'anunci de l'acord de cessament d'hostilitats somali.

Eritrea – Etiòpia

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	territori		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	Eritrea, Etiòpia			

<i>Síntesis:</i>	L'any 1993, Eritrea s'independitza d'Etiòpia, encara que la frontera entre ambdós països no queda clarament delimitada, cosa que els enfrontarà entre 1998 i 2000, amb el resultat de més de 100.000 víctimes mortals. El juny d'aquest any signen un acord de cessament d'hostilitats, el Consell de Seguretat estableix la missió UNMEE per supervisar-lo i el desembre signen l'acord de pau d'Alger. Aquest acord estableix que ambdós se sotmetran a la decisió que acordi la Comissió Fronterera entre Eritrea i Etiòpia (EEBC, per les seves sigles en anglès), encarregada de delimitar i demarcar la frontera basant-se en els tractats colonials pertinents (1900, 1902 i 1908) i el dret internacional. L'abril de 2002, l'EEBC anuncia el seu dictamen, que assigna el disputat llogaret fronterer de Badme (epicentre de la guerra i actualment administrat per Etiòpia) a Eritrea, decisió que és rebutjada per Etiòpia.
------------------	--

La situació va seguir igual durant tot el trimestre. La missió va retirar gairebé la totalitat dels 1.700 soldats i observadors militars de la Zona Temporal de Seguretat. El secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va alertar que una retirada total de la UNMEE podria desencadenar una nova guerra. En l'actualitat només disposa d'aproximadament 500 membres, dels quals una minoria roman a Eritrea per a protegir els equips de la UNMEE abans que siguin evacuats completament. En el costat etiòp de la frontera també romanen alguns cascos blaus, però el Govern etiòp va anunciar a Ban Ki-moon que trobaria molt difícil d'acceptar a llarg termini el desplegament de la UNMEE limitat només al costat etiòp de la frontera. Eritrea va demanar a principi de maig al Consell de Seguretat el desmantellament permanent de la UNMEE, i va assenyalar que l'únic motiu de la crisi actual era la negativa d'Etiòpia a retirar les seves tropes de territoris sobirans eritreus. Aquestes afirmacions es van produir després que el Consell de Seguretat de l'ONU assenyalsés que, malgrat condemnar les accions d'Eritrea que van forçar la retirada del personal de la UNMEE, estava disposat a ajudar les parts a superar l'actual crisi i que les consultaria per a decidir el futur de la missió.

Somàlia (Somalilàndia – Puntlàndia)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	territori		Interna	
<i>Actors principals:</i>	República de Somalilàndia, regió autònoma de Puntlàndia			
<i>Síntesis:</i>	Ambdues regions mantenen una disputa pel control de les regions frontereres de Sool i Sanaag des de 1998. Sool i Sanaag es troben geogràficament dintre de les fronteres de Somalilàndia, encara que la majoria de clans de la regió es troben associats als de Puntlàndia. El desembre de 2003, les forces de Puntlàndia van prendre el control de Las Anod, capital de la regió de Sool. Prèviament, ambdues administracions havien tingut una representació oficial a la ciutat. Des de llavors s'han produït xocs esporàdics i intents de mediació. Abans d'accedir al poder a Puntlàndia l'any 2005, el general Muse es va enfrontar amb el llavors senyor de la guerra de Puntlàndia, el coronel Abdullahi Yusuf Ahmed, actual President de Somàlia, les milícies del qual van derrotar les de Muse, que es van retirar a la zona occidental de Sanaag, on van ser acollides per les forces de Somalilàndia, cosa que reflecteix les dificultats per resoldre el contenciós.			

Durant el trimestre va haver-hi un estancament de la tensió entre ambdues regions i no es van produir nous enfrontaments relatius al contenciós pel control de les regions en disputa, Sool i Sanaag. No obstant això, Somalilàndia va crear sis noves províncies a la fi de març de cara a les eleccions presidencials de l'abril, i va redibuixar les fronteres de Sool i Sanaag. Fonts de Puntlàndia ho van considerar com una declaració de guerra. Les eleccions presidencials finalment es van establir per al pròxim 15 de març de 2009, i les eleccions locals per al desembre vinent. A la fi de març el president de Somalilàndia va declarar un indult presidencial a 78 presoners originaris de Puntlàndia.

Sudan

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Recursos		Interna	
<i>Actors principals:</i>	partits polítics NCP i SPLM, grup armat SPLA, milícies progovernamentals, ètnies i subclans dinka i nuer al sud			
<i>Síntesi:</i>	L'any 2005, el grup armat SPLA i el govern del Sudan van signar un acord de pau definitiu (CPA) que va posar fi als 20 anys de conflicte armat que havien enfrontat el nord amb el sud del país. La falta de concreció sobre diferents punts de l'acord està dificultant els avenços del procés de pau. Per altra banda, la conclusió del conflicte en l'àmbit nacional va provocar el ressorgiment dels recels i les desavinences entre les diferents ètnies i clans que conviuen i competeixen per uns recursos escassos al nord del país. La contraposició entre les elits de Khartum i els estats de l'alt Nil que controlen la riquesa econòmica sudanesa i la resta dels estats que conformen el país se situa en l'eix de les tensions que amenacen la pau al Sudan.			

L'escalada dels enfrontaments en la regió petrolífera d'Abyei entre les FFAA i les tribus misseriya, i l'SPLA sud sudanès va posar en perill l'acord de pau signat el 2005. Es desconeix el nombre total de morts produïdes des que es va iniciar la violència al gener del present any, que podria elevar-se per sobre dels 300, però durant els últims enfrontaments de maig han mort més de 60 persones. Un total de 50.000 persones van ser desplaçades per la violència que podria haver esclatat després que un soldat del nord morís en un lloc de control de l'SPLA. La falta de determinació sobre la frontera que dividirà el nord i el sud del país ? si finalment s'opta per la independència en un referèndum que espera celebrar-se a tal efecte el 2011 ? està motivant el constant augment de tensions en aquesta zona, on es concentren la major part de les reserves petrolíferes del país. El 15 de juny el president, Omar al-Bashir, i el vicepresident i líder de l'SPLA, així com el president del sud del Sudan, Salva Kiir, van arribar a un acord amb el qual pretenen solucionar, definitivament, la prolongada disputa. D'altra banda, es van produir diversos brots de violència durant les jornades d'elaboració del cens electoral al sud i a la regió de Darfur, davant la disconformitat de molts governadors regionals amb la delimitació de les circumscripcions electorals, i per la falta de tornada d'un gran nombre de persones desplaçades pel conflicte en ambdues regions, que no estan inscrites per a participar en els comicis vinents.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Burundi

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	Identitat, Govern		Interna	
<i>Actors principals:</i>	Govern, oposició armada (FNL-PALIPHEUTU, coneguda com FNL, i facció dissident de les FNL) i oposició política (facció de CNDD-FDD de Hussein Radjabu, UPRONA, FRODEBU)			
<i>Síntesi:</i>	El procés de transició política i institucional iniciat amb la signatura de l'Acord de Pau d'Arusha l'any 2000 culmina formalment l'any 2005. L'aprovació d'una nova Constitució que formalitza el repartiment de poder polític i militar entre les dues principals comunitats, hutus i tutsis, i la celebració del procés electoral que ha menat a la formació d'un nou govern intenten assentar les bases de futur per superar el conflicte iniciat el 1993 i suposen la principal oportunitat per posar fi a la violència de caràcter etnopolític que afecta el país des de la seva independència el 1962. No obstant això, persisteix la desconfiança entre els partits polítics i les lluites de poder al si del governamental CNDD-FDD, i entre el govern i l'oposició política, al qual s'afegeix l'estancament del procés de pau amb l'últim grup armat, les FNL d'Agathon Rwasa.			

El trimestre va començar amb una greu deterioració de la situació i una escalada dels enfrontaments entre les FNL i les FFAA que va poder suposar la ruptura definitiva de l'alto el foc signat el 2006. Aquesta situació va causar un centenar de víctimes mortals entre mitjan abril i maig, i el desplaçament forçat de més de 20.000 persones com a conseqüència de la violència. No

obstant això, les pressions regionals i internacionals van forçar un nou compromís per a reactivar l'alto el foc, i el 19 de maig el Govern i les FNL van reprendre oficialment la posada en marxa de l'acord, pel que el Mecanisme de Monitoratge i Verificació Conjunta de l'alto el foc va reiniciar les seves activitats. Posteriorment, es va produir un fet encara més significatiu: la tornada a Burundi del líder de les FNL, Agathon Rwasa, per a iniciar la implementació de l'acord de pau. A mitjan juny el Govern i les FNL es van reunir a Sud-àfrica on van ratificar la seva voluntat de posar fi a la violència en el país. En l'àmbit polític, a principis d'abril es va fer públic el veredict del tribunal suprem en el judici a l'antic president del partit CNDD-FDD, Hussein Radjabu, sentenciat a 13 anys de presó, així com a cinc persones involucrades en el mateix cas, culpables d'haver-se reunit amb antics combatents del CNDD-FDD amb la intenció de crear un nou grup armat.

Kenya

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	Identitat, Govern, Recursos		Interna	
<i>Actors principals:</i>	govern, milícies d'adscripció ètnica, oposició política i social (partits polítics, organitzacions de la societat civil)			
<i>Síntesis:</i>	La política i l'economia de Kenya han estat dominades des de la seva independència el 1963 pel partit KANU, controlat per la comunitat més nombrosa del país, els kikuyu, en detriment de la resta. El 2002, el successor de l'autoritari i cleptòcrata Danyel Arap Moi (en el poder els últims 24 anys) va ser derrotat per Mwai Kibaki, amb la promesa de posar fi a la corrupció i redistribuir la riquesa, en un país eminentment pobre, agrícola i que basa el seu creixement (6%) en el turisme. No obstant això, les promeses incomplertes de Kibaki van fomentar un clima de frustració, per la qual cosa Raila Odinga, de l'ètnia lúo, s'ha convertit en una amenaça a l'hegemonia en el poder de Kibaki, sense basar la seva campanya en l'afiliació tribal, sinó en el canvi i en la construcció d'una societat més justa. En paral·lel, diverses zones del país es veuen afectades per disputes intercomunitàries per la propietat de la terra i també instigades políticament en període electoral.			

Es va constatar una reducció de la tensió derivada de les eleccions presidencials al desembre de 2007 per la formació del nou Govern, que va propiciar l'inici de la tornada de milers de persones als seus llocs d'origen. A l'abril l'oposició política i el Govern del president Mwai Kibaki van aconseguir un acord de repartiment del poder, i el líder opositor Raila Odinga es va convertir en el nou primer ministre del nou gabinet de coalició, el més nombrós i costós de la història del país (40 ministres i 52 viceministres).⁹ El gabinet, no obstant això, no es va reunir formalment fins a mitjan maig, a causa de divisions relatives al repartiment de poder en el si de la fràgil coalició, davant el rebuig per part del PNU de la sol·licitud d'amnistia de l'ODM per a tots aquells arrestats durant l'onada de violència postelectoral. D'altra banda, van persistir els actes de violència en la regió de la Muntanya Elgon, a l'oest, entre els cossos de seguretat i la milícia SLDF, i diversos grups de defensa dels drets humans van acusar ambdós de ser responsables d'execucions extrajudicials, tortures i violació sexual contra la població civil, xifrant en 600 les víctimes mortals des de l'any 2006. El líder de l'SLDF va morir al maig com a conseqüència d'una operació militar. D'altra banda, l'assassinat del líder de la secta Mungiki i la seva dona, van generar disturbis a la capital i els voltants.

RD Congo

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	Govern, Recursos		Interna	

⁹ Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

Actors principals: govern, oposició política i social i antics grups armats d'oposició

Síntesis: Entre 1998 i 2003 transcorre a la República Democràtica del Congo l'anomenada primera guerra mundial africana. La signatura de diversos acords de pau entre 2002 i 2003 va comportar la retirada de les tropes estrangeres i la configuració del Govern Nacional de Transició (GNT) on es van integrar l'antic govern, l'oposició política, els grups armats RCD-Goma, RCD-K-ML, RCD-N, MLC i les milícies Mai Mai. A partir de juny de 2003, el GNT va ser dirigit pel President Joseph Kabila i quatre Vicepresidents, dos dels quals pertanyien a l'antiga insurrecció: Azarias Rubeurwa del RCD-Goma i Jean-Pierre Bemba del MLC. El GNT va elaborar la Constitució, confirmada el desembre de 2005. Entre juliol i octubre de 2006, es van celebrar eleccions legislatives i presidencials, en les quals Kabila va ser escollit President i Jean-Pierre Bemba va resultar segon, enmig d'un clima d'alta tensió i acusacions de frau. La formació del nou govern l'any 2007 no va frenar la inestabilitat ni les disputes en l'àmbit polític.

Els fets més destacats del trimestre van ser la detenció per part de Bèlgica del senador i líder opositor Jean-Pierre Bemba, acusat de crims de guerra i contra la humanitat comesos a la R. Centreafricana entre 2002 i 2003, a petició de la CPI,¹⁰ i la publicació per part de la MONUC de l'informe sobre els fets esdevinguts en la província de Bas-Congo al març. Bemba, derrotat a la segona volta de les eleccions a la presidència de l'any 2006, es trobava a l'exili a Portugal per les amenaces contra la seva persona després dels enfrontaments que van tenir lloc en el primer trimestre del 2007. Aquest fet suposa un recolzament polític al president, Joseph Kabila, que veu com es redueixen les possibilitats que el seu principal opositor retorni al país. D'altra banda, les Nacions Unides van afirmar en la seva investigació que la policia va executar presoners i va destruir i saquejar centenars de cases durant la repressió violenta contra el moviment políticoreligiós Bundu Dia Kongo (BDK). L'organització va elevar la xifra de víctimes mortals oferta per la policia (27) a més de 100. Fonts de l'oposició i del BDK van elevar aquesta xifra a 300 persones. L'informe va criticar l'excessiu ús de la força per part dels cossos de seguretat, i va documentar els intents deliberats de destruir evidències de la violència. A més, la MONUC va rebre informacions relatives a la troballa de fosses comunes en la província per part d'organitzacions de drets humans.

Regió dels Grans Llacs

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Identitat, Govern, Recursos		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	Governs de RD Congo, Rwanda, Uganda; grups armats de oposició ugandeses ADF-NALU i LRA, grups armats de oposició rwandeses FDLR i milícies Rasta, grups armats de oposició congolese de Ituri (FNI, FRPI, MRC) i CNDP, milícies congolese Mai Mai, grup armat de oposició burundès FNL			
<i>Síntesis:</i>	Entre 1998 i 2003 transcorre a la República Democràtica del Congo la primera guerra mundial africana, anomenada així per la participació de fins a vuit països de la regió. La signatura de diversos acords de pau entre 2002 i 2003 va comportar la retirada de les tropes estrangeres hostils (Ruanda i Uganda, principalment). Aquestes nacions justificaven la seva presència amb l'existència de grups insurgents en territori congolès que pretenien eliminar, davant l'absència de voluntat de les forces armades congolese per acabar amb ells, mentre exercien el control i l'espoliació dels recursos naturals de l'est del país. La República Democràtica del Congo s'ha recolzat en aquests grups hostils a Ruanda i Uganda en favor dels seus propis interessos, principalment les FDLR, causants del genocidi de Ruanda de 1994. Les relacions entre els tres països continuen sent difícils per l'existència d'aquests grups i la implementació fallida dels acords per desmobilitzar-los o destruir-los.			

Va empitjorar la situació a la regió. L'evolució negativa del procés de pau a Uganda amb l'LRA, grup que va perpetrar diversos actes de violència i segrestos, en clara violació del cessament

¹⁰ Vegeu el capítol 7 (Drets Humans i Justícia transicional).

d'hostilitats, al sud del Sudan, nord-est de la RD Congo i la R. Centreafricana, va provocar que aquests països, al costat de la MONUC, prepararessin una operació militar per a derrotar-lo. La RD Congo i Uganda van signar un acord a mitjan maig pel qual es van comprometre a combatre als grups rebels en els seus respectius territoris i a remarcar la frontera comuna entre ambdós, qüestió que ha adquirit rellevància després del descobriment de jaciments petrolífers en la zona fronterera que pot suposar un futur focus de tensió. D'altra banda, l'incompliment de l'acord de pau de Goma de gener per part dels actors polítics i armats, i l'inici del desarmament forçós de les rwandeses FDLR a partir de mitjan març, en compliment de l'acord entre Rwanda i la RD Congo de novembre de 2007 va significar un increment de la violència a la província de Kivu Nord. Cal destacar que el Govern congolès va intentar celebrar reunions amb diverses faccions de les FDLR per a aconseguir la seva desmobilització. La MONUC va negociar la repatriació de faccions menors de les FDLR, acusades de traïció per part del grup principal.

Amèrica

Bolívia

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Govern		Interna	
<i>Actores principales:</i>	govern, oposició política i social (partits polítics, autoritats i organitzacions de la societat civil dels departaments orientals)			
<i>Síntesis:</i>	Al final de 2003, el llavors President Gonzalo Sánchez de Lozada es va exiliar als EUA després que la repressió de diverses protestes antigovernamentals provoqués, els mesos de febrer i octubre, més de 100 morts. Després d'un període d'incertesa en el qual dos presidents van assumir el poder de forma interina, Evo Morales va guanyar les eleccions el desembre de 2005, i es va convertir en el primer mandatari indígena d'un país majoritàriament indígena. No obstant això, la seva acció de govern, especialment la reforma agrària o la nacionalització dels hidrocarburs — Bolívia posseeix les segones reserves de gas d'Amèrica Llatina—, va topa amb la fèrria oposició al seu projecte polític per part de diversos partits i de les regions orientals del país que, liderades pel ric departament de Santa Cruz, exigeixen més autonomia.			

Es van registrar nombrosos brots de violència durant la celebració dels referèndums dels estatuts autonòmics en els departaments orientals de Santa Cruz (maig), Beni, Pando (principi de juny) i Tarija (acaballes de juny). Després de les consultes, no reconegudes legalment, el Govern va posposar el procés de diàleg polític amb l'oposició i les autoritats departamentals fins a la celebració, el 10 d'agost, del referèndum revocatori del mandat del president i els prefectes, després del qual no seguiran en el càrrec si no aconseguixen un percentatge de vots igual o superior a l'obtingut en les últimes eleccions. D'altra banda, diverses persones van resultar ferides durant les mobilitzacions de centenars de persones davant l'ambaixada dels EUA en protesta per la concessió d'asil a l'exministre de Defensa Carlos Sánchez Berzain, un dels principals acusats dels fets d'octubre del 2003, en els quals més de 70 persones van morir i 400 més van resultar ferides. Carlos Sánchez Berzain, juntament amb l'expresident Gonzalo Sánchez de Lozada, també exiliat als EUA, van ser acusats per un tribunal bolivià de delictes de lesa humanitat. El Govern dels EUA va lamentar els fets de violència i va cridar el seu ambaixador a consultes. Durant el trimestre van protestar diversos col·lectius en exigència de demandes sectorials, com les protagonitzades per organitzacions de xofers o el Comitè Cívic de Camiri a principi d'abril o la vaga general indefinida convocada pel gremi de docents a mitjan juny.

Quadre 2.1. La crisi de la "mitja lluna" a Bolívia

Després dels referèndums celebrats durant el trimestre en els departaments de Santa Cruz, Beni, Pando i Tarija, ja són quatre les regions orientals de Bolívia que han aprovat de manera unilateral els seus respectius estatuts d'autonomia. Les quatre consultes han seguit patrons semblants: alta abstenció

(39% a Santa Cruz i Beni, 41% a Pando i 36% a Tarija); massiva aprovació dels estatuts (85% a Santa Cruz, 81% a Beni, 82% a Pando i 80% a Tarija); valoracions triomfalistes per part de les autoritats departamentals que impulsaven les consultes, i condemna per part del Govern d'Evo Morales, que les considera il·legals i secessionistes; o actes de violència diversos, des d'enfrontaments armats i agressions de tipus racista fins a bloquejos de carreteres i crema d'urnes. Finalment, hi ha hagut un mort i diverses desenes de persones ferides. A Chuquisaca, l'últim dels departaments de l'anomenada ?mitja lluna?, també s'han registrat greus enfrontaments i protestes contra el Govern central, especialment per l'exigència que es traslladin les seus dels poders executiu i legislatiu a Sucre, la capital constitucional del país.

D'alguna manera, la celebració dels referèndums i els brots de violència consegüents suposen el fracàs del diàleg que en els últims mesos han mantingut el Govern central i els prefectes dels nou departaments del país, amb la facilitació o mediació de l'Església Catòlica, el Defensor del Poble, l'OEA i els Governos d'Argentina, Brasil i Colòmbia. En les negociacions, diversos departaments del país, secundats pels principals partits opositors a escala nacional, han exigint un increment dels recursos disponibles (concretament la revisió de la distribució de l'Impost Directe dels Hidrocarburs), una major descentralització de l'Estat, l'efectiva capitalitat de Sucre i la derogació de la Constitució, aprovada el passat mes de desembre únicament amb els vots de l'oficialisme, sense la presència de l'oposició i entre forts dispositius de seguretat que protegien l'Assemblea Constituent de les protestes a l'exterior del recinte. La nova Constitució ha de ser aprovada en referèndum durant el 2008. Davant la crisi política i la paràlisi institucional que va provocar la negativa del Govern central a cedir en aquestes exigències, l'Executiu d'Evo Morales va proposar la celebració d'un referèndum revocatori per al president i vicepresident i per als nou prefectes departamentals. En la consulta, que previsiblement se celebrarà el 10 d'agost, la destitució del president o el prefecte en qüestió es produirà si el percentatge de vot en la seva contra supera l'obtingut en l'última elecció. A la fi de 2005, Morales va guanyar en primera volta amb més del 53% dels sufragis.

L'actual situació de confrontació que viu Bolívia ha d'emmarcar-se en la crisi política i social que travessa el país en els últims anys ("guerra d'aigua", "guerra del gas", mort de desenes de persones el 2003 per la repressió dels cossos de seguretat de l'Estat, destitució i posterior exili de l'expresident Gonzalo Sánchez de Lozada, Governos provisionals de Carlos Taula i Eduardo Rodríguez, etc.), però té alguns elements que li confereixen una rellevància específica. En primer lloc, nombroses veus ja han alertat sobre el risc d'esclat de la violència si l'actual crisi no es resol per la via del diàleg. Fins al moment ja s'han registrat nombrosos enfrontaments entre partidaris i detractors dels referèndums d'autonomia, especialment entre la Unió Juvenil Cruceñista i indígenes que recolzen el Govern d'Evo Morales. D'altra part, es desconeix encara quin serà el paper de les FFAA en cas d'una declaració unilateral de secessió d'alguns departaments, però històricament l'exèrcit bolivià ha interferit en nombroses ocasions en els assumptes polítics del país. En segon lloc, l'actual crisi de la ?mitja lluna? és un dels únics casos de tensions secessionistes a Amèrica Llatina, un dels continents amb fronteres internacionals més estables en tot el segle XX. En aquest sentit, el prefecte de Santa Cruz ja va declarar que els resultats del referèndum obren la porta a la creació d'un Estat conformat pels quatre departaments esmentats. La preocupació que genera aquesta qüestió es manifesta en l'activa intervenció de l'OEA, la Comunitat Andina i alguns governs llatinoamericans en la crisi. En tercer lloc, el fet que la major part de les reserves de gas i petroli es concentri en els departaments que sol·liciten major autonomia posa en qüestió la viabilitat de Bolívia, actualment un dels països més empobrits d'Amèrica Llatina.

Finalment, cal destacar que el que està en joc no és només el mandat d'Evo Morales, sinó un determinat projecte de país. Els departaments autonomistes argumenten que estan lluitant per un canvi en l'estructura territorial de l'Estat centralista en la qual no estan còmodes. Per la seva part, alguns sectors propers al Govern denuncien que les demandes de major autonomia (o fins i tot d'independència) per part de la ?mitja lluna? no emanen d'un arrelat sentiment popular de maltractament històric, sinó que únicament són una arma contra Evo Morales, un mer pretext de les elits tradicionals per a perpetuar les estructures de privilegi i avortar el procés de reformes estructurals actualment en curs, que inclou aspectes com la nacionalització dels recursos naturals, la reforma agrària, o la inclusió política, econòmica i social de la majoria indígena del país.

Equador

	<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	Govern, Recursos		Interna	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (Congrés, organitzacions camperoles i indígenes contra l'acció de transnacionals extractives)			
<i>Síntesis:</i>	Després d'una dècada de constants crisis polítiques (en la qual fins a sis presidents diferents van prendre possessió del càrrec) i mobilitzacions socials (entre les quals destaquen les marxés indígenes i les protestes contra les transnacionals petrolieres o mineres), Rafael Correa va guanyar les eleccions presidencials el 2006 amb la promesa principal de superar la inestabilitat sociopolítica crònica, de trencar amb els partits polítics tradicionals i de prioritzar l'atenció als col·lectius més exclosos del país. Amb aquest objectiu, Correa va impulsar l'establiment d'una Assemblea Constituent amb l'objectiu d'aprovar una nova Carta Magna que permetés canviar el model polític i econòmic. Tant l'establiment com la composició i els poders de l'Assemblea esmentada van provocar nombrosos conflictes entre partidaris i detractors del President i entre Correa i el Congrés.			

La principal organització del moviment indígena al país (CONAIE) va amenaçar amb liderar un aixecament contra el Govern si aquest no accedeix a consultar amb les comunitats indígenes l'explotació dels jaciments minerals i d'hidrocarburs, gran part dels quals es troben en regions habitades majoritàriament per pobles indígenes. El president, Rafael Correa, va admetre la capacitat de mobilització dels moviments indígenes, que durant els anys noranta ja van forçar la renúncia de dos presidents, però va declarar que no acceptarà les pressions de cap col·lectiu per a decidir sobre la gestió dels recursos naturals del país. En el mateix sentit, diverses organitzacions sindicals i de la societat civil van expressar el seu malestar pel suposat incompliment del Govern de posar fi a les polítiques neoliberals. A principis de juny Correa va denunciar diversos intents de desestabilització del seu Govern, fins i tot des de sectors de l'esquerra, que podrien anar a més de cara a la campanya electoral sobre la nova Constitució que està sent redactada per l'Assemblea Constituent. D'altra banda, l'Executiu va anunciar la seva intenció de demandar Colòmbia davant l'OEA després de denunciar una incursió d'un grup paramilitar colombià (presumptament en companyia de membres de l'Exèrcit) en la província amazònica de Sucumbíos en la qual haurien segrestat tres camperols colombians refugiats.

Haití

	<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Govern		Interna	
<i>Actors principals:</i>	MINUSTAH, Govern, oposició armada (bandes juvenils)			
<i>Síntesi:</i>	Després de la sortida del país de l'expresident Jean Bertrand Aristide al febrer del 2004, que va evitar una confrontació armada amb el grup rebel que havia pres bona part del país, van ser desplegades una Força Multinacional Provisional i una missió de manteniment de la pau de Nacions Unides (MINUSTAH) consecutivament per a auxiliar el Govern provisional a restablir l'ordre i la seguretat. Encara que després de l'elecció de René Préval com a nou president hi ha una major estabilitat política, social i econòmica, encara persisteixen diversos problemes, com les acusacions de violacions de drets contra la MINUSTAH, les altes taxes de delinqüència, el control que exerceixen bandes armades en determinades àrees urbanes, les dificultats en el procés de DDR, els alts nivells de corrupció, pobresa i exclusió social, o la falta de confiança i cooperació entre els principals partits polítics.			

Cinc persones van morir i desenes van resultar ferides durant les mobilitzacions que van protagonitzar milers de persones en diverses localitats del país per a protestar contra l'increment del preu dels productes bàsics. Durant les mobilitzacions diversos edificis públics van ser

saquejats o incendiats, mentre que algunes de les oficines de la MINUSTAH van ser atacades. Cal destacar que tres membres de la MINUSTAH van resultar ferits per bala i que durant les manifestacions algunes persones van exigir la sortida del país de la missió de manteniment de la pau de l'ONU. Tot i que es van distribuir milers de tones d'ajuda alimentària addicionals, les Nacions Unides van advertir que la situació al país era potencialment explosiva si no es prenen mesures urgents i dràstiques per a pal·liar la crisi alimentària. D'altra banda, qui fins aleshores havia estat primer ministre, Jean Edouard Alexis, es va veure obligat a dimitir després de no superar la moció de censura que diversos senadors van presentar per la gestió de la crisi. El rebuig parlamentari consecutiu a les dues persones que va proposar Préval per a ocupar el càrrec de primer ministre (Ericq Pierre i Robert Manuel) va causar una crisi política i una certa paràlisi institucional que es va mantenir durant bona part del trimestre. Per altra banda, milers de persones es van manifestar a mitjan juny contra l'increment dels segrestos i dels delictes contra els menors.

Perú

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Govern		Interna	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (faccions romanents de Sendero Luminoso, organitzacions camperoles i indígenes)			
<i>Síntesis:</i>	El 1980, precisament l'any en què el país recuperava la democràcia, es va iniciar un conflicte armat entre el govern i el grup armat maoista Sendero Luminoso, que es va perllongar durant dues dècades i que va costar la vida a més de 60.000 persones. Al llarg dels anys noranta, a l'empenta de la política contrainsurgent, l'Estat va sofrir una deriva autoritària de la mà d'Alberto Fujimori, que l'any 2000 es va exiliar al Japó després de ser deposat pel Congrés i acusat de nombrosos casos de corrupció i violació dels drets humans. Des de llavors, els governs d'Alejandro Toledo i Alan García han hagut de fer front a l'acció d'algunes faccions romanents de Sendero Luminoso, suposadament vinculades al narcotràfic, i a les demandes de diverses regions i col·lectius —miners o camperols productors de fulla de coca— que demanen més atenció per part de l'Estat.			

En el que es considera la major ofensiva militar dels últims anys contra faccions residuals del grup armat Sendero Luminoso, les FFAA van desplegar més de 5.000 efectius en les valls compreses entre els rius Ene i Apurímac per a combatre una columna d'aproximadament 200 efectius liderada pel conegut com a Camarada José, un dels més antics dirigents de Sendero Luminoso, que va afirmar estar protagonitzant la tercera fase de la guerra popular contra el Govern. Segons el Govern, la facció està bé armada, obté finançament de la protecció dels camps de cultiu de fulla de coca, i està duent a terme accions de proselitisme entre camperols de la zona per a abastir les seves files. A la fi de maig, el Govern dels EUA va anunciar el desplegament d'uns 300 militars a la regió per a dur a terme missions humanitàries. D'altra banda, el president, Alan García, va criticar l'alarmisme generat per unes informacions segons les quals l'antic grup armat d'oposició MRTA hauria sol·licitat suport logístic i militar a l'escamot colombià de les FARC. A més, a mitjan juny es van registrar greus enfrontaments entre la policia i milers de manifestants que exigien un major repartiment de l'impost que paga una empresa extractora de coure que opera en les regions de Moquegua i Tacna (sud). Els manifestants van retenir unes 80 persones, la gran majoria policies, i van tallar la principal carretera del país, causant el tall de subministrament d'alguns productes.

Àsia

a) Àsia Meridional

Índia (Nagalàndia)

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat		Interna	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició armada (NSCN-K, NSCN-IM)			
<i>Síntesis:</i>	La tensió que afecta l'estat de Nagaland s'origina després del procés de descolonització britànic de l'Índia, quan sorgeix un moviment naga que reclama el reconeixement de drets col·lectius per a aquesta població, majoritàriament cristiana, enfront de la majoria hindú índia. El naixement de l'organització naga NCC marca l'inici de les reclamacions polítiques d'independència per al poble naga, que al llarg de les dècades posteriors evolucionaran, tant pel que fa al contingut (independència de Nagaland o creació de la Gran Nagaland, amb la incorporació de territoris dels estats veïns habitats per població naga) com a les formes d'oposició. La lluita armada s'inicia el 1955. El 1980 es forma el grup armat d'oposició NSCN, com a resultat de desacords amb sectors polítics més moderats, que vuit anys després es dividirà en dues faccions, I-M i K. Des de 1997, el NSCN (I-M) manté un acord d'alto el foc i negociacions amb el govern indi, però en els últims anys s'han multiplicat els enfrontaments entre les dues faccions.			

Van persistir els enfrontaments armats entre les faccions rivals NSCN-IM i NSCN-O, que van causar diversos morts, més de cinquanta en els últims tres mesos, alguns d'ells civils. El Govern va destacar que la feble supervisió de l'acord de pau amb el NSCN-IM ha contribuït a l'increment d'enfrontaments entre les faccions. Els més greus van tenir lloc en el districte de Dimapur, on van morir 12 insurgents. Aquest districte es va veure afectat per diversos episodis de violència al llarg de tot el trimestre. El NSCN-O va ser creat el novembre del 2007 després d'un acord aconseguit per integrants de l'NSCN-IM i l'NSCN-K al districte de Dimapur, amb l'objectiu de reunificar ambdues faccions. El NSCN-IM va rebutjar l'acord, acusant els signants de desafecció.

Nepal (Terai)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat		Interna	
<i>Actors principals:</i>	govern, organitzacions polítiques i armades madhesi (MRPF), JTMM			
<i>Síntesis:</i>	L'origen de la tensió a la regió de Terai és la marginació històrica de la població madhesi i la insatisfacció generada pel procés de pau iniciat el 2006, que va posar fi al conflicte armat que des de 1996 assolava el país. La població de Terai, que representa prop de la meitat dels habitants del país, ha sofert una exclusió històrica, política, social i econòmica. La signatura d'un acord de pau i l'aprovació d'una Constitució interina que ignorava els sentiments de greuge i les demandes de més reconeixement van dur les organitzacions madhesi a iniciar protestes socials al llarg dels primers mesos de 2007, que van acabar en enfrontaments violents amb la policia i els maoistes.			

La situació de violència en la regió va mantenir-se en baixos nivells, seguint la tendència del trimestre anterior, encara que es van produir alguns episodis aïllats com els del districte de Rautahat, que van causar la mort de vuit persones. Un dels atemptats va ser reivindicat pel grup armat d'oposició Terai Army. A més, diversos grups armats d'oposició van mantenir una trobada a l'Índia per a explorar possibilitats d'acció unificada, segons van recollir diversos mitjans de comunicació locals. En la trobada van participar líders dels grups ATMM, MMT, MVK, TC, TA, SJTMM i una facció del JTMM. D'altra banda, cal destacar que els partits madhesis MPRF i TMLP van quedar en quart i cinquè lloc respectivament en nombre de diputats en l'Assemblea Constituent, les eleccions de la qual es van celebrar el mes d'abril. El partit madhesi MPRF va

assenyalar que no formaria part del nou Govern i que els maoistes, vencedors en les eleccions, haurien de tenir la iniciativa per a la seva formació.

Pakistan

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	govern, sistema		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (partit opositor PPP, judicatura), milícies talibanes			
<i>Síntesis:</i>	El 1999, un cop d'Estat perpetrat pel general Pervez Musharraf posa fi al govern de la llavors Primera Ministra Benazir Bhutto, els mandats de la qual s'havien caracteritzat per la mala gestió i la corrupció. El cop d'Estat li val al nou règim militar l'aïllament internacional, que acaba després dels atemptats de setembre de 2001, quan Musharraf es converteix en el principal aliat dels EUA a la regió en la persecució d'al-Qaida. La perpetuació de Musharraf en el poder, l'ostentació simultània de la Prefectura de l'Estat i de les forces armades, els intents de posar fi a la independència del poder judicial i la força creixent de les milícies talibanes a les zones tribals del país frontereres amb l'Afganistan són alguns dels elements que expliquen la fràgil situació política del país.			

La violència es va reduir notablement en tot el país després de la conformació del nou Govern, encara que es van mantenir elevats els nivells de tensió política. El primer ministre Yusuf Raza Gilani, va rebre el suport unànim de tota la càmera (incloent l'oposició lleial al president Pervez Musharraf) i va presentar el seu programa per als primers cent dies de govern. Les mesures anunciades contemplen un procés de diàleg amb tots els grups que abandonin les armes, la derogació de diverses lleis que impedièen l'activitat de les organitzacions sindicals i algunes relatives a les àrees tribals, l'aprovació d'una llei sobre llibertat d'informació i altres mesures per a promoure l'austeritat en l'administració pública i el Govern. El PML-N va anunciar que abandonava el Govern de coalició per desacords sobre la qüestió del retard en la restitució dels jutges destituïts pel president Pervez Musharraf, encara que va assenyalar que seguirà prestant suport a l'Executiu en els temes que considerin oportuns. El PML-N demanda la restitució dels jutges sense cap tipus de condició, mentre que el PPP assenyalava que aquesta hauria de formar part d'un paquet més ampli de mesures per a reformar la Constitució. Milers d'advocats en tot el país van dur a terme una marxa pel país reclamant aquesta reintegració. D'altra banda, un atemptat el mes de juny reivindicat per al-Qaida en les proximitats de l'ambaixada de Dinamarca va causar vuit morts i 25 ferits en venjança per la publicació de les vinyetes en les quals es caricaturitzava a Mahoma en un diari danès el 2005.

Pakistan (Balutxistan)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	autogovern, recursos		intern	
<i>Actors principals:</i>	govern, grup armat BLA			
<i>Síntesis:</i>	Des de la creació de l'estat del Pakistan el 1948, el Balutxistan, la província més rica en recursos naturals, però amb algunes de les taxes de pobresa més elevades del país, ha viscut quatre períodes de violència armada (1948, 1958, 1963-1969 i 1973-1977), al llarg de les quals la insurrecció ha explicat el seu objectiu d'obtenir més autonomia i fins i tot la independència. L'any 2004, la insurrecció armada reapareix en escena i ataca fonamentalment infraestructures vinculades a l'extracció de gas. El grup armat d'oposició BLA es converteix en la principal força opositora a la presència del govern central, el qual és acusat d'aprofitar la riquesa de la província sense que reverteixi en la població local. Com conseqüència del ressorgiment de l'oposició armada, es va desplegar una operació militar a la província, que va provocar desplaçaments de la població civil i enfrontaments armats.			

Van persistir els enfrontaments armats entre les forces de seguretat i la insurrecció balutxi, que van causar diverses morts. Aquesta situació es va produir malgrat l'anunci del primer ministre Yusuf Raza Gilani que les operacions militars havien estat suspeses a la província amb l'objectiu d'iniciar un procés de diàleg encaminat a resoldre els problemes d'aquesta, oferta rebutjada per la insurrecció armada balutxi i per diversos actors polítics. Diferents integrants de les forces de seguretat van morir com a conseqüència d'atacs reivindicats pel BLA, que també va prosseguir les seves accions armades contra infraestructures governamentals. Destaca la mort de sis joves tirotejats pel BLA després de ser acusats de dur a terme tasques d'espionatge per al Govern, incident que va donar lloc a diverses protestes. Malgrat l'anunci que les FFAA no durien a terme cap acció fins que s'acordi l'estratègia a seguir amb les autoritats provincials, posteriorment el Govern de la província va assenyalar que s'estava plantejant desplegar novament al cos de seguretat Frontier Corps en vista de la deterioració de la situació.

b) Àsia Oriental

Xina (Tibet)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Sistema, Identitat		Interna internacionalitzada	
<i>Actors principals:</i>	Govern xinès, Dalai Lama i govern tibetà a l'exili, oposició política i social al Tibet en províncies limítrofs			
<i>Síntesis:</i>	El 1950, un any després d'haver vençut en la guerra civil xinesa, el govern comunista de Mao Zedong envaeix el Tibet i durant la dècada següent incrementa la seva pressió militar, cultural i demogràfica sobre el Tibet i sufoca diversos intents de rebel·lió en els quals van morir milers de persones. Davant la brutalitat de l'ocupació, el 1959 el Dalai Lama i desenes de milers de persones van fugir del Tibet i es van exiliar en diversos països, especialment al Nepal o el nord de l'Índia, on té seu el govern a l'exili. En les últimes dècades, tant el Dalai Lama com nombroses organitzacions de drets humans han denunciat la repressió, la colonització demogràfica i els intents d'aculturació que sofreix la població del Tibet, una part del territori de la qual té l'estatut de regió autònoma. El diàleg entre el Dalai Lama i Beijing s'ha vist interromput en diverses ocasions per les acusacions del govern xinès sobre els objectius secessionistes del Dalai Lama.			

Les mobilitzacions que es van produir en el trimestre anterior van disminuir en intensitat, encara que es van seguir registrant actes de protesta en contra del Govern xinès a diverses ciutats del món, especialment en aquelles per les quals passava la flama olímpica. A l'Índia i Nepal, desenes de milers de persones tibetanes que viuen exiliades van ser detingudes per alterar l'ordre públic. Algunes organitzacions de persones exiliades consideren que el Govern xinès segueix mantenint les mesures repressives dels mesos anteriors i no té cap intenció de solucionar el conflicte del Tibet, pel que van cridar a la represa de les protestes, que s'havien desmobilitzat parcialment en solidaritat amb el terratrèmol que va devastar diverses regions de Xina. Per la seva banda, les autoritats xineses van assenyalar que segueixen registrant-se actes de vandalisme al Tibet i províncies frontereres, raó per la qual posposà el pas de la flama olímpica pel Tibet. A principis de juny 16 persones van ser detingudes en aquesta regió per la seva suposada participació en tres atemptats amb bomba, dos d'ells fallits, al principi d'abril. D'altra banda, un tribunal xinès va condemnar una trentena de persones acusades de participar en les protestes del passat trimestre a penes d'entre tres i 20 anys de presó. Tres dels acusats van ser condemnats a mort.

Xina (Turquestan Oriental)

	<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Sistema, Identitat		Interna	

Actors principals: Govern xinès, oposició armada (ETIM, ETLO), oposició política i social

Síntesi: Xinjiang, també coneguda com a Turquestan Oriental o Uiguristan, és la regió més occidental de la Xina, alberga importants jaciments d'hidrocarburs i ha estat habitada històricament per la població uigur, majoritàriament musulmana i amb importants vincles culturals amb països d'Àsia Central. Després de diverses dècades de polítiques d'aculturació, explotació dels recursos naturals i intensa colonització demogràfica, que ha alterat substancialment l'estructura de la població i ha provocat tensions comunitàries des dels anys 50, diversos grups armats secessionistes van iniciar accions armades contra el Govern xinès, especialment en els anys noranta. Beijing considera terroristes a tals grups, com ETIM o ETLO, i ha intentat vincular la seva estratègia contrainsurgent a l'anomenada lluita global contra el terrorisme.

Les autoritats xineses van declarar que 45 persones de dues organitzacions considerades terroristes havien estat detingudes, acusades entre d'altres qüestions de voler perpetrar atemptats amb bomba durant la celebració dels Jocs Olímpics i de planificar el segrest d'atletes, turistes i periodistes. La policia també va declarar haver confiscat gran quantitat d'equipament bèl·lic. Un dels grups acusats d'orquestrar aquestes accions és l'East Turkestan Islamic Movement (ETIM), inclòs des del 2002 en la llista d'organitzacions terroristes de les Nacions Unides i acusat per Beijing de mantenir vincles amb l'organització al-Qaida. El Govern xinès va assenyalar que entre 1990 i 2001, l'ETIM havia causat la mort de 162 persones a Xinjiang i que, malgrat mantenir una activitat de baixa intensitat en els últims anys, era format per aproximadament 1.000 membres. Al gener del 2007, Beijing va declarar haver destruït un dels principals campaments de l'ETIM a Xinjiang. D'altra banda, organitzacions uigurs a l'exili van assenyalar que el nombre aproximat de persones detingudes és de 450 i que, després de les protestes al Tibet, el Govern ha imposat un estat d'emergència de facto a Xinjiang. Les organitzacions, algunes de les quals promouen el boicot als Jocs Olímpics, denuncien que Beijing ha silenciado diverses protestes que s'han registrat en els últims mesos en algunes ciutats de Xinjiang.

c) Sud-est Asiàtic i Oceania

Filipines (Mindanao-MNLF)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat		Interna	
<i>Actors principals:</i>	govern, faccions del grup armat MNLF			
<i>Síntesi:</i>	Encara que actiu durant tot el segle XX, l'independentisme a Mindanao s'articula políticament durant els anys seixanta i inicia la lluita armada al principi dels anys setanta, de la mà de l'MNLF. Bona part de les 120.000 persones que s'estima que han mort a Mindanao a causa del conflicte ho van fer durant els anys setanta, en plena dictadura de Ferdinand Marcos. Una facció de l'MNLF, l'MILF, s'escindeix del grup poc després que aquest tanqui, el 1976, un acord de pau amb el govern que preveu l'autonomia (i no la independència) de Mindanao. Malgrat l'acord, el conflicte armat es perllonga fins a 1996, quan se signa un altre acord de pau amb continguts semblants al de 1976. Al llarg dels darrers anys, algunes faccions no desarmades de l'MNLF han protagonitzat alguns episodis de violència per exigir la plena aplicació de l'acord de pau i l'alliberament del fundador de l'MNLF, detingut a Manyla des de 2001 acusat de rebel·lió.			

Organitzacions properes a l'MNLF van acusar el Govern de bombardejar un campament del grup a Sulu a la fi d'abril, atac que va causar diverses víctimes i el desplaçament de nombroses famílies. Les FFAA van declarar que l'ofensiva militar tenia com a objectiu Abu Sayyaf i Jemaah Islamiyah. A mitjan juny va morir Julhambri Misuari, un dels líders de l'MNLF que, al costat d'Habier Malik, havia protagonitzat alguns dels episodis de violència contra les FFAA en diverses

parts de l'arxipèlag de Sulu. D'altra banda, els enfrontaments entre clans, en ocasions vinculats a l'MNLF o al MILF, van provocar la mort de diverses persones i el desplaçament forçat de milers, especialment a Jolo. Segons un informe d'Asia Foundation i USAID, prop de 5.000 persones haurien mort com a conseqüència d'enfrontaments familiars o clànics (fenomen conegut com rido) al sud de les Filipines. Finalment, és destacable que el fundador de l'MNLF, Nur Misuari, va declarar a Davao davant milers de persones la seva intenció de dur a la Cort Internacional de Justícia l'estatus de Sabah, una part de l'illa de Borneo que actualment està sota sobirania malàisia però que històricament ha estat reivindicada per les Filipines. Misuari, tanmateix, va negar tenir la intenció d'atacar la regió de Sabah.

Indonèsia (Papua Occidental)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Recursos		Interna	
<i>Actors principals:</i>	govern, grup armat OPM, oposició política i social (organitzacions autonomistes o secessionistes, indigenistes i de drets humans), grups indígenes papús, empresa minera Freeport			
<i>Síntesis:</i>	Després de ser administrada per les Nacions Unides durant els anys seixanta, Papua Occidental (anteriorment Irian Jaya) es va integrar formalment a Indonèsia el 1969, arran de la celebració d'un referèndum que nombroses veus consideren fraudulent. Des de llavors, a la regió hi ha un moviment secessionista arrelat i un grup armat d'oposició (OPM) que duu a terme una activitat armada de baixa intensitat. A més de les constants reivindicacions d'autodeterminació, hi ha altres focus de conflicte a la regió, com els enfrontaments comunitaris entre grups indígenes, la tensió entre la població local (papú i majoritàriament animista o cristiana) i els anomenats transmigrants (majoritàriament musulmans javanesos), les protestes contra la transnacional extractiva Freeport, la més gran del món, i les denúncies contra les forces armades per violacions dels drets humans i enriquiment il·lícit.			

Un informe de l'International Crisis Group va advertir sobre el risc que esclatin conflictes entre les comunitats cristiana i musulmana si les tensions entre ambdós grups no són canalitzades adequadament.¹¹ Alguns dels factors que agreugen les tensions comunitàries són la contínua arribada de migrants, la consolidació de grups extremistes d'ambdues confessions, l'impacte del conflicte a les Moluques, la sensació per part de la població musulmana que en algunes regions la majoria cristiana no respecta la seva idiosincràsia o la no implementació de la llei d'autonomia especial. D'altra banda, les FFAA van negar que el grup armat secessionista OPM s'estigui entrenant i reorganitzant a la regió de Manokwari, tal com havien suggerit algunes fonts. Al principi d'abril, 28 organitzacions de la societat civil es van reunir a Vanuatu i van conformar la Coalició Nacional per a l'Alliberament de Papua Occidental, que tindrà com alguns dels seus principals objectius captar l'atenció internacional sobre el conflicte, invalidar el referèndum (Acte de Lliure Elecció) celebrat el 1969, aconseguir que Papua sigui readmesa en el Comitè de Descolonització de les Nacions Unides o arribar a l'estatus d'observador en el Pacific Islands Forum o el Melanesian Spearhead Group. No obstant això, el primer ministre de Papua Nova Guinea va rebutjar l'estatus al·legant que el Govern d'Indonèsia està tractant de resoldre el contenciós.

Indonèsia (Aceh)

	<i>Intensitat:</i>	1	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Recursos		Interna	
<i>Actors principals:</i>	Govern, ex grup armat GAM, grups polítics que sol·liciten la creació de noves províncies a Aceh			

¹¹ International Crisis Group, *Indonesia: Communal Tensions in Papua*, 16 de juny de 2008

Síntesis: Després de gairebé 30 anys de conflicte armat entre les forces armades i el grup armat independentista GAM, ambdues parts van signar un acord de pau a l'agost de 2005, pocs mesos després que el tsunami hagués devastat completament la província i propiciat l'arribada de centenars d'ONG. L'acord de pau, que preveia una àmplia autonomia per a Aceh, la desmilitarització de la regió, el desarmament del GAM i el desplegament d'una missió internacional per a supervisar la seva implementació, va comportar una reducció significativa dels nivells de violència i va permetre per vegada primera en la història de la regió la celebració d'eleccions regionals, de les quals va sortir vencedor un antic líder del GAM. Malgrat la bona marxa del procés de pau i reconstrucció, en els últims anys s'han registrat tensions vinculades a la reintegració de combatents, a les demandes de creació de noves províncies o a les denúncies per corrupció i incompetència contra les autoritats públiques.

Diverses organitzacions de la societat civil van alertar sobre l'increment de les taxes de delinqüència i de l'ús d'armes de foc, atribuïble segons algunes veus a les dificultats en el procés de reintegració de combatents de l'antic grup armat d'oposició GAM i a la frustració que genera entre la població civil no percebre clarament els beneficis de les quantioses ajudes internacionals que han arribat a la província des del tsunami de desembre del 2004. Així, la principal carretera de la província ha experimentat un augment en el nombre de robatoris i actes d'extorsió. Igualment, vuit treballadors xinesos d'una empresa minera van ser segrestats i posteriorment alliberats després del pagament d'un rescat. Tant el president indonesi, Susilo Bambang Yudhoyono, com l'expresident finlandès i mediador en el procés de pau, Martti Ahtisaari, van fer públic el seu compromís amb el procés de pau i es van mostrar optimistes de cara al futur, encara que aquest últim va admetre que el procés de reintegració de combatents està sent més lent i difícil d'allò que s'esperava. En aquest sentit, experts en la matèria van assegurar que milers d'excombatents del GAM encara no han rebut compensacions per part del Govern i que la majoria estan aturats i no han iniciat el procés de reintegració. D'altra banda, a mitjan juny es va registrar el primer atac contra un vehicle de la policia que s'encarrega de vetllar pel compliment de la xaria.

Laos

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Sistema, Identitat		Interna internacionalitzada	
<i>Actors principals:</i>	govern, organitzacions polítiques i armades d'origen hmong			
<i>Síntesis:</i>	Durant l'anomenada guerra d'Indoxina, al llarg dels anys seixanta i setanta, bona part de la comunitat ètnica hmong es va aliar amb les tropes nord-americanes en el seu combat contra l'avanç del comunisme a la regió. Des de llavors, el govern laosià, comunista, ha reprimit aquesta comunitat, que al seu torn duu a terme una activitat armada de baixa intensitat i sense equipament bèl·lic sofisticat. A pesar que actualment unes 275.000 persones d'ètnia hmong resideixen als EUA i que uns altres milers han viscut els últims anys en camps de refugiats prop de Tailàndia, s'estima que encara hi ha unes 12.000 persones que habiten en àrees selvàtiques septentrionals del país. Les dures condicions humanitàries i la pressió militar dels governs de Laos i, en menor mesura, Vietnam, fan que cada any centenars de persones morin o decideixin lliurar-se a les autoritats laosianes.			

Al nord-est de Tailàndia es van registrar diversos brots de violència en un campament de refugiats hmong quan les FFAA tailandeses tractaven de repatriar forçosament cap a Laos bona part de les 8.000 persones que habiten al campament. Organitzacions humanitàries que treballen en el campament van declarar que prop de 1.500 llars (400 segons fonts oficials) van ser destruïdes per un foc que, segons les FFAA tailandeses, hauria estat provocat per la mateixa comunitat hmong per a evitar la seva repatriació. Els refugiats hmong, que prèviament havien iniciat una vaga de fam, van bloquejar els accessos al campament i es van enfrontar a les FFAA tailandeses. Nombroses organitzacions de drets humans, així com membres de les dues càmeres legislatives dels EUA, havien instat al Govern tailandès a no repatriar als refugiats per considerar que la seva seguretat no està garantida a Laos. El Govern laosià nega les acusacions de repressió

contra la minoria Hmong però les Nacions Unides asseguruen que va autoritzar l'accés d'ACNUR a Laos per a verificar la situació de les persones retornades.

Myanmar

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Sistema		Interna	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social (partit opositor LND)			
<i>Síntesis:</i>	Un cop d'Estat el 1962 inicia el govern de la Junta Militar, que des de llavors s'ha mantingut en el poder. El govern militar aboleix el sistema federal i imposa una fèrria dictadura, coneguda com "via birmana al socialisme". El 1988, la crisi econòmica duu milers de persones a manifestar el seu descontentament al carrer. El govern militar va reprimir durament les protestes, la qual cosa va provocar 3.000 morts. No obstant això, el govern convoca unes eleccions el resultat de les quals no reconeix. En surt vencedora la líder de l'oposició democràtica, Aung San Suu Kyi, que serà arrestada posteriorment. L'opositora ha romàs de manera intermitent en aquesta situació des d'aleshores. L'any 2004, el govern inicia un procés de reforma de la Constitució en un intent d'oferir una imatge aperturista del règim, un procés desacreditat per l'oposició política a la dictadura.			

El fet més destacable del trimestre va ser la celebració d'un referèndum per a l'aprovació de l'esborrany de Constitució. Segons la Junta Militar, el resultat va ser de 92,4% dels vots a favor amb una participació del 99% d'acord amb fonts oficials. El referèndum es va celebrar malgrat les crides tant de l'oposició política com de la comunitat internacional, inclòs el secretari general de l'ONU, perquè es posposés per la situació de crisi humanitària en el país després del pas del cicló Nargis.¹² L'oposició va denunciar el frau massiu i la intimidació als votants, i també que la participació va ser molt inferior a l'anunciada pel Govern. En paral·lel es va anunciar la prolongació de l'arrest domiciliari de la líder opositora Aung San Suu Kyi per sisè any consecutiu, a pesar que la llei estableix que la detenció en aquestes condicions ha de tenir un màxim de cinc anys, termini ja complert. Aung San Suu Kyi havia estat finalment autoritzada a votar després que el seu nom fos inclòs en les llistes del cens electoral. Diversos integrants del partit LND, liderat per Aung San Suu Kyi i que havia encapçalat una campanya a favor del no en el referèndum, van ser arrestats quan protestaven per aquesta ampliació, i posteriorment van ser posats en llibertat.

Tailàndia

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Govern		Interna	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social			
<i>Síntesis:</i>	Després de l'arribada al poder de Thaksin Shinawatra el 2001, nombroses veus van denunciar el seu estil autoritari, especialment a partir de la campanya contra el narcotràfic (en la qual van morir més de dues mil persones) i de l'aproximació militarista al conflicte al sud. No obstant això, la bona gestió del govern després del tsunami de desembre de 2004 li va valer una àmplia victòria en els comicis de 2005. A partir de llavors, es va accelerar la polarització entre l'oficialisme i l'oposició, de manera que a principis de 2006, després de fer-se públic un cas de corrupció, es van registrar mobilitzacions massives per exigir la seva renúncia. La crisi política s'aguditzà durant tot l'any fins que, el setembre, una junta militar va encapçalar un cop d'Estat, amb el suport del Rei, i va prometre la redacció d'una nova Constitució i la convocatòria d'eleccions en un any.			

¹² Vegeu el capítol 5 (Crisis humanitàries).

Milers de persones es van manifestar durant diverses setmanes contra les intencions del Govern de reformar la Constitució, aprovada en referèndum el passat mes d'agost, i per a exigir l'inici del judici contra Thaksin Shinawatra, que té diversos casos pendents amb la justícia. Alguns sectors de la societat consideren que el Govern, que va prendre possessió del càrrec al gener, segueix les instruccions de Thaksin Shinawatra i està tractant de modificar la Carta Magna per a garantir la seva immunitat i eventualment preparar el seu retorn a l'esfera política. Tot i que es van registrar alguns episodis esporàdics de violència, les mobilitzacions van discórrer de manera pacífica i van forçar la dimissió d'un ministre. Les FFAA, que al setembre del 2006 van derrocar Thaksin Shinawatra, van desmentir els rumors sobre un eventual nou cop d'Estat, però van exigir la intervenció d'una tercera part perquè apropi posicions entre sectors pro i antigovernamentals. A mitjan juny, el principal partit opositor va anunciar la seva intenció de presentar una moció de censura contra l'Executiu de Samak Sundaravej perquè considera que no sap gestionar les protestes i la crisi econòmica que viu el país. En aquest sentit, diversos col·lectius agrícoles i de transportistes van dur a terme actes de protesta en tot el país i van amenaçar amb afegir-se a les mobilitzacions si el Govern no els compensa per l'increment en el preu del combustible i altres productes.

Timor-Leste

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	Govern		Interna internacionalitzada	
<i>Actors principals:</i>	govern, missió internacional International Security Forces, oposició política i social (simpatitzants del líder rebel Alfredo Reinado, simpatitzants del partit FRETILIN, militars acomiadats, bandes armades)			
<i>Síntesis:</i>	Després d'un quart de segle de brutal ocupació militar per part d'Indonèsia, Timor-Leste va accedir a la independència el 2002. D'aleshores ençà, diverses missions de Nacions Unides han ajudat el govern a fer front a la fragilitat institucional, les altes taxes de pobresa (és el país més pobre d'Àsia), el retorn dels milers de persones que van fugir durant el referèndum d'independència de 1999, les incursions de milícies pro indonèsies des de Timor Occidental, les tensions entre les regions occidentals i les orientals i l'activitat de les bandes juvenils. Al principi de 2006, l'expulsió d'una tercera part dels membres de les forces armades va iniciar una onada de violència que va provocar el desplaçament forçós de gairebé un 15% de la població, la destitució del Primer Ministre i el desplegament d'una força internacional per restaurar la situació de seguretat.			

Després de diverses setmanes de negociacions i d'operatius militars de cerca i captura, el líder rebel Gastao Salsinha i 12 dels seus més propers col·laboradors es van lliurar a les autoritats, que els acusen del doble intent d'assassinat contra el president, Jose Ramos-Horta, i el primer ministre, Xanana Gusmao. A més, el Govern d'Indonèsia va detenir i posteriorment extraditar quatre persones acusades de participar en els esdeveniments. L'extradició es va produir pocs dies després que Ramos-Horta declarés que algunes persones indonèsies podrien haver prestat ajuda als rebels liderats per Alfredo Reinado, mort durant l'intent d'assassinat del president. Aquestes declaracions van estar a punt de provocar una seriosa crisi diplomàtica amb Indonèsia, encara que la posterior visita de Xanana Gusmao a Jakarta va aconseguir reconduir les relacions. A mitjan maig, el Parlament va posar fi a l'estat d'emergència (imposat al març després del doble intent d'assassinat) en tots els departaments menys al d'Ermera (oest), àrea on suposadament operaven i s'amagaven els rebels d'Alfredo Reinado. Les celebracions del sisè aniversari de la independència del país i del 60è de l'inici de les operacions de manteniment de la pau (en la qual es va rendir homenatge als 73 cascos blaus que han mort en les cinc missions desplegades a Timor-Leste des de 1999) es van desenvolupar sense incidents significatius encara que entre enormes mesures de seguretat.

Europa

a) Sud-est d'Europa

Sèrbia – Kosovo

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	Govern de Sèrbia, Govern de Kosovo, representants polítics i socials de la comunitat sèrbia de Kosovo, UNMIK, KFOR			
<i>Síntesis:</i>	La tensió entre Sèrbia i Kosovo està associada al procés de determinació de l'estatus polític de la regió després del conflicte armat de 1998-1999, que va enfrontar l'OTAN contra el govern serbi i a aquest contra el grup armat albanès UCK, després d'anys de repressió del règim de Milosevic contra la població albanesa de la aleshores província de Sèrbia en el marc de federació iugoslava. L'ofensiva de l'OTAN, no autoritzada per l'ONU, va donar pas a un protectorat internacional. En la pràctica, Kosovo va quedar dividit en base a línies ètniques, amb un increment de les hostilitats contra la comunitat sèrbia i un aïllacionisme al seu torn potenciat des de Sèrbia. L'estatus final del territori i els drets de les minories han estat eix de tensió continua entre Sèrbia i Kosovo, i a això se li afegeix l'escalada nacionalista sèrbia i els problemes interns de Kosovo (com l'atur, la corrupció, la criminalitat, o l'escassetat de recursos).			

La tensió que va acompanyar durant febrer i març la declaració d'independència de Kosovo es va reduir, sense nous actes significatius de violència o de protesta en els carrers. En canvi, les disputes es van mantenir en l'àmbit diplomàtic. L'aprovació de la nova Constitució de Kosovo per part del Parlament a l'abril i la seva posterior entrada en vigor al juny van generar fortes crítiques des de Belgrad, que la va qualificar d'il·legal i inacceptable. Al seu torn, la disputa diplomàtica entorn de Kosovo va contribuir a augmentar la polarització interna de Sèrbia. Per altra banda, la celebració de les eleccions parlamentàries de Sèrbia també a les zones kosovars de majoria sèrbia va ser un factor de tensió entre Belgrad i la UNMIK, que finalment va optar per permetre que tinguessin lloc encara que les va considerar il·legals. Els comicis es van celebrar sense incidents a Kosovo. Tanmateix, afegeix incertesa la previsió que s'estableixin òrgans de representants derivats de la votació en les zones de majoria sèrbia. Mentrestant, la UE va retardar el desplegament de la seva missió EULEX,¹³ la presència de la qual és rebutjada per Sèrbia si no està avalada pel Consell de Seguretat de l'ONU, on té el suport de Rússia. Al seu torn, es va mantenir el boicot serbokosovar a determinats sectors i institucions de Kosovo, incloent la policia, la justícia i les administracions municipals.

b) Caucas

Armènia – Azerbaidjan (Nagorno-Karabaj)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Territori		Internacional	
<i>Actors principals:</i>	Govern d'Azerbaidjan, Govern d'Armènia, Govern de l'autoproclamada República de Nagorno-Karabakh			

¹³ Vegeu el capítol 4 (Rehabilitació postbèl·lica).

Síntesis: La tensió entre ambdós països entorn de la regió de Nagorno Karabaj, enclavament de majoria armènia en un entorn àzeri, formalment part d'Azerbaidjan encara que independent de facto, està associada a la no resolució de les qüestions de fons del conflicte armat transcorregut entre desembre del 1991 i el 1994. Aquest va començar com un conflicte intern entre les milícies d'autodefensa de la regió i les forces de seguretat d'Azerbaidjan per la sobirania i control de Nagorno Karabaj i progressivament va degenerar en una guerra interestatal entre aquesta i la veïna Armènia. El conflicte armat, que va causar 20.000 morts i 200.000 desplaçats i que va homogeneïtzar de forma forçosa la composició ètnica de la població a ambdós costats de la línia d'alto el foc, va donar pas a una situació de conflicte no resolt, amb la qüestió de l'estatus de Nagorno-Karabaj i la tornada de la població com principals eixos de tensió, i amb violacions periòdiques de l'alto el foc.

La situació en el terreny militar es va calmar després dels incidents de finals del trimestre anterior, qualificats per alguns analistes com la violació de l'alto el foc més greu dels últims anys, sense que es registressin nous incidents violents destacats. Tanmateix, les dues parts van reiterar la seva intenció de continuar augmentant els seus pressupostos militars. Mentrestant, la tensió es va mantenir present en el plànol diplomàtic, amb les posicions fermament enquistades. En aquest sentit, el president armeni, Serzh Sarkisian, va afirmar que la realitat d'independència de Nagorno Karabaj és irreversible, instant l'Azerbaidjan que acceptés la seva pèrdua definitiva. Al seu torn, el Parlament armeni va instar el president i el ministre d'Exteriors a assumir la iniciativa en la resolució del conflicte. La reunió entre els dos presidents al principi de juny en el marc d'una cimera informal de la Comunitat d'Estats Independents,¹⁴ de la qual no van transcendir detalls rellevants, va reforçar una vegada més la impressió d'estancament, en un context agreujat pels problemes interns d'ambdós règims: la crisi postelectoral en el cas d'Armènia i la tensió preelectoral a l'Azerbaidjan.

Geòrgia (Abkhàzia)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	autogovern, identitat		intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern de Geòrgia, govern de l'autoproclamada República d'Abkhàzia, Rússia, forces de manteniment de pau de la CEI			
<i>Síntesis:</i>	La precària situació de seguretat a la regió respon a la no resolució de les qüestions de fons per les quals es van enfrontar en conflicte armat (1992-1994) els líders locals abkhazos, amb el suport de Rússia, al govern georgià, defensant respectivament la independència de la regió i la integritat territorial del país, en el context de descomposició de l'URSS. Malgrat l'existència d'un acord d'alto el foc, d'un procés negociador i de la presència internacional (observadors de l'ONU i forces de pau russes), la tensió es manté, amb violacions periòdiques de l'alto el foc. Des del final de la guerra, que va provocar el desplaçament forçat de prop de 200.000 georgians, el territori d'Abkhàzia controlat pels líders independentistes funciona com una entitat no estatal fora del control de Geòrgia.			

Va escalar de forma greu la tensió entre Geòrgia i Rússia entorn d'Abkhàzia, principalment per les mesures del Govern rus, que va anunciar l'inici de vincles de cooperació formal amb les regions independentistes. A més, va incrementar unilateralment el nombre de tropes de manteniment de pau a Abkhàzia en les zones de majoria georgiana, passant de 1.997 a 2.542 soldats, dintre del límit dels acords de Moscou. La mesura, argumentada com a resposta al supòsit increment de tropes georgianes a la zona de l'alt Kodori, va ser interpretada per Geòrgia com un acte d'agressió. Posteriorment, la UNOMIG, que va incrementar la seva supervisió a la zona, va rebutjar les justificacions russes. A més, Rússia va desplegar una unitat militar ferroviària de 300 homes no armats amb l'objectiu declarat de reparar les vies fèrries d'Abkhàzia. L'Executiu georgià va exigir la retirada de totes les tropes addicionals i va advertir que contemplava la petició formal de desmantellament total de les tropes russes de pau. Al seu torn,

¹⁴ Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

un informe d'UNOMIG va atribuir a Rússia l'abatiment a l'abril d'un avió georgià de reconeixement que va sobrevolar la zona de conflicte. Abkhàzia havia reivindicat el seu abatiment i el d'una altra mitja desena. UNOMIG també va criticar els vols il·legals de Geòrgia. La tensió regional va tenir una repercussió internacional destacada, amb crides de l'ONU, l'OTAN, els EUA i la UE a la moderació. La reunió entre els presidents rus i georgià al juny no va produir resultats immediats.

Quadre 2.2. Sense pau ni guerra a Abkhàzia: escenari sostenible o nous tambors de guerra?

Els diversos conflictes que van esclatar al començament dels anys noranta en el marc de l'ona nacionalista que va acompanyar la implosió de l'URSS s'han mantingut irresolts en una situació de ?ni guerra ni pau?. A la fi de les guerres entorn d'Abkhàzia, Ossètia del Sud, Nagorno-Karabakh i al Transdnièster s'hi va arribar mitjançant acords d'alto el foc i separació de forces que van ratificar sobre el terreny el balanç militar del moment. Els formats de treva i de supervisió han estat diferents (autoregulació a Nagorno-Karabakh; missió de manteniment de pau de la Comunitat d'Estats Independents [CEI] i missió d'observació de l'ONU a Abkhàzia; tropes de pau tripartides a Ossètia i al Transdnièster), però no han estat aliens a les tensions vinculades a la falta de solucions definitives entorn de, per una part, les conseqüències dels conflictes (ocupació de territori, desplaçament de persones, control de fronteres, etc.) i, per una altra part, a les seves causes de fons. En alguns casos, a més, les disputes en relació als formats de garanties de seguretat militar (mecanismes de regulació de l'alto el foc, presència o no d'observadors i forces de manteniment de pau i la seva compassió, etc.) són també motor d'inestabilitat en el marc de processos de pau perllongats en el temps. En el cas d'Abkhàzia, aquestes disputes han adquirit un caràcter greu, que posa en qüestió la sostenibilitat de dits formats i, per tant, amenaça el procés de pau.

A Abkhàzia, regió de Geòrgia de iure i entitat independent de facto, la situació de seguretat militar es regula sobre la base dels termes de l'Acord Rus-Georgià d'Alto el Foc i Separació de Forces de maig de 1994, que va obrir les portes a una operació de manteniment de pau de la CEI amb mandat de l'organització protegit pel Consell de Seguretat de l'ONU, que al seu torn va autoritzar una missió d'observació de les Nacions Unides, la UNOMIG. Des del 1994, el contingent de la CEI, integrat per tropes russes, ha estat desplegat a la zona. Més enllà de violacions periòdiques de l'alto el foc entre forces georgianes i abkhazes, la presència russa ha estat un factor més d'inestabilitat, especialment present en els últims mesos. Després del seu recolzament actiu a Abkhàzia durant el conflicte armat, Rússia va prendre el paper de potència neutral i pacificadora en el postconflicte, en paral·lel a una posició estratègica de tutela de facto del règim independentista com a contrapunt a una Geòrgia cada vegada més allunyada de l'òrbita de la potència russa i reafirmada en la seva posició nacionalista i proatlantista.

El pols entre Rússia i Geòrgia està cobrant un caràcter més greu, a la vista dels esdeveniments de finals del primer i segon trimestre d'aquest any.¹⁵ Per això, si ja de per si la resolució de les causes de fons del conflicte resulta complexa davant l'antagonisme de les demandes i les posicions, les disputes sobre el propi marc regulador de la seguretat militar dificulten encara més la possibilitat d'avançar el procés i s'han convertit en un factor greu d'inestabilitat i en potencial motor de nova violència. Tot i que en el conflicte entre Rússia i Geòrgia, el menys important per a Rússia és Abkhàzia i el més rellevant és revitalitzar el seu paper de potència en l'escena internacional i regional, els passos que es donin en els pròxims mesos pel format de regulació de l'alto el foc i de negociació seran d'especial importància per a reduir la tensió a la zona o, al contrari, incrementar els riscos d'opcions militars i hipotecar encara més les perspectives de pau de la població d'ambdues comunitats a la zona del conflicte.

De moment, creixen els temors que sonin tambors de guerra. En aquest sentit, algun observador ha alertat ja de les semblances de la situació actual amb la primavera txetxena de 1999, quan Rússia va decidir embarcar-se a l'agost o setembre en una nova guerra i durant tot l'estiu es va dedicar a preparar-la, incloent provocacions amb les quals justificar la seva ofensiva.¹⁶ Les alertes actuals apunten també a la creixent manipulació russa sobre el conflicte a Abkhàzia, així com a la posició probel·licista d'alguns assessors del president georgià, convençuts de la possibilitat de prendre el control de la regió secessionista per la força.¹⁷ Catorze anys després de la signatura de l'alto el foc a Abkhàzia, el tauler internacional i el microcosmos d'aquesta zona caucàsica segueixen sense moure fitxa cap a la pau definitiva.

¹⁵ Vegeu informació relativa a Geòrgia (Abkhàzia) en aquest capítol.

¹⁶ Felgengauer, P. "Why Russian Troops entered Abkhazia" a *Novaya Gazeta*, 9 de juny de 2008.

¹⁷ International Crisis Group, *Georgia and Russia: Clashing over Abkhazia*, 5 de juny de 2008.

Geòrgia (Ossètia del Sud)

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	autogovern, identitat		intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	Govern de Geòrgia, govern de l'autoproclamada República d'Ossètia del Sud, Rússia			
<i>Síntesis:</i>	La tensió a la regió està associada a la prolongació, ja sense fase armada, de la guerra que va enfrontar entre 1991 i 1992 els líders locals d'Ossètia del Sud amb les autoritats georgianes. Des de llavors, les parts han mantingut les seves posicions respectives de demanda d'independència o unificació amb Rússia i de defensa de la integritat territorial de Geòrgia, sense resoldre per la via de la negociació l' <i>impasse</i> en el qual es troba una gran part de la regió, independent <i>de facto</i> . La qüestió de la població georgiana desplaçada de forma forçosa, les violacions periòdiques de l'alto el foc, el suport tàcit de Rússia a les autoritats secessionistes i la retòrica bel·licista són fonts contínues d'inestabilitat.			

La decisió de Rússia d'establir relacions de cooperació formal amb Ossètia del Sud i Abjàsia va incrementar el perfil regional de la tensió, encara que no es va traduir en incidents rellevants en el terreny en el cas d'Ossètia del Sud. Van continuar registrant-se enfrontaments esporàdics entre forces ossetes i georgianes, així com explosions d'artefactes en diversos punts de la zona de conflicte, que van causar algunes víctimes mortals i més d'una desena de ferits per ambdues parts, inclosos civils. El viceministre de Defensa de Geòrgia va acusar les autoritats d'Ossètia del Sud de recórrer a mètodes terroristes, mentre el president de torn de l'OSCE, el finlandès Ilka Kanerva, va mostrar preocupació pel nombre d'incidents violents, instant les parts a la represa del diàleg i a abstenir-se de l'ús de la força.

Rússia (Caucas nord)

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	Autogovern, Identitat, Sistema, Govern		Intern	
<i>Actors principals:</i>	Govern de la Federació de Rússia, Guberns de les repúbliques d'Ingushètia, Daguestan, Kabardino-Balkaria i Txetxènia, grups armats d'oposició, oposició social i política			
<i>Síntesis:</i>	La regió del Caucas nord passa per una situació de tensió complexa, amb un cúmul de factors que contribueixen a la seva fragilitat en termes de seguretat humana i amb elevats índexs de violència, tant política com criminal. Alguns d'aquests factors són: proximitat al conflicte armat de Txetxènia i les seves repercussions humanitàries en termes de població desplaçada; presència de grups armats de tall islamista en les repúbliques veïnes, lligats al corrent més radicalitzat i de projecció islamista de la guerra a Txetxènia; estratègia antiterrorista federal i dels governs locals contra aquests grups, amb repercussions d'extensió de la violència contra la població civil i impunitat policial i militar; repressió social i política contra l'oposició; violacions de drets humans; corrupció generalitzada i criminalitat.			

La violència continuada de baixa intensitat al nord del Caucas es va cobrar desenes de víctimes mortals entre els grups armats islamistes, les forces de seguretat i càrrecs de les administracions públiques. A Ingúixia va destacar l'assassinat del vicepresident del Tribunal Suprem, així com els atacs fallits contra el viceministre de Cultura i contra l'alcalde de Nazran. A la violència de tall islamista es va afegir la tensió entorn del pols que mantenen el Govern i els grups d'oposició social i política, que demanen la dimissió del president, Murat Zyazikov. Després de diversos actes d'intimidació contra el líder opositor Magomed Khazbiev, les protestes previstes a diverses ciutats d'Ingúixia per a demanar la tornada a la presidència de l'exmandatari Ruslan Aushev van ser cancel·lades. Mentrestant, al Daguestan, almenys una desena de militants i forces de seguretat van resultar morts o ferits en el marc d'atacs i contraatacs. L'operació policial i militar

a la localitat de Gimry va complir sis mesos des de la seva posada en marxa, amb l'aïllament del municipi i la continuació dels arrestos i les amenaces periòdiques contra la població civil. També la localitat de Dagestanskiye Ogni va ser objecte d'una altra operació especial. Amnistia Internacional i el comissionat de drets humans del Consell d'Europa van alertar de la deterioració de la situació en ambdues repúbliques.

Orient Mitjà

Egipte

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	Govern	Interna		
<i>Actors principals:</i>	Govern, oposició política i social (Germans Musulmans, Kifaya)			
<i>Síntesi:</i>	Des de l'assassinat del president Anwar al-Sadat el 1981, després d'haver signat un acord de pau amb Israel pel qual Egipte recuperava el Sinaí, el país s'ha mantingut en l'estat d'emergència. El successor de Sadat, l'actual líder Hosni Mubarak , dirigeix des d'aleshores el país, fent front a una oposició política i social que reclama majors llibertats i drets. Considerant l'amenaça que suposen sectors islamistes, els partits religiosos van ser prohibits al país, pel que el principal partit d'oposició, els Germans Musulmans, no està permès, encara que la seva activitat és tolerada. Durant aquest període, les eleccions han rebut nombroses acusacions de frau i de celebrar-se en un clima de falta de llibertats.			

El trimestre va estar marcat per greus incidents per les protestes per l'alça del preu del pa en tot el país. Davant la falta de subministrament, la tensió es va manifestar en nombrosos establiments en què es van produir enfrontaments que van acabar amb la mort d'unes 15 persones. La convocatòria de vaga per al 6 d'abril, en protesta per l'alça generalitzada del cost de la vida, va estar acompanyada de la detenció de desenes de persones. Així mateix, les eleccions municipals del 8 d'abril van comportar arrestos massius de membres del grup d'oposició Germans Musulmans, acompanyats de sentències contra 25 dels seus membres acusats de finançar terrorisme i d'incentivar protestes en universitats. L'organització opositora boicotejà per aquest motiu els comicis, que es van acabar amb una participació de només el 3%, segons dades no oficials, i amb un triomf clar del partit governamental. D'altra banda, el president, Hosni Mubarak, va prorrogar fins al 2010 l'estat d'emergència després de 27 anys en vigor, el que va motivar la condemna internacional i d'organitzacions de drets humans. La situació també va ser tensa durant el trimestre a causa de la crisi a la frontera de Gaza, que Hamàs va amenaçar amb atacar si Israel mantenia el bloqueig a territori palestí. Prèviament, al març l'Egipte havia anunciat la construcció d'un mur entre els dos territoris per a evitar que fos franquejable.

Quadre 2.3. Egipte: més que protestes de fam

Les protestes per l'alça dels preus s'han multiplicat en els últims mesos a l'Egipte i han causat nivells de violència elevats, provocant fins i tot la mort d'una quinzena de persones en les múltiples cues que s'han format per a adquirir pa. En un context on es calcula que un 40% de la població viu sota el llindar de la pobresa, no és d'estranyar que l'augment del preu de la cistella bàsica en un 50% des de principi d'any hagi tingut àmplies repercussions. En concret, el preu del pa, aliment essencial per a la població egípcia, es va triplicar en pocs mesos, fet que va derivar en nombroses protestes, vagues i en un descontent popular sense precedents. El president Hosni Mubarak va demanar la intervenció de l'exèrcit (que juntament amb el Ministeri de l'Interior controla bona part de les fleques) per a garantir la seva producció i distribució, i va culpar altres països de la crisi en fòrums internacionals..

És veritat que aquesta situació no ha estat exclusiva de l'Egipte, ni és aliena a polítiques i dinàmiques internacionals perniciosos, a les quals el país és especialment sensible perquè importa la meitat de la farina

que consumeix. No obstant això, la situació a l'Egipte es barreja amb un context intern complex en el qual la falta de democràcia, les repetides violacions dels drets humans i les múltiples tensions existents han posat progressivament el país en una difícil situació.

Al marge de la conjuntura econòmica internacional, els factors interns no són subestimables en l'explicació de la crisi socioeconòmica de l'Egipte. En els últims anys, els salaris s'han congelat i la inflació ha augmentat (en un 14,4% en el primer trimestre d'aquest any), mentre els experts han alertat que la diferència entre rics i pobres no ha deixat de créixer. En paral·lel, i després del nomenament d'un nou Govern el 2004 integrat per sectors vinculats als negocis, el creixement macroeconòmic ha estat el més ràpid en les últimes dues dècades. En aquestes circumstàncies, part de la població acusa de corrupció el règim de Moubarak, que acaba de complir 80 anys i duu 26 en el poder, enmig d'un permanent debat sobre la seva successió.

D'altra banda, la celebració d'eleccions municipals el 8 d'abril va ser una nova oportunitat per a mostrar els alts nivells de repressió política utilitzats pel règim. L'oposició, encapçalada pel moviment islamista Germans Musulmans (prohibit per llei, però tolerat), va veure com centenars dels seus candidats eren arrestats en les setmanes prèvies als comicis. D'altra banda, i sense cap oposició, el partit governamental NDP va vèncer de manera aclaparant i amb només un 3% de participació, segons dades no oficials. En paral·lel, la pròrroga al maig de la llei d'emergència per a dos anys més va il·lustrar el discurs governamental que planteja la situació en termes del dilema ?democràcia versus seguretat?. La permanència de l'estat d'emergència després de 27 anys en vigor (o una llei antiterrorista alternativa, sol·licitada pels governs occidentals però denunciada per les organitzacions de drets humans per les seves nul·les garanties) es justifica per les amenaces provinents de diversos sectors que s'oposen al govern, com els islamistes. Efectivament, aquests han liderat l'oposició política a l'Egipte en els últims anys, encapçalant les reivindicacions econòmiques de sectors desfavorits i reclamant majors llibertats. El temor del règim egipci a un apogeu de la seva influència és real, sobretot després dels esdeveniments a la veïna Gaza, on sectors afins han pres el poder.

En el marc intern, apareixen altres focus de tensió, com els que giren entorn de les protestes de grups beduïns contra forces de seguretat al Sinaí i els enfrontaments violents entre musulmans i cristians coptes en diversos punts del país. En el marc extern, la progressiva pèrdua d'influència regional a favor de països del Golf, sumada a la inestabilitat de la seva frontera est (com van posar de manifest els esdeveniments del gener, quan milers de palestins de Gaza van enderrocar la tanca i van creuar el pas de Rafah), planteja nous reptes al Govern egipci. En aquest context, no és sorprenent que l'Egipte s'hagi apressat a intervenir per a intentar reconduir la situació tant entre Hamàs i Israel com entre les diferents forces palestines enfrontades. D'altra banda, la gestió de la crisi econòmica ha demostrat de nou la incapacitat del Govern per a fer front a la situació, amb mesures com la d'anunciar al juny un increment dels salaris dels funcionaris en un 30% però, al mateix temps, augmentar el preu del combustible en més d'un 40%. I enmig d'aquesta situació està en joc la successió de Moubarak, prevista oficiosament per al seu fill Gamal, encara que la crisi ha detingut pel moment els esforços de l'establishment governant per a afavorir-lo, com a mesura per a evitar arriscar-se davant d'un possible desencantament de l'opinió pública per un candidat que no gaudeix d'unanimitat. Per tot això, la crisi a l'Egipte es mostra com alguna cosa més que una tensió conjuntural que ha tingut com a detonant els preus del pa.

Iran – EUA, diversos països

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	=
<i>Tipologia:</i>	sistema		internacional	
<i>Actors principals:</i>	Iran, EUA, Israel, EU3 (França, Regne Unit, Alemanya)			

Síntesis: La pressió internacional sobre el règim iranià s'emmarca en la política iniciada després de l'11 de setembre de 2001 pel govern nord-americà de George W. Bush, que el gener de 2002 declara l'Iran un Estat enemic pels seus suposats vincles amb el terrorisme. Des de la revolució islàmica de 1979, que va enderrocar el règim aliat dels EUA del Xa Resa Pahlavi i va proclamar l'aiatol·là Khomeini Líder Suprem del país, els EUA havien acusat l'Iran de donar suport a grups armats com Hezbollah. Enmig d'aquesta oposició, la victòria de l'ultraconservador Ahmadinejad en les eleccions presidencials d'agost de 2005 accentua una retòrica nacionalista que afirma el dret de desenvolupar un programa nuclear iranià amb finalitats pacífiques, mentre la comunitat internacional agita el temor la capacitat imminent per fabricar una bomba nuclear d'un règim considerat hostil als interessos occidentals a la regió.

El 23 de juny, la UE va intensificar les sancionis contra l'Iran, restringint les operacions en territori europeu de 16 entitats d'aquest país, fet que va ser qualificat d'il·legal per part de l'executiu iranià. Al principi de maig, els cinc membres permanents del Consell de Seguretat de l'ONU més Alemanya havien ofert a l'Iran un nou paquet d'incentius a canvi d'aturar el programa d'enriquiment d'urani, i encara que el Govern iranià es va comprometre a estudiar l'oferta, finalment va negar la seva disposició a acceptar la petició. A l'abril, el president iranià, Mahmoud Ahmadinejad, havia anunciat la pròxima instal·lació de 6.000 centrifugadores nuclears a les instal·lacions de Natanz, per elevar el seu nombre a 9.000; i durant el trimestre, l'AIEA havia emès un informe en el qual denunciava la falta d'explicacions suficients que provessin les intencions pacífiques del règim. La retòrica en contra de l'Iran va arribar de part dels EUA. El president nord-americà va alertar que totes les opcions estaven sobre la taula per a resoldre la qüestió, i el ministre israelià Saul Mofaz va afirmar que atacar l'Iran semblava una opció inevitable. D'altra banda, la situació a l'Iraq va seguir sent motiu de disputa entre l'Iran i els EUA per les acusacions al règim iranià de col·laborar en l'entrenament a combatents xiïtes a l'Iraq. Per la seva banda, l'Iran va manifestar el seu desacord amb la intenció nord-americana de mantenir tropes i bases en el país més enllà del 2008. Per tot això, l'Iran va paraitzar les converses amb els EUA sobre la seguretat en el país veí.

Líban

	<i>Intensitat:</i>	3	<i>Evolució trimestral:</i>	↑
<i>Tipologia:</i>	govern		intern internacionalitzat	
<i>Actors principals:</i>	govern, oposició política i social			
<i>Síntesis:</i>	L'assassinat de l'antic Primer Ministre libanès, Rafiq Hariri, el febrer de 2005 va desencadenar l'anomenada "Revolució del Cedre" que, després de manifestacions massives, va forçar la retirada de les forces armades sirianes — presents al país des de feia tres dècades— exigida en la resolució 1559 del Consell de Seguretat, impulsada per EUA i França el setembre de 2004. La polarització immediata entre, d'una banda, opositors a la influència de Síria (encapçalats pel fill de Hariri, que culpaven el règim sirian de l'assassinat) i, de l'altra, sectors més vinculats a Síria com Hezbollah, va originar una crisi política, social i institucional agreujada per les divisions confessionals.			

L'acord aconseguit el 21 de maig a Doha, Qatar, entre el Govern i l'oposició va posar fi a una setmana d'enfrontaments a Beirut i altres punts del país que van provocar la mort de 65 persones i ferir-ne més de 200. La tensió havia anat in crescendo en els últims mesos i políticament s'havia manifestat en la impossibilitat de triar un nou president per al país. El 7 de maig, la decisió del Govern d'il·legalitzar la xarxa de comunicacions d'Hezbollah i de destituir el cap de l'aeroport per la seva afinitat a l'organització, va precipitar la presa armada de les zones sunnites de la capital per part de milícies xiïtes d'Amal i Hezbollah, que havien qualificat la mesura de l'Executiu de declaració de guerra. Els combats es van estendre al nord i l'est, on Hezbollah es va enfrontar amb milícies druses vinculades al líder Walid Jumblatt, aliat del Govern. Durant els combats, l'exèrcit es va mantenir neutral, però es va declarar preparat per a utilitzar la força per a

desarmar els milicians i restaurar l'ordre. Una setmana més tard, el Govern va revocar la decisió i es van iniciar les converses a Qatar, que van possibilitar un acord per al nomenament de Michel Suleiman com a figura presidencial. No obstant això, els desacords sobre la formació del nou executiu es van perllongar fins a la fi del trimestre i l'oposició va declarar que la proclamació de nou de Fouad Siniora com a primer ministre constituïa una recepta per a un futur conflicte.

Israel – Líban – Síria

	<i>Intensitat:</i>	2	<i>Evolució trimestral:</i>	↓
<i>Tipologia:</i>	sistema, recursos, territori		internacional	
<i>Actors principals:</i>	Israel, Síria, grup armat libanès Hezbollah			
<i>Síntesis:</i>	La tensió té com a teló de fons el conflicte israelo-palestí i les seves conseqüències a la regió. D'una banda, la presència de milers de refugiats palestins que es van establir al Líban a partir de 1948, juntament amb la direcció de l'OLP el 1979, van propiciar atacs continuats per part d'Israel al sud del país fins que el va ocupar el 1982. El naixement del grup armat xiïta Hezbollah a principis dels anys vuitanta, amb una agenda de resistència contra Israel i d'alliberament de Palestina, va originar enfrontaments periòdics que van culminar amb l'ofensiva israeliana a gran escala de juliol de 2006. D'altra banda, la guerra de 1967 va significar l'ocupació israeliana dels Alts del Golan sirians que, al costat del suport de Síria a Hezbollah, explica la tensió entre Israel i Síria.			

La tensió entre Israel i els seus veïns va remetre considerablement durant el trimestre producte d'acords a dues bandes: d'una banda, Israel i Síria van anunciar l'inici de negociacions de pau a través de la mediació de Turquia, després de mesos d'informacions no confirmades en aquest sentit. Síria, per la seva banda, es va mostrar disposada al juny a permetre l'entrada d'inspectors de l'AIEA per a investigar les al·legacions sobre la construcció d'un reactor nuclear, bombardejat el passat setembre per l'aviació israeliana. Els EUA n'havien denunciat l'existència i estaven segurs que s'estava desenvolupant de forma secreta i amb l'ajuda de Corea del Nord. D'altra banda, diversos esdeveniments van facilitar la distensió entre Israel i Hezbollah, com l'alliberament a principis de juny d'un ciutadà israelià acusat d'haver espïat per a l'organització libanesa a canvi del lliurament de les restes mortals de dos soldats israelians morts durant la guerra del 2006. Així mateix, a mitjan juny es van revelar informacions que apuntaven a un proper intercanvi de presoners entre ambdues parts. No obstant això, el Govern libanès va rebutjar l'oferiment de l'Executiu israelià d'Ehud Olmert d'iniciar negociacions bilaterals, considerant que Israel segueix ocupant part del seu territori, concretament les Granges de Xebaa. Quant a les relacions entre Síria i el Líban, la signatura de l'acord intralibanes a Qatar va contribuir considerablement a reduir la tensió, que s'havia manifestat amb la negativa del Govern de Beirut a assistir a la cimera de la Lliga Àrab a Damasc.

Processos de Pau

- Es van trencar momentàniament les negociacions que el Govern d'Uganda mantenia amb l'LRA.
- El Govern del Pakistan va intensificar el diàleg amb diversos grups talibans del nord-oest del país.
- Els Governos de Myanmar i Tailàndia van estudiar l'experiència d'Indonèsia en la seva regió d'Aceh per aconseguir la pau en els seus països.
- El Parlament de Kosovo va aprovar la nova Constitució que defineix l'Estat com una república parlamentària, secular i democràtica.
- Israel i Hamàs van pactar un cessament total d'hostilitats, Israel i Síria van iniciar converses per aconseguir un acord de pau, amb la mediació de Turquia; i Hamàs i al-Fatah van iniciar un procés de diàleg constructiu des del Senegal.
- El Govern libanès va aconseguir un acord amb l'oposició, amb la mediació de la Lliga Àrab.

En aquest apartat s'analitzen aquells conflictes armats o conflictes no resolts que han entrat en una fase de negociació formal, que estan immersos en un clar procés de pau, que estan explorant l'inici d'unes negociacions o que les han trencat o congelat per algun motiu. Dels 49 processos analitzats, dos es refereixen a conflictes ja acabats (Côte d'Ivoire i Nepal), i dos a conflictes en els quals no ha estat possible iniciar les negociacions (Sri Lanka i Kurdistan turc), encara que hi ha cinc contextos més de conflicte armat sense aproximació destacable i que no es comenten (Algèria, Filipines (Abu Sayaf), Índia (Jammu i Caixmir), Índia (Manipur) i Txetxènia. Dels 45 restants, 21 es refereixen a conflictes armats actius, i 24 a conflictes no resolts definitivament.

3.1. Evolució dels processos de pau

Encara que una gran part de les negociacions han presentat dificultats durant el trimestre, també es van produir alguns esdeveniments positius que ofereixen l'esperança de resoldre alguns dels conflictes aquest any, com el fet que gairebé una desena de negociacions hagin funcionat bastant bé i s'hagin obert espais de diàleg o intents d'acostament en sis contextos.

Taula 3.1. Evolució de les negociacions al finalitzar el segon trimestre de 2008

Bé (9)	Amb dificultats (14)	Malament (15)	En exploració (6)
<i>Burundi (FNL)</i>	<i>Armènia - Azerbaidjan</i>	<i>Colòmbia (AUC)</i>	Afganistan
<i>Índia-Pakistan</i>	<i>Etiòpia - Eritrea</i>	<i>Colòmbia (ELN)</i>	Colòmbia (FARC)
<i>Israel-Síria</i>	<i>Geòrgia (Abjàsia)</i>	<i>Etiòpia (ONLF)</i>	Filipines (NPA)
<i>Kenya</i>	<i>Filipines (MILF)</i>	<i>Geòrgia (Ossètia Sud)</i>	Índia (DHD-J)
<i>Líban</i>	<i>Iraq (Moqtada al-Sadr)</i>	<i>Iemen</i>	<i>Pakistan (Balutxistan)</i>
<i>Palestina (Hamàs-al-Fatah)</i>	<i>Israel - Palestina</i>	<i>Índia (NDFB)</i>	<i>Tibet</i>
<i>Sudan (Sud)</i>	<i>Índia (NSCN-IM)</i>	<i>Índia (ULFA)</i>	
<i>Txad (RFC)</i>	<i>Nepal (Terai)</i>	<i>Kosovo</i>	
<i>Xipre</i>	<i>Nigèria (Delta)</i>	<i>Mali (tuaregs)</i>	
	<i>Pakistan (Nord-oest)</i>	<i>Myanmar</i>	
	<i>R. Centreafricana</i>	<i>Níger (tuaregs)</i>	
	<i>RD Congo</i>	<i>Sudan (Darfur)</i>	
	<i>Sàhara Occidental</i>	<i>Tailàndia (Sud)</i>	
	<i>Somàlia</i>	<i>Txad (Aliança Nacional)</i>	
		<i>Uganda (LRA)</i>	

(En cursiva s'assenyalen els conflictes no resolts i que no estan en fase de lluita armada, o que en aquests moments no són considerats "conflicte armat". En negreta, els nous casos oberts, encara que ja ho haguessin estat alguna vegada en el passat. Existeixen alguns casos, com el de les milícies de Moqtada al-Sadr a l'Iraq o els acords amb alguns grups talibans de la zona Nord-oest del Pakistan, on els acords o "tractes" són molt volàtils, de manera que se'ls considera "conflicte armat" fins que no hagi passat un cert temps en el qual s'hagi complert l'acord d'alto el foc o el cessament d'hostilitats. També cal assenyalar que en alguns països que poden catalogar-se amb conflicte armat, si hi ha negociacions formalitzades amb un grup determinat, sortirà en cursiva en el quadre anterior, ja que es refereix al grup i no al país en general).

Àfrica

a) Àfrica Occidental

En relació al compliment de l'acord de pau aconseguit a **Côte d'Ivoire** el març del 2007, a mitjan abril el portaveu del Govern, Amadou Koné, va donar a conèixer la data establerta per la Comissió Electoral Independent (CEI) per a la celebració de les eleccions presidencials, fixada pel 30 de novembre. Els actors polítics es van comprometre a evitar la violència, promoure la transparència del vot i respectar els resultats de les eleccions presidencials, aprovant un codi de conducta. En cas de desacord amb els resultats, els partits es van comprometre a utilitzar exclusivament els mitjans legals disponibles per a presentar les seves reclamacions. A la fi d'abril, les Forces Nouvelles van començar el procés de desarmament, i estava previst que a mitjan octubre prop de 35.000 combatents haguessin estat "reagrupats" i encaminats cap a l'opció de reintegració escollida.

Respecte al conflicte del Govern de **Mali** amb grups tuareg, al començament d'abril, els representants del Govern i de la formació armada tuareg liderada per Ibrahim Ag Bahanga es van reunir a Trípoli per a reprendre les negociacions de pau. Després de dies d'intens diàleg, amb la mediació de la Fundació Gaddafi, totes dues parts van arribar a un acord de cessament d'hostilitats i es van comprometre a reprendre la implementació dels acords de pau d'Alger, signats el 2006 i pels quals el Govern es comprometia a invertir en el desenvolupament de les regions del nord. Però al maig, els tuareg liderats per Ibrahim Ag Bahanga van trencar l'acord i es van reprendre les hostilitats, en part per l'absència de la retirada de les FORCES ARMADDES a la regió de Kidal. Dies després es va decidir que Algèria seguiria amb les negociacions obertes entre les dues parts. Una delegació de notables en representació de les tribus del desert va ser enviada per Líbia i es va reunir amb el president Amadou Toumani Touré, que va reiterar la voluntat de les autoritats de respectar els acord de pau de juliol del 2006 signats a Alger i rebutjar l'incorporació de nous mediadors, tot confirmat que aquesta tasca seria desenvolupada per Algèria.

Al **Níger**, on el Govern s'enfronta amb l'organització Tuareg MNJ, a principi d'abril un altre grup tuareg, les Forces Armades Revolucionàries del Sàhara (FARS), pertanyent a la tribu toubou i que va romandre actiu fins al 1997 en la seva lluita contra el Govern, va informar que estaven unint forces amb l'MNJ, per a fer justícia i bon govern per a tot el país. És destacable que al maig, Níger i Líbia van signar un acord per a la construcció d'una autopista transsahariana que comunicarà ambdós països. La carretera partirà de la ciutat d'Agadèz, capital de la regió on opera el grup armat tuareg MNJ, fins a la frontera líbia. Aquest acostament entre ambdós països podria ser una estratègia per a apaivagar les tensions al nord i aconseguir el desenvolupament de la regió a través de la millora de les comunicacions. A la fi de maig es va produir una escissió dintre del grup MNJ amb l'anunci de la creació d'un grup dissident denominat **Front des Forces de Redressement (FFR)** compost per figures destacades de la rebel·lió. El president del moviment és Mohamed Awtchiki Kriska, una de les figures més importants de les revoltes tuareg dels anys noranta. Kriska va afirmar en un comunicat difós per l'organització que, després d'un any, la capacitat d'acció de l'MNJ es trobava bloquejada i que la població civil s'havia convertit en la principal víctima del conflicte. Al juny, el Govern va descartar les negociacions amb l'MNJ mentre no entreguessin les armes.

Pel que fa a la situació en la regió del Delta del Níger (**Nigèria**), al mes d'abril el **MEND** va sol·licitar al Govern de Nigèria que acceptés la mediació de l'expresident nord-americà Jimmy Carter, que ja va intentar facilitar les negociacions el 1999. El MEND es va comprometre a acabar amb les hostilitats si Carter era acceptat per l'Executiu; del contrari, va manifestar que continuaria augmentant el nombre d'atacs i la seva intensitat. El Govern nigerià, no obstant això, es va oposar a aquesta proposta de mediació, i va assenyalar que es tractava d'un conflicte intern. Cal assenyalar igualment que a mitjan maig el subsecretari general per a Assumptes Polítics de l'ONU, Ibrahim Gambari, va sol·licitar al Govern que considerés destinar l'equivalent del 50% dels ingressos obtinguts del petroli en un mes per a desenvolupar la regió del Delta del Níger, amb la finalitat de donar resposta a les

necessitats bàsiques dels habitants de la regió. L'operació es realitzaria d'una forma transparent i ressaltaria la veritable voluntat del Govern de posar fi al conflicte en la regió. Al juny, l'oficina de la vicepresidència va anunciar que **Ibrahim Gambari, nigerià i actual enviat especial del secretari general per a Myanmar, liderarà un comitè encarregat de preparar les futures negociacions de pau al Delta del Níger**. La inclusió de Gambari com a president d'aquest comitè responia a la necessitat de donar al conflicte una perspectiva global, segons la vicepresidència, encara que també podria ser una resposta a la demanda d'una mediació internacional sol·licitada pel grup armat MEND. El comitè estarà compost per governadors, representants de les petrolieres internacionals, grups de la societat civil i agències de seguretat de l'Estat. D'altra banda, el president, Umaru Yar-Adua, va advertir que si Shell no era capaç d'arribar a un acord amb la comunitat oogoni per a reiniciar els seus treballs d'explotació del cru, els pous serien cedits a una altra companyia que rebés l'acceptació comunitària.

b) Banya d'Àfrica

En el segon trimestre van continuar les tensions frontereres entre **Etiòpia i Eritrea**. Al maig, a més, 13 organitzacions oposidores eritrees es van reunir a Etiòpia i van acordar la creació de l'**Aliança Democràtica Eritrea**, amb l'objectiu de derrocar el president eritreu Isaias Afewerki. El líder de l'Aliança, Habte Tesfa Mariam, va assenyalar que la seva intenció era generar un aixecament popular, i que, si aconseguia el poder, resoldria la disputa fronterera amb Etiòpia de manera dialogada. El primer ministre etiòp, Meles Zenawi, va anunciar per la seva banda que les tropes etiòps romandrien tot el temps que fos necessari per a derrotar els grups armats islamistes presents al país, davant l'anunci de les converses de pau que estaven promovent les Nacions Unides a Djibouti. D'altra banda, a la regió etiòp d'**Ogaden**, no solament van continuar els enfrontaments amb el grup armat ONLF, sinó que a l'abril **el Govern etiòp va anunciar la ruptura de les relacions diplomàtiques amb Qatar**. Etiòpia va afirmar que aquest país pretén desestabilitzar Etiòpia i que manté fortes relacions amb el seu enemic, Eritrea. L'ONLF va criticar aquesta decisió, i va destacar que Qatar es s'estava convertint, després de Noruega, en la següent víctima de la paranoia del règim etiòp en les seves relacions amb la comunitat internacional. Cal destacar també el sorgiment d'un nou grup armat anomenat Escamot Islàmic Somali, que va assumir la responsabilitat d'alguns atemptats.

Respecte a la implementació de l'acord de pau assolit a la fi de febrer a **Kenya**, a mitjan abril l'oposició política i el **Govern del president Mwai Kibaki van aconseguir finalment un acord de repartiment del poder i el líder opositor Raila Odinga es va convertir en el nou primer ministre del país en el nou gabinet de coalició**. El nou gabinet treballarà durant l'any vinent en la redacció d'una nova constitució que posi fi a les injustícies derivades de qüestions vinculades a la terra, la distribució de la riquesa i el poder. No obstant això, encara seguien obertes algunes qüestions sobre el tema, com per exemple si serà possible que president i primer ministre puguin treballar conjuntament després de la greu disputa dels últims mesos. Els principals càrrecs d'un Govern de 40 ministres i 52 viceministres, dividit al 50% entre ambdues parts, cobraran entre 15.000 i 18.000 dòlars al mes, el que significarà un total de 18 milions de dòlars anuals, i també disposaran de dos cotxes oficials i cinc persones responsables de la seguretat. La renda per habitant de la població del país és d'uns 50 dòlars mensuals.

A **Somàlia**, i després d'un mes d'abril replet d'enfrontaments que van causar centenars de víctimes, a mitjan maig es van iniciar converses de pau a Djibouti entre representants del Govern Federal de Transició (GFT) i de l'opositora Aliança per a l'Alliberament de Somàlia (ARS), amb base a Eritrea. No obstant això, l'oposició va manifestar el seu desacord pel fet que no se celebrassin converses directes amb el GFT, ja que estaven dialogant amb el representant especial del secretari general de l'ONU, Ahmedou Ould-Abdallah. L'ARS va repetir nombroses vegades la seva oposició al diàleg amb el GFT abans que les tropes etiòps s'haguessin retirat de Somàlia. No obstant això, a l'abril van accedir a iniciar un diàleg a través d'una tercera part, amb l'objectiu d'aconseguir una solució relativa al problema etiòp, segons fonts oposidores. L'Hawiye Tradition and Unity Council, principal òrgan col·legiat del clan hawiye, va criticar els membres de l'oposició que van boicotejar les negociacions de

pau de Djibouti entre el GFT i l'ARS, en referència vetllada al grup armat al-Shabab, que és l'ala militar de la Unió dels Tribunals Islàmics (UIC, per les seves sigles en anglès). Malgrat això, el GFT va decidir interrompre les operacions militars contra la insurrecció islamista durant el transcurs de les converses de pau. Entre el 31 de maig i el 9 de juny, el GFT i l'ARS es van reunir a Djibouti, amb l'ajuda de les Nacions Unides, i van arribar a un acord de cessament d'hostilitats i de cooperació política entre les parts. No obstant això, la línia dura de l'ARS amb seu a Eritrea, encapçalada pel sheikh Hassan Dahir Aweys i el sheikh Hassan Abdullah Hersi al-Turki, ambdós en les llistes terroristes dels EUA, van declarar que continuarien la seva guerra santa contra les tropes etiòps i contra qualsevol exèrcit estranger en el país. L'acord signat no estableix un calendari clar sobre la retirada etiòp, exigència plantejada com a prerrequisit per a qualsevol acord. En aquest sentit, diversos observadors van anunciar que els enfrontaments continuarien, ja que el sector moderat de l'ARS, present a Djibouti, no controlava els grups armats islamistes del país, com al-Shabab.

Quadre 3.2. Acord entre el GFT i l'ARS a Somàlia, 9-6-2008

- Resoldre la crisi per mitjans pacífics.
- Acabar amb tots els actes de confrontació armada.
- El cessament dels enfrontaments entrarà en vigor al cap de 30 dies.
- El cessament dels enfrontaments tindrà una durada inicial de 90 dies, prorrogables.
- S'autoritza el desplegament d'una força internacional d'estabilització de l'ONU, en la qual no podran participar els països veïns.
- Una vegada desplegat un nombre suficient d'aquesta força internacional, les forces militars etiòps es retiraran de Somàlia en el termini de tres mesos.
- En el termini de 15 dies s'establirà un Comitè Conjunt de Seguretat, responsable de la implementació dels acords de seguretat.
- En el termini de 15 dies s'establirà un Comitè d'Alt Nivell, presidit per les Nacions Unides, per a fer un seguiment de la cooperació política entre les parts i vetllar per la justícia i la reconciliació.
- Aquests temes seran discutits en una conferència que s'organitzarà a la fi de juliol.
- En el termini de sis mesos es realitzarà una Conferència Internacional per a la Reconstrucció i el Desenvolupament de Somàlia.

Al sud del Sudan van continuar les divergències sobre el futur de la ciutat fronterera d'Abyei, i a l'abril es va iniciar l'operació per a elaborar el cens nacional. El Govern de la regió semiautònoma del sud del Sudan va informar que no consideraria vinculants els resultats del cens, ja que al voltant de dos milions de persones desplaçades internes del sud es trobaven encara al nord sense la possibilitat de tornar a les seves localitats d'origen per a ser-hi censats, el que repercutiria en el recompte final. Encara que a principi de maig un portaveu de l'SPLA va afirmar que les FORCES ARMADES del nord i del sud havien arribat a un acord facilitat pels governadors dels estats a ambdós costats de la frontera per a retirar-se de la zona fronterera on s'han produït importants enfrontaments durant els últims mesos, poques setmanes després es van reprendre les hostilitats. La crisi d'Abyei, que va amenaçar amb dinamitar el procés de pau segons nombrosos analistes, també va acabar amb les negociacions iniciades per Washington per a restablir les relacions entre els EUA i el Sudan. El representant nord-americà, Richard Williamson, va lamentar que cap de les parts estigués realment interessada en una pau real. Malgrat això, al maig es va celebrar a Oslo la segona conferència de donants per al Sudan, en la qual s'esperava recaptar 6.000 milions de dòlars per a la reconstrucció del sud del país durant els tres anys següents i on es va avaluar el desenvolupament de l'acord de pau signat el 2005. Al juny, finalment, el president, Omar al-Bashir, i el vicepresident nacional i president del Govern regional del sud del Sudan, Salva Kiir, van acordar una fulla de ruta per a posar fi al conflicte que ha enfrontat les FORCES ARMADES del nord i l'antic grup armat, l'SPLA, en la regió petrolífera d'Abyei. Per primera vegada es va permetre la mediació internacional per a la delimitació de la frontera que marcarà la divisió entre el nord i el sud del país. Si les parts no es posen d'acord sobre qui hauria de ser el mediador, la decisió serà presa per la Cort Permanent d'Arbitratge de La Haia, que serà la responsable de realitzar una proposta. El nou pla inclou l'establiment d'una administració transitòria per a la regió i la tornada de les prop de 50.000 persones que van ser desplaçades per la violència en els últims mesos.

A la regió sudanesa de Darfur, i davant la impossibilitat de dur a terme un procés de diàleg de rellevància, els representants de l'ONU i de la UA van informar a l'abril que s'estaven concentrant en obtenir acords

entorn de temes de seguretat, per a aconseguir el cessament d'hostilitats i posar de nou el procés de pau en marxa. Igualment, van subratllar que assolir la normalització de les relacions entre el Txad i el Sudan és vital perquè es produeixi un procés polític creïble. El secretari general adjunt per a Assumptes Humanitaris i Coordinació de l'Ajuda d'Emergència de l'ONU, John Holmes, va desvelar que el nombre revisat de morts produït pel conflicte armat de Darfur ascendia a 300.000, enfront dels 200.000 utilitzats com a xifra referent per les Nacions Unides fins al moment. El secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va assenyalar que el grup armat JEM hauria de ser també responsabilitzat de l'augment de la violència a Darfur Occidental, igual que el Govern. D'altra banda, el Govern del Regne Unit va manifestar la seva voluntat d'afavorir les negociacions de pau de Darfur després de realitzar diversos contactes amb l'Executiu sudanès i els grups armats d'oposició. A la fi de maig, el conflicte va agravar-se amb l'atac del grup armat JEM a la capital, Khartum, que va suposar un seriós revés als intents de reobrir el procés de pau, ja que el Govern sudanès va declarar que es negava a dialogar amb els rebels. A més, aquesta situació va propiciar que es produïssin rèpliques d'altres grups escindits de l'SLA, entre els quals es troba l'SLA-Unity. Aquest grup s'havia mostrat favorable fins al moment a prendre part en les negociacions de pau, però recentment va amenaçar amb estendre les seves operacions al centre del Sudan i atacar també Khartum, i va reclamar la dimissió del president Omar al-Bashir. Al principi de juny, la UA i les Nacions Unides es van plantejar nomenar un únic mediador conjunt per a Darfur, després que els intents dels enviats especials de l'ONU i la UA, Jan Eliasson i Salim Ahmed Salim, no haguessin aconseguit reunir les parts a la taula de negociacions.

c) Grans Llacs i Àfrica Central

A **Burundi**, i després de mesos d'enfrontaments i d'incompliment dels acords signats el 2006, a mitjan maig el Govern i el grup armat d'oposició FNL van reprendre oficialment la posada en marxa de l'aplicació de l'acord de l'alto el foc signat l'any 2006. En conseqüència, el Mecanisme de Monitoratge i Verificació Conjunta de l'alto el foc va reiniciar les seves activitats, malgrat que el dia anterior encara s'estaven produint combats entre les parts. En paral·lel a la persistència de combats esporàdics en els pujols que envolten la capital, una delegació de 12 líders de les FNL van decidir acatar l'ultimàtum del Govern i van retornar al país procedents del seu exili a Tanzània. Tanmateix, Agathon Rwaswa, el líder del grup, no ho va fer fins dies després, acompanyat del mediador, el ministre sud-africà Charles Nkaqula, i després de la **ratificació del cessament d'hostilitats**. Al juny, el Govern i les FNL, reunits a Sud-àfrica, **van signar un comunicat conjunt en el qual es comprometien a renunciar a la violència i a resoldre les seves diferències mitjançant el diàleg**. També es va acordar que les FNL serien incloses en les institucions polítiques i els seus combatents s'integrarien en els cossos de seguretat de l'Estat. El grup va reivindicar que estava format per 15.000 combatents, mentre que diverses fonts van constatar que no superaven els 3.000 combatents, incloent centenars de menors, fet que podria implicar problemes en la desmobilització. Quant al reconeixement com a partit polític, per la banda governamental es va advertir que el grup hauria de canviar primer el seu nom, ja que l'actual constitució prohibeix que els partits tinguin una etiqueta ètnica.

La situació al **Txad** va estar marcada a l'inici del segon trimestre per greus enfrontaments entre les FORCES ARMADES txadianes i els grups rebels. El 15 d'abril, no obstant això, **es van iniciar contactes a Trípoli entre el Govern txadià i una delegació del grup armat d'oposició RFC, liderat per Timane Erdimi**, nebot del president i una de les tres forces que van intentar derrocar el règim de Déby al febrer. Timane Erdimi va rebutjar formar part de la nova coalició rebel, liderada pel general Mahamat Nouri, i va plantejar tres condicions per a negociar amb el seu oncle, el president Idriss Déby: la indemnització dels combatents de l'RFC, el repartiment de poder amb la posada en marxa d'un Govern d'unitat nacional i la convocatòria d'un fòrum que agrupi tots els actors implicats. A l'abril, experts militars que formaven part del grup de contacte del Txad i el Sudan, creat després de la signatura de l'últim acord de no agressió a Dakar, van acordar el desplegament d'observadors militars africans en els 1.500 km. de frontera compartida després de reunir-se a Trípoli. Al principi de juny, i després de completar un període de formació de més de sis setmanes, l'ONU va graduar els primers 71 policies i gendarmes del Txad que garantiran la seguretat d'aproximadament 250.000 refugiats i de 180.000 desplaçats interns que viuen a l'est del país. Al juny, no obstant això, els grups armats d'oposició txadians agrupats en la coalició Aliança Nacional van iniciar una **nova ofensiva**

contra el Govern. Van partir de la frontera amb el Sudan a l'est del país cap a l'oest, en direcció a N'Djamena, i mitjançant ràpids atacs i moviments en tres dies van prendre almenys tres ciutats de l'est. La missió de la UE, EUFOR RCA/TCHAD, es va mantenir neutral davant l'avanç rebel, fet que va provocar el rebuig del president txadià, Idriss Déby. França va anunciar per la seva banda la necessitat de buscar una solució política al conflicte armat que travessa el país, i el portaveu de l'Aliança Nacional va afirmar que la insurrecció estava preparada per a frenar l'ofensiva si França i la UE forçaven Idriss Déby a acceptar una taula de negociacions per a discutir la situació política del país i el seu futur. Aquesta situació va provocar la ruptura de les negociacions i de l'acord entre el Txad i el Sudan.

A la **RD Congo**, al principi d'abril la milícia Mai Mai dels Patriotes Resistents Congolesos (PARECO) va anunciar la seva retirada del procés de pau Amani (pau en swahili), dos mesos després de la signatura a Goma de l'acord de pau, a causa de disputes sobre la composició de la comissió per a supervisar el procés de pau. Segons la milícia, les ordenances signades per a establir la comissió afavorien el Govern i els enemics tradicionals de la milícia, el grup armat CNDP del general Laurent Nkunda, amb qui estan enfrontats militarment. Al maig, els Governos de la RD Congo i Uganda van signar un acord a Dar es Salaam pel qual es comprometien a combatre conjuntament els grups rebels en els seus respectius territoris, especialment el grup armat hutu rwandès FDLR, i a tornar a marcar la frontera comuna entre ambdós països, qüestió que va adquirir una major importància en els últims temps a causa del descobriment de jaciments petrolífers en la zona fronterera. Encara que representa un grup minoritari, una facció de les FDLR denominada RUD-Urunana i composta per 300 membres va lliurar les armes a la MONUC i va mostrar la seva disposició a ser repatriada a Rwanda. De forma similar, al maig més de 300 combatents Mai-Mai i les seves famílies, juntament amb alguns membres aïllats del CNDP, es van presentar davant la MONUC, per a sotmetre's al procés de DDR. A l'inici de juny, centenars de combatents pertanyents al FNI i a l'FRPI també van lliurar les seves armes a la MONUC a la província d'Ituri, al nord-est del país.

En relació a la **R. Centreafricana**, el nou primer ministre, Faustin Archange Touadera, va anunciar que les prioritats del seu Govern serien el restabliment de la pau i la seguretat en el país, i l'enfortiment de les Forces Armades, que augmentaran la seva presència a la zona nord-oest, escenari dels enfrontaments. Per a restablir la pau i la seguretat va assenyalar que augmentaria el suport perquè es posés en marxa el **comitè preparatori del diàleg nacional inclusiu iniciat pel president François Bozizé**. El president va assenyalar que el diàleg polític es podria iniciar el 8 de juny amb la participació de 150 representants de la majoria presidencial, l'oposició democràtica, els partits de l'oposició, la societat civil, els poders públics, els moviments políticomilitars i representants religiosos. Al maig, el grup armat d'oposició APRD i el Govern van aconseguir un acord de pau a Libreville sota la mediació del president gabonès Omar Bongo. L'acord va ser signat per un dels líders de l'APRD, Jean-Jacques Demafouth, i el ministre centreafricà de Comunicació, Cyriaque Gonda. El document preveu l'alto el foc immediat, una amnistia general i l'abandonament de les investigacions judicials contra els combatents de l'APRD, l'alliberament de les persones detingudes, i la rehabilitació de les zones afectades pel conflicte armat. Quant al grup armat d'oposició UFDR, es van produir discrepàncies en el grup que van afectar al diàleg que mantenia amb el Govern. Al juny, no obstant això, el Govern va anunciar que posposava l'inici del diàleg polític inclusiu, ja que encara no s'havia signat l'acord de pau global i l'amnistia general amb els grups armats, condició expressada pels grups per a la seva participació. No obstant això, alguns membres del Govern van manifestar el seu rebuig a la signatura d'una amnistia general, mentre que el líder de l'APRD, Jean-Jacques Demafouth, exiliat a França, va manifestar la voluntat del seu grup de participar en el procés i va destacar que des de la signatura de l'acord d'alto el foc a Libreville, no se n'havia produït cap violació. En paral·lel, des de la perspectiva de l'altre important grup armat del país, l'UFDR, el coronel Charles Massi va ser nomenat representant polític del grup per a participar en el diàleg polític inclusiu. Segons el portaveu del grup, la participació de l'UFDR en el diàleg nacional estava estrictament condicionada per la signatura prèvia d'un acord de pau global, tal com havia previst el comitè preparatori del diàleg polític inclusiu.

El conflicte d'**Uganda** amb l'LRA va continuar complicant-se en el segon trimestre per la situació jurídica que podria tenir el seu líder, Joseph Kony, fins al punt que es va pensar en signar l'acord de pau en la seva absència. Van continuar a més les divisions i diferències en l'interior del grup. Així, el líder de la delegació de l'LRA, David Nyekorach Matsanga, va anunciar la seva dimissió com a representant del grup, i **Joseph Kony va nomenar el fins aleshores segon càrrec de la delegació, James Obita, nou líder de la delegació**. Al maig, i com a reflex de la caòtica situació del grup, Joseph Kony va anunciar que no signaria l'acord de pau amb el Govern d'Uganda, i va posar en dubte la continuació del procés de pau. Això suposaria posar fi als 22 mesos de converses de pau a Juba per a resoldre un conflicte de més de 22 anys. En una carta lliurada mitjançant un intermediari a l'assessor presidencial ugandès, Martin Aliko, Kony va afirmar que preferia morir abans que lliurar-se al Govern ugandès. Aquesta declaració va posar fi al procés de pau amb el Govern, que va respondre atacant Kony juntament amb forces dels EUA. Al juny, no obstant, l'antic cap mediador de la delegació de l'LRA en les converses de pau, David Nyekorach Matsanga, va anunciar de forma contradictòria que el líder de l'LRA, Joseph Kony, l'havia restituit en el seu càrrec, amb la missió de garantir que les converses es reprenguessin i se signés l'acord final de pau. Diversos membres de la delegació de l'LRA van desautoritzar no obstant això les interpretacions de Matsanga, i va créixer la confusió sobre les veritables intencions del grup.

d) Magrib i Nord d'Àfrica

El contenciós sobre el futur del **Sàhara Occidental** no va presentar cap avenç destacable en el segon trimestre de l'any, encara que va resultar significatiu que al principi d'abril Algèria rebutgés la crida del Marroc per a normalitzar relacions i obrir les fronteres entre ambdós països, que segueixen tancades des del 1994. També és destacable la declaració del **secretari general de l'ONU per al Sàhara Occidental, Peter van Walsum**. Van Walsum afirma que a causa de la inexistència de pressió sobre el Marroc per a abandonar la seva demanda de sobirania sobre el territori del Sàhara Occidental, la independència no és una proposta realista. Les afirmacions de van Walsum van ser transmeses per una carta dirigida als 15 membres del Consell de Seguretat pocs dies abans de reunir-se per a, entre d'altres qüestions, decidir sobre la renovació del mandat de la MINURSO. L'anàlisi de van Walsum va generar confusió en el Consell de Seguretat, de manera que l'actual president de la institució, l'ambaixador sud-africà Dumisani Kumalo, va afirmar que els comentaris de van Walsum semblaven contradir l'últim informe del secretari general de l'ONU. En aquest, Ban Ki-moon afirmava que no era acceptable que l'actual procés de negociació sobre el Sàhara Occidental servís per a consolidar el *statu quo*, i que era necessari trobar una forma de sortir de l'actual entrebanc polític amb realisme i esperit de compromís per ambdues parts. A més a més, dies després el Consell de Seguretat va adoptar per unanimitat la resolució 1813 en la qual feia una crida a les parts a entrar en una fase de negociacions més intensiva i substantiva, alhora que els emplaçava a continuar amb les converses sense precondicions i de bona fe, amb l'objectiu d'arribar a una solució política justa, duradora i mútuament acceptable.

Amèrica

El segon trimestre de l'any es va iniciar amb greus tensions entre **Colòmbia** i els seus dos veïns, Veneçuela i l'Equador. El Govern colombià va acusar aquests dos països de mantenir vincles amb les FARC, a partir de suposats documents trobats en els ordinadors d'un dels membres del Secretariat d'aquest escamot, Raúl Reyes, mort després d'un atac militar. Els tres països, no obstant això, van realitzar esforços per a amainar les recriminacions mútues i buscar formes de cooperació. En aquest sentit és destacable que el **president veneçolà, Hugo Chávez, va fer una crida a les FARC perquè alliberessin tots els retinguts en el seu poder sense demanar res a canvi**, com un gest de pau que ajudés a obrir camí a les negociacions de pau, amb la cooperació d'un grup de països, entre els quals estarien altres estats llatinoamericans, Europa i els EUA. En paral·lel, va augmentar la crisi de l'anomenada *parapolítica*. Diferents congressistes i senadors van ser acusats de vincles amb els

paramilitars i van causar una crisi institucional de gran importància, que va coincidir amb un augment de la pressió sobre sectors socials, fins al punt que un grup d'experts independents de l'ONU va instar a prendre mesures urgents per a protegir els defensors de drets humans de Colòmbia després d'una recent onada de violència que va incloure l'assassinat, fustigament i intimidació d'activistes de la societat civil, de líders sindicalistes i d'advocats que representen les víctimes. Al maig es va produir un altre escàndol quan el president Uribe va ordenar l'extradició als EUA de 14 caps paramilitars que estaven reclosos en presons colombianes i acollits per la Llei de Justícia i Pau. El president va declarar que la decisió estava motivada per quatre raons: no havien revelat tota la veritat, no havien lliurat els seus béns per a la reparació de les víctimes, havien seguit delinquant des de les presons, i havien mentit i difamat. Aquestes extradicions van causar gran inquietud entre les víctimes, en la mesura que podria suposar la fi del ja lent procés d'aclariment dels crims comesos per les AUC. El president Uribe també va anunciar que els 170.000 vigilants privats que existeixen a Colòmbia seran vinculats a la xarxa d'intel·ligència que té l'Estat per a enfrontar els escamots, el narcotràfic i la delinqüència, en el marc de la política de seguretat democràtica que impulsa el Govern. Aquesta decisió va ser qüestionada per experts en dret internacional humanitari i drets humans perquè involucra organismes del sector privat en funcions que són d'exclusiva competència de la Força Pública. Un altre fet summament destacable va ser la mort del màxim dirigent de les FARC, Manuel Marulanda, àlies 'Tirofijo', el 26 de març, per infart, segons l'escamot. El grup va anunciar a més que Alfonso Cano havia estat designat primer comandant per unanimitat, i que tindria la missió de continuar conduint les FARC fins a aconseguir els seus objectius estratègics. També va reiterar la disposició de concretar amb el Govern l'Acord Humanitari i la recerca de la solució política al conflicte intern. El president Uribe va oferir als guerrillers de les FARC deixar-los en llibertat condicional i enviar-los a un país, que podria ser França, si deserten del grup i alliberen Ingrid Betancourt i altres segrestats, i a més va oferir grans sumes de diners com a recompensa.

Sobre l'escamot de l'ELN, a principi d'abril el portaveu polític del grup, Francisco Galán, es va reunir amb el president Álvaro Uribe a la Casa de Nariño per a tractar la paràlisi de les converses de pau que sostenia aquest escamot amb el Govern. Galán va declarar que la trobada la va fer a títol personal i que renunciava a la guerra però no a les seves conviccions. També va dir que havia estat autoritzat pel Govern per a mantenir contacte permanent amb el Comando Central d'aquesta organització, amb el propòsit de treballar per a la tornada a la taula de negociacions. Va afegir, a més, que liderarà un treball de construcció d'un consens nacional per la pau, amb tots els actors de la violència en el país. Per la seva banda, el Comandament Central de l'ELN va retirar el càrrec de portaveu a Francisco Galán i la seva condició de membre de la delegació de l'ELN en els diàlegs amb el Govern. Segons el grup, els seus actes i punts de vista no representen la política de l'ELN, i, per tant, el deixen en llibertat de desenvolupar la seva opció política com ho consideri pertinent. A la fi d'abril, el Comando Central de l'ELN va proposar al país un Acord Nacional entre totes les forces democràtiques i socials per a obrir un procés de pau que es fonamenti en la reconstrucció de la democràcia, la justícia social i el benestar de les majories. En aquest context, va dir que s'hauria de començar per remoure els inamovibles per a un acord humanitari. També va proposar l'impuls d'un pla per a abordar la greu crisi humanitària dels desplaçats i la convocatòria d'una Assemblea Nacional Constituent sense exclusions, juntament amb un referent per a aprovar la nova carta constitucional. Al juny, l'ELN va manifestar que no considerava útil continuar els acostaments amb el Govern colombià, de manera que no es preveia la celebració d'una nova ronda (l'última es va celebrar l'agost de l'any passat).

Àsia

a) Àsia Meridional

Quant als intents del Govern de l'**Afganistan** per a arribar a acords amb els grups talibans, a la fi d'abril el president afganès, Hamid Karzai, va expressar el seu suport al nou Govern pakistanès en les negociacions amb els grups armats talibans, encara que va assenyalar que aquestes negociacions no haurien d'incloure els integrants d'al-Qaida. Al maig es va celebrar una assemblea a Kabul en què van participar milers de persones entre polítics i representants de la societat civil, que va acordar **mantenir trobades amb les milícies talibanes i els grups d'Hezb-i-Islami per a preparar el terreny per a unes possibles negociacions amb el Govern**. Amb tot, l'OTAN va afirmar que s'estava produint un augment en els atacs duts a terme per la insurrecció talibana a l'Afganistan com a conseqüència dels acords que el Govern pakistanès estava aconseguint en les zones tribals del Pakistan amb l'oposició armada talibana. Al juny, el ministre d'Interior, Mohammad Munir Mangal, i el representant especial adjunt del secretari general per a l'Afganistan, Christopher Alexander, van afirmar en una conferència a Kabul que el programa per a la Dissolució dels Grups Armats Il·legals (DIAG, del Ministeri d'Interior amb suport del PNUD) havia aconseguit desarmar més de 300 milícies en els últims tres anys i confiscar unes 40.000 armes. No obstant això, Alexander va afirmar que el DIAG estava lluny d'haver-se complert, ja que estimava que encara podien mantenir-se actives fins a 2.000 milícies diferents. Al juny es va celebrar una conferència de donants, que es van comprometre a donar 20.000 milions de dòlars per a la reconstrucció del país.

Quant als diferents conflictes que afecten diversos estats de l'**Índia**, a **Assam** no es va aconseguir obrir negociacions amb el grup NDFB per a resoldre les violacions de l'alto al foc aconseguit fa dos anys. No obstant això, el grup va lliurar al Govern un document amb les seves demandes. D'altra banda, el grup armat d'oposició DHD (J) o Black Widow (escindit del DHD) va declarar unilateralment un alto al foc i va transmetre al Govern un llistat de peticions; també va manifestar la seva voluntat de dur a terme negociacions de pau. El Govern, no obstant, es va negar a dialogar amb aquest grup mentre continués rearmant-se. En relació als acostaments amb el grup més important, l'ULFA, el Govern va afirmar que estava preparat per a mantenir converses, però que hauria de ser sempre en el marc de la Constitució, ja que la unitat i la integritat del país no eren negociables. D'altra banda, l'escriptora i facilitadora de l'ULFA, Mamoni Raisom Goswami, va afirmar que podria abandonar les seves tasques de mediació si no es produïen avenços en el procés de pau entre ULFA i Govern en els sis mesos vinents. Goswami va afirmar que estava molt afectada per la falta de flexibilitat de les parts, ja que continuaven els enfrontaments.

A l'estat de **Nagalandia**, a mitjan maig el Govern indi va afirmar categòricament que no hi havia possibilitat de negociar la qüestió de la sobirania amb els líders del grup armat d'oposició NSCN-IM, al qual va demanar que estudiés la Constitució per a aconseguir una solució dins del marc constitucional. Fonts locals van assenyalar que el grup armat podria estar en contacte amb experts constitucionals. **El Govern va demanar a l'NSCN-IM que destaqués els elements de la constitució que podrien ser reformats per a arribar a una solució del conflicte**. El Govern duu més de 60 rondes de negociació amb aquest grup sense haver arribat a un acord definitiu.

En relació al conflicte entre l'**Índia** i el **Pakistan** per la regió del **Caixmir**, en el segon trimestre van continuar les mesures de confiança entre ambdós països. Al principi de maig, el primer ministre indi, Manmohan Singh, va celebrar les declaracions efectuades pel nou Executiu pakistanès sobre la possibilitat de futurs acords entre ambdós països. Singh va anunciar noves mesures que facilitaran la travessada de la Línia de Control, frontera *de facto* entre ambdós països, i l'increment en la freqüència dels autobusos que viatgen d'un país a l'altre. L'Índia va posar en llibertat 29 presos pakistanesos detinguts en presons índies. L'alliberament es va produir coincidint amb la visita al Pakistan del ministre d'Exteriors indi Pranab Mukherjee. A mitjan maig es va reprendre el procés de negociacions entre ambdós països amb una trobada dels ministres d'Exteriors a Islamabad, precedida

d'una reunió preparatòria dels secretaris d'Exteriors. Finalment, les autoritats pakistaneses van posar en llibertat prop de 100 pescadors indis detinguts en presons pakistaneses com a gest de bona voluntat després de la trobada mantinguda recentment per ambdós Governos. Els dos països detenen freqüentment pescadors acusats de traspasar de manera il·legal les aigües territorials.

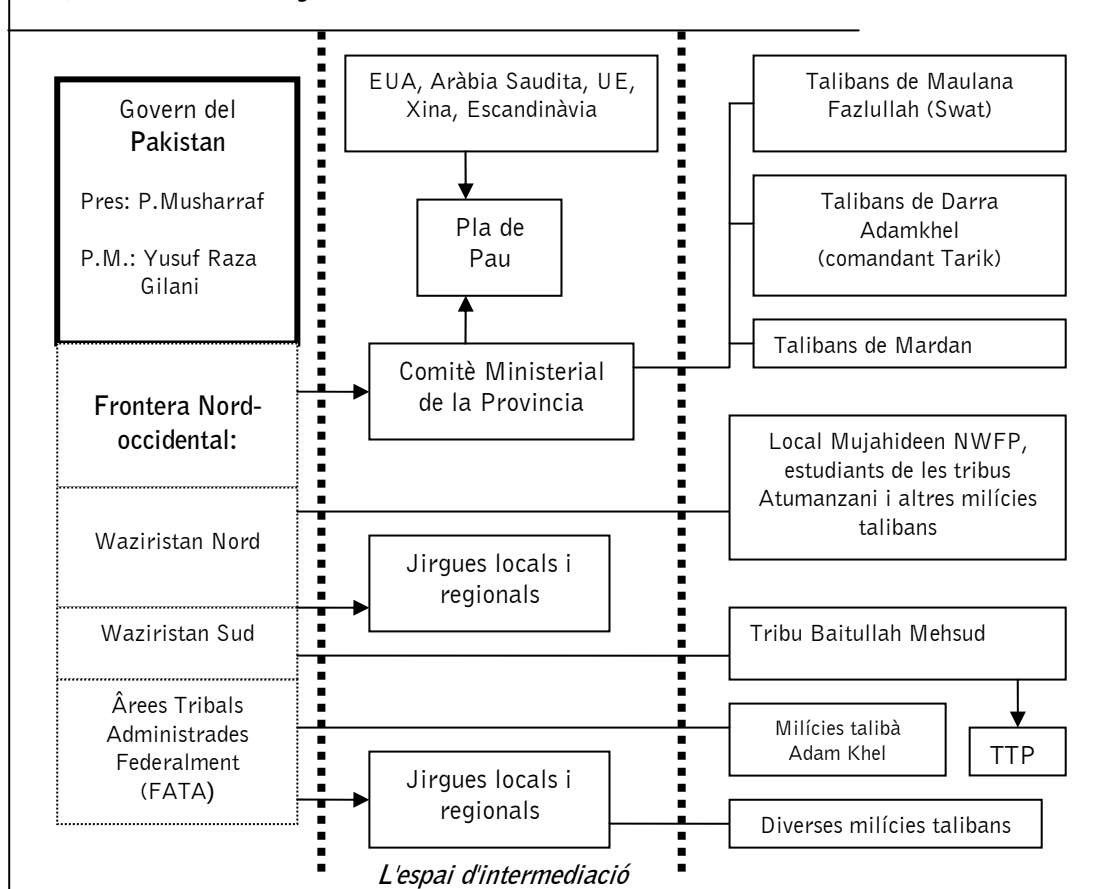
Quant al procés d'implementació de l'acord de pau aconseguit al **Nepal**, al principi d'abril es van celebrar les eleccions a l'Assemblea Constituent en un ambient de tranquil·litat i amb una participació superior al 60%. **El partit maoista i antic grup armat d'oposició CPN-M va resultar vencedor d'aquestes eleccions a l'Assemblea Constituent**, aconseguint 116 de 240 escons pel sistema majoritari, i 100 escons més pel sistema proporcional, en el qual hauria obtingut el 29,28% dels vots. Els maoistes es van mostrar contraris que la UNMIN prorrogui el seu mandat una vegada conclòs al mes de juny. També van assenyalar que el nou Govern establirà unes Forces Armades en les quals s'integraran les actuals juntament amb el PLA (braç armat del CPN-M), i que no serà necessària la supervisió de l'organisme internacional per a aquest procés. Al maig, el Govern dels EUA va mantenir la primera trobada diplomàtica amb l'antic grup armat d'oposició maoista CPN-M, després de la seva victòria en les urnes. L'ambaixadora al país, Nancy Powell, es va reunir amb el líder maoista Prachanda, tot i que el partit segueix inclòs en les llistes terroristes dels EUA. El Banc Mundial per la seva banda va aprovar un Projecte d'Emergència de Suport a la Pau pel qual lliurarà 50 milions de dòlars al Govern perquè "compleixi amb els compromisos contrets amb els afectats pel conflicte", incloent els familiars de les víctimes mortals, els discapacitats per la guerra i els combatents del PLA que es troben acantonats. Al de maig, **l'Assemblea Constituent va votar a favor de l'abolició de la monarquia i la instauració d'una república federal**, posant fi a 240 anys de règim monàrquic al país.

En relació a la regió nepalesa de Terai, el partit madhesi MPRF va assenyalar que no formarà part del nou Govern i que els maoistes hauran de tenir la iniciativa per a la seva formació. L'MPRF va assenyalar que Prachanda haurà de renunciar al seu càrrec de comandant suprem del PLA abans que es formi el nou Govern. A mitjan maig, diferents grups armats d'oposició es van reunir a la ciutat de Patna, a l'Índia, per a explorar les possibilitats d'una acció unificada, segons van assenyalar els mitjans de comunicació locals. En la trobada van participar líders dels grups ATMM, MMT, MVK, TC, TA, SJTMM i una facció del JTMM.

A la regió del **Balutxistan (Pakistan)**, al principi d'abril, el primer ministre de la província, Nawab Aslam Raisani, va anunciar que el seu Govern iniciarà un procés de diàleg amb tots els partits balutxis, inclosos els grups armats d'oposició il·legalitzats, per a resoldre totes les qüestions pendents de la província. A més, Raisani va anunciar la posada en llibertat dels presos polítics i l'inici d'una investigació sobre la ubicació de les persones desaparegudes. També va demanar al Govern central que posés fi a l'operació militar que es desenvolupava a la província. Per la seva banda, el governador de la província, Nawab Zulfiqar Ali Maggi, va assenyalar que els esforços de reconciliació ja han començat, i que el nou Govern adoptarà totes les mesures necessàries perquè resultin exitosos. No obstant això, el BLA, un dels principals grups armats d'oposició de la província, va rebutjar l'oferta de diàleg i va continuar amb els enfrontaments, i va assenyalar que la consideraven una derrota del Govern, ja que amb anterioritat no va reconèixer l'existència del grup. En aquesta mateixa línia, l'assessor en afers interiors del primer ministre, Rehman Malik, va afirmar que el Govern estava mantenint negociacions de pau amb tots els líders del Balutxistan. A més, **el partit governamental PPP va establir un comitè per a organitzar una conferència en la qual participaran tots els partits polítics amb l'objectiu d'abordar els danys soferts per la població de la província**. L'objectiu que van establir els organitzadors era aconseguir un consens nacional que permeti abordar qüestions com l'autonomia de la província, les desaparicions i detencions d'activistes polítics, la pobresa, la militarització de la zona, i la posada en marxa de projectes de desenvolupament. Un comitè sobre el Balutxistan del partit PPP enviarà una delegació a Quetta per a iniciar un procés de diàleg amb líders locals, intel·lectuals i polítics abans que se celebri la conferència multipartit. La tasca del comitè és treballar en una fórmula constitucional que permeti posar fi a la insurrecció i dur totes les parts enfrontades en el conflicte a una taula de negociacions.

En relació a la província de la **Frontera Nord-occidental**, que inclou les FATA (Àrees Tribals Federalment Administrades) el **Waziristan Nord** i el **Waziristan Sud**, al principi d'abril el darrerament nomenat primer ministre, Yusuf Raza Gilani, va rebre el vot de confiança unànime de tota la càmera (incloent l'oposició lleial al president Pervez Musharraf) i va presentar el seu programa per als primers cent dies de Govern. Entre les mesures anunciades cal destacar l'anunci que el Govern està disposat a mantenir un procés de diàleg amb tots els grups que abandonin les armes. A més Gilani va anunciar la derogació de diverses lleis que impedièn entre altres qüestions l'activitat de les organitzacions sindicals o relatives a les àrees tribals del país, i l'aprovació d'una llei sobre llibertat d'informació. **El Govern de la província de la Frontera Nord-occidental va nomenar un comitè ministerial encarregat d'iniciar un procés de diàleg amb els diferents grups armats d'oposició.** La decisió va ser adoptada en la primera reunió mantinguda pel Govern provincial, en la qual es va **decidir reactivar el sistema de jirgues** (assemblees tradicionals) per a resoldre la qüestió de la violència armada. El Govern pakistanès també va demanar als EUA que s'abstingués de dur a terme accions militars directes en les zones tribals. Quant a les negociacions entre la tribu Mehsud del Waziristan Sud i les autoritats locals, a l'abril es pensava que podrien desembocar en la signatura d'un acord de 15 punts, en el qual es cridaria donar fi a l'activitat armada, es demanaria l'intercanvi de presoners, la retirada de les FORCES ARMADES i la resolució de disputes d'acord amb els costums locals i la legislació coneguda com a Frontier Crimes Regulation. Al maig, no obstant això, el comandant talibà **Baitullah Mehsud**, líder del grup armat d'oposició **TTP**, va suspendre la seva participació en les negociacions de pau amb el Govern després que aquest renunciés a retirar les tropes (prop de 100.000 efectius) de les àrees tribals, tal com demandaven els talibans. Per a contrarestar aquests obstacles, el Govern estudiava un pla de pau per a la província de la Frontera Nord-occidental amb un pressupost de 4.000 milions de dòlars. L'objectiu del pla seria reduir en un 30% la insurrecció armada en el transcurs dels pròxims tres anys. També es contempla la formació d'una assemblea tradicional en la qual participaran ministres provincials i legisladors. A més, es preveu un increment de la força policial de 14.000 membres. El pla contempla reformes en la policia, enfortiment de la magistratura, suport als esforços de coordinació regionals i l'establiment de deu conferències de pau regionals de líders religiosos. Els Governos dels EUA, Aràbia Saudita, la UE, la Xina i els països escandinaus haurien mostrat el seu interès en el pla de pau.

Quadre 3.2. El diàleg amb els talibans del Pakistan

A mitjan maig, el Govern de la província de la Frontera Nord-occidental va anunciar que havia aconseguit un **acord amb la insurrecció talibana liderada per Maulana Fazlullah a Swat** que permetrà restaurar la pau a la zona. Les milícies talibà van renunciar a les accions armades i a atacar instal·lacions governamentals o militars. L'acord de 15 punts aconseguit contempla també la retirada de les tropes governamentals desplegades a la zona. Per la seva banda, el Govern va accedir a la imposició de la xaria a la zona i a la retirada de càrrecs contra talibans, incloent el líder Maulana Fazlullah, qui a més va rebre permís per a seguir dirigint la ràdio des de la qual es promou la ideologia talibana. Finalment cal desatacar l'anunci de **cessament complet d'hostilitats efectuat per la milícia talibana de Darra Adamkhel, liderada pel comandant Tariq**. Les Forces Armades posaran fi a les operacions militars i a canvi els talibans cessaran les activitats insurgents garantint el pas a través de la carretera denominada Indus. En aquest mateix sentit **es van pronunciar els talibans de Mardan (província de la Frontera Nord-occidental)**, que també van anunciar un alto el foc per a aquest districte. Al juny, aquests diàlegs per grups van passar per un moment de tensió després que un atac aeri de les Forces Armades dels EUA a les FATA causés la mort de soldats pakistaneses. Malgrat això, els esforços van continuar. Així, el Govern va introduir dues clàusules en el text de l'esborrany d'acord per al **Waziristan Sud**, que es signarà amb la **tribu Mehsud**, i que contemplen el compromís de les milícies talibanes a no violar la llei pakistanesa i islàmica a l'interior del país i a l'estranger. La segona clàusula assenyalava que s'haurien de recaptar cinc milions de rúpies per a pagar al Govern per les pèrdues generades per la insurrecció armada. L'esborrany d'acord també estableix que els militants estrangers haurien de ser expulsats de territori pakistanès després de la signatura de l'acord de pau en un procés que durarà dos mesos. D'altra banda, les **milícies talibanes Adam Khel** de la ciutat de Darra (Agència d'Orakzai, de les FATA) van presentar 12 demandes al Govern per a restaurar la pau en la zona en el transcurs d'una primera ronda de negociacions. S'espera una segona ronda després que els representants governamentals presents en les converses informin el Govern

provincial i les autoritats militars d'aquestes demandes. Aquestes inclouen la retirada de les forces de seguretat de la ciutat, el pagament de compensacions pels danys causats en les cases dels militants talibans, la posada en llibertat dels detinguts, la creació de serveis educatius i sanitaris, exempcions de certs impostos o l'establiment d'un sistema de quotes per a l'accés per part d'integrants de la tribu de Darra a les facultats d'enginyeria i medicina, entre d'altres qüestions.

A **Sri Lanka**, on no existeix cap negociació entre el Govern i els tàmil·ls de l'LTTE, el Govern va rebutjar les peticions de Noruega de visitar les zones sota control Tàmil, i va assenyalar que la represa de les negociacions dependrà de l'abandonament de les armes i el respecte a un calendari per part del grup.

b) Àsia Oriental

En relació a les tensions i enfrontaments produïts en el segon trimestre al **Tibet** entre monjos tibetans i el Govern xinès, a mitjan abril un grup d'experts en drets humans de l'ONU va expressar preocupació pels arrestos massius que es duïen a terme a la regió autònoma del Tibet i en àrees veïnes, i va instar les autoritats a permetre l'accés d'observadors internacionals a la zona. Un representant del Dalai Lama va declarar que aquest havia enviat una carta al president xinès, Hu Jintao, oferint l'enviament de delegats al Tibet per a intentar reduir i reconduir les tensions socials i polítiques que viu la regió des de fa diverses setmanes. Al principi de maig, enviats del Govern xinès i del Dalai Lama, en aquest cas representat per Lodyi Gyari, es van reunir a Beijing per a abordar la gestió de la crisi. El Dalai Lama va declarar que observava algunes actituds aperturistes per part del Govern xinès i que es mostrava optimista de cara al futur després d'escoltar la invitació al diàleg per part del president xinès, Hu Jintao. El Dalai Lama va declarar, durant una visita al Regne Unit, que el Govern a l'exili no exigia la independència del Tibet, sinó un tipus d'autonomia en què el Govern central xinès pogués ostentar competències com els assumptes exteriors i la defensa, i que la comunitat tibetana pogués encarregar-se de qüestions com l'educació, la política religiosa i el medi ambient. **La màxima autoritat tibetana va reconèixer que alguns sectors tibetans advoquen de forma oberta per la independència.** El Dalai Lama va manifestar fins i tot la seva disposició a assistir als jocs olímpics de Beijing si prèviament s'aconseguia alguna solució a llarg termini respecte al Tibet.

c) Sud-est asiàtic

A les Filipines, a mitjan maig la presidenta Glòria Macapagal Arroyo, va nomenar el fins aleshores cap de les Forces Armades, Hermogenes Esperon, nou Conseller Presidencial per al Procés de Pau, en substitució de Jesús Dureza, que ara ocuparà el càrrec de portaveu de l'executiu. Tant els grups armats d'oposició que operen al país com determinats sectors de l'oposició i nombroses personalitats i organitzacions de la societat civil, van lamentar el nomenament d'Esperon, a qui van acusar d'haver perpetrat o acollit nombroses violacions de drets humans, tant en les operacions militars a Mindanao com en la participació d'alguns militars en la desaparició de centenars d'activistes polítics. En relació als intents per a reobrir les negociacions amb l'NPA/NDF, al mes de maig el Govern noruec va afavorir i va facilitar una trobada a Oslo entre el Govern filipí i l'NDF, referent polític del grup armat d'oposició NPA. La trobada, de caràcter informal, va ser la primera en els últims tres anys, encara que les negociacions formals ja estaven interrompudes des del 2004. Els dos equips negociadors van valorar molt positivament l'intercanvi d'idees i van acordar tornar a reunir-se, amb data encara sense determinar. A més, també es va acordar la reactivació, després de quatre anys d'inactivitat, d'un comitè conjunt de supervisió de la situació en matèria de drets humans i dret internacional humanitari. No obstant això, el cap de l'equip negociador de l'NDF, Luis Jalandoni, va acusar el Govern de Glòria Macapagal Arroyo de no tenir la suficient voluntat política per a reprendre el procés negociador i va presentar un llistat de 13 punts perquè això sigui possible. Entre aquests punts destaquen l'alliberament de presoners polítics, la fi del desplegament militar dels EUA en algunes

zones del país, la fi de l'onada d'assassinats i desaparicions d'activistes, la no exigència d'un cessament d'hostilitats com a condició prèvia per a negociar, la indemnització de les víctimes de la dictadura de Ferdinand Marcos o la retirada de les llistes de persones i organitzacions terroristes de l'NPA i el Partit Comunista de les Filipines. El Govern va comminar l'NDF a no adoptar una posició maximalista i va declarar que s'estudiaria la seva petició de ser retirats de les llistes terroristes dels EUA i la UE.

Quant al procés amb el **MILF**, a mitjan abril el Govern malai va anunciar la seva intenció de no seguir participant en l'International Monitoring Team (IMT) una vegada finalitzi el seu mandat a la fi d'agost, si en els següents mesos no es registraven avenços significatius en el procés de negociació entre el Govern filipí i el grup armat d'oposició MILF. El Govern de Brunei es va manifestar en els mateixos termes, mentre que **el ministre de Defensa filipí es va mostrar favorable a negociar en territori filipí, prescindint de les mediacions externes**. No obstant això, a principis de maig el MILF va expressar la seva satisfacció per l'eventual arribada a Mindanao d'alguns dels negociadors que van participar en la resolució del conflicte a Irlanda del Nord, que segons alguns mitjans de comunicació s'oferirien per a ajudar a reprendre les negociacions entre el MILF i el Govern. A més, una delegació d'11 ambaixadors de la UE (Àustria, Bèlgica, Finlàndia, Holanda, Espanya, Romania, Suècia, Regne Unit, França i UE) es va reunir amb la cúpula i l'equip negociador del MILF per a abordar el moment actual del procés de negociació i conèixer de primera mà les propostes del grup sobre els dominis ancestrals del poble moro i l'anomenada Entitat Jurídica Bangsamoro. Així, el MILF va reforçar la seva posició de treballar amb facilitacions externes (Malàisia ho fa des del 2001). Al juny, finalment, el nou conseller presidencial per al procés de pau es va reunir amb diversos membres de la comandància del MILF, i va assenyalar que les negociacions es podrien reprendre durant l'estiu. També és destacable que **el Govern va declarar la seva intenció de concedir l'explotació dels recursos naturals estratègics a l'eventual Entitat Jurídica Bangsamoro que pogués derivar-se d'un acord de pau amb el MILF**. Amb relació al procés amb l'MNLF, l'enviat especial del secretari general de l'Organització de la Conferència Islàmica, Sayyed Kassem El-Masry, va arribar a Mindanao el mes d'abril per a preparar la següent reunió entre el Govern i l'MNLF per a revisar l'implementació de l'acord de pau de 1996. D'altra banda, Sayyed Kassem El-Masry també mirarà d'intervenir en la **recent crisi en la cúpula del grup**, que es va iniciar després que l'actual alcalde de Cotobato, Muslimin Sema, declarés haver estat escollit nou president de l'MNLF de manera unànime per més de les dues terceres parts del comitè central del grup. Sectors propers a Nur Misuari, fundador i líder històric de l'MNLF, van negar-ho i van declarar que Sema només va ser triat pels seus seguidors. Nur Misuari va declarar la seva conformitat amb la proposta d'estat federal recentment formulada pel parlamentari Prospero Nograles, i va tornar a sol·licitar permís per a viatjar a l'estranger per a promoure el procés de pau a Mindanao. No obstant això, segons Misuari, les Filipines no haurien de dividir-se en 11 estats federats sinó en quatre: Luzon, Visayas, Mindanao i Metro Manila. A mitjan maig, el fins aleshores conseller presidencial per al Procés de Pau, Jesús Dureza, es va reunir a Trípoli (Líbia) amb els líders de diverses faccions de l'MNLF, convidats per Saif Al-Islam Gaddafi, fill del president libí. L'acord final de la reunió va incloure el compromís de l'MNLF de solucionar democràticament la crisi en la cúpula del grup que va esclatar recentment, i de crear un comitè únic encarregat de dur a terme les negociacions amb el Govern. El comitè, a més, serà l'encarregat de **dialogar amb el MILF per a mirar d'apropar posicions, unificar demandes i promoure la unitat entre el poble moro**.

A **Myanmar**, i malgrat l'efecte devastador d'un cicló que va causar la mort d'unes 100.000 persones, la Junta Militar va decidir celebrar un fals referèndum enmig de la tragèdia i del boicot de l'oposició. La Junta Militar va anunciar que el resultat del referèndum per a l'aprovació de l'esborrany de Constitució li va atorgar un suport del 92,4% dels vots amb una participació del 99% segons fonts oficials. El referèndum es va celebrar malgrat les demandes tant de l'oposició política com de la comunitat internacional, inclòs el secretari general de l'ONU, perquè aquest es va posposar a causa de la situació de crisi humanitària al país després del pas del cicló Nargis. Al final de maig, a més, la Junta Militar va prorrogar l'arrest domiciliari de la líder opositora Aung San Suu Kyi per sisè any consecutiu, malgrat que la llei estableix que la detenció en aquestes condicions ha de tenir un màxim de cinc anys, que es complien en aquelles dates. Al principi de juny, el diari *The Australian* va recollir

que Indonèsia podria estar preparant un pla per a ajudar la Junta Militar en una transició cap a la democràcia basada en la seva pròpia experiència. El pla contempla la formació d'un Govern dual, en el qual civils i militars jugarien diferents papers en la transició.

Respecte al conflicte al sud de Tailàndia, durant el segon semestre de l'any no es va assolir cap avenç significatiu i es van incrementar els enfrontaments. Al principi de juny, les autoritats van declarar que el nombre de persones assassinades des de l'inici del 2004 en les províncies del sud limítrofes amb Malàisia havia arribat ja a la xifra de 3.300. Com a Myanmar, el Govern va instar el ministre d'Interior, els serveis d'intel·ligència i el Centre Administratiu de les Províncies Frontereres del Sud a estudiar la resolució del conflicte a Aceh (Indonèsia) per a eventualment aplicar algunes idees del model a la gestió del conflicte al sud del país.

Europa

a) Sud-est d'Europa

A l'abril es va reobrir el punt de pas del carrer Ledra a la capital de Xipre, que comunica les dues meitats de l'illa, obertura qualificada de símbol d'un nou context més esperançador per part del secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon. D'altra banda, el nou president grecoxipriot, Demetris Christofias, va fer una crida a la retirada de les tropes turques de la meitat nord de l'illa i la progressiva desmilitarització de la zona antiga de Nicòsia, travessada per la Línia Verda. També van iniciar les reunions els grups de treball i comitès tècnics que els màxims líders de les dues comunitats de l'illa van acordar establir després de la seva trobada bilateral al març. Aquests òrgans haurien de funcionar durant tres mesos per a preparar la represa de les negociacions substantives sobre la resolució del conflicte de l'illa, prevista per a mitjan any. Com a gest simbòlic positiu, el líder de la comunitat turcoxipriota, Mehmet Ali Talat, va creuar a la part grecoxipriota de Nicòsia pel recentment reobert pas del carrer Ledra en un gest dirigit a promoure la reconciliació de l'illa. El gest va ser considerat sense precedents per alguns analistes. Durant el passeig, que no havia estat anunciat, Ali Talat va comprar música grega i va llançar un missatge d'amistat. Malgrat això, al principi de maig, i per primera vegada des de la seva arribada a la presidència del país fa dos mesos, el president grecoxipriot, Demetris Christofias, va expressar seriosos dubtes sobre la represa de les negociacions per a la resolució del conflicte. Christofias va criticar el seu homòleg turcoxipriot per donar veu i apropar-se a la posició del Consell Nacional de Seguretat turc, que en un comunicat recent va defensar que la unificació de l'illa hauria de passar primer per la creació de dos Estats separats, que podrien després unir-se com a Estats fundadors en igualtat de condicions, pas que segons Christofias implicaria l'abolició de la República de Xipre, reconeguda internacionalment. El Secretari General de l'ONU va nomenar l'etíop Taye-Brook Zerihoun nou representant especial a l'illa, per a substituir la cap de la missió de l'ONU en funcions Elisabeth Spehar, que va assumir el càrrec temporalment després de la sortida de Michael Moller. A la fi de maig, Taye-Brook Zerihoun va valorar positivament la disposició i passos donats pels líders polítics de les dues comunitats de l'illa per a avançar en la resolució del conflicte.

A Kosovo, al principi d'abril el Parlament kosovar va aprovar la nova constitució, que estableix que Kosovo és una república parlamentària, secular i democràtica, i que considera Kosovo un Estat sobirà i indivisible. El text, redactat sobre la base del pla Ahtisaari, i l'esborrany, aprovat pel representant de la UE a Kosovo, Peter Feith, estipula que l'albanès i el serbi són les dues llengües oficials de Kosovo, i expressa la determinació de garantir la protecció de les minories. La nova Constitució va entrar en vigor el 15 de juny, quan estava previst que l'ONU transferís els poders de la UNMIK al Govern kosovar i a la UE. No obstant això, van persistir els interrogants sobre aquesta transmissió de poders, davant el bloqueig del procés en el Consell de Seguretat de l'ONU. Al juny, el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va fer públic el seu pla de reconfiguració de la UNMIK, pel qual la missió EULEX de la UE quedarà sota protecció de l'ONU i del seu representant especial. A

més, estava previst el nomenament d'un nou representant especial de l'ONU. El pla contempla també mantenir una posició de neutralitat pel que fa a l'estatus de Kosovo, i explicita la intenció de l'ONU de dialogar amb Sèrbia entorn de sis àrees: policia, justícia, control de fronteres, patrimoni de Sèrbia, transport i infraestructures, i duanes. La reconfiguració de la UNMIK respon al nou context de Kosovo, després de la declaració d'independència i l'entrada en vigor de la nova Constitució. La UE assumirà gradualment responsabilitat operacional en les àrees de policia, justícia i duanes en la totalitat de Kosovo. Les funcions de les Nacions Unides quedaran reduïdes i inclouran, entre d'altres encara per definir, la supervisió i l'elaboració dels informes, la facilitació d'acords per a un possible acostament de Kosovo a acords internacionals i la facilitació del diàleg entre Belgrad i Pristina. A més d'aquestes complicacions, l'alt comissionat de l'OSCE per a les minories nacionals, Knut Vollebaek, va criticar la falta de disposició de Kosovo per a promoure la reconciliació entre les diferents comunitats. Segons Vollebaek, ni albanesos ni serbis estan preparats per a avançar en aquesta direcció.

Respecte al conflicte de **Turquia** amb el grup armat kurd PKK, durant el segon trimestre van continuar els enfrontaments entre l'exèrcit turc i aquest grup, sense que s'obris cap espai a la negociació. És de destacar, no obstant això, que el **tribunal de primera instància de la UE va anul·lar la decisió de la UE d'incloure el PKK i la seva ala política Kongra-Gel en les llistes d'organitzacions terroristes dels anys 2002 i 2004 per no ajustar-se als requeriments de comunicar a la part implicada la decisió de ser ingressada en la llista**. No obstant això, la repressió contra sectors va continuar. Els 53 alcaldes kurds del sud-est de Turquia en judici des del 2006 per escriure una carta al primer ministre danès perquè no tanqués una cadena de televisió prokurda, van ser condemnats finalment a dos anys i 15 dies de presó per suport deliberat al PKK, encara que les seves penes van ser commutades per multes. Al maig, **el primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, va revelar nous detalls del pla oficial d'inversió al sud-est del país**, en un discurs públic a la ciutat kurda de Diyarbakir que va ser boicotejat pels polítics locals. El pla, que ja havia estat anunciat al març, pretén revitalitzar el projecte GAP, llançat en els anys 80 i centrat principalment en infraestructures i energia. Segons Erdogan, durant l'any 2008 es destinaran 800 milions de dòlars (507 milions d'euros) a projectes d'infraestructures. A més, el megapla d'inversió contempla que 30.000 hectàrees de terra lliure de mines al costat de la frontera amb Síria siguin usades per a l'agricultura. El projecte va rebre crítiques d'alguns sectors, que van al·legar que el projecte GAP responia més a les demandes d'energia de la zona oest de Turquia que al desenvolupament social i econòmic de la població del sud-est de Turquia. Com aspecte positiu és destacable que al juny el Parlament de Turquia va aprovar esmenes a la llei sobre la ràdio i televisió estatal que obrien les portes a la difusió en llengües diferents del turc, amb 225 vots a favor i 75 en contra. La nova llei permetrà a la Corporació Turca de Ràdio i Televisió (TRT) la dedicació d'un dels seus canals a 24 hores d'emissió en kurd.

b) Caucas

En relació al contenciós entre **Armènia** i l'**Azerbaidjan** per l'enclavament de **Nagorno-Karabaj**, al principi d'abril els copresidents del Grup de Minsk de l'OSCE (organisme mediador en el conflicte) es van reunir amb el president àzeri, Ilham Aliiev, en el marc de la cimera de l'OTAN a Bucarest. Per la seva banda, el portaveu del Ministeri d'Exteriors armeni va criticar el Govern àzeri per no acceptar la celebració d'una reunió entre els presidents d'ambdós països. Les crítiques es van produir en un context d'augment de les recriminacions i de **qüestionament del format mediador de l'OSCE per part de l'Azerbaidjan**. En aquest sentit, el Govern àzeri va demanar al secretari general de l'OSCE la clarificació sobre tots els procediments possibles per a reemplaçar o donar per acabada la presidència del grup de Minsk, encara que posteriorment tots dos presidents es van comprometre a continuar cooperant amb l'òrgan mediador internacional. Al principi de maig, el parlament armeni va adoptar una declaració en la qual instava el president i el ministre d'Exteriors a assumir la iniciativa en la resolució del conflicte de Nagorno-Karabaj i a establir les bases legals perquè Armènia actuï com a

garant oficial de la seguretat de la regió independentista. Al juny es van reunir els presidents dels dos països per primera vegada des que Serhzh Sarkisian va accedir a la presidència Armènia. Prèviament, Sarkisian havia declarat que la independència de Nagorno Karabaj era irreversible.

Quant als contenciosos de **Geòrgia**, el president rus, Vladimir Putin, va prometre un major suport a les regions independentistes d'Abjàsia i Ossètia del Sud, anunci que va ser interpretat per diversos analistes com resposta al suport de l'OTAN a la possible incorporació plena de Geòrgia a l'organització transatlàntica de seguretat. Al principi d'abril, el **president georgià, Mikheil Saakashvili**, va anunciar un nou pla de pau per a resoldre el conflicte amb Abjàsia, que oferia al territori "autonomia il·limitada", segons terminologia el que el Govern georgià, dintre de Geòrgia, i que contemplava la creació del càrrec de vicepresident, que seria ocupat per un representant abjasi. A més, segons la proposta de pau, quedaria garantida la seva representació en tots els òrgans del Govern central, que tindrien poder de veto sobre totes les decisions de les autoritats centrals que afectessin la població abjàsia o que tinguessin a veure amb el seu estatus constitucional. Així mateix, segons Saakashvili, es plantegen precondicions significatives relacionades amb la preservació i el desenvolupament de la seva cultura, llengua i identitat. La nova iniciativa de pau es mantenia en la mateixa línia que les propostes llançades al juny del 2006 pel Govern, encara que amb un major èmfasi en la dimensió econòmica. En aquest sentit, el pla contemplava la creació d'una zona conjunta d'economia lliure entre Geòrgia i Abjàsia en els districtes abjasis d'Ochamchire i Gali. Respecte a la seguretat, el president georgià va plantejar que les forces policials d'ambdues parts s'haurien de fusionar i que a més caldria crear un espai fronterer i de duana comuna, amb autonomia sobre el terreny. També va proposar la creació d'una força policial conjunta en la zona de seguretat, que abasti els 12 quilòmetres del costat de Geòrgia i del costat controlat per les autoritats independentistes. Com era previsible, **la proposta de pau va ser rebutjada pels líders abjasis, que la van titllar de propaganda** i van reiterar la seva negativa a reprendre el procés negociador fins que Geòrgia es retiri de la zona de l'alt Kodori i es tanqui un acord mutu sobre el no-ús de la força. Per la seva banda, el Govern rus va anunciar l'increment de tropes de manteniment de pau a Abjàsia, dintre del límit contemplat en l'acord d'alto el foc del 1994. Al maig, no obstant, **les autoritats abjàsies van reiterar que estaven disposades a reprendre les negociacions amb el Govern georgià amb condicions, entre les quals incloïen de manera destacada la retirada de les tropes georgianes de la zona alta del desfilador del Kodori**. Les declaracions es van produir després d'una reunió del ministre d'Exteriors abjasi, Sergey Shamba, amb una delegació dels EUA que incloïa el viceassessor del secretari d'Estat per a Assumptes Europeus i Eurasiàtics, Mathey Bryza, i l'ambaixador nord-americà a Geòrgia, John Tefft. Poc després, el ministre georgià per a la Reintegració, Temur Iakobashvili, va afirmar que l'actual format de negociació liderat per l'ONU estava mort. Per això consideraria fins i tot positiu que les autoritats abjàsies finalment es retiressin del marc negociador. Al juny, Javier Solana es va reunir amb el líder d'Abjàsia, i va manifestar que la UE volia implicar-se més en la resolució del conflicte.

Quant al conflicte a **Ossètia del Sud**, el ministre georgià per a la Reintegració, Temur Iakobashvili, va afirmar en el marc del seu viatge a Moscou que està defensant un canvi en el format negociador del conflicte. La proposta de canvi contempla la substitució de la Joint Control Commission (Geòrgia, Ossètia del Sud, Ossètia del Nord, Rússia) per un format 2 2 2, que reemplaçaria Ossètia del Nord per representants de l'administració establerta per Geòrgia a Ossètia del Sud, i la inclusió de l'OSCE i la UE, però sense desplaçar Rússia. El ministre rus d'Exteriors va descartar tota possibilitat de canvi en el format actual i va advertir a Geòrgia contra la internacionalització del conflicte, tot instant-la a treballar en el marc dels mecanismes ja existents.

Orient Mitjà

Respecte a la situació de l'Iraq, en el segon trimestre són de destacar les variacions dels diàlegs amb el clergue xiïta Moqtada al-Sadr, que a l'abril va amenaçar amb finalitzar la treva declarada l'any 2007 després dels enfrontaments amb l'exèrcit iniciats el 25 de març a les principals ciutats del sud del país i a Bagdad, que van causar 1.000 víctimes mortals en poques setmanes (moltes d'elles civils que van ser ferides per foc creuat). Els enfrontaments es van traslladar també al barri de la capital de Sadr City, zona de dos milions de persones i baluard de Moqtada al-Sadr, posant de manifest la rivalitat entre els partits polítics xiïtes que recolzen el Govern i els seguidors del clergue al-Sadr. El 25 d'abril al-Sadr va fer una crida a l'alto el foc, però dos dies després va rebutjar les condicions plantejades pel Govern a canvi d'aturar la campanya contres les milícies xiïtes: el lliurament de les armes i dels combatents en cerca i captura. Al maig, 10.000 efectius de la policia i de l'exèrcit iraquí es van desplegar en el barri de la capital de Sadr City, deu dies després **d'aconseguir una treva amb al-Sadr**. L'acord contemplava que els seguidors d'al-Sadr lliurarien les seves armes i que el Govern restauraria el control sobre Sadr City. El portaveu del clergue xiïta, Salah al-Obaidi, va anunciar que l'exèrcit d'al-Mahdi es reorganitzarà per complet de manera que passarà de milícia a organització permanent pacífica que disposarà d'un petit braç armat amb alguns centenars de membres. És destacable també que al juny l'Iran i l'Iraq **van signar un memoràndum d'enteniment per a impulsar la cooperació bilateral en matèria de defensa**. Finalment, com a nota positiva cal esmentar que la Crisis Management Initiative (CMI), organització presidida per l'expresident finlandès, Martti Ahtisaari, va revelar que havia tingut lloc a Finlàndia **una conferència de tres dies en la qual van participar 36 personalitats polítiques iraquianes xiïtes, sunnites i kurdes, amb la finalitat d'impulsar la reconciliació nacional a l'Iraq**. La CMI va informar que els participants, acompanyats de protagonistes del procés de pau a Irlanda del Nord i del postapartheid a Sud-àfrica, van acordar reunir-se en els pròxims tres mesos a Bagdad per a polir una sèrie de principis i mecanismes acordats a Finlàndia amb la finalitat d'aconseguir un acord a nivell nacional. La trobada va ser organitzada conjuntament amb dues institucions nord-americanes vinculades a la Universitat de Massachusetts i a la Universitat de Tufts.

Quant al conflicte entre Israel i Palestina, a mitjan abril l'expresident dels EUA Jimmy Carter es va entrevistar amb diversos líders de Hamàs a l'Egipte, Cisjordània i Síria. A Damasc, on també es va reunir amb el president siri, Bashar al-Assad, Carter es va entrevistar amb el líder de Hamàs exiliat a Síria, Khaled Meshaal, que de nou va oferir una treva de 10 anys a Israel si es retira fins a les fronteres del 1967, com a alternativa al reconeixement. **Carter va declarar que no pretenia intervenir en el conflicte àraboisraelià, però que considerava que no es podrà aconseguir la pau si no es dialoga amb Hamàs i amb Síria**. A mitjan maig, el president egipci, Hosni Mubarak, es va reunir a la ciutat egípcia de Sharm el-Sheikh amb el ministre de Defensa israelià, Ehud Barak, en el marc de la mediació per a aconseguir una treva entre Israel i Hamàs a Gaza. Alguns dies abans, **12 grups armats palestins s'havien reunit a el Caire i acceptat per unanimitat el principi d'una treva amb Israel, primer a Gaza i posteriorment a Cisjordània**. Yihad Islàmica, responsable del llançament de la majoria de coets a Gaza, encara que present en les discussions a Egipte, no va signar la proposta, però va anunciar que no s'oposaria a la seva aplicació. El ministre d'Exteriors francès, Bernard Kouchner, va admetre per la seva banda que s'havien dut a terme contactes informals amb Hamàs. Al juny, finalment, i amb la mediació egípcia, **Israel i Hamàs van pactar un cessament total d'hostilitats durant sis mesos a Gaza**. En el pacte, les milícies armades palestines es van comprometre a la suspensió dels seus atacs a les poblacions frontereres amb la franja, mentre que Israel es va comprometre a finalitzar el bloqueig que va imposar a Gaza al juny del 2007 i a obrir progressivament els territoris limítrofs amb aquesta zona, excepte el de Rafah, que serà abordat més endavant. El pacte inclou, en una fase posterior, un compromís d'intercanvi de presoners. D'altra banda, en el marc de les converses de pau entre Israel i l'ANP, el cap negociador palestí, Ahmed Qurei, va declarar que els negociadors israelians i palestins havien acordat començar la redacció d'un document en el qual quedessin reflectides les seves posicions. Segons Qurei, totes dues parts estaven

discutint les qüestions que formen part del nucli dur del conflicte; fronteres, Jerusalem i els refugiats palestins.

Respecte a les negociacions entre **Israel i Síria**, a mitjan abril un membre del Govern siri va afirmar que el primer ministre israelià, **Ehud Olmert**, havia declarat estar disposat a retornar els **Alts del Golan a Síria a canvi de pau**. El ministre Buthain Shaaban va afirmar que el missatge havia estat transmès a través del primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, que l'havia transmès al president Bashar al-Assad el dia 22 d'abril per via telefònica. L'oficina d'Olmert va rebutjar pronunciar-se al respecte,, però en una entrevista recent el primer ministre va declarar que estava interessat en la pau amb Síria i que totes dues parts sabien quines eren les condicions. Després, en dos comunicats emesos des de Jerusalem i Damasc, els Governos d'ambdós països van informar que iniciarien negociacions per a aconseguir un acord de pau amb la mediació de Turquia. Mesos enrere, el viceprimer ministre israelià va confirmar que el seu Govern havia enviat missatges secrets a Síria sobre la possibilitat de reiniciar negociacions de pau a través d'una tercera part, presumiblement en referència a Turquia. Al principi de maig, el primer ministre turc, Recep Tayyip Erdogan, es va reunir a Damasc amb el president siri, Bashar al-Assad, en un intent d'aconseguir un acord entre Síria i Israel. Erdogan va informar que l'ajuda en la mediació havia estat requerida per les dues parts i que de moment es desenvoluparia a baix nivell i, si progressava, implicaria responsables d'alt nivell. Israel i Síria ja havien mantingut negociacions amb anterioritat però van finalitzar formalment el 2000 pel desacord sobre la frontera entre ambdós països. A mitjan juny, **representants dels Governos siri i israelià van mantenir finalment converses indirectes a Ankara, Turquia, durant dos dies, en el marc del reinici de les negociacions.**

Al **Líban**, a mitjan abril les forces de manteniment de la pau al Líban (UNIFIL) van iniciar la construcció d'una tanca de filat al llarg de la frontera amb Israel per a prevenir la violació de la línia fronterera coneguda com a Línia Blava, establerta l'any 2000 per les Nacions Unides després de la retirada d'Israel del sud del país. D'altra banda, a mitjan maig, **el Govern libanès i l'oposició van aconseguir un acord a Doha, Qatar, després de cinc dies de converses, que va posar fi als enfrontaments que van provocar 65 morts i 200 ferits en una setmana.** L'acord, aconseguit amb la mediació de la **Lliga Àrab**, va atorgar a l'oposició poder de veto en un futur Govern, en el qual disposarà d'11 càrrecs ministerials, tal com havia exigit en les seves reivindicacions. A la fi de maig, el general Michel Suleiman va resultar elegit president del país, després de sis mesos sense que ningú ocupés el càrrec quan Èmile Lahoud va renunciar el 24 de novembre passat. El nomenament de Suleiman va ser producte del pacte aconseguit a Qatar segons el qual les parts es comprometen a triar un president, prohibir l'ús de les armes en un conflicte intern i acordar una nova llei que divideixi electoralment el país en districtes menors. Seguint l'acord, la majoria parlamentària va proposar el fins ara primer ministre Fouad Siniora per a seguir ocupant el càrrec, i la seva candidatura va ser recolzada per 68 dels 127 membres del parlament. Al juny, no obstant, va haver-hi serioses discussions per a la formació d'un Govern d'unitat nacional, ja que no es va poder arribar a un acord sobre dos càrrecs ministerials.

Sobre les negociacions entre faccions de **Palestina**, al principi de juny el **president palestí, Mahmoud Abbas**, va fer una crida al diàleg nacional i a la reconciliació entre **al-Fatah i Hamàs** sobre la base de la iniciativa iemenita aconseguida el passat març. Abbas va apel·lar a les crides fetes per països àrabs i amics de manera que es pugui tornar a la situació que prevalia a Gaza abans de la presa de poder de Hamàs. L'oferta va ser acollida favorablement per Hamàs, segons un comunicat del portaveu de l'organització, Taher Nunu. La coneguda com a "Declaració de Sanoa" va ser signada pel parlamentari d'al-Fatah, Azzam al-Ahmed, i pel número dos de Hamàs, Mussa Abu Marzuk. El primer ministre palestí a Cisjordània, Salam Fayyad, va confirmar a més que havia aconseguit 1.400 milions de dòlars per a noves inversions a Cisjordània i Gaza, la majoria per a projectes d'alta tecnologia i per a habitatge. Segons Fayyad, els projectes crearan 35.000 ocupacions. Al juny, i després de dos dies de converses a la capital senegalesa, **un comunicat conjunt de Hamàs i al-Fatah va afirmar que s'havia restablert una atmosfera de confiança i de respecte mutu entre totes dues parts.**

Sobre el conflicte al **Iemen**, a mitjan abril fonts locals van informar de la possibilitat de reinici de combats entre l'exèrcit i els seguidors d'al-Houthi pel rebuig del cap del Comandament Nord de les FORCES ARMADAS d'implementar l'apèndix de l'acord signat segons el qual l'exèrcit havia d'abandonar cases, granges, i altres espais públics.

Rehabilitació postbèl·lica i acompanyament internacional

- ❑ Es van celebrar eleccions constituents al Nepal i la nova Assemblea va aprovar l'abolició de la monarquia i va declarar oficialment l'establiment d'una República Federal Democràtica.
- ❑ Les eleccions presidencials a Cotê d'Ivoire, que s'havien de celebrar al final de juliol, es van posposar una vegada més fins al 30 de novembre
- ❑ El primer ministre de Bòsnia i Hercegovina, Nikola Spiric, va signar l'Acord d'Associació i Estabilització amb la UE gràcies a les mesures aprovades en matèria de reforma policial.
- ❑ El Govern de Timor-Leste va engegar el tan esperat reconeixement dels excombatents i va anunciar els noms dels potencials beneficiaris de les pensions de l'Estat per a combatents i màrtirs de l'alliberament nacional.

En aquest capítol s'analitza l'evolució trimestral dels processos de rehabilitació postbèl·lica que estan transcorrent en 11 països i territoris amb data d'inici posterior al 2000.¹ Aquesta anàlisi s'estructura en funció de quatre àmbits d'intervenció: govern i participació, seguretat, justícia i reconciliació, i benestar social i econòmic. A més, també es recullen els esdeveniments més destacats que van ocórrer en alguns dels països on el procés de rehabilitació es va iniciar en una data anterior a l'any 2000 i en els quals encara queden alguns aspectes polítics i institucionals pendents de resoldre.² I, finalment, s'assenyalen les iniciatives d'acompanyament internacional més rellevants d'aquest trimestre, tant des del punt de vista del marc que regula la intervenció, com des de la seva implicació financera.

4.1. Evolució de la rehabilitació postbèl·lica per àmbits d'intervenció

Taula 4.1. Països i territoris en fase de rehabilitació postbèl·lica a partir del 2000		
País	Data i acords que inicien el procés de rehabilitació	Missions de l'ONU i departament al càrrec
Afganistan	Acords de Bonn (2001)	UNAMA (DAPOMP)
Burundi	Acord de Pau i Reconciliació d'Arusha (2000), d'alto el foc global amb CNDD-FDD (2003), d'alto el foc definitiu (amb Palipehutu-FNL) (2006)	BINUB (DAPOMP)
Côte d'Ivoire	Acord de Linas-Marcoussis (2003) i Ouagadougou (2007)	ONUCI (OMP)
Haití	Resolució 1542 (2004)	MINUSTAH (OMP)
Indonèsia (Aceh)	Memoràndum d'enteniment (2005)	AMM (OR)
Iraq	Resolució 1483 (2003)	UNAMI (DAP)
Libèria	Acords d'Accra (2003)	UNMIL (OMP)
Nepal	Acord exhaustiu de pau (2006)	UNMIN (DAP)
República Democràtica del Congo	Acords de Lusaka (1999) i Sun City (2003)	MONUC (OMP)
Sierra Leone	Acord de Lomé (1999), d'Abuja I i d'Abuja II (2001)	UNIOSIL (DAPOMP)
Sudan (Sud)	Acord de pau –CPA– (2005)	UNAMIS (OMP)

¹ S'entén per rehabilitació postbèl·lica l'acció coordinada de diversos actors primaris, secundaris i terciaris, amb o sense mandat o lideratge internacional, encaminada a abordar els factors següents: la seguretat de la població, el foment del bon govern i la participació, el benestar social i econòmic, i la promoció de la justícia i la reconciliació. Center for Strategic and International Studies i Association of United States Army, *Post-Conflict Reconstruction*. Maig de 2002.

² Els països amb un procés de rehabilitació postbèl·lica iniciat abans de l'any 2000 i que s'analitzen en aquest capítol són: Bòsnia i Hercegovina, Guinea Bissau, Kosovo i Timor-Leste.

DAP: Departament d'Afers Polítics. **OMP:** Departament d'Operacions de Manteniment de la Pau. **OR:** Organització Regional. La coordinació de les activitats ha quedat en mans del Representant del PNUD. Les missions que apareixen amb les sigles **DAP/OMP**, encara que són missions polítiques i de construcció de pau, estan dirigides pel departament d'operacions de manteniment de la pau i tenen el seu suport. **AMM:** Aquesta missió de monitoratge d'Aceh va finalitzar el 31 de desembre del 2006 i va ser un esforç conjunt de la UE, Suïssa i Noruega, més cinc països de l'Associació de les Nacions del Sud-est Asiàtic.

Per a analitzar l'evolució trimestral de les activitats engegades en els països en fase de rehabilitació postbèlica des de l'any 2000, s'ha establert una divisió a partir de quatre àmbits de treball de la rehabilitació, que engloben de manera genèrica totes les activitats pròpies d'aquesta fase.

a) Govern i participació

Aquest àmbit engloba, entre d'altres aspectes, els processos de creació o reforma institucionals, administratius i polítics, i el foment de processos participatius (concretament l'establiment d'una estructura constitucional representativa). També inclou el reforçament de la gestió del sector públic i l'administració de la garantia de participació lliure i activa dels ciutadans en la formació de Govern.

Quant als processos electorals previstos, el **Nepal** va celebrar finalment les eleccions per a l'Assemblea Constituent després d'una campanya electoral durant la qual es van produir actes d'intimidació i violència, amb resultat de mort en alguns casos, protagonitzats principalment per l'organització de les joventuts maoïstes, la Youth Communist League. La jornada electoral, si bé va rebre l'aprovació dels observadors internacionals, no va estar exempta d'actes intimidatoris. Els resultats van donar el triomf als maoïstes, que van aconseguir la majoria dels càrrecs en l'Assemblea de 601 membres. En les seves primeres sessions, la nova Càmera va aprovar amb aclaparant majoria l'abolició de la monarquia, de manera que el Nepal es va constituir oficialment com una República Federal Democràtica.

L'altre procés electoral pendent, les eleccions presidencials a **Cotê d'Ivoire**, va patir un nou retard davant la impossibilitat tècnica de ser celebrades a la fi de juliol del 2008. La nova data establerta va ser el 30 de novembre de 2008, segons va anunciar la Comissió Electoral Independent. El Govern va signar un acord amb una empresa francesa d'estadística, SAGEM, perquè produeixi les targetes nacionals d'identitat i de votants que anteriorment elaborava l'Institut Nacional d'Estadística, però no han quedat especificades quines seran les funcions d'aquest últim. Encara està pendent de determinar com es recaptaran els fons necessaris per a la celebració de les eleccions, que la Comissió Electoral Independent ha calculat en 83 milions de dòlars. Fins al moment només s'han compromès a aportar 18 milions de dòlars la UE i 25 milions de dòlars el Japó i la República de Corea. La CEDEAO també va manifestar la seva intenció de contribuir econòmicament en aquest exercici electoral, encara que es desconeix si la seva aportació cobrirà el dèficit actual de 40 milions de dòlars.

Per la seva banda, el govern d'**Afganistan** va decidir ajornar l'elaboració del cens nacional per motius de seguretat. Aquest retard va suposar una cop per a l'Estratègia per al Desenvolupament Nacional de l'Afganistan elaborada per l'Executiu afganès, ja que el cens hauria contribuït a determinar amb exactitud l'emplaçament de la població i les seves necessitats reals.³ El 2009 es registraran els votants per a les eleccions presidencials, i es va considerar que si es realitzaven els dos processos de forma paral·lela es corria el risc de polititzar el cens de la població.⁴ Per contra, al Sudan, el Govern va iniciar a la fi d'abril la recollida de dades per al cens nacional, requisit contemplat en l'Acord General de Pau signat pel sud del Sudan, per a poder portar a terme les eleccions nacionals previstes per a l'any que ve. El cens és un element clau de l'acord, ja que

³ *Afghanistan National Development Strategy 1387 – 1391 (2008 – 2013)* està disponible a

<http://www.and.gov.af/ands/final_ands/src/final/Afghanistan%20National%20Development%20Strategy_eng.pdf>.

⁴ L'últim intent de portar a terme un cens de població data del 1979 i no es va poder completar per l'inici del conflicte armat.

podria determinar la proporció de llocs assignats al sud del Sudan després de les eleccions nacionals, segons va destacar en el seu informe el secretari general de l'ONU.⁵

A Sierra Leone, la Comissió de Registre dels Partits Polítics (PPRC, per les seves sigles en anglès) i la UNIOSIL van celebrar un Diàleg entre Partits per a promocionar una celebració pacífica de les futures eleccions municipals que tindran lloc durant el mes de juliol i per a assegurar-se que els partits polítics apliquen el codi de conducta del PPRC. La preparació d'aquestes eleccions municipals va estar marcada per les tensions polítiques existents tant entre partits com en el seu si.

Quant a l'Iraq, el 31 de maig va finalitzar el termini per al registre de partits polítics, amb un total de 500 entitats registrades. El 30 de juny és el nou termini marcat per la Comissió Electoral Iraquiana perquè aquests partits formin coalicions per a participar en les eleccions provincials que tindran lloc a l'octubre.⁶

Quadre 4.1. La corrupció en els processos de rehabilitació postbèlica

L'Iraq, Haití, el Sudan i l'Afganistan es troben entre els deu països més corruptes del món, segons l'índex publicat durant el 2008 per l'organització Transparency International, seguits de prop per la RD Congo i de no gaire més lluny per la resta dels països en fase de rehabilitació postbèlica que s'analitzen en aquest capítol.⁷ La lluita contra aquesta pràctica és una activitat àmpliament estesa en els contextos postbèlics, a causa dels alts nivells de corrupció que es registren durant aquesta fase i que s'expliquen per diversos motius. D'una banda, s'assimila a una tendència històrica que prové de les pràctiques adoptades tant pel govern com per les forces d'oposició, juntament amb la població, per a assegurar la seva pròpia supervivència. També es justifica per la debilitat de les institucions estatals, reflectida en la manca de controls judicials, l'economia submergida o els suborns practicats per a obtenir favors públics, llocs de treball o avantatges polítics. L'economia de guerra i la cultura d'impunitat que es desenvolupen durant els conflictes armats contribueixen que en la postguerra la corrupció sigui una pràctica normalitzada.⁸

Durant els últims anys la comunitat internacional ha mirat d'engegar diferents mecanismes per a identificar i lluitar contra possibles pràctiques corruptes quan intervé en contextos postbèlics. Un exemple n'és el Programa per a la Gestió Econòmica i del Govern (GEMAP, per les seves sigles en anglès) adoptat a Libèria per a assegurar que els guanys obtinguts per l'Estat es destinen íntegrament al benefici de la població, a través de l'emplaçament d'experts internacionals amb signatura vinculant en institucions financeres de l'Estat. El GEMAP treballa específicament amb l'administració de l'Estat liberianà fora del context global de corrupció vigent a Libèria, on càrrecs corruptes vinculats a l'expresident Charles Taylor han seguit ocupant càrrecs de poder en els successius governs, perpetuant les seves pràctiques de corrupció i clientelisme.⁹ La corrupció és una realitat de la societat liberiana que no podrà ser revertida a través d'un mecanisme tècnic com el GEMAP.¹⁰ Per aquest motiu, la sostenibilitat de les activitats del GEMAP, una vegada que conclouï el programa, no està assegurada. Entre les possibles opcions per a garantir la permanència de les mesures anticorrupció, a banda de la construcció de les capacitats de l'Estat, una mesura eficaç podria ser implicar en el procés els grups de poder identificats com a corruptes, de manera que les xarxes que hagin pogut constituir durant el conflicte armat puguin ser utilitzades durant el procés de transició per a desenvolupar l'economia liberiana. Aquesta mesura podria ser considerada injusta per la resta de la població, que podria entendre que d'alguna manera es recompensen les pràctiques corruptes de la guerra. No obstant això, el que es fa és regular-les perquè aquests mecanismes d'actuació estiguin sota control estatal. La regularització d'aquestes pràctiques pot contribuir a desenvolupar una important activitat comercial i a redirigir les energies dels possibles sabotejadors del procés cap a objectius

⁵ Informe S/2008/267 del 22 d'abril de 2008 a <<http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/2008/267>>.

⁶ Les últimes eleccions provincials van tenir lloc al gener del 2005, juntament amb les eleccions nacionals.

⁷ 2007 Transparency International Corruption Perception Index (Índex de Percepció de Corrupció) a <<http://www.infoplease.com/world/statistics/2007-transparency-international-corruption-perceptions.html>>.

⁸ Le Billon, P. "Corrupting Peace? Peacebuilding and Post-conflict Corruption", *International Peacekeeping*, juny de 2008, 15:3, 344 – 361 a <<http://dx.doi.org/10.1080/13533310802058851>>.

⁹ Reno, W. "Anti-corruption Efforts in Liberia: Are they Aimed at the Right Targets?", *International Peacekeeping*, juny de 2008, 15:3, 387 – 404. a <<http://dx.doi.org/10.1080/13533310802058968>>

¹⁰ *Ibid.*

d'enriquiment dintre de la legalitat, que d'alguna manera poden revertir positivament en l'economia del país.¹¹

Si bé el control de la gestió de la riquesa nacional per part de l'Estat és important, també ho és el control dels recursos aportats per la comunitat internacional. Les intervencions internacionals tampoc estan exemptes de pràctiques corruptes, tal com està posant de manifest la intervenció a l'Iraq, on es desconeix on es troben 23.000 milions de dòlars destinats a la reconstrucció, segons va publicar una investigació de la cadena britànica BBC. En aquest cas el mecanisme engegat per a detectar casos de corrupció, la Comissió per a la Integritat Pública, va denunciar ja el 2006 que un 25% dels 55.000 milions de dòlars que s'havien destinat per a la reconstrucció a l'Iraq estaven desapareguts. No obstant això, i malgrat les sospites existents contra els contractistes nord-americans als quals van ser destinats part d'aquests 55.000 milions de dòlars, no poden ser jutjats per l'existència d'una legislació dels EUA que impedeix que empreses contractades per aquest país puguin ser jutjades per frau o malversació de fons. Fets com aquest no solament deslegitimen les intervencions internacionals sinó també les pràctiques anticorrupció engegades per la comunitat internacional, que en ocasions no aplica el mateix criteri a les seves actuacions que exigeix als Govers dels països que surten d'un conflicte armat.

b) Seguretat

En l'inici d'un procés de rehabilitació postbèl·lica, el restabliment de la seguretat és un dels aspectes clau, atès que la possibilitat d'una tornada a la violència perdura molt de temps després d'haver-se signat la pau. Un procés de reforma del sector de la seguretat (RSS) abasta una àmplia varietat de tasques i responsabilitats, com es pot comprovar en la definició utilitzada per l'OCDE.¹² La complexitat que comporta aquesta reforma implica que les activitats inicials es concentrin principalment en processos de depuració i formació d'efectius, rehabilitació i construcció d'infraestructures, i provisió d'equipament. Des de l'àmbit de la seguretat s'analitzen alguns dels processos de reforma d'aquest sector actualment oberts en set dels onze països analitzats i algunes iniciatives clau que s'hagin pogut donar en els tres països on estan pendents d'iniciar-se.¹³ En tres dels set països amb processos actualment en marxa també existeix un conflicte armat obert, com són els casos de l'Afganistan, l'Iraq i la RD Congo, un fet que condiciona i dificulta la reforma.

Així, a l'**Afganistan** va continuar el procés de reforma de la policia, on la UE, que inicialment va assumir la responsabilitat de formar els 16.000 nous policies afganesos, no ha aconseguit recaptar més d'un total de 150 experts dels 230 inicialment previstos. El problema de la falta de formadors i mediadors s'agreuja si es té en compte que aquesta iniciativa se suma a dues fracassades anteriorment a càrrec dels EUA i Alemanya. Com avenços destaca que finalment els EUA i la UE estan utilitzant un currículum de formació policial comuna i que, amb el suport de Suïssa, s'ha introduït un sistema de pagaments electrònic, que evitarà la possibilitat de corrupció que es donava amb el pagament en diners utilitzats fins al moment. La corrupció és un dels principals problemes que enfronta el procés de reforma del sector de la seguretat a l'Afganistan.

Per la seva banda, a **Libèria** va començar la primera fase del procés de reducció de tropes de la UNMIL, mentre la Policia Nacional de Libèria (LNP, per les seves sigles en anglès) va admetre públicament la falta d'experiència i professionalitat del seu personal. La UNMIL continua a càrrec del procés de reforma d'aquest sector, per al qual aquest any ha sol·licitat més de 110 milions de dòlars, una xifra inferior a la de l'any anterior. Segons la missió de les Nacions

¹¹ Ibid.

¹² Segons la definició de l'OCDE (2005), l'RSS no es redueix només a la defensa, sinó que abasta la policia i la gendarmeria, els serveis d'intel·ligència i cossos similars, les institucions judicials i penitenciàries i les autoritats civils electes, responsables del control i la supervisió general, tals com el Parlament, l'Executiu i el Ministeri de Defensa. Un component clau de l'RSS són els programes de desarmament, desmobilització i reintegració d'antics combatents (DDR), desminatge i recol·lecció d'armament, que s'analitzen de manera específica en el capítol 6 (Desarmament).

¹³ Els set països on s'ha iniciat un procés d'RSS són Afganistan, Burundi, Haití, Iraq, Libèria, RD Congo i Sierra Leone. Tenen data prevista d'inici a Côte d'Ivoire, sud del Sudan i el Nepal. A Indonèsia s'han realitzat algunes reformes internes inicials que encara no han transcendit en aquesta regió.

Unides, la falta de capacitats de gestió dintre de l'LNP juntament amb la falta de fons hauria disminuït l'eficàcia de les activitats de reforma d'aquest cos de seguretat.

Quant a **Haití**, la MINUSTAH, el PNUD i alguns països donants van seguir implicats en el desenvolupament de la capacitat de la policia haitiana a través de tallers de formació, el desenvolupament de currículums educatius i tasques de supervisió i acompanyament. Diferents components de la missió implicats en aquesta reforma han sol·licitat prop de 25 milions de dòlars als donants bilaterals que seran destinats a infraestructures i equipament.

Quant a les reformes iniciades en l'àmbit militar, el Consell de la UE va manifestar la seva intenció de seguir donant suport el procés de RSS a la RD Congo a través de la seva missió EUSEC i en estreta col·laboració amb la seva altra missió desplegada al país, EUPOL. EUSEC continuarà realitzant el cens biomètric de les FFAA i implementarà un projecte per a millorar el sistema de pagaments als efectius militars. El Consell va declarar la seva intenció d'iniciar el traspàs gradual de les responsabilitats que actualment assumeix EUSEC a les autoritats congoleeses durant el 2009. Mentrestant, a Sierra Leone, la iniciativa del Govern de reduir els efectius militars de 10.500 a 8.000 va rebre el suport del Regne Unit i el Development Partnership Committee (DEPAC).¹⁴

Quadre 4.2. Algunes dades sobre el Procés de Reforma del Sector de la Seguretat a Burundi

Els acords que regulen la RSS a Burundi són:

- * L'Acord d'Arusha del 2000, on el protocol III assenyala que les forces de seguretat i defensa han de ser representatives de la població, rendir comptes, mantenir-se sota control civil i parlamentari, i respectar els drets humans.¹⁵
- * El Protocol de Pretòria sobre el repartiment del poder polític i de seguretat i defensa (Octubre, 2003), on s'estableix la distribució de les noves forces armades, assenyalant els percentatges assignats a Govern i oposició en els efectius policials, l'exèrcit i els serveis d'intel·ligència.
- * L'Acord Tècnic de Forces del 16 de novembre de 2003 que proporciona detalls concrets, com per exemple que el 40% del cos d'oficials de l'exèrcit ha de provenir de l'antic grup armat CNDD/FDD¹⁶ i que la composició dels soldats rasos es determinarà una vegada es conegui el nombre d'efectius de les CNDD/FDD reclutats.

Els actors implicats en l'RSS són les Nacions Unides, el Banc Mundial, donants bilaterals (Bèlgica, França i Països Baixos) i diverses organitzacions no governamentals, aquestes últimes sobretot implicades en qüestions de drets humans i de reforma del sector de la justícia.

La implicació de les Nacions Unides en l'RSS prové de la resolució 1545 del Consell de Seguretat de l'ONU que aprovava el desplegament de l'ONUB i la dotava d'un mandat ampli que incloïa algunes activitats relacionades amb l'RSS.¹⁷ No obstant això, el terme RSS no apareix en la resolució com a tal, sinó que es fa al·lusió a reformes "institucionals". La unitat de DDR/RSS de l'ONUB inicialment va tractar d'adoptar un enfocament integral d'RSS aglutinant la reforma de la policia, l'Exèrcit i els serveis d'intel·ligència. Aquest va ser posteriorment modificat per pressions del Govern de Burundi i la unitat de DDR/RSS va acabar per assumir menys responsabilitats i limitar-se al restabliment de les estructures i capacitats de l'exèrcit i la policia. Així, el suport a la reforma judicial o la supervisió i gestió del sector de la seguretat va deixar de formar part de la visió central d'RSS d'aquesta unitat. L'ONUB va ser reemplaçada per la BINUB (Oficina de les Nacions Unides Integrada per a Burundi) el 2006 per pressions del Govern liderat pel CNDD/FDD. La BINUB és una missió de suport liderada pel departament d'Operacions de

¹⁴ El Regne Unit és el principal donant bilateral del procés d'RSS a Sierra Leone. El DEPAC és un fòrum polític de consulta creat el 2002 per a millorar la gestió i la coordinació de l'ajuda. Està presidit pel vicepresident de Sierra Leone i copresidit pel BM i el PNUD.

¹⁵ Acord d'Arusha del 28 d'agost del 2000 a <http://www.usip.org/library/pa/burundi/pa_burundi_08282000_toc.html>.

¹⁶ Conseil National pour la Défense de la Démocratie/Forces de Défense de la Démocratie.

¹⁷ Resolució S/RES/1545 de 21 de maig de 2004 a <[http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/RES/1545\(2004\)](http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/RES/1545(2004))>.

Manteniment de la Pau, que inclou una secció integrada d'RSS i armes lleugeres, on també participa personal del PNUD.¹⁸ L'RSS va obtenir un paper més prominent en la missió quan la Comissió per a la Consolidació de la Pau la va assenyalar una de les àrees prioritàries per al suport de la construcció de la pau a Burundi.

Després de diverses ruptures de l'acord de pau, al desembre del 2006 el Govern va realitzar alguns progressos en relació a la implementació dels aspectes de seguretat esmentats en els acords d'Arusha. En concret, es van establir unes forces de seguretat inclusives, que ofereixen les mateixes possibilitats d'accés a tota la població. Quant a les manques identificades, el Govern va admetre les seves deficiències en qüestions logístiques i financeres, per exemple per a la construcció de casernes i per a formacions especialitzades, sobretot en l'àrea de gestió dels recursos humans.

Finalment, entre els principals problemes que afronta el procés d'RSS destaca la falta de supervisió, control democràtic i rendició de comptes dels responsables de les forces de seguretat, un sistema de justícia encara feble i influït per l'executiu, i la corrupció i falta de professionalitat latents en l'exèrcit, la policia i els serveis d'intel·ligència.

Finalment, al sud del Sudan van seguir sense donar-se les condicions necessàries per a iniciar un procés d'RSS. No obstant això, la UNMIS va continuar donant suport a les parts per a la reestructuració del servei de policia i portant a terme activitats de capacitació. Les sol·licituds per a assistir als cursos de formació, especialment en l'àmbit de policia comunitària, es van incrementar amb la incorporació de milers d'excombatents de l'SPLA i les milícies al cos de policia. Davant aquest increment l'UNMIS va afrontar dos problemes principals: la manca d'un pla estratègic per a la formació de la policia i la falta de finançament sostenible.¹⁹

c) Justícia i reconciliació

Les activitats que s'engueguen en l'àmbit de la justícia i la reconciliació tenen per objectiu la constitució d'un sistema legal imparcial i responsable capaç d'afrontar els abusos passats i evitar-ne els futurs. En concret, instaurar un sistema de justícia transparent, un sistema legislatiu i sistemes penals que respectin la legislació internacional en matèria de drets humans, i mecanismes formals i informals per a resoldre els greuges conseqüència del conflicte.²⁰ En aquest apartat s'analitzen els processos de reforma del sector judicial i els sistemes penitenciaris actualment oberts, i les iniciatives destinades a fomentar el desenvolupament d'un Estat de dret.

Al sud del Sudan la UNMIS, el mandat de la qual ha estat renovat per un any més, fins al 30 d'abril del 2009, mitjançant la resolució 1812,²¹ va elaborar un pla estratègic per a coordinar el suport internacional al procés de reforma de la justícia liderat per les autoritats sudaneses i per a supervisar la reforma legislativa que s'està portant a terme a nivell nacional.

A Haití, el procés de reforma judicial es va veure reforçat amb l'adopció de tres noves lleis relacionades amb l'establiment d'un Consell Superior de la Judicatura, la independència de la judicatura i l'Escola de Magistrats. La MINUSTAH i el PNUD van mostrar la seva intenció de coordinar les activitats que puguin iniciar els països donants per a donar suport a l'aplicació d'aquestes lleis.

¹⁸ Resolució S/RES/1719 de 25 d'octubre de 2006 a <<http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/RES/1719> (2006)>.

¹⁹ Informe S/2008/267 de 22 d'abril de 2008 a <<http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/2008/267>>.

²⁰ Justícia i reconciliació engloba: la formació o enfortiment d'un sistema judicial; el desenvolupament d'un Estat de dret; l'educació en drets humans; els tribunals internacionals; el suport als organismes de diàleg i reconciliació; els sistemes de reparacions; la justícia transicional i les comissions de la veritat. El capítol 7 (Drets humans) aprofundeix en els aspectes de justícia transicional i en tot allò directament vinculat amb el respecte als drets humans i el dret internacional humanitari.

²¹ Resolució S/RES/1812 de 30 d'abril de 2008 a <[http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/RES/1812\(2008\)](http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/RES/1812(2008))>.

d) Benestar social i econòmic

En aquest àmbit, les fases d'acció humanitària o d'emergència i la de rehabilitació conviuen estretament.²² Les primeres etapes per a la rehabilitació d'un sistema de benestar social i econòmic tenen a veure amb el retorn i reassentament de persones refugiades i desplaçades, la seguretat alimentària, la reconstrucció d'habitatges i infraestructures físiques, l'assistència mèdica, l'assistència social, la generació d'ocupació i les estratègies per al desenvolupament econòmic, la reforma legal dels drets de la propietat i el desenvolupament d'un sistema bancari i financer eficaç.

Gran part de les activitats engegades en les primeres fases d'un procés de rehabilitació postbèlica busquen aconseguir la tornada de la població refugiada i desplaçada. No obstant això, factors com la falta de seguretat, habitatge o mitjans sostenibles de vida inhibeixen la tornada de la població i, en ocasions, la retarden. Tal és la situació de 100.000 persones desplaçades internes a **Burundi**, que segueixen en assentaments distribuïts per tot el país i en famílies d'acollida sense retornar als seus llocs d'origen, segons va denunciar l'Internacional Displacement Monitoring Centre (IDMC). Amb aquesta denúncia l'IDMC buscava cridar l'atenció sobre aquest grup de població, especialment ara que, després de dos anys de la signatura de l'acord de pau, l'OCHA, l'organització responsable de l'assistència als desplaçats interns burundesos, va anunciar la seva sortida del país.

Com s'ha esmentat anteriorment, la manca de mitjans sostenibles de vida afecta negativament els processos de rehabilitació postbèlica. D'igual manera, la falta d'infraestructures i confiança per part dels inversors, tant locals com estrangers, per la inseguretat, provoquen que la generació d'ocupació, especialment per a la població jove, sigui deficitària. Aquesta qüestió segueix sent un dels principals problemes a **Sierra Leone**, segons va posar de manifest l'Ambaixador de la Comissió per a la Consolidació de la Pau, Frank Majoor, després de la seva missió d'avaluació. Segons Majoor, l'Executiu manca d'una política d'ocupació global, el que fa que la resposta governamental i dels actors internacionals implicats sigui dispersa i ineficaç. El Govern de Sierra Leone va declarar la seva intenció d'establir una Comissió Nacional per a la Joventut perquè s'ocupi de les qüestions vinculades amb l'ocupació i la presa de poder d'aquest grup de població, prestant especial atenció a les dones.

La millora de les capacitats recaptatòries de l'Estat és un aspecte clau perquè es puguin assentar les bases d'un sistema de benestar. Per això també és important que es desenvolupin mecanismes que coartin la malversació de fons i la corrupció. Un problema amb què es pot enfrontar un nou Estat o un Govern provisional establert després de la fi del conflicte armat és la falta d'accés a algunes zones del país i el perjudici que això pot ocasionar en la seva capacitat recaptatòria i d'intervenció. També pot sorgir la dificultat quan l'Estat ha de disputar el dret d'imposar impostos o taxes amb altres actors, com és el cas de **Afganistan**, on els senyors de la guerra obtenen beneficis econòmics a canvi de, per exemple, protecció. O com es va posar de manifest a **Côte d'Ivoire**, on les Forces Nouvelles, tot i els acords arribats amb el Govern, van seguir imposant taxes als transports i importacions en el nord del país, que segueix sota el seu control. Una pràctica que, d'altra banda, també és habitual entre les FFAA. Aquesta situació a més fomenta la corrupció i dificulta l'expansió del poder de l'Estat en aquesta zona, pendent des de fa més de cinc anys, ja que es troba amb l'oposició dels integrants de les Forces Nouvelles, que utilitzen aquesta taxació il·legal com a mitjà de subsistència.

D'altra banda, a **l'Iraq** la situació humanitària de la població va continuar deteriorant-se mentre els treballadors humanitaris van seguir sense poder accedir a la població per la falta de seguretat i les restriccions al moviment. Mentrestant, l'última sol·licitud de fons per a finançar l'emergència

²² Els aspectes més vinculats a l'assistència d'emergència i al restabliment dels serveis bàsics a la població es descriuen amb més profunditat en el capítol 5 (Acció humanitària).

realitzada per les Nacions Unides, que ascendeix a 265 milions de dòlars, va seguir sense rebre resposta per part dels donants.

Finalment, a Indonèsia (Aceh) va haver-hi protestes i manifestacions per la reducció dels diners assignats per a la rehabilitació de les cases, de 1.660 a 275 dòlars, anunciada pel responsable del Comitè per a la Rehabilitació i la Reconstrucció (BRR, per les seves sigles en indonesi). Les manifestacions van tenir el suport del governador de la província, Irwandi Yusuf, que l'any vinent assumirà la responsabilitat de gestionar el treball realitzat fins al moment pel BRR. La conjuntura de desconfiança entre el BRR i l'Agència per a la Reintegració d'Aceh (BRA, per les seves sigles en indonesi) podria afectar el traspàs de responsabilitats entre el BRR, fins al moment gestionat des de Djakarta, i el BRA, institució establerta pel governador d'Aceh amb la missió d'implementar el programa de reintegració i donar suport el procés de pau.

4.2. Països en fase avançada de rehabilitació – Esdeveniments més destacats

Durant aquesta fase, els objectius són consolidar les reformes polítiques i programes humanitaris preexistents i fomentar el desenvolupament sostenible per tal d'assegurar que els canvis realitzats durant els primers anys del procés de rehabilitació es converteixen en recursos per al desenvolupament.²³ En determinades circumstàncies, la feina es centra en aspectes polítics i institucionals o en processos de reformes que encara estan pendents de resoldre. Durant aquest trimestre destaquen els esdeveniments de Bòsnia i Hercegovina, Kosovo, Guinea Bissau i Timor-Leste.

A **Bòsnia i Hercegovina** es van aprovar dues lleis sobre la reforma de la policia que van desbloquejar la signatura de l'Acord d'Associació i Estabilització amb la UE, després de quatre anys de debats. No obstant això, aquestes dues lleis, en lloc d'unificar les forces policials, que era l'objectiu inicial, crearan set organitzacions de supervisió i coordinació addicionals a la ja de per si complexa estructura de seguretat existent al país. Per tant, el Parlament de la República Srpska i la Federació continuaran exercint el control sobre les respectives forces policials, malgrat que croates i bosnians sí es van mostrar partidaris de la unificació. D'altra banda, l'alt representant de la comunitat internacional, Miroslav Lajcak, va destacar que, malgrat la millora de la situació durant els últims mesos, el treball de la comunitat internacional encara no està complert, i la població necessita tenir la certesa que la presència internacional es mantindrà. Quant als riscos existents, Lajcak va assenyalar les crides dels líders polítics de la República Srpska a l'establiment d'una confederació que inclogui el dret d'autodeterminació, després de la declaració d'independència de Kosovo.

Mentrestant, a **Kosovo**, la Comissió Europea va donar per finalitzat el seu finançament de les operacions del component de reconstrucció econòmica de la UNMIK (pilar IV), fet que va obligar l'UNMIK a tancar aquest pilar per falta de finançament. Mentrestant, el Govern kosovar va aprovar una sèrie de lleis durant el mes de juny que li permetran assumir l'autoritat administrativa sobre les empreses de propietat social i públiques, fins al moment sota la responsabilitat del pilar IV. D'altra banda, després de l'entrada en vigor de la Constitució de Kosovo,²⁴ autoproclamat independent el 17 de febrer del 2008,²⁵ la UE va expressar la seva voluntat d'assumir un rol més operacional en la gestió de la policia, la justícia i les duanes a través de la seva missió EULEX i en substitució de la UNMIK. El marc regulador que es continuarà utilitzant a Kosovo serà la resolució 1244,²⁶ de manera que l'EULEX estarà sota la coordinació de la missió de les Nacions Unides i dirigida pel representant especial del secretari general de l'ONU. Per altra banda, el ministre serbi per a Kosovo, Slobodan Samardzic, va

²³ Informe del Grup de Treball UNDG/ECHA en dimensions de la transició. Febrer del 2004. <http://www.peacebuild.ca/dw/documents/3330-UNDG_ECHA_WG_on_Transition_Issues_Report_-_Final_Report.doc>.

²⁴ Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

²⁵ Kosovo està fins al moment reconegut per 42 països.

²⁶ Resolució S/RES/1244 del 10 de juny del 1999 a <[http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/RES/1244\(1999\)](http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/RES/1244(1999))>.

anunciar l'establiment del Parlament serbokosovar al nord de Mitrovica a la fi de juny, després de les eleccions locals sèrbies que van tenir lloc durant el mes de maig a Kosovo, i malgrat que la UNMIK i les autoritats kosovars havien declarat il·legals aquestes eleccions.

Mentrestant, a **Guinea Bissau** el Govern va anunciar que el registre biomètric de votants per a les eleccions legislatives del mes de novembre s'iniciarà al començament del mes de juliol. Alguns representants polítics i de la societat civil van expressar els seus dubtes sobre la possibilitat de portar a terme un registre informàtic de votants en època de pluges. La comunitat internacional, per la seva banda, va declarar el seu suport al sistema triat per l'Executiu per a evitar frau. Fins al moment, tan sols la Comissió de les Nacions Unides per a la Consolidació de la Pau, la UE i el PNUD han anunciat que aportaran fons per a portar a terme aquest cens electoral.

Finalment, a Timor-Leste, el Govern va engegar el tan esperat reconeixement dels excombatents a través de l'anunci dels noms dels potencials beneficiaris de les pensions de l'Estat per a combatents i màrtirs de l'alliberament nacional.²⁷ Així mateix, es va fer públic el procediment a seguir per al pagament de pensions a tots aquells que acreditin haver participat en la lluita armada per un període determinat de temps, en funció de la seva edat, i als seus familiars més propers. Des de la sortida d'Indonèsia de l'illa, el reconeixement dels membres del FALINTIL, considerats herois llibertadors de la nació, ha estat una assignatura pendent que ha ocasionat més d'un problema tant a l'administració transitòria de les Nacions Unides com als governants timoresos. Aquest acte simbòlic és d'especial importància, ja que per primera vegada l'Estat garanteix una protecció especial per a aquells que van participar en la resistència armada i els seus dependents. Es calcula que es concediran prop de 12.538 pensions, 631 per a excombatents vius i 11.907 per als familiars directes dels caiguts en combat.

4.3. Acompanyament internacional

Durant un procés de rehabilitació, els actors internacionals que intervenen superen en nombre aquells que van participar en el procés de pau, i les relacions que s'estableixen entre les diferents parts implicades són molt més complexes. Durant aquesta fase es dona una proliferació d'actors amb mandats que se solapen i sovint s'estableixen relacions de competitivitat entre ells per uns fons cada vegada més escassos. La coordinació estratègica és un repte polític de creixent rellevància en la construcció de la pau i clau per a l'èxit o el fracàs del procés de rehabilitació. En aquest epígraf es recullen l'evolució del treball de la Comissió per a la Consolidació de la Pau de les Nacions Unides en els tres països on intervé, i les conferències internacionals que van tenir lloc al llarg del trimestre.

Comissió per a la Consolidació de la Pau

Actualment són quatre els països que estan sota la responsabilitat de la Comissió per a la Consolidació de la Pau de les Nacions Unides (PBC, per les seves sigles en anglès): Sierra Leone, Burundi, Guinea Bissau i **R. Centrafricana**, que es va afegir a l'agenda de la Comissió el 12 de juny del 2008. Entre els esdeveniments més rellevants destaca la reunió de representants de les Nacions Unides, Estats membres, organitzacions regionals i representants del sector privat i la societat civil celebrada a Nova York per a debatre sobre com incrementar el suport de la comunitat internacional a **Sierra Leone** i generar més recursos econòmics per a les activitats de construcció de pau actualment en marxa dintre del marc de l'Estratègia per a la Consolidació de la Pau dissenyada per a aquest país. Quant a **Burundi**, la PBC va mantenir una reunió informal amb les ONG per a debatre la perspectiva de la societat civil sobre la marxa del procés d'implementació de l'Estratègia per a la Consolidació de la Pau per a Burundi en anticipació de la reunió bianual de revisió que tindrà lloc a la fi de juny.

²⁷ L'elaboració de la llista final de beneficiaris s'ha portat a terme a través d'un complex procés de registre que es va iniciar a finals del 2005.

Així mateix, l'Oficina de Suport a la Comissió per a la Consolidació de la Pau va elaborar una estratègia provisional de construcció de pau per a **Guinea Bissau** que inicialment estarà dotada d'un pressupost de sis milions de dòlars per a donar suport a projectes prioritaris de construcció de pau. Aquests projectes han de proporcionar dividends tangibles de manera immediata, mobilitzar suports addicionals a l'Estratègia de Consolidació de la Pau, servir de mesura de construcció de confiança per a la població i respondre a les necessitats de construcció de pau més urgents. Les àrees prioritàries identificades inicialment són: la millora de les condicions dels barracots militars, la construcció de capacitats de la policia i l'Estat de dret, les qüestions vinculades amb el foment de l'ocupació entre la població jove, sobretot entre les dones, i la recaptació de suports per a l'organització de les eleccions previstes per a novembre del 2008.

Conferències internacionals que han tingut lloc durant el trimestre

País	Tipus de conferència, lloc	Resultat
Afganistan	Conferència política celebrada el 12 de juny a París, perquè el Govern presentés el seu pla nacional de desenvolupament, l'Estratègia per al Desenvolupament Nacional d'Afganistan 2008-2013 (ANDS). ²⁸	El Govern afganès no va aconseguir recaptar els 50.000 milions de dòlars sol·licitats inicialment, sinó una xifra considerablement menor, prop de 13.000 milions de dòlars.
Haití	Conferència de donants a Port-au-Prince per a recaptar suports econòmics per a l'Estratègia Nacional per a la Reducció de la Pobresa 2007-2010.	Ajornada per la inestabilitat política causada per l'increment en els preus dels aliments bàsics. Es va plantejar la possibilitat de realitzar una conferència sobre seguretat alimentària a Madrid a mitjan juliol.
Iraq	Conferència de desenvolupament i condonació del deute celebrada el 29 de maig a Estocolm. Aquesta reunió va ser convocada per les Nacions Unides per a revisar el Pacte Internacional per a l'Iraq, acord de maig del 2007 amb set anys previstos de durada.	Els assistents van renovar el seu compromís amb el Pacte reafirmant el seu suport. Quant a la condonació del deute, els principals creditors (Àrab Saudita, Kuwait, la Unió dels Emirats Àrabs i Qatar) no es van pronunciar al respecte, mentre els membres del Club de París van condonar el 80% del deute dies abans de la conferència i els EUA van declarar la seva intenció de condonar la totalitat del seu deute. Es va acordar realitzar una conferència similar anualment durant el període de durada d'aquest pla quinquennal.
Sudan	El Sudan Consortium, conferència anual de donants per a Sudan celebrada a Oslo del 5 al 7 de maig i liderada per les Nacions Unides i el BM, consisteix en un fòrum anual on es reuneixen els representants de governs -incloent el sudanès- i de la societat civil, i organitzacions internacionals per a avaluar els avenços des de la signatura del CPA i comprometre noves aportacions econòmiques.	Els assistents van coincidir que la majoria dels compromisos acordats en el CPA no s'estan complint, tot i que ja s'han complert tres anys del període provisional inicialment previst per sis anys, de 2005 a 2011. Això situa l'acord en una fase crítica. Per a la següent fase d'aquest període provisional, de 2008 a 2011, els donants han compromès prop de 4.800 milions de dòlars per a donar suport a programes humanitaris i de desenvolupament, que seran canalitzats a través dels fons liderats per les Nacions Unides i el BM.

²⁸ *Afghanistan National Development Strategy 1387 – 1391 (2008 – 2013)* està disponible a http://www.ands.gov.af/ands/final_src/final/Afghanistan%20National%20Development%20Strategy_eng.pdf.

Crisis humanitàries i acció humanitària

- El Govern zimbabuès va suspendre les activitats de les ONG internacionals i les va acusar de falta de neutralitat i de dificultar l'assistència a més d'un terç de la població que depèn d'ajuda exterior.
- La Cimera de Roma convocada per la FAO, destinada a trobar solucions globals a l'augment dels preus dels aliments, va concloure sense aportar respostes satisfactòries.
- Més de 120.000 persones van morir a Myanmar pels efectes del cicló Nargis i per l'oposició del Govern birmà a permetre l'entrada de personal humanitari al país.
- El nombre de persones desplaçades va augmentar per segon any consecutiu i va superar, segons ACNUR, els 37 milions de persones, entre les quals 26 milions són desplaçades internes.

El present apartat aborda la situació en la qual es troben alguns dels actuals contextos de crisis humanitàries i la seva recent evolució, i els principals esdeveniments ocorreguts durant el trimestre en relació a l'acció humanitària.

5.1. Evolució dels contextos de crisi humanitària

A continuació s'analitza l'evolució d'alguns dels diferents contextos de crisi humanitària en què hi ha hagut esdeveniments rellevants durant el segon trimestre.¹ Actualment, comptabilitzem 35 països en situació de crisi humanitària, 21 dels quals en el continent africà, nou a la regió d'Àsia i Pacífic, tres a l'Orient Mitjà i dos a Amèrica. Durant els últims mesos l'avanç en les tasques d'assistència i reconstrucció després dels ciclons a Madagascar va fer que remetés la crisi humanitària declarada el trimestre anterior. Igualment, a Guinea, malgrat que la pujada en els preus dels aliments va afectar un gran nombre de famílies, la situació humanitària va mantenir-se estable. D'altra banda, el terratrèmol que va tenir lloc a la Xina i va provocar la mort de més de 70.000 persones, va precipitar una crisi humanitària de grans dimensions a la província de Sichuan. El nombre total de crisis humanitàries ha disminuït passant de 42 a 35 en el present trimestre.²

Taula 5.1. Països amb situacions de crisi humanitària durant el segon trimestre de 2008

Àfrica	Burundi, Txad, Congo, Côte d'Ivoire, Eritrea, Etiòpia, Kenya, Lesotho, Libèria, RD Congo, R. Centreafricana, Sahel (Mauritània, Mali, Níger), Sierra Leone, Somàlia, Sudan, Swazilàndia, Rwanda, Uganda i Zimbabue
Amèrica	Colòmbia i Haití
Àsia	Afganistan, Xina, Myanmar, Nepal, Pakistan, RPD Corea, Sri Lanka, Tadjikistan y Timor-Leste
Orient Mitja	Iraq, Palestina i Iemen

Durant el trimestre va destacar l'augment d'iniciatives per a trobar una resposta a la crisi alimentària mundial, des de la creació d'un grup de treball internacional (task force) per part del secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, a les propostes del BM i el FMI, o la celebració del Cimera de Roma, presidida per la FAO. El resultat de la darrera serà analitzat al final del present capítol. L'alça dels preus dels aliments va agreujar seriosament les dimensions de la crisi humanitària en la major part dels països analitzats. Entre els avenços positius s'ha de subratllar la proposta de la UA de crear un avantprojecte de llei per a la protecció i assistència dels

¹ S'entén per 'crisi humanitària' una situació en la qual existeix una excepcional i generalitzada amenaça a la vida humana, la salut o la subsistència. Tals crisis s'acostumen a produir en contextos de pobresa, fragilitat de l'Estat i precarietat alimentària, en què un desastre natural o un conflicte armat generen l'aparició d'una crisi alimentària, malalties i desplaçaments forçats de població dins del país o cap a l'exterior, i una mobilització important de recursos internacionals en termes d'ajuda.

² A partir de la revisió de la definició de crisi humanitària i la seva adequació als casos analitzats, les situacions de desplaçament intern que anteriorment s'analitzaven a Europa - Caucas i Rússia - no es podrien definir actualment com crisis humanitàries, si bé encara no s'ha aconseguit donar respostes eficients que afavoreixin la tornada dels desplaçats o el seu reassentament definitiu.

desplaçats interns en tot el continent, amb caràcter vinculant per a tots els Governos una vegada estigui aprovat. Finalment, l'últim informe d'ACNUR, que assenyala les tendències globals de desplaçament en el món, va alertar que el nombre de refugiats i desplaçats interns va augmentar per segon any consecutiu superant els 37 milions de persones, i va destacar que a la causa principal del conflicte com a motor de desplaçament s'uneixen noves amenaces, com els efectes que el canvi climàtic està tenint sobre la disponibilitat de recursos per a la població.

Àfrica

En el continent van destacar els atacs directes contra la població desplaçada interna en diversos contextos de conflicte, a més de les implicacions que la crisi alimentària va tenir en l'agreujament de molts dels casos analitzats. Diferents organismes regionals i financers continentals van celebrar reunions en què van intentar definir una estratègia per a fer front a la carestia alimentària.

a) Àfrica Austral

Països	Factors de la crisi	Evolució
Lesotho	Desastres naturals, VIH/SIDA	Deteriorament
Swazilàndia	Desastres naturals, VIH/SIDA	Deteriorament
Zimbabue	Crisi política i econòmica, VIH/SIDA	Deteriorament

Indubtablement, la regió on la situació humanitària s'ha vist més agreujada va ser la de Zimbabue, on més de 200.000 persones es van veure forçades a fugir de les seves cases per a escapar de la violència política, exercida principalment per milícies de veterans i joves propers al Govern de Robert Mugabe.³ La crisi violenta, entorn la qual no existeixen xifres oficials sobre extensió o nombre de víctimes, es va desfermar després que es conegués la victòria del partit opositor MDC en la primera volta de les presidencials i la necessitat de realitzar una segona volta per a nomenar al nou president. Mugabe va declarar suspeses les tasques de les ONG humanitàries internacionals a tot el país, tot acusant-les de posicionar-se políticament en la seva contra, encara que posteriorment es va permetre que desenvolupessin els seus programes d'assistència per a malalts de VIH/SIDA. Aquesta notícia va aixecar les veus de condemna de la comunitat internacional, conscient que la vida de cinc milions de persones s'estava posant en risc. El marge d'acció de les organitzacions humanitàries ja s'havia vist seriosament reduït a causa de l'onada de violència que va afectar principalment les zones rurals. Finalment, la FAO va advertir que la pròxima collita serà deficitària, fet que agreujarà la situació d'inseguretat alimentària en el país.

A Lesotho i Swazilàndia l'OMS va alertar sobre les dificultats que estan enfrontant les persones afectades pel VIH/SIDA a causa de la falta d'aliments generada per l'augment dels preus en el mercat internacional. La carestia està obligant-los a interrompre els tractaments amb antiretrovirals que no es poden subministrar sense menjar.

b) Àfrica Occidental

Països	Factors de la crisi	Evolució
Côte d'Ivoire	Desplaçament intern, situació postbèl·lica	Estancament
Libèria	Reassentament de desplaçats, situació postbèl·lica	Millora
Sahel (Mauritània, Mali i Níger)	Desastres naturals, conflicte armat, crisi política i econòmica	Deteriorament
Sierra Leone	Reassentament de desplaçats, situació postbèl·lica	Estancament

³ Vegeu el capítol 2 (Tensions)

Durant el mes de juny l'assessor especial del secretari general de l'ONU per a Assumptes Humanitaris, Jan Egeland, va viatjar pels països que conformen la regió del Sahel per a cridar l'atenció sobre els efectes que el canvi climàtic, el tràfic d'armes i drogues, i altres qüestions estan tenint sobre la regió, i com aquests factors impedeixen que pugui sortir d'una situació d'emergència continuada per a consolidar el seu desenvolupament. En aquest sentit, prop de 1.000 persones provinents de Mali van arribar a Burkina Faso en les últimes setmanes de maig fugint dels enfrontaments entre les Forces Armades i els tuareg, segons dades del CICR. La reactivació d'aquest conflicte està posant en perill la subsistència de gran nombre de famílies que pateixen inseguretat alimentària, ja que l'augment de la violència està entorpidint les tasques de les organitzacions humanitàries en el terreny i implicant el desenvolupament de les tasques agrícoles posant en perill les pròximes collites. Aquesta mateixa situació s'està registrant al Níger, on prop de 11.000 persones van ser desplaçades internament pels combats des del seu reinici al febrer de 2007, segons l'IDMC.

D'altra banda, a Côte d'Ivoire, l'OIM va alertar de la tornada de gran nombre de desplaçats als centres de trànsit temporal a causa de les limitades possibilitats d'accedir a terrenys cultivables en els seus llocs d'origen i a la falta d'accés a aliments ocasionada per l'augment dels preus, pel que estarien necessitant de nou assistència externa per a la seva subsistència. Els escassos avenços assolits pels programes de reconciliació intracomunitària estan dificultant seriosament el reassentament de la població. A més, les autoritats sanitàries nacionals van anunciar que la incidència de la malària sobre la població no s'havia reduït en els últims cinc anys malgrat la fi del conflicte armat.

A Libèria, l'ACNUR va reobrir el seu programa de repatriació voluntària de refugiats després que es produïssin disturbis i protestes en el principal camp de refugiats liberians a Accra (Ghana). Els ocupants demandaven majors ajudes per a la tornada o ser reasentats en tercers països. Almenys 900 persones van tornar entre els mesos d'abril i maig. A més, a Sierra Leone l'ACNUR va recomanar posar fi a l'estatus de refugiat adquirit pels seus nacionals quan van fugir del conflicte perquè les raons que van motivar la sortida del país han deixat d'existir. Aquesta decisió entrarà en vigor a partir del 31 de desembre del 2008. Prop de 43.000 ciutadans de Sierra Leone segueixen refugiats fora del seu país i rebran assistència de l'agència si decideixen tornar.

c) Banya d'Àfrica

Països	Factors de la crisi	Evolució
Eritrea	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Estancament
Etiòpia	Situació de tensió, desplaçaments forçats, desastres naturals	Deteriorament
Somàlia	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Deteriorament
Sudan	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Deteriorament

La situació en la regió es va veure agreujada després que la perllongada sequera ocasionés greus pèrdues agrícoles a Eritrea i Etiòpia, fet que sens dubte contribuirà a agreujar la inseguretat alimentària que pateixen milions de persones. El nombre de persones que necessiten assistència alimentària a Etiòpia va passar de 2,2 milions a 3,2 en solament un mes. Per aquesta raó, UNICEF va llançar una nova crida destinada a assistir 126.000 menors que actualment estan patint desnutrició aguda, i va alertar que al voltant de sis milions de nens estan en risc de patir-la també. L'alça dels preus del gra va contribuir també al desabastiment de la població. En el mes de juny el Govern etíop va xifrar en 4,7 milions el nombre de persones que necessitaven assistència immediata, i va llançar una crida d'emergència de 300 milions de dòlars.

A Somàlia, la FAO va alertar que 2,6 milions de persones -un terç de la població- necessitava assistència alimentària a causa del desplaçament provocat per la violència, l'augment dels preus unit a la debilitat de la moneda, i la sequera. La xifra podria ampliar-se fins a afectar la meitat de la població si no cauen les pluges necessàries. ACNUR calcula que prop de 300.000 persones viuen en 200 refugis improvisats als voltants de la capital i va denunciar la dificultat de transportar les aportacions humanitàries per carretera a causa dels continus controls establerts

per militars i milícies en les principals vies de Mogadiscio. D'altra banda, l'agència va agrair al Iemen que reconegués l'estatus de refugiats a tots els somalis que arriben al país creuant l'estret d'Aden, i va sol·licitar que es facilitessin més fons al Govern per a poder atendre les successives arribades. Des de principi d'any, 18.000 somalis van arribar al Iemen, el doble que en el mateix període de l'any anterior.

La crisi humanitària del Sudan es va veure de nou agreujada a la regió de Darfur, on les organitzacions humanitàries van veure amb preocupació l'augment dels atacs contra instal·lacions i personal, i la creixent desprotecció de la població civil. A més, els enfrontaments entre l'Exèrcit i l'SPLA a la regió petrolífera d'Abyei durant el mes de maig van provocar el desplaçament de més de 50.000 persones que van ser assistides per les agències de l'ONU. Finalment, el PMA es va veure obligat a reduir el nombre de vols humanitaris a Darfur a causa de la falta de fons, fet que va dificultar encara més l'assistència en zones remotes de grups desplaçats per la violència que preval a la regió.

d) Grans Llacs i Àfrica Central

Països	Factors de la crisi	Evolució
Burundi	Situació postbèl·lica, volum de desplaçats interns	Deteriorament
Txad	Conflicte armat, inestabilitat regional, desplaçaments forçats	Deteriorament
Kenya	Desplaçaments forçats, desastres naturals	Estancament
R. Centreafricana	Conflicte armat, inestabilitat regional, desplaçaments forçats	Estancament
RD Congo	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Deteriorament
Rwanda	Inestabilitat regional, desplaçaments forçats	Estancament
Uganda	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Estancament

A Burundi els enfrontaments entre l'FNL i les Forces Armades als voltants de Bujumbura van provocar el desplaçament de prop de 20.000 persones durant les últimes setmanes de maig, encara que algunes van començar a retornar després de la signatura d'un nou acord de pau entre les parts. D'altra banda, un informe d'IDMC va assenyalar la millora en la situació de desplaçament a Burundi, i va indicar que des de la conclusió del conflicte prop de 389.000 refugiats han retornat al país, encara que la majoria d'ells han perdut la seva llar i les seves terres. No obstant això, pocs desplaçats interns de llarga durada han retornat a les seves localitats d'origen, i es desconeix la seva xifra total i les condicions humanitàries en què es troben. La xifra de 117.000 persones oferta per ACNUR no contempla el gran nombre de desplaçats que resideixen amb famílies d'acollida. A més, un informe elaborat pel Govern amb el suport de diverses agències de les Nacions Unides adverteix que més de 600.000 persones depenen de l'assistència alimentària, malgrat la millora en la producció agrícola durant el present any. Prop de 5.000 persones van necessitar urgentment assistència humanitària després que les pluges destruïssin les seves llars i arrasessin els seus cultius al nord-oest del país.

Al Txad va quedar constatat que malgrat el desplegament de l'EUFOR a la frontera que separa al país de la R. Centreafricana i el Sudan, la seguretat dels actors humanitaris no ha millorat significativament. Durant els primers mesos de l'any les organitzacions d'assistència van patir 31 atacs que van provocar la mort a tres persones (de gener a maig). Els perpetradors d'aquests atacs no són membres dels grups armats txadians, sinó bandits i delinqüents comuns, de manera que l'operació de la UE no té mitjans per a enfrontar-s'hi, segons van assenyalar diverses ONG. En la seva defensa, membres de l'EUFOR van assenyalar que era difícil discernir quines eren les demandes de les ONG en el terreny, ja que algunes sol·liciten escortes mentre d'altres insisteixen que la presència de la missió els fa perdre la seva neutralitat. El portaveu de la missió va recalcar que l'EUFOR té un caràcter militar i que seria necessari un component policial per a fer front als actes de criminalitat, tal com sol·liciten les ONG. Mentrestant, a la R. Centreafricana, l'OCHA va assenyalar que un terç dels desplaçaments forçats es produïen per la incidència d'atacs criminals contra la població civil comesos per grups irregulars, principalment al nord. El coordinador de l'acció humanitària de l'ONU al país va assenyalar les dificultats per a prestar assistència a la

població que es refugia en els boscos fugint de la violència criminal, a causa de la dispersió i l'absència total de mitjans per a la difusió d'advertiments sanitaris o de l'anunci de repartiment de subministraments humanitaris.

Prop de 5.000 persones desplaçades internes van haver de fugir d'un camp de desplaçats a Kivu Nord (est de la RD Congo) després de ser atacades pel grup armat rwandès FDLR. L'ACNUR i altres agències, que van condemnar fortament l'atac contra les persones que ja eren víctimes del conflicte, es van veure obligades a suspendre les seves operacions d'assistència humanitària a la zona. D'altra banda, l'OCHA va alertar del creixent nombre de refugis improvisats que estan apareixent a la regió, resultat de la cada vegada menor capacitat de les famílies per a acollir les persones desplaçades per la violència. Els disturbis registrats a la fi de juny en contra de la presència de la MONUC a Rutshuru (Kivu Nord) van dur a la suspensió de l'activitat humanitària de forma preventiva. No obstant això, en altres zones del país va ser possible continuar amb la tornada de refugiats provinents de Zàmbia amb la represa del programa de repatriacions d'ACNUR.

Les agències de l'ONU van informar sobre el dèficit de finançament que estan patint els seus programes d'assistència humanitària a Uganda i que està afectant principalment la seva acció al nord, on 940.000 persones segueixen desplaçades, i a la regió de Karamoja (nord-est), on les sequeres prolongades han afectat seriosament més de 700.000 persones. L'UNICEF va assenyalar que fins al moment només havia rebut un 21% de la xifra que havia sol·licitat a través del procés de crides consolidades de l'OCHA per al 2008. Finalment a Kenya, prop de 350.000 persones van seguir desplaçades des de la violència electoral desfermada al febrer. Malgrat la insistència del Govern en afirmar que les condicions de seguretat han millorat al país, molts són els que es neguen a tornar davant la falta de mesures de reconciliació eficients que els permetin recuperar les seves terres i conviure amb les persones que van participar en la seva expulsió, principalment a la Vall del Rift. En aquest sentit, el representant de l'ONU per als drets humans dels desplaçats interns va advertir sobre la necessitat d'incrementar els esforços de reconciliació per a aconseguir que la reintegració sigui duradora i no es produeixin nous episodis de desplaçament.

Amèrica i Carib

Països	Factors de la crisi	Evolució
Colòmbia	Conflicte armat, desplaçaments forçats	Estancament
Haití	Desastres naturals, crisi política i econòmica	Deteriorament

Al continent americà, Colòmbia segueix sent la crisi de desplaçament prolongat de major gravetat. Al nombre de desplaçats pel conflicte es van afegir 100.000 persones que van haver d'abandonar les seves llars a causa de les pluges torrencials que van afectar pràcticament tot el país, col·locant la situació a nivell d'emergència nacional. Per la seva banda, l'ACNUR va celebrar la signatura d'un acord amb el Ministeri d'Agricultura per a donar suport a iniciatives que impulsin l'accés a terres de les persones desplaçades, fins i tot mitjançant l'assessoria jurídica, de manera que es tinguin en compte els seus drets com a víctimes. Segons estimacions de l'agència, els desplaçats han perdut entre quatre i sis milions d'hectàrees a causa del conflicte, mentre que les autoritats només han aconseguit adjudicar 22.000 hectàrees entre 2002 i 2006 als afectats pel desplaçament, xifra que posa de relleu la necessitat d'augmentar les polítiques destinades a restituir les terres i a la reubicació.

La FAO va situar Haití entre els països més vulnerables a causa dels efectes combinats de la fam crònica i la dependència exterior en matèria de sobirania alimentària i combustible. L'augment dels preus dels aliments va dur la població a manifestar-se en massa contra el Govern, i cinc persones van morir durant les protestes. Les agències de les Nacions Unides van iniciar la implementació de programes urgents per a fer front a la crisi. Per la seva banda, el Govern espanyol va proposar celebrar una conferència sobre la crisi alimentària a Haití amb la finalitat

de coordinar una resposta internacional que permeti mantenir els avenços assolits en altres àmbits, com la seguretat i la reconstrucció.

Àsia i Pacífic

Països	Factors de la crisi	Evolució
Afganistan	Conflicte armat, desplaçaments forçats, desastres naturals	Deteriorament
Myanmar	Conflicte armat, desplaçaments forçats, epidèmies	Estancament
Nepal	Situació postbèl·lica, retorn i reassentament de desplaçats	Deteriorament
Pakistan	Conflicte armat, desplaçament forçat	Deteriorament
RPD Corea	Crisi política i econòmica, desastres naturals	Deteriorament
Sri Lanka	Desastres naturals, conflicte armat, desplaçament forçat	Deteriorament
Tadjikistan	Crisi energètica, inseguretat alimentària	Estancament
Timor-Leste	Situació postbèl·lica, desplaçament forçat	Estancament

A la regió asiàtica, les dimensions de l'emergència humanitària a Myanmar després de l'assot del cicló Nargis van contribuir a agreujar encara més la precària situació de la població birmana. Les xifres oficials van calcular en 78.000 el nombre de morts i en més de 56.000 els desapareguts. El nombre de víctimes es va veure incrementat també per la lenta i escassa resposta de la Junta Militar que a més va impedir durant pràcticament un mes l'accés de les organitzacions humanitàries internacionals a la zona més afectada, el delta de l'Irauadi (sud). Durant una conferència celebrada a Rangun, la comunitat de donants es va comprometre a donar cent milions de dòlars per a assistir les víctimes sempre que es garantís l'accés de les organitzacions internacionals. La Junta va respondre que acceptaria tota l'ajuda que no estigués condicionada. A més, la població va acusar els militars d'apropiar-se d'ajuda internacional destinada a socórrer les víctimes. D'altra banda, a la regió Karen la intensificació dels combats contra el KNU i directament contra la població civil, acusada de cooperar amb l'escamot, van provocar el desplaçament de més de mil persones.

Quadre 5.1. El cicló Nargis: una oportunitat per a la pau a Myanmar?

Les dimensions de la tragèdia humana que ha succeït al cicló Nargis a Myanmar, amb més de 120.000 persones mortes o desaparegudes després d'un mes i amb 2,5 milions de desplaçats, dificulten un possible gir envers l'oberturisme del règim militar birmà. L'impacte polític dels desastres naturals és difícil de preveure, i, malgrat que s'intentin buscar paral·lelismes entre Myanmar i la conclusió d'un acord de pau a Aceh (Indonèsia) després dels devastadors efectes del tsunami del 2004, res assegura que el desenllaç en aquest cas hagi de ser el mateix. Si s'ha de jutjar pels primers passos donats per la Junta Militar, que mostres un augment de la repressió contra la població civil de la minoria Karen al nord i de la celebració d'un referèndum per a l'aprovació d'una nova constitució enfosquit per la violència i la coerció dels votants, res fa pensar que les coses canviïn en un futur immediat.

El cert és que, al contrari d'allò esperat, l'actitud de la Junta Militar va ser de falta de cooperació i rebuig a l'assistència humanitària procedent de països occidentals. Només es va permetre a les organitzacions de països membres de l'ASEAN dur a terme operacions humanitàries en el terreny durant el primer mes. Aquesta actitud, totalment irresponsable cap al patiment de la població, es va veure reforçada per la incapacitat pràctica del règim de proporcionar ajuda als seus ciutadans. Els cossos de seguretat de l'Estat van seguir impassibles davant la total absència d'ordres de prestar assistència. Al contrari, l'única ordre que van rebre dels seus superiors va ser obligar les persones que s'havien desplaçat per les pluges a retornar a les seves llars malgrat la situació extremadament precària. Després de setmanes d'intenses negociacions, les Nacions Unides van aconseguir que quatre experts de diferents agències poguessin viatjar al terreny per a avaluar els danys i quantificar les víctimes; no obstant això, no va ser fins a un mes després que es va permetre l'entrada de treballadors humanitaris internacionals, de forma molt restringida i amb moviments controlats, fet que sens dubte va contribuir a l'augment del nombre de víctimes.

La multiplicitat de declaracions realitzades des de la comunitat internacional va contribuir a augmentar la desconfiança del règim birmà cap a l'exterior. Les crides del ministre d'Exteriors francès perquè el Consell de Seguretat de l'ONU aprovés l'enviament d'una força militar en missió humanitària i contra la voluntat de la Junta Militar sota el concepte de la Responsabilitat de Protegir, en són un clar exemple. D'altra banda,

la Conferència de Donants, celebrada a Rangun el 25 de maig amb la presència de més de 50 països, va aconseguir recaptar 100 milions de dòlars per a l'assistència a les víctimes, però molts països donants van exigir que es permetés l'accés de les organitzacions internacionals a les zones afectades per a fer-les efectives. La reacció de la Junta va ser no acceptar cap ajuda subjecta a condicions. Les Nacions Unides va escollir finalment una opció més lenta però més estratègica: recolzar-se en la pressió que els països "amics" de Myanmar, és a dir, els membres de l'ASEAN, poguessin fer per a convèncer la Junta de la necessitat de major assistència especialitzada i internacional.

En un principi, no sembla factible que la major operativitat d'organitzacions internacionals al terreny contribueixi a un oberturisme del règim. No obstant això, aquesta situació podria canviar en la segona etapa de l'assistència, la corresponent a la reconstrucció d'infraestructures, que requerirà d'una planificació i execució més prolongada, i en la qual serà indispensable la negociació i la col·laboració de la Junta birmana. Durant anys, els principals blocs econòmics, els EUA i la UE, juntament amb les institucions financeres internacionals, s'han negat a oferir assistència per al desenvolupament al país, ja que coneixen l'alt grau de corrupció de la Junta Militar i la dificultat d'operar d'una manera independent. Malgrat tot, tant la UE com els Estats Units han mantingut sancions econòmiques contra el país amb la finalitat de forçar un canvi en el règim, però aquells que han patit les conseqüències d'aquestes polítiques han estat els ciutadans birmans. La repressió exercida pel Govern no ha deixat d'augmentar. Per a reconstruir les zones afectades podria ser necessari redefinir aquestes polítiques i trobar millors canals per a pressionar el règim, i també reconèixer que l'aïllament no és una solució aplicable a tots els casos. A més, les relacions entre Myanmar i la comunitat internacional haurien de millorar pel bé de la població birmana.

A la Xina, un terratrèmol de 7,8 punts en l'escala Richter va causar la mort a prop de 70.000 persones en la província sud-oriental de Sichuan en el mes de maig. La situació es va veure agreujada per les posteriors pluges torrencials que també van afectar la regió i que en conjunt van provocar el desplaçament de més d'un milió persones.

L'extensió del conflicte de l'Afganistan més enllà de les regions del sud va preocupar les organitzacions humanitàries, com el CICR, que van alertar de la falta de recursos i d'accés a gran part de la població, la situació de la qual era d'emergència a l'est i l'oest del país. D'altra banda, la intensificació de les operacions nord-americanes contra els talibans a la província de Helmand (sud) va provocar el desplaçament d'entre 5.000 i 7.000 persones. No obstant això, l'ACNUR va continuar amb el seu programa de repatriacions des del Pakistan. La inseguretat alimentària va augmentar en els últims mesos fins a arribar a 3,5 milions de persones en el país. Igualment, al Pakistan prop de 10.000 desplaçats pels enfrontaments entre les Forces Armades i les milícies talibà al Waziristan van poder iniciar la tornada a les seves llars, després que s'obris una de les principals vies d'accés i les autoritats de la província iniciessin una campanya de distribució de cartilles de racionament per a facilitar la tornada als desplaçats. A la província de la Frontera Nord-oest, on el 60% de la població havia estat desplaçada pel conflicte (entre 400.000 i 900.000 persones, segons l'IDMC) es va signar un acord de pau que podria facilitar la tornada.

Al Nepal, vuit milions de persones necessitaven assistència alimentària segons el PMA. L'agència va assenyalar que la zona més afectada per la penúria era l'occidental i que la decisió de l'Índia de no exportar les varietats més assequibles d'arròs estava afectant seriosament les famílies nepaleses, ja que el 25% de les necessitats de gra del país es cobreixen amb les importacions índies. D'altra banda, el Norwegian Refugee Council va assenyalar el retard del Govern en la implementació de les directives de procediment aprovades dintre de la política nacional per als desplaçats interns, segons les quals l'Executiu es compromet a protegir els desplaçats, defensar els seus drets i arribar a solucions sostenibles i justes per a la seva situació. A Sri Lanka, al nord-oest del país, 25.000 persones van haver de desplaçar-se per a fugir dels enfrontaments entre l'LTTE i les Forces Armades en una nova escalada de la tensió. En les zones afectades pel conflicte, diverses ONG van assenyalar que els enfrontaments entre comunitats tàmlis i musulmanes a Batticaloa estaven perjudicant seriosament l'assistència a desplaçats i reassentats, ja que moltes organitzacions s'havien vist obligades a suspendre els seus programes per falta de seguretat. D'altra banda, les pluges monsoniques van ocasionar la mort de 20 persones i el desplaçament de més de 350.000 entre nou províncies del país. En aquest sentit, la UE va denunciar la falta d'accés i les barreres imposades als actors humanitaris en el seu treball

d'assistència, i va advertir les autoritats del país que no enviaria el paquet d'ajudes de 70 milions d'euros fins que es facilitessin els visats necessaris als treballadors humanitaris.

A la RPD Corea, la FAO i diverses organitzacions van advertir que la situació actual de fam és semblant a la de l'inici dels anys noranta, que va acabar amb la vida de més d'un milió de persones. El Govern nord-coreà es va negar a sol·licitar l'ajuda anual de mig milió de tones d'arròs que rep de Seül, ja que el Govern sud-coreà va condicionar l'assistència al desmantellament del programa nuclear de Pyongyang. No obstant això, els EUA van anunciar que havien arribat a un acord amb l'Executiu nord-coreà per a l'enviament d'assistència alimentària, a canvi de poder fer-ne el seguiment de la distribució. La Xina, que habitualment realitza també donacions al país, es va veure obligada a rescindir-les aquest any per a assegurar el seu mercat intern. D'altra banda, el PMA va iniciar un programa d'assistència de llarga durada al Tadjikistan, on existeixen prop de 700.000 persones que necessiten ajuda alimentària de manera urgent, a causa dels efectes que el dur hivern va tenir sobre les collites i de l'increment dels preus.

Finalment, el PMA va anunciar que reduirà el nivell d'ajuda alimentària destinada als desplaçats interns a Timor-Leste, després de constatar que existeixen altres grups vulnerables que pateixen una major inseguretat alimentària. Aquesta mesura va ser vista per les persones desplaçades, principalment en els camps de la capital, Dili, com una estratègia per a obligar-los a retornar a les seves llars. En aquest sentit, l'International Crisis Group va assenyalar en un informe sobre la crisi de desplaçament que pateix el país que els principals problemes per a iniciar la tornada eren els següents: la falta de seguretat;⁴ la necessitat de reconstrucció de les llars dels desplaçats prèvia a la seva tornada; i el fet que la provisió de menjar gratuït i les majors possibilitats econòmiques que ofereix la capital fa que molts no vulguin tornar. Actualment, 30.000 desplaçats viuen als camps de Dili, mentre 70.000 més resideixen amb famílies d'acollida.

Orient Mitjà

Països	Factors de la crisi	Evolució
Iraq	Conflicte armat, població desplaçada, refugiats	Deteriorament
Palestina	Conflicte armat, bloqueig econòmic i restriccions al lliure desplaçament	Deteriorament
Iemen	Conflicte armat, població desplaçada, refugiats	Estancament

A l'Orient Mitjà, la situació humanitària va continuar agreujant-se a l'Iraq després que l'augment dels preus i el combustible reduís la capacitat d'acció de l'ACNUR per a assistir als desplaçats pel conflicte dintre i fora de les fronteres del país. L'agència, que havia sol·licitat 261 milions de dòlars per a assistir 4,7 milions de persones en el mes de juny, només havia rebut la meitat, fet que podria obligar-los a reduir els seus programes d'assistència alimentària també a Síria, Jordània, Egipte i Iran. El nombre de desplaçats interns totalment dependents d'assistència externa, és a dir, que necessiten refugi i menjar i no tenen ingressos regulars, és de més d'un milió. Desenes de milers de persones, segons l'ACNUR, necessiten també assistència legal per a accedir als serveis bàsics.

Per altra banda, la situació a Palestina, especialment a la franja de Gaza, va continuar sent preocupant a causa de la falta de subministrament de combustibles que va obligar les agències de l'ONU a suspendre el repartiment d'aliments a la zona en diverses ocasions durant el mes de maig. El bloqueig de la Franja, que ha estat qualificat com a càstig col·lectiu i violació del dret internacional humanitari, no va aconseguir el seu objectiu, derrocar Hamàs, sinó agreujar una catàstrofe humanitària que afecta més d'un milió i mig de persones.

Per a concloure aquest apartat, al nord del Iemen els nous enfrontaments entre els seguidors del líder xiïta Abdul-Malik al-Houthi i les Forces Armades van forçar el desplaçament de més de

⁴ International Crisis Group. *Timor-Leste's displacement crisis*. 31 de març de 2008 <http://www.crisisgroup.org/library/documents/asia/timor/148_timor_leste_displacement_crisis.pdf>

14.000 persones segons el CICR, que presta assistència a la població en un camp de desplaçats situat a la ciutat de Saada. Es preveu que el nombre augmenti a més del doble. La mateixa organització va assenyalar que actualment existeixen més de 100.000 persones que necessiten assistència humanitària urgent pels efectes combinats del conflicte i l'alça dels preus. Els líders rebels van denunciar que el Govern estava bloquejant l'accés de les organitzacions humanitàries, i per tant d'aliments, a determinades zones en un intent per minvar els suports de la rebel·lió.

5.2. L'acció humanitària durant el trimestre

A continuació es destaquen alguns dels esdeveniments, iniciatives o informes rellevants per al desenvolupament de cadascuna de les activitats que componen l'acció humanitària.⁵

a) Cimera de Roma: la resposta de la comunitat internacional a la crisi alimentària

Entre el 3 i el 5 de juny la FAO va presidir a Itàlia una cimera a la qual van assistir els alts mandataris de més de 180 països reunits amb la finalitat d'analitzar les causes que han dut a l'actual situació de crisi alimentària i amb la voluntat, en principi, de trobar solucions a curt, mitjà i llarg termini. Segons estimacions de les Nacions Unides, 950 milions de persones es troben en situació d'inseguretat alimentària actualment, cent milions més que abans que s'iniciés la crisi. Des de la dècada dels vuitanta, quan es va produir la crisi de les matèries primeres en els mercats mundials, l'agricultura havia ocupat un espai marginal en el debat internacional, que generalment es mou pels interessos de les primeres potències. Les dimensions globals de la carestia d'aliments, malgrat estar afectant principalment i amb major gravetat els països de baixos ingressos i dependents d'importacions per al proveïment dels seus mercats nacionals, han fet necessari un debat conjunt i han tornat a situar l'agricultura en el punt de mira. Segons estimacions del BM prop de 33 països podrien veure incrementada la seva inestabilitat política a causa de l'augment de les tensions socials per la pujada dels preus dels aliments. Aquesta hipòtesi podria donar a aquesta cimera un caràcter preventiu, amb la possibilitat de trobar estratègies que evitin futurs escenaris de violència. En acabar la cimera, la pregunta és si aquesta ha aconseguit els seus objectius.

Sota el nom de "El repte del canvi climàtic i la bioenergia", la reunió pretenia analitzar l'impacte que la producció de biocombustibles està tenint en els preus dels aliments, a més de visibilitzar com el canvi climàtic està amenaçant seriosament la producció agrícola de molts països. Prèviament a la trobada s'havien realitzat una sèrie de reunions de vuit panells d'experts sobre diversos temes, amb una absència destacada: l'impacte de les polítiques agràries dels països rics (subvencions a la producció) i de les barreres comercials imposades als aliments. Com va recordar l'ONG Oxfam Internacional durant la cimera, els subsidis agrícoles dels EUA i la UE són 40 vegades superiors al total de fons destinats a l'ajuda internacional per a l'agricultura. Igualment, cap dels grups de treball va tractar l'impacte que està tenint l'especulació financera, que actualment ha convertit els aliments en un valor segur en el qual invertir després de la caiguda en picat de sectors com l'immobiliari. Davant aquestes mancances de base era fàcil preveure que les conclusions i acords extrets de la cimera no serien suficients per a respondre de forma estructural a les causes que han generat l'actual crisi.

Durant la cimera es van discutir els temes més controvertits: comerç internacional, producció agrícola i biocombustibles. No obstant això, en el comunicat emès després de la reunió es va esmentar exclusivament la necessitat de donar suport a l'augment de la producció agrícola, i es van assenyalar estratègies per les quals la present crisi podria transformar-se en una oportunitat per als països pobres si s'adopten les mesures adequades. Biocombustibles i regles del comerç internacional van quedar fora del text.

⁵ Per "acció humanitària" s'entén aquell conjunt d'activitats que tenen com a objectiu salvar vides i alleujar el patiment en situacions de crisi humanitària. Les esmentades activitats estan guiades pels principis d'humanitat, imparcialitat, neutralitat i independència. L'acció humanitària també inclou la protecció de civils i la provisió d'assistència bàsica.

La FAO va centrar la seva anàlisi en la necessitat d'aconseguir que els països de baixos ingressos i dependents d'importacions poguessin ampliar la seva producció alimentària interna i assolir un cert grau de sobirania alimentària mitjançant l'eficiència dels cultius. Per a aconseguir-ho, l'agència de les Nacions Unides sol·licitava la inversió anual de 30.000 milions de dòlars, però una vegada conclosa la cimera només s'havien compromès 4.500 milions per a aquesta causa. Darrere dels grans titulars que anunciaven les aportacions realitzades per diferents països (entre els quals destaquen els mil milions oferts per França, país conegut pel seu suport ferm a les mesures proteccionistes sobre la producció agrària europea), s'amagava la incapacitat de tots els participants per arribar a un acord sobre els efectes que els biocombustibles, les perniciosos polítiques de protecció agrària, les regles desiguals del comerç internacional o les estratègies per a frenar l'especulació financera sobre la base dels aliments tenen sobre l'augment dels preus.

Aquesta realitat es reflecteix en la declaració final de la cimera, on els signants reconeixen "la necessitat de reduir al mínim l'ús de mesures restrictives que puguin incrementar la volatilitat dels preus internacionals" i insten la comunitat internacional "a continuar els seus esforços per liberalitzar el comerç agrícola internacional reduint les barreres comercials i les polítiques que distorsionen els mercats".⁶ Tanmateix, no es va anunciar l'adopció de cap mesura a tal efecte. Durant la cimera va haver-hi un enorme debat entre les postures que consideren que l'aixecament de les restriccions al comerç i l'eliminació dels subsidis contribuirien a reduir la crisi alimentària a mitjà o llarg termini, i aquelles que assenyalen que una major liberalització del comerç no ha suposat, fins a ara, una millora en la seguretat alimentària global, més aviat al contrari, ha soscavat la capacitat dels països per a alimentar-se a si mateixos.

Una vegada més, els països han demostrat que les seves prioritats nacionals estan per sobre de les necessitats globals, fracàs que podria tenir serioses conseqüències per a la població mundial durant els pròxims anys, no només en termes de multiplicació de persones sota la línia de la pobresa, sinó també sobre la possibilitat que els conflictes i la inestabilitat augmentin.

b) Informe sobre desplaçament intern en el món de l'IDMC

Al mes d'abril l'Internal Displacement Monitoring Center, que forma part del Norwegian Refugee Council, va publicar un informe que avalua l'abast del desplaçament intern a nivell mundial i la situació de les persones afectades pel desplaçament.

Entre les principals conclusions de l'informe destaca de forma concloent que el nombre de persones desplaçades internes va superar el 2007 la barrera dels 26 milions, xifra que no es superava des de l'inici de la dècada dels noranta, quan conflictes com els de l'antiga Iugoslàvia i Rwanda van provocar la fugida de centenars de milers de persones. Aquest augment no es deu exclusivament als nous casos de desplaçament produïts durant el 2007 (3,7 milions, 400.000 menys que el 2006), sinó al descens en el nombre de persones que van aconseguir retornar als seus llocs d'origen o reasentar-se de forma adequada durant l'any (2,7 milions, 900.000 menys que el 2006). La falta de seguretat, de serveis bàsics i de possibilitats d'ocupació són algunes de les principals causes que van dificultar la tornada, però també van fer un paper important l'acció deliberada de governs i grups armats no estatals per evitar el retorn de la població, com en els casos de Colòmbia i el Sudan (Darfur).

Pràcticament la meitat de les persones desplaçades internes es troben en el continent africà, situació que no ha canviat en els últims anys. No obstant això, la regió d'Orient Mitjà va registrar un augment percentual major (30%) en el nombre de desplaçats a causa del conflicte de l'Iraq, on el principal motiu de desplaçament va ser la violència entre comunitats xiïtes i sunnites. A l'Àsia va destacar el greu augment del desplaçament al Pakistan, on més de 500.000 persones van ser desplaçades a la fi de l'any; i en les regions amb minories ètniques de Myanmar. D'altra banda,

⁶ Declaració de la Conferència d'Alt Nivell sobre la Seguretat Alimentària Mundial: els desafiaments del canvi climàtic i la bioenergia. 5 juny del 2008.

Colòmbia va continuar sent la crisi de desplaçament més greu del continent americà, i destaca pel desplaçament intencionat de població per part del Govern i els grups armats amb la finalitat d'utilitzar productivament aquests territoris, fet que no només es produeix en aquest país.

L'informe posa de relleu que la major part de les tornades es van produir en contextos on el desplaçament va ser de curta durada, com al Pakistan o les Filipines, mentre que les crisis prolongades van continuar estancades, amb l'excepció del Sudan, Uganda i algunes zones de la RD Congo, on els avenços en els processos de pau o la implementació d'acords van afavorir la tornada. Igualment, l'IDMC assenyala que els conflictes intracomunitaris van ser una font destacada de desplaçament en un terç dels països afectats, normalment units a les accions de les forces de seguretat o d'altres grups armats, com en els casos del Txad, Nigèria, Côte d'Ivoire i l'Iraq.

L'informe avalua també els avenços en la protecció dels desplaçats interns a través del procés de reforma humanitària iniciat per les Nacions Unides el 2005, i assenyala que l'ACNUR ha aconseguit millorar l'abast de l'assistència per a aquest grup de persones, tot creant estructures internes específiques sobre temes de desplaçament, augmentant la seva presència en les principals crisis i redissenyant alguns dels seus programes en diversos països. Encara que s'han produït millores, persisteixen deficiències, com els conflictes entre les diferents agendes polítiques i humanitàries en un mateix país, la falta d'una actuació experimentada i ràpida quan sorgeix una crisi de desplaçament, i l'escassa inclusió d'ONG nacionals en les activitats de protecció. D'igual manera, les situacions que no són considerades d'emergència i que presenten casos de desplaçament de llarga durada van continuar sense rebre respostes adequades. L'IDMC va destacar com un pas en positiu la proposta del secretari general adjunt per a Assumptes Humanitaris i Coordinació de l'Ajuda d'Emergència, John Holmes, d'establir un grup de treball dintre del Consell de Seguretat per a assegurar que la protecció dels civils es troba entre les prioritats en la presa de decisions de l'organisme.

5.3. La resposta dels donants

La següent taula presenta les tendències en l'acció dels donants de forma trimestral, tant des del marc de l'ajuda humanitària global com de la realitzada a través de les Crides Humanitàries de les Nacions Unides.

En primer lloc cal destacar que les crides humanitàries que han rebut major nombre de fons durant el trimestre han estat aquelles ocasionades per desastres naturals: Bolívia i Myanmar. A diferència del trimestre anterior, s'ha produït un augment en les donacions a països o regions que es trobaven dintre del procés de crides consolidades de l'OCHA i de les aportacions realitzades a través de les Nacions Unides. És ressenyable que, malgrat trobar-nos més enllà de la meitat de l'any, la major part de les crides llançades no ha aconseguit rebre ni tan sols la meitat dels fons sol·licitats. Crides com les de Kenya, llançada al gener, i la de Côte d'Ivoire, pertanyent al CAP i vigent des de desembre del 2007, només han aconseguit recaptar un 30% del sol·licitat.

Quant a organismes receptors i sectors que més fons han rebut, el PMA i les donacions per als programes d'alimentació continuen ocupant el gruix del finançament compromès. Tanmateix, això no ha impedit que l'agència es vegi obligada a retallar els seus programes d'assistència a diversos països a causa de l'augment dels preus dels aliments i el petroli. Igualment cal assenyalar l'augment de l'ajuda compromesa de govern a govern en matèria d'assistència humanitària, que es deu principalment als fons destinats a l'emergència provocada pel terratrèmol a la Xina.

Una altra de les principals novetats d'aquest trimestre és la incorporació del Japó als cinc principals donants tant a nivell global com a través de les agències de les Nacions Unides. Més de la meitat dels fons compromesos pel país estan dirigits a les emergències de l'Afganistan i el Sudan, i es van canalitzar principalment a través del PMA, l'UNICEF i l'ACNUR. El principal

donant en nombres globals va continuar sent els Estats Units, encara que el seu lloc és relatiu si es contrasta amb el seu PIB.

Taula 5.2. Distribució dels fons emesos per los donants

	Principals Crides Humanitàries ¹	Principals organismes receptors ²	Principals sectors receptors ³	Principals donants ⁴	TOTAL ⁵
Ajuda realitzada a través de les Nacions Unides	1 Bolívia <i>Flash Appeal</i> (73%) 2 Myanmar <i>Flash Appeal</i> (64%) 3 R. Centreafricana (52%) 4 Tadjikistan <i>Flash Appeal</i> (52%) 5 Àfrica Occidental (50%) 6 RD Congo (50%)	1 PMA 2 ACNUR 3 UNICEF 4 UNRWA 5 Fons Comú ⁷	1 No especificat 2 Alimentació 3 Coordinació 4 Protecció/ drets humans/ imperi de la llei 5 Multisector	1 EUA (25,7%) 2 Transferit ⁸ (22,9%) 3 Japó (5,7%) 4 CERF (5,3%) 5 ECHO (5,3%)	2.601 milions de dòlars
Ajuda Humanitària Global ⁶		1 PMA 2 ACNUR 3 UNICEF 4 UNRWA 5 Bilateral	1 Alimentació 2 Multisector 3 No especificat 4 Salut 5 Coordinació	1 EUA (25,8%) 2 Transferit ⁸ (13,4%) 3 Suècia (6%) 4 Japó (5,6%) 5 ECHO (5,3%)	4.792 milions de dòlars

¹ Realitzats per les Nacions Unides anualment. El tant per cent indica quins han estat fins al moment els més finançats per la comunitat internacional, independentment de la quantitat que sol·liciten.
² Agències de les Nacions Unides o ONG que han concentrat fins al moment una major part de l'ajuda.
³ Principals sectors als quals agències o ONG han decidit destinar l'ajuda.
⁴ Donants que han destinat una major quantitat d'ajuda, sense tenir en compte el PIB.
⁵ Quantitat total destinada a les crisis humanitàries fins al 17 de juny de 2008.
⁶ Ajuda humanitària lliurada fora del marc de les Nacions Unides.
⁷ Fons de què reben finançament diverses agències de l'ONU i que està gestionat per una d'elles.
⁸ Fons fets efectius pels donants en l'exercici anterior i transferits el present any.

Font: Reliefweb, <<http://www.reliefweb.int/fts>>

Desarmament

- Els Governes de 110 països van aconseguir a Dublín un acord per a la prohibició de l'ús, producció, comerç i emmagatzemament de les bombes raïm.
- Es van commemorar els 10 anys de la implantació del Codi de Conducta de la EU sobre comerç d'armes i es van constatar alguns avenços, encara que hi ha alguns dèficits.
- La Coalició per a Acabar amb la Utilització dels Nens i les Nenes Soldats va publicar un nou informe on es denuncia la marginació que pateix aquest col·lectiu en els programes de DR.
- Les Forces Nouvelles van reiniciar el procés de desarmament a Côte d'Ivoire, amb la previsió que, fins a mitjan octubre, prop de 35.000 combatents s'hagin acollit al procés.
- Els Governes del Sudan, del sud del Sudan i les Nacions Unides van signar un acord per a la desmobilització i reintegració de prop de 180.000 antics combatents

Aquest apartat analitza les qüestions relatives al desarmament a partir del seguiment de la proliferació d'armament lleuger durant l'últim trimestre, amb especial atenció a les iniciatives internacionals en el marc de les Nacions Unides, i també els esdeveniments més rellevants en els diferents contextos regionals. D'altra banda, es dóna una especial importància als programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR), tant pel que fa les iniciatives internacionals com en allò relatiu als progressos realitzats en els diferents contextos en què aquest tipus de programes tenen lloc.

6.1. Iniciatives contra la proliferació d'armament lleuger

Aquesta primera part del capítol es divideix en tres subapartats: un primer que aborda els aspectes de les armes lleugeres que han estat tractats des de les Nacions Unides durant els últims tres mesos; un segon amb les iniciatives més rellevants que s'han dut a terme a escala internacional en matèria d'iniciatives i investigacions, i un tercer amb els esdeveniments més destacats del trimestre a nivell regional.

a) Nacions Unides

El **secretari general**, Ban Ki-moon, va emetre un nou informe sobre **armes lleugeres** en què instava els Estats membre a incrementar els esforços en matèria de recol·lecció, manteniment i cooperació entre les diferents agències i departaments de les Nacions Unides. La cooperació ha estat una de les prioritats durant els últims anys, però encara no s'ha avançat significativament en aquest àmbit.¹

D'altra banda, el **Consell de Seguretat** va prorrogar el mandat del Grup d'Experts que inspecciona el flux d'armes cap a **Somàlia** i va fer una crida als quatre membres de l'equip a continuar investigant qualsevol mitjà de transport, rutes, ports, aeroports i altres instal·lacions utilitzades en connexió amb les violacions de l'embargament d'armes imposat.² Així mateix, el Consell també va decidir prorrogar l'embargament imposat a **Libèria** fins a la fi del mateix any, atès que considera que la situació al país suposa una amenaça per a la seguretat internacional. Finalment, el Grup d'Experts sobre l'embargament d'armes de **Côte d'Ivoire** va informar el Consell de Seguretat que havia reunit la suficient informació com per a afirmar que membres de les Forces Armades de Côte d'Ivoire, lleials al Govern, i de les Forces Nouvelles estaven rebent entrenament militar fora del país. El grup va expressar igualment la seva preocupació perquè l'ONUCI no pot realitzar una nova inspecció en les instal·lacions de la Guàrdia Republicana per a dur a terme la supervisió de l'embargament d'armes, i també perquè les autoritats de Côte d'Ivoire van negar

¹ Informe del secretari general S/2008/258 de 17/04/08, a < <http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/2008/258>>.

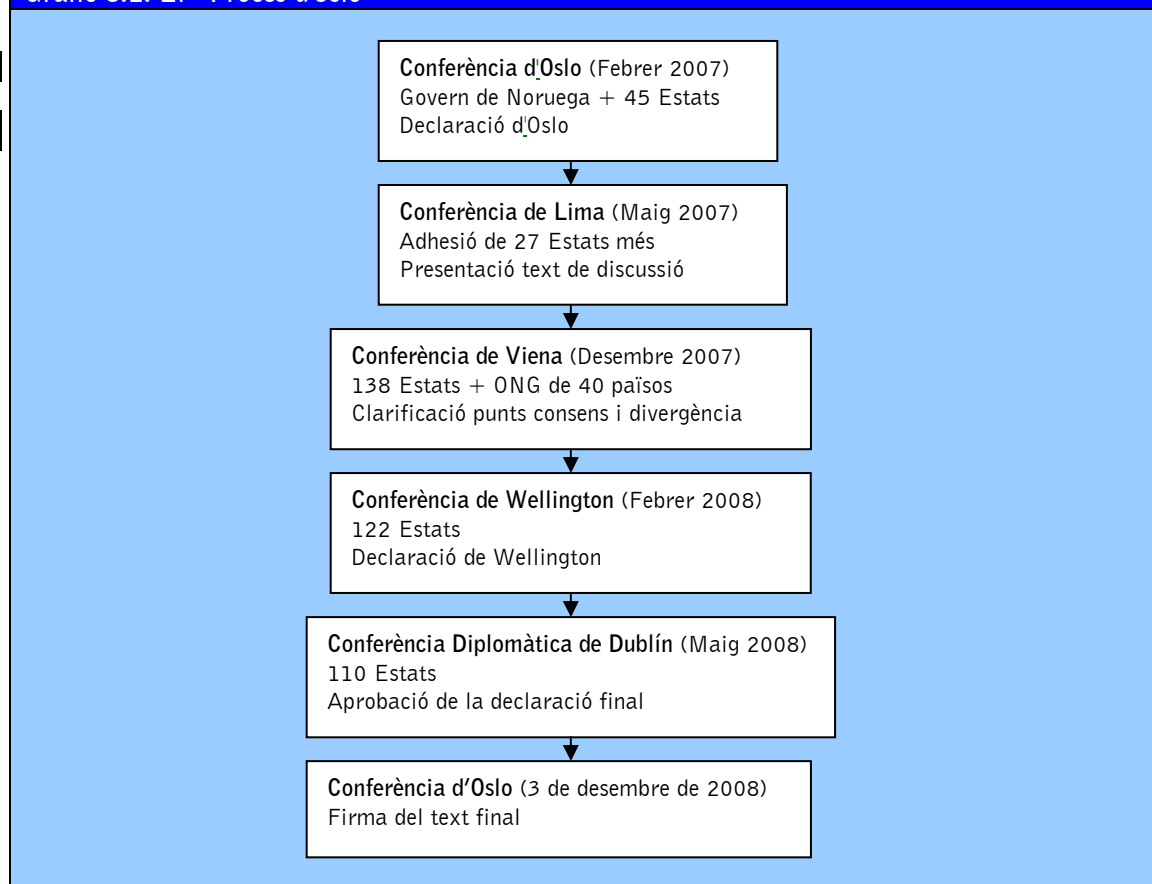
² Informe del Consell de Seguretat S/RES/1811 de 29/04/08, a < [http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/RES/1811\(2008\)](http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=S/RES/1811(2008))>.

reiteradament l'accés a aquestes instal·lacions argumentant que la missió no té mandat per a dur a terme aquesta inspecció.

b) Iniciatives internacionals

El fet més destacat va ser que 110 països van aconseguir un acord a Dublín per a prohibir l'ús, producció, comerç i emmagatzemament de les bombes raïm en la denominada **Convenció sobre la Munició Raïm**. Els termes de l'acord van ser considerats exhaustius per Guberns i ONG ja que, a més de l'expressa prohibició de la producció, comercialització, conservació i ús de la pràctica totalitat de tipologies de bombes de dispersió, es va assegurar l'assistència a les víctimes i als seus familiars.³ Entre els països que encara no han signat figuren alguns dels seus principals productors, com són la Xina, els EUA, l'Índia, Israel, el Pakistan i Rússia. Per a argumentar l'absència, el Govern nord-americà va assegurar que les bombes de dispersió són un element important en les seves intervencions de manteniment de la pau.⁴ Aquest tractat serà signat el 3 de desembre a Oslo, i al cap de sis mesos els Estats signants hauran de presentar un llistat detallat dels seus arsenals, i destruir-los en un termini màxim de vuit anys. Com reflecteix el següent gràfic, la situació d'estancament que es va viure en la Convenció de les Nacions Unides sobre Armament Convencional durant els últims anys en allò referent a la prohibició de les bombes de dispersió, contrasta amb la ràpida evolució que ha tingut aquest procés, liderat pel Govern de Noruega.

Gràfic 6.1. El "Procés d'Oslo"

³ Vegeu el contingut de la Convenció sobre la Munició de Raïm completa a <<http://www.stopclustermunitions.org/wp/wp-content/uploads/2008/06/spanishfinaltext.pdf>>.

⁴ Allen, D.; "A Cluster of Fallacies", *Foreign Policy in Focus*, juny de 2008, a <<http://www.fpiif.org/fpiftxt/5270>>.

Abans de l'obertura de la trobada, el **PNUD** va publicar un informe sobre les bombes de dispersió com a amenaça per a la **població civil**.⁵ En l'informe, a més d'alertar sobre les conseqüències directes en nombre de morts d'aquest tipus d'armament, s'assenyalen un altre tipus d'impactes relacionats amb l'àmbit del desenvolupament, com les ferides físiques i psicològiques dels supervivents, el problema de la dificultat en l'accés a la terra, que al seu torn impedeix la generació d'activitats productives i per al desenvolupament en general. Prenent un cas més concret, l'organització **Landmine Action** va emetre un altre informe quantificant econòmicament l'impacte de les bombes de dispersió com a resultat del conflicte armat al sud del Líban el 2006 per a així valorar l'ajuda necessària per a la reconstrucció.⁶ Més concretament, aquesta ajuda es va subdividir entre el cost de la inutilització de terres per a ús agrícola, el cost de neteja i el cost d'assistència a les víctimes. L'import total de les tres àrees es va xifrar en aproximadament 153,8 milions de dòlars en l'estimació a la baixa i de 233,2 com a previsió a l'alça.

A l'inici de juny es va commemorar la **Setmana d'Acció Global contra la Violència Armada**, coordinada per la xarxa mundial d'ONG en contra de les armes lleugeres, **IANSA**. Durant aquesta setmana va haver-hi prop de 230 actes en més de 80 països amb l'objectiu comú d'aconseguir un control més estricte del comerç d'armes. La **Coalició Internacional per a la Prohibició de les Mines Antipersona**, en el Dia Internacional contra aquest tipus d'armament, va alertar que a 20 dels 156 països signants del Tractat d'Ottawa els venç el 2009 el termini per a lliurar-se completament de les mines. Per la seva banda, el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon va al·ludir a les 6.000 víctimes d'aquest tipus d'armament durant el 2007 per a subratllar la necessitat que tots els països ratifiquin aquest tractat. Cal recordar que els principals productors segueixen sense ratificar-lo: **Xina, EUA, Índia, Iran, Israel, Rússia i Pakistan**. El Servei d'Acció contra les Mines de les Nacions Unides va anunciar la seva intenció d'introduir nous i millors mètodes per al rastreig de mines antipersona, que permetrien dur a terme una neteja molt més ràpida de les zones afectades.

c) Altres esdeveniments rellevants

A **Kenya**, diversos estudis van establir que hi ha en circulació unes 100.000 armes lleugeres il·legals en tot el país, amb preus variables en funció del districte. D'altra banda, un vaixell de bandera xinesa va romandre diversos dies atracat en el port sud-africà de Durban amb una càrrega important d'armament que tenia com a destinació final **Zimbabwe**. Si bé en un primer moment les autoritats sud-africanes van afirmar que no tenien cap potestat per a evitar que les armes fossin descarregades, un tribunal sud-africà va prohibir que les armes fossin transportades pel territori nacional fins a la frontera, i els sindicats de treballadors del port van acordar negar-se a descarregar el carregament. Aprofitant aquesta situació, la xarxa internacional d'ONG contra les armes lleugeres, la **IANSA**, va instar a la paralització d'aquest tipus de comerç, mentre que Amnistia Internacional va exigir que es posés fi a l'enviament d'armes lleugeres des de la comunitat internacional cap a Zimbabwe fins que la violència hagués cessat i s'hagués restablert l'Estat de dret al país.

A l'**Àsia**, Amnistia Internacional va denunciar l'excessiu nombre d'armes lleugeres i municions que l'OTAN i els seus aliats estan subministrant a forces i cossos de seguretat de l'**Afganistan**, quan existeix un alt risc que siguin utilitzades per a cometre greus violacions dels drets humans. El Govern afganès, per la seva banda, va reiterar davant l'OTAN el seu desig d'incrementar l'exèrcit en un 50% per a així reduir la necessitat de la presència militar internacional. Finalment, la **Comissió Europea** es va felicitar per la imposició de noves mesures per al control de

⁵ UNDP; *Prohibiting Cluster Munitions: Our Chance to Protect Civilians*, UNDP, maig de 2008, a <http://www.undp.org/cpr/documents/UNDP_clusterMunitions_2008.pdf>.

⁶ Landmine Action, *Counting the Cost: The Economic Impact of Cluster Munition Contamination in Lebanon*, juny de 2008, a <[http://www.reliefweb.int/rw/RWFiles2008.nsf/FilesByRWDocUnidFilename/ASIN-7FGQEE-full_report.pdf/\\$File/full_report.pdf](http://www.reliefweb.int/rw/RWFiles2008.nsf/FilesByRWDocUnidFilename/ASIN-7FGQEE-full_report.pdf/$File/full_report.pdf)>.

l'adquisició i possessió d'armes a la UE, que obligaran a marcar les armes en el moment de la seva producció o quan siguin transferides dels arsenals governamentals per al seu ús civil. Seguint en l'àmbit europeu, durant aquest trimestre es va commemorar el desè aniversari de la implantació del Codi de Conducta en matèria d'exportació d'armes. La valoració, realitzada tant pel Parlament europeu com per una coalició d'ONG europees, va ser moderadament positiva, a causa dels diversos avenços, com l'augment de la coherència entre els Estats membres o la resposta sobre el comerç d'armes que s'ha donat al voltant d'aquest codi. No obstant això, encara existeixen certs aspectes pendents a millorar: el text és no vinculant jurídicament; els criteris tenen una formulació vaga; el camp d'aplicació és molt restringit; no hi ha mecanismes de control de la intermediació, transport i finançament; l'accés és restringit i hi ha poca transparència en la informació lliurada pels Estats membres; i falta un dispositiu que exigeixi publicar informació detallada sobre les llicències d'exportació. Per tot això, un recent informe elaborat per Saferworld detalla una sèrie de recomanacions per a reforçar aquest text:⁷

Quadre 6.1. Recomanacions per a la millora del Codi de Conducta de la UE

Els Estats membres de la UE segueixen treballant per a un major control en el comerç d'armes, com mostra el suport a un Tractat Internacional sobre Comerç d'Armes. No obstant això, aquesta postura no estarà legitimada si no existeix una voluntat política perquè el Codi de Conducta de la UE sigui jurídicament vinculant, entre d'altres aspectes. Perquè això sigui possible, a més d'altres passos, és necessari seguir les següents recomanacions:

- Transformació del Codi de Conducta en una Posició Comuna.⁸
- Reforçar els continguts de cadascun dels criteris per a evitar ambigüitats.
- Introduir controls sobre les reexportacions.
- Introduir noves mesures per a evitar el risc de corrupció.
- Definir el Codi d'acord amb les exigències del comerç d'armes actual.
- Treballar en l'adopció de les millors pràctiques respecte als informes nacionals.

⁷ Saferworld; *Good Conduct? Ten Years of the EU Code of Conduct on Arms exports*, juny de 2008, a <<http://www.saferworld.org.uk/images/pubdocs/Good%20conduct.pdf>>.

⁸ El 2005, els Estats membre van acabar una versió del text per a transformar el Codi en Posició Comuna. Aquesta Posició hauria de ser adoptada a cada legislació nacional un cop posat en marxa el Tractat de la UE. Tanmateix, encara no s'han pres aquestes decisions a nivell polític, per la qual cosa el procés segueix paralitzat.

6.2. Desarmament, Desmobilització i Reintegració

En aquest apartat es presenta una relació dels esdeveniments més rellevants del trimestre en matèria de programes de Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR) d'antics combatents. Seguidament presentem una síntesi de l'estat de les principals iniciatives a escala internacional durant l'últim any. Finalment, hi ha una reflexió de caràcter més teòric sobre algun aspecte relacionat amb aquest tipus de programes. En aquesta ocasió es discernirà sobre la relació entre els programes de DDR i la reforma del sector de la seguretat.

a) Esdeveniments més rellevants del trimestre

La **Coalició per a Acabar amb la Utilització de Nens i Nenes Soldat** va publicar un nou informe, on recull la presència d'aquest col·lectiu en els grups armats de tot el món.⁹ Segons l'informe, en **17 conflictes armats hi ha menors implicats**, de manera que la Directora de la Coalició, Victoria Forbes Adam, va destacar la necessitat d'adoptar noves estratègies per a posar fi a l'ús de menors per grups armats en països com l'Afganistan o l'Iraq, on se'ls ha utilitzat en tasques d'espionatge o per a atacs suïcides. L'informe també va denunciar la **marginació que pateix aquest col·lectiu en els programes de DDR**, al no ser considerat un grup objectiu prioritari per la seva desmobilització. Dins del col·lectiu, les nenes són les que veuen les seves necessitats (principalment físiques, a partir de malalties de transmissió sexual) menys satisfetes, i no solen participar d'aquest tipus de processos. Per a intentar solucionar parcialment aquesta problemàtica, l'informe assenyala la importància de la seva reinserció, a llarg termini, en les seves famílies i comunitats.

La següent taula mostra els fets més destacables en l'evolució dels programes de DDR en funcionament durant aquest trimestre.

Taula 6.1. Països que han estat objecte d'atenció internacional en matèria de DDR	
ÀFRICA	
País	Comentari
Burundi	L'UNICEF va anunciar la desmobilització d'uns 200 menors i joves d'edats compreses entre els 15 i els 20 anys integrats en les files del Palipehutu-FNL . Els joves desmobilitzats van ser reunits amb les seves famílies i participaran en un procés de reintegració en les seves comunitats. Es preveu que el projecte tingui un any i mig de durada i que inclogui des del suport psicosocial fins a l'educació formal. Les negociacions d'UNICEF, BINUB, UA, BM i la Comissió Nacional de DDR amb el grup armat d'oposició van donar fruit després de prolongar-se durant més de set mesos. Radhika Coomaraswamy, representant especial del secretari general de l'ONU per a la qüestió dels menors i els conflictes armats, va expressar la seva preocupació pels més de 500 menors que encara són a les files del grup armat, i va instar al seu immediat alliberament.
Congo, RD	Diverses faccions armades van decidir acollir-se als diferents processos de reintegració existents en el país: una facció del grup armat huturwandès FDLR denominada RUD-Urunana i composta per 300 membres va lliurar les armes a la MONUC i es va disposar a ser repatriada a Rwanda. D'altra banda, més de 300 combatents Mai-Mai i les seves famílies, i també algun membre aïllat del CNDP , es van presentar davant la MONUC per a sotmetre's al procés de DDR. Finalment, centenars de combatents pertanyents a l' FNI i a l' FRPI van lliurar les seves armes a la MONUC a la província d'Ituri. No obstant això, la missió de les Nacions Unides va detectar diverses violacions de l'alto el foc aconseguit al gener a Goma entre les FFAA congoleeses, el CNDP, les milícies mai-mai i l'FDLR. També es va detectar l'incompliment de la prohibició de reclutar menors per part de diverses milícies Mai-Mai. Els Governos de la RD Congo i Bèlgica van signar un acord per a assegurar la formació bàsica de les FFAA integrades. En l'acord, es defineixen les perspectives, activitats i condicions per a un partenariat militar bilateral per al present

⁹ Coalition to Stop the Use of Child Soldiers, *Child Soldiers. Global Report 2008*, maig de 2008, a <<http://www.childsoldiersglobalreport.org>>.

	any.
Congo, Rep.	El Programa Nacional de DDR va iniciar el procés de reintegració de 30.000 antics combatents a la regió de Pool. Prop de 5.000 pertanyien al grup armat de Frédéric Bintsangou, àlies 'reverend Ntuomi', 6.000 a les forces governamentals i 19.000 eren excombatents ja desmobilitzats. Aquest programa està finançat pel Banc Mundial amb 17 milions de dòlars.
Côte d'Ivoire	Les Forces Nouvelles van iniciar el procés de desarmament amb més de 1.000 combatents en una cerimònia celebrada a Bouaké, al nord del país. Uns 400 efectius van decidir allistar-se en les noves FFAA, 100 van optar per la reintegració a la vida civil (rebran uns 600 dòlars i formació professional) i els 500 restants van entrar a formar part d'un programa de servei cívic, consistent en tres mesos de formació cívica i sis més de formació professional. Està previst que a mitjan octubre prop de 35.000 combatents hagin iniciat el procés de reintegració. No obstant això, el procés es va iniciar amb protestes i disturbis violents originats pels excombatents davant l'impagament dels diners en efectiu previst.
Libèria	El president de la Comissió Nacional de DDR (CNDDR) , Jarvis Witherspoon, va remarcar la importància de la reintegració dels 23.000 excombatents que encara han d'acollir-se al programa, ja que, en cas contrari, suposarien un alt risc per a la pau. La CNDDR va demanar a la comunitat internacional 18 milions de dòlars addicionals per a la formació professional d'aquests excombatents. El principal motiu que s'ha donat per a no poder finalitzar amb la reintegració d'aquest col·lectiu és la fatiga dels donants.
Sudan	Els Governos del Sudan, del sud del Sudan i les Nacions Unides van signar un acord per a la desmobilització i reintegració d'uns 180.000 antics combatents i els seus familiars . Aquest acord, signat a Ginebra, va servir perquè els contribuents, encapçalats pel Japó, mostressin el ple suport a aquest programa, que al seu torn va xifrar en 430 els milions de dòlars necessaris per a la seva execució. Aquest programa té una durada prevista de quatre anys i serà implementat per les comissions de DDR del nord i el sud, amb el suport tècnic del PNUD.
Txad – R. Centreafricana	La representant especial Radhika Coomaraswamy va celebrar l' alliberament de menors combatents que es troben detinguts per les autoritats txadianes i el compromís manifestat pels grups armats d'oposició centreafricans d'alliberar els menors que es troben en les seves files. Els grups armats APRD i UFDR, els líders dels quals es van reunir amb la representant especial, van manifestar el seu compromís de procedir al lliurament dels menors perquè participin en programes de reintegració.
AMÉRICA	
País	Comentari
Colòmbia	El Ministeri de Defensa va assegurar que des del 2002, més de 15.000 integrants de grups armats il·legals s'han desmobilitzat de manera individual . Entre ells, 9.228 pertanyien a les FARC, 2.051 a l'ELN, 3.682 a les AUC i 446 a grups criminals. 2.356 eren menors de 18 anys en el moment de la desmobilització. Per la seva banda, el procurador general de la nació va informar de la reincorporació de desmobilitzats, a través de la qual només 5.915 persones (el 13% del total) van ser ateses amb activitats productives per part dels programes de reinserció que ha creat el Govern. Així mateix, el Ministeri va qüestionar que s'haguessin pagat uns 5,7 milions d'euros en bonificacions a excombatents a canvi de la col·laboració en operatius militars i en labors d'intel·ligència.
ÀSIA	
País	Comentari
Afganistan	El ministre d'Interior, Mohammad Munir Mangal, i el representant especial adjunt del secretari general per a l'Afganistan, Christopher Alexander, van afirmar en una conferència a Kabul que el programa per a la Dissolució dels Grups Armats Il·legals (DIAG), liderat pel Ministeri d'Interior amb el suport del PNUD, va aconseguir desarmar més de 300 milícies en els últims tres anys i recol·lectar-ne 40.000 armes. No obstant això, Alexander va afirmar que el DIAG està lluny d'haver-se complert, ja que en la seva opinió encara romanen actives fins a 2.000 milícies . També va admetre que hi ha polítics locals i nacionals que estan vinculats a aquestes milícies, i també empreses privades de seguretat i bandes criminals. El representant adjunt va advocar per una estratègia que combini el desarmament voluntari amb el forçós.

b) Relació entre els programes de DDR i la reforma del sector de la seguretat

És habitual que, en els programes de DDR, una de les opcions de reintegració de combatents no impliqui la tornada a la vida civil, sinó la integració en les FFAA estatals. Les conseqüències que a mitjà i llarg termini té aquest procediment sobre el sector de la seguretat han motivat un debat sobre en quina mesura existeix una relació entre els programes de DDR i la reforma del sector de la seguretat (RSS), a més de quins beneficis podria aportar per a la construcció de pau. En línies generals, si bé conceptualment existeix cert consens sobre l'existència de determinats vincles, resulta més complicat en el moment d'establir-se de forma pràctica, sempre prenent en consideració que els processos de DDR suposen un component molt reduït de la reforma del sector de la seguretat. Primer de tot cal dir que, malgrat que els programes de DDR tenen ja un alt nivell d'anàlisi i seguiment, el discurs existent sobre la reforma del sector de la seguretat és bastant incipient i la seva aproximació és molt més diversa en funció de cada context, de manera que cal una clarificació, tant conceptual com pràctica.¹⁰ Un bon punt de partida per a la detecció d'aquesta possible vinculació es troba en els punts comuns entre diverses agències internacionals que treballen en aquest tipus de sectors i desde diferents prismes: les Nacions Unides i el Multi-Country Demobilisation and Reintegration Program (MDRP), l'OCDE i la UE.

En primer lloc, la gestió de soldats i exèrcits és una activitat comuna a tots dos processos, tal com assenyala l'MDRP. L'MDRP també adverteix que implica un complex conjunt de relacions, amb un grau d'importància variable, entre el DDR i l'RSS. No obstant, per tractar-se de processos independents, la gestió no es dona en el mateix moment.¹¹ No obstant això, des de l'MDRP també es va assenyalar que la "finestra d'oportunitats" oberta per a la vinculació entre ambdós processos resulta relativament estreta, ja que el calendari d'execució pot veure's sota la pressió del procés de pau global i incloure els terminis electorals i les estratègies de sortida de les operacions de manteniment de pau de les Nacions Unides.¹² Des de les Nacions Unides, al seu torn, s'argumenta que s'hauria de donar una sincronització d'ambdós processos a partir del disseny realitzat per a cadascun dels contextos, on els programes de DDR podrien ser un punt de partida per a la reforma del sector de la seguretat o, pel contrari, aquesta reforma podria ser una mesura de creació de confiança per als programes de DDR.¹³ Com es comprova, aquestes dues fonts parteixen de l'òptica del DDR i propicien a una vinculació entre ambdós processos.

Des de l'OCDE es qüestiona que el procés de reforma del sector de la seguretat hagi d'anar precedit pel programa de DDR, ja que hi ha certs aspectes, com les característiques apropiades de les forces de seguretat (quantitat, rangs, formació, etc.), que han de ser considerats abans de la desmobilització dels excombatents. Així, per a integrar els excombatents en els diferents cossos de seguretat, ha d'haver-hi certa claredat tant en els criteris d'acollida a les FFAA com en la seva verificació i formació específica.¹⁴ Per la seva banda, la UE considera que els processos de DDR fins i tot poden arribar a ser considerats com una part integral de tot el procés de reforma del sector de la seguretat. Així, es podrà considerar que el desarmament i la desmobilització en els programes de DDR puguin anar dirigits a l'establiment, en nombre i naturalesa, d'unes futures FFAA.¹⁵ En definitiva, aquestes dues agències tenen un major perfil en la RSS i el conceben com un procés global, dins de la concepció del DDR.

¹⁰ Bryden, A.; *Linkages between DDR and SSR*; 2a Conferència internacional sobre DDR i Estabilitat a l'Àfrica, UN/OSAA, juny del 2007. Des de les Nacions Unides es considera que el discurs sobre la reforma del sector de la seguretat és realment innovador, i que aquest tipus de processos no tenen un perfil especialment significatiu ni una experiència molt sostinguda.

¹¹ MDRP, *Position Paper: Linkages between DDR of ex combatants and Security Sector Reform*, MDRP, 2003, a <www.mdrp.org/PDFs/ssr-paper.pdf>.

¹² Bryden Op. Cit.

¹³ MDRP Op. Cit.

¹⁴ OCDE; *OECD DAC Handbook on Security Sector Reform. Supporting Security and Justice*, París: OCDE, a <<http://www.oecd.org/dataoecd/21/58/38304398.pdf>>

¹⁵ Comissió Europea. *EU Concept for ESDP support to Security Sector Reform (SSR)*. Aprovat pel Consell de la UE el 13 d'octubre de 2005, a <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/sede211107esdpsupportssr/_sede211107esdpsupportssr_en.pdf>.

En definitiva, l'anàlisi d'aquesta vinculació s'ha fet fins al moment des d'un dels dos àmbits on es treballa. En tot cas, encara no s'ha concebut com una relació que hagi d'estar obligatòriament relacionada, especialment perquè no es donen en el mateix moment ni tenen la mateixa magnitud ni repercussió en els contextos de rehabilitació postbèl·lica; el que sí es pot fer és intentar detectar majors vincles. Així mateix, la delimitació de responsabilitats dels excombatents en la integració a les FFAA també haurà de tenir en compte altres qüestions, com l'aplicació dels mecanismes de justícia transicional i la resta de processos relacionats amb l'àmbit de la seguretat en la rehabilitació postbèl·lica, com el desminatge o la recol·lecció d'armes lleugeres procedents de la societat civil.

Drets humans i justícia transicional

- ❑ El Sudan (Darfur), Zimbabue, Gaza, l'Iraq i Myanmar són segons l'informe anual 2008 d'Amnistia Internacional els contextos amb pitjor expedient en drets humans del 2007.
- ❑ El Consell de Drets Humans (CDH) va finalitzar la revisió del primer grup de països que s'han sotmès a l'Examen Periòdic Universal.
- ❑ La UE va aprovar la directiva sobre expulsió de persones en situació irregular amb fortes crítiques per part de diversos sectors.
- ❑ Les autoritats belgues van arrestar Jean-Pierre Bemba Gombo, exvicepresident de la RD Congo, a petició de la CPI. Es tracta de la primera persona arrestada per crims a la R. Centreafricana.
- ❑ Indonèsia es va negar a posar data per a la publicació de l'informe de la Comissió Indonèsia de la Veritat i l'Amistat que va finalitzar al març.

En el present capítol s'analitza la situació relativa als drets humans a partir del seguiment dut a terme per organitzacions no governamentals de drets humans i per organitzacions internacionals i intergovernamentals. El primer apartat fa referència a la situació dels drets humans i del Dret Internacional Humanitari (DIH) a escala internacional; en el segon, s'analitzen diferents mecanismes de justícia transicional (JT).

7.1. Drets humans i Dret Internacional Humanitari: anàlisi de la situació a escala internacional

Aquest apartat mostra els aspectes més rellevants de la situació dels drets humans i del DIH durant el segon trimestre de l'any. També destaca alguns aspectes en l'àmbit de la lluita antiterrorista i els drets humans.

a) Drets humans: situació a escala internacional

Sudan (Darfur), Zimbabue, Gaza, l'Iraq i Myanmar són segons l'informe anual 2008 d'Amnistia Internacional els contextos a destacar pel seu pèssim expedient en drets humans l'any 2007. L'informe posa també de relleu que 60 anys després d'adoptar-se la Declaració Universal de Drets Humans, 81 països segueixen aplicant la tortura, 54 celebren judicis sense garanties i 77 limiten seriosament la llibertat d'expressió.¹ Aquesta mateixa organització va fer públic també durant el trimestre que, com a mínim, 1.200 persones van ser executades el 2007 a 24 països. Aquestes xifres mostren un augment de les execucions en alguns països com l'Iran, Aràbia Saudita o el Pakistan, encara que el 88 % de totes les execucions que es coneixen es van dur a terme a cinc països: la Xina, l'Iran, l'Aràbia Saudita, el Pakistan i els EUA.²

Al continent africà, cal destacar que l'Oficina de l'Alta Comissionada de l'ONU pels Drets Humans va anunciar que haurà de tancar la seva oficina a Angola després de cinc anys treballant en la sensibilització de la població i en la lluita contra la impunitat. El Govern va prendre aquesta decisió després que el Grup de Treball de l'ONU sobre Detenció Arbitrària i el relator especial sobre la llibertat de religió presentessin el seu informe sobre Angola. Les autoritats angleses, que van rebutjar de ple moltes de les seves conclusions, van intentar justificar la seva decisió sota pretext que la presència de l'Oficina ja no era necessària ara que la pau i la democràcia s'havien consolidat en el país. No obstant això, els defensors de drets humans anglesos van informar que

¹ Amnistia Internacional, *Informe 2008. L'estat dels drets humans en el món*, abril 2008, <<http://thereport.amnesty.org/es/>>.

² Amnistia Internacional, *Death Sentences and Executions in 2007*, 2008, a <<http://www.amnesty.org/en/library/asset/ACT50/001/2008/en/b43a1e5a-ffea-11dc-b092-bdb020617d3d/act500012008eng.html>>.

la presència de l'Oficina a Angola garanteix cert grau de protecció davant l'assetjament que pateix aquest col·lectiu.

Respecte a **Guinea Equatorial**, Amnistia Internacional va expressar la seva preocupació pel deteriorament de la situació dels drets humans -principalment detencions arbitràries, tortures i assassinat d'opositors polítics- i per la recent mort sota custòdia de Saturnino Ncogo Mbomio, membre del Partit del Progrés de Guinea Equatorial (PPGE). L'organització va denunciar que després de ser torturat a la Comissaria Central de Policia a Malabo, va ser traslladat a la presó de Black Beach on va morir. A **Kenya**, diverses ONG locals de drets humans van denunciar, per la seva banda, que les forces de seguretat estatals havien torturat més de 4.000 persones en una ofensiva contra el grup d'oposició Sabaot Land Defence Force (SLDF) a la zona del Mont Elgon, fet que havia causat un impacte indiscriminat en la població civil. Segons l'ONG Independent Medio-Legal Unit, va ser la pitjor onada de tortures del Govern del president Mwai Kibaki³. Human Rights Watch (HRW) va acusar l'exèrcit de tortures i assassinats extrajudicials i va atribuir igualment al grup armat d'oposició nombroses violacions dels drets humans i crims diversos. L'exèrcit i la policia van rebutjar repetidament aquestes acusacions.

Els fets esdevinguts a Sud-àfrica i Zimbabue van ser de singular gravetat. El president de **Sud-àfrica**, Thabo Mbeki, es va veure obligat a aprovar el desplegament de l'exèrcit per a protegir la població immigrant dels atacs xenòfobs, principalment a Pretòria. Va haver-hi almenys 56 assassinats i entre 30.000 i 80.000 persones van ser desplaçades. Davant l'augment de l'atur i la criminalitat en les principals ciutats sud-africanes, els immigrants, que són entre 3 i 5 milions de persones, es van convertir en un dels objectius de les frustracions de la població local.⁴ El relator especial de l'ONU contra el racisme, Doudou Diène, va assenyalar que només un enfocament cultural i ètic pot arribar a les causes profundes i fomentar la tolerància a llarg termini. Per altra banda, cal destacar que a **Zimbabue** van continuar les denúncies sobre violència política contra els membres i seguidors de l'MDC després de les eleccions presidencials de març, que van comportar 65 morts i repetides detencions del líder Morgan Tsvangirai. En aquest sentit, el Consell de Seguretat de l'ONU va celebrar una sessió especial i un grup de relators especials de l'ONU⁵ va denunciar la intimidació, la violència organitzada per raons polítiques i la tortura dels simpatitzants de l'MDC per part de seguidors del ZANU-PF, actualment en el poder, i de les forces de seguretat, grups paramilitars i bandes. L'onada de violència va obligar centenars de persones a desplaçar-se internament o refugiar-se fora del país. Per la seva banda, l'Alta Comissionada pels Drets Humans, Louise Arbour, va declarar que estava especialment preocupada per la violència dirigida contra les ONG, els defensors de drets humans i altres representants de la societat civil coincidint amb la decisió del Govern de suspendre al juny les activitats de totes les ONG locals i internacionals.

Respecte a la situació dels drets humans en el **continent americà**, va ser especialment significativa la missió de la Comissió Interamericana de Drets Humans (CIDH) a **Bolívia** a fi de reunir informació sobre la situació d'un gran nombre de famílies del poble indígena guaraní que continuen patint una situació de servilisme anàloga a l'esclavitud. Com a punt positiu cal ressaltar que a **Guatemala** el Congrés va aprovar la Llei contra el Feminicidi i altres Formes de Violència contra la Dona, i va establir penes d'entre 25 i 50 anys de presó, sense possibilitat de reducció ni d'aplicació de mesures substitutives. Per altra banda, l'Oficina a Guatemala de l'ACNUDH va instar les autoritats a investigar les amenaces anònimes que han rebut els antropòlegs forenses encarregats d'exhumar i identificar les restes de persones mortes en la lluita armada que va durar 46 anys.

³ IMLU, Preliminary Report Of Medico-Legal Investigation Of Torture By The Military At Mount Elgon "Operation Okoa Maisha" d'abril de 2008 a <www.imlu.org>.

⁴ Vegeu el capítol 2 (Tensions).

⁵ Philip Alston, sobre execucions extrajudicials; Yakin Ertürk, sobre la violència contra la dona; Miloon Kothari, sobre el dret a un habitatge adequat; Ambeyi Ligabo, sobre llibertat d'opinió i d'expressió; Hina Jilani, sobre defensors dels drets humans i Manfred Nowark, sobre tortura.

A l'Àsia, cal destacar que el president afganès Hamid Karzai va rebutjar les crides a favor de reinstaurar una moratòria a la pena de mort a l'Afganistan i va manifestar que el Govern obeeirà la llei islàmica que sanciona certs crims amb la pena capital. En aquest sentit, el Tribunal Suprem va aprovar la condemna a mort de 100 presos. A l'octubre de l'any passat, l'Afganistan havia aixecat ja abruptament la moratòria a la pena de mort amb l'execució de 15 presos.

Cal ressaltar igualment que la Xina va rebutjar l'informe del Departament d'Estat dels EUA sobre la situació dels drets humans en aquest país, al qual s'acusa de denegar als seus ciutadans els drets humans més elementals. L'informe al·ludeix especialment a l'onada de violència al Tíbet.⁶ En aquest sentit, un grup d'experts en drets humans de l'ONU⁷ va expressar preocupació pels arrestos massius que es van portar a terme a la regió autònoma del Tibet i en zones frontereres, i van declarar que la Xina ha de complir el seu compromís de respectar la llibertat d'expressió i de reunió. Per altra banda, un tribunal xinès va condemnar 30 persones per la seva participació en les protestes a penes diverses (que van incloure tres condemnes a mort, entre elles la d'un monjo budista).

A l'Índia, almenys 36 persones van morir com a conseqüència dels enfrontaments entre les forces de seguretat i persones de l'ètnia gujarati a l'estat de Rajasthan quan la policia va obrir foc contra una manifestació. La població gujarati exigeix el seu reconeixement oficial per a poder optar a l'accés a llocs treball. Per altra banda, diverses organitzacions de drets humans van condemnar la decisió de les autoritats del Japó de portar a terme quatre execucions en secret. Respecte a Myanmar, la Junta Militar va prorrogar l'arrest domiciliari de la capdavantera opositora Aung Sant Suu Kyi per sisè any consecutiu, i també es va saber que la salut del defensor de drets humans i activista polític Min Ko Naing, que es troba entre els detinguts arran dels disturbis de setembre de l'any 2007, va empitjorar considerablement.

A la regió d'Àsia Central, cal ressaltar que a l'Uzbekistan, tres anys després dels fets violents d'Andijan, les autoritats continuen obviant les demandes per una investigació independent i perseguint qualsevol persona relacionada, segons denuncien ONG internacionals i nacionals. No obstant això, els ministres d'Exteriors de la UE van acordar mantenir durant sis mesos més l'aixecament de les sancions de prohibició de visat a alts càrrecs del règim de l'Uzbekistan. Aquesta decisió va generar crítiques per part d'organitzacions de drets humans que van recordar a la UE que aquestes sancions es van imposar per a forçar les autoritats a investigar les morts d'Andijan.

A Europa, els Governos de la UE van acordar l'harmonització de les polítiques d'expulsió d'al voltant de vuit milions de residents il·legals no comunitaris. Aquesta directiva, aprovada pel parlament Europeu al juny i durament criticada per diversos sectors socials, pretén establir un marc de màxims i, encara que no obliga els països que tinguin una legislació menys extrema, corre el perill de convertir-se en un referent a seguir. La directiva està pensada per a les persones en situació irregular de tercers països que hagin aconseguit entrar a la UE o per a qui hagi esgotat infructuosament els seus processos de sol·licitud d'asil o refugi.⁸

Quadre 7.1. La directiva europea sobre la detenció i expulsió de persones en situació irregular

Després de més de dos anys de discussions i debats buscant l'harmonització de polítiques de detenció i expulsió de persones en situació irregular, el Parlament Europeu va aprovar el juny l'anomenada "directiva de la vergonya". Aquesta contempla la possibilitat de detenir immigrants en situació irregular

⁶ US Department of State, *Xina, Advancing Freedom and Democracy Reports*, 2008.
<<http://www.state.gov/g/drl/rls/afdr/2008/104760.htm>>.

⁷ Philip Alston, relator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials, sumàries o arbitràries; Ambeyi Ligabo, relator especial sobre la protecció del dret a la llibertat d'opinió i d'expressió; Asma Jahangir, relatora especial sobre la llibertat de religió i de creença; Hina Jilani, relatora especial sobre defensors dels drets humans, i Manfred Nowak, relator especial sobre la tortura.

⁸ PE, *Directiva sobre els procediments i normes comunes dels estats membres sobre la tornada dels immigrants il·legals que estiguin a la Unió Europea*. 18 de juny de 2008.

fins a 18 mesos, sense que existeixi l'obligació que aquest període de detenció, en centres d'internament, sigui avalat per cap tipus de disposició judicial. Nombroses ONG i organitzacions internacionals han denunciat en els darrers anys les condicions inhumanes d'aquests centres. Amb relació a això i en el cas espanyol, cal destacar l'informe de la relatora especial sobre els drets dels migrants de la seva visita l'any 2003, l'informe del Comitè per a la Prevenció de la Tortura del Consell d'Europa del 2005 i l'informe del mateix any del Comissari de Drets Humans del Consell d'Europa. L'article 3 punt g ofereix la llista de *'persones vulnerables'* i fa referència a *"els menors, els menors no acompanyats, les persones minusvàlides, les persones d'edat, les dones embarassades, els pares aïllats acompanyats per menors i les persones que van patir tortures, violacions o altres formes greus de violència psicològica, física o sexual"* i afegeix que no gaudeixen de cap tipus de protecció davant l'expulsió ja que el text solament recorda que aquest tipus de persones han de ser tractades *"específicament"* durant el procediment d'expulsió. Com han ressaltat diverses ONG, l'expulsió i la devolució d'immigrants en situació irregular viola clarament diverses disposicions contingudes en els instruments universals i regionals de protecció dels drets humans, i contradiu nombroses disposicions presents en el Conveni Internacional per a la Protecció dels Drets dels Treballadors Migrants i les seves Famílies, ja ratificat per trenta-set països.

A **Bielorússia**, la policia va dissoldre una protesta d'opositors al règim que segons l'ONG Vyasna Human Rights Center es va saldar de forma violenta amb un centenar de detencions. Malgrat la recent suspensió del judici contra el Belarus Helsinki Committee o l'alliberament de cinc de les sis persones considerades presoners polítics, el Consell de la UE va acordar ampliar un any més les sancions financeres i de visat contra uns quaranta càrrecs oficials del país. En relació amb **Espanya**, el relator especial de l'ONU sobre la promoció dels drets humans i les llibertats fonamentals en la lluita contra el terrorisme, Martin Scheinin, va instar les autoritats espanyoles a introduir una sèrie de reformes legals. També va expressar preocupació perquè es segueixen rebent denúncies de tortures i de maltractaments a detinguts sospitosos de terrorisme, que no s'investiguen de manera ràpida i independent. El relator també va manifestar que les autoritats penitenciàries havien admès l'existència de tractes inadequats a presos musulmans, de manera que donen la benvinguda a la iniciativa del Govern d'iniciar un programa de formació en drets humans en el sistema penitenciari. A més, el relator va instar el Govern a posar fi a la pràctica de detenció incomunicada de persones sospitoses de terrorisme, i va sol·licitar a les autoritats que estudiessin la possibilitat que aquestes persones fossin jutjades en tribunals ordinaris i no a l'Audiència Nacional, com és el cas actualment.

A la subregió del **Caucas**, l'International Crisis Group (ICG) va alertar sobre la repressió violenta de manifestants, l'estat d'emergència, els límits a la llibertat de reunió i d'expressió, i els nombrosos arrestos d'opositors a **Armènia**.⁹ El Parlament armeni va anunciar, per la seva banda, que establirà una comissió per a investigar els fets violents de l'1 de març, quan la dissolució per part de les forces de seguretat d'una manifestació d'opositors polítics contra el frau en les eleccions presidencials de febrer es va saldar amb set civils i un policia morts i més de 450 ferits.

Durant el trimestre, el Consell de Drets Humans (CDH) va finalitzar la revisió del primer grup de països que s'han sotmès a l'Examen Periòdic Universal.¹⁰ Segons HRW aquesta primera sessió ha estat menyscabada per les contradiccions, l'excés d'elogis i la timidesa d'alguns governs. A més, alguns membres del Consell van polititzar el seu discurs i aplicar normes diferents segons el país revisat. Per altra banda, en la renovació de 15 dels 47 seients del Consell, van ser triats el Pakistan, Bahrain, Gabon i Zàmbia, països especialment criticats per les organitzacions de drets humans. Per altra banda, la decisió del CDH de no renovar el mandat de l'expert independent sobre la situació dels drets humans a la **RD Congo** va ser durament criticada per les ONG internacionals. Finalment, els EUA van anunciar la seva retirada del Consell com a membre observador i van criticar durament aquest organisme.

Quadre 7.2. Consell de Drets Humans: Examen Periòdic Universal

El CDH va iniciar l'Examen Periòdic Universal segons el qual s'examinaran, al llarg dels quatre anys

⁹ International Crisis Group, *Armenia: Picking up the Pieces* <<http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=5385&l=1>>.

¹⁰ Algèria, Argentina, Bahrain, Brasil, Equador, Finlàndia, Filipines, Índia, Indonèsia, El Marroc, Països Baixos, Polònia, Regne Unit, República Txeca, Sud-àfrica i Tunis.

vinents, les obligacions i els compromisos dels 192 Estats membres de l'ONU respecte els drets humans. Amb aquest procediment es tracta de posar fi a les crítiques rebudes pel seu òrgan predecessor, la Comissió de Drets Humans, acusada d'examinar només un nombre reduït de països. A aquest primer període de sessions li seguiran dos més el 2008, de manera que, al finalitzar l'any, s'haurà sotmès a examen 48 països triats per sorteig. La previsió que els diferents governs portin a terme consultes amb la societat civil és un important aspecte del nou procediment, encara que algunes organitzacions ja han criticat que alguns països no l'hagin engegat efectivament. L'Examen consistirà en una sèrie de debats entre els Estats i un grup de treball que comprèn representants dels mateixos Estats membres. Els debats es portaran a terme a partir d'informes presentats per cada govern i de la informació d'altres fonts, com representants i relators especials de l'ONU, ONG, institucions de drets humans i acadèmics.

Per altra banda, i en relació amb un dels temes transversals a destacar en el trimestre, el recentment nomenat relator especial de l'ONU sobre el dret a l'alimentació, Olivier de Schutter, va sol·licitar una sessió especial del CDH per a analitzar el problema de l'alça dels preus dels aliments com una violació massiva del dret a una alimentació adequada. Olivier de Schutter va declarar que l'actual crisi és el resultat de 25 anys de desatenció a l'agricultura en els països en desenvolupament i de l'actual increment de la producció de biodièsel.¹¹

b) Drets humans i Dret Internacional Humanitari en contextos de conflicte armat

Durant el trimestre, la població civil va seguir greument afectada pels conflictes armats, malgrat la protecció formal que brinda el DIH. En aquest sentit, John Holmes, representant de l'ONU per a assumptes humanitaris, va informar el Consell de Seguretat que dos dels temes més urgents són **la violència sexual i l'accés humanitari**. També va destacar la necessitat de no tolerar la més mínima expressió de violència sexual, i va denunciar la cultura d'impunitat que ha prevalgut pel que fa a aquesta pràctica. Per altra banda, i a proposta del Govern dels EUA, al mes de juny es va debatre i es va aprovar en el Consell de Seguretat de l'ONU una **resolució sobre la violència sexual en els conflictes**.¹² Per la seva banda, la **Coalició per a Acabar amb la Utilització de Nens i Nenes Soldat** va publicar un nou informe, quatre anys després de l'últim, on assenyala com punt positiu que els menors participen actualment en 17 conflictes armats, 10 menys que fa quatre anys.¹³ Referent a això, cal ressaltar que les Nacions Unides van confirmar que els grups armats presents a la RD del Congo continuaven reclutant menors igual que els rebels de l'LRA ugandès, que haurien segrestat a com a mínim 100 nens dels països veïns. A l'Àsia, segons un informe presentat per Ban Ki-moon, secretari general de l'ONU, les forces d'oposició i sobretot governamentals de les Filipines han assassinat i mutilat molts menors durant l'actual conflicte. Segons aquest informe, també existeixen proves que les forces paramilitars del Govern i els grups armats NPA i MILF recluten menors.

És destacable igualment la greu crisi humanitària i les violacions de drets humans que va patir la població de **Somàlia** a les mans de diversos actors, entre els quals s'inclouen les tropes del Govern Federal de Transició i els grups armats, i que consisteixen en assassinats, violacions, tortures i saquejos. L'expert independent sobre la situació dels drets humans a Somàlia, Ghanim Alnajjar, va expressar gran preocupació per l'escalada de violència i el deteriorament de les garanties individuals en aquest país. Per altra banda, HRW va denunciar que en la seva batalla contra els grups d'oposició de la regió somali d'Etiòpia, l'exèrcit d'aquest país havia sotmès els civils a execucions, tortures i violència sexual.¹⁴

En el continent africà va prosseguir una situació d'especial gravetat al **Sudan**. HRW va assenyalar que les forces de seguretat nacionals i els soldats de la missió de pau internacional no

¹¹ Vegeu el capítol 5 (Crisis humanitàries).

¹² S/CAP DE BESTIAR/1820(2008) <<http://www.un.org/spanish/docs/sc08/scrl08.htm>>. Vegeu el capítol 8 (Dimensió de gènere en la construcció de pau).

¹³ Coalició per a Acabar amb la Utilització de Nens i Nenes Soldat, *Child Soldiers. Global Report, 2008*, <www.childsoldiersglobalreport.org>. Vegeu el capítol 6 (Desarmament).

¹⁴ Human Rights Watch, *Collective Punishment: War Crimes and Crimes Against Humanity in the Ogaden Area of Ethiopia's Somali Regional State*, <<http://www.hrw.org/english/docs/2008/06/12/ethiop19029.htm>>.

estaven fent suficients esforços per a protegir les dones i nenes de Darfur de la violència sexual de què són víctimes. Segons aquesta organització, els patrons de violència sexual han canviat i les dones tenen la mateixa probabilitat de ser assaltades en períodes de calma que durant els atacs contra les seves comunitats. HRW va acusar tant l'exèrcit com els grups armats d'oposició i les milícies governamentals d'aquestes violacions.¹⁵ L'organització també va documentar que les milícies àrabs del grup nòmada Misseriya havien perpetrat dotzenes d'atacs contra la població civil que intentava tornar a les seves llars i ocasionat la mort de molts ciutadans i un elevat nombre de ferits. HRW havia instat el Consell de Seguretat de l'ONU a imposar sancions als oficials sudanesos responsables de les represàlies contra civils a l'oest de Darfur el febrer del 2008 però, tres mesos després d'aquests atacs, l'organització va assenyalar que la resposta internacional havia estat mínima.

Respecte al **continent americà**, un grup d'experts independents de l'ONU va instar a prendre mesures urgents davant el clar deteriorament de la situació dels defensors de drets humans a **Colòmbia** després d'una recent onada de violència que va incloure l'assassinat, assetjament i intimidació d'activistes de la societat civil, de capdavaners sindicalistes i d'advocats que representen les víctimes.¹⁶

En el **continent asiàtic**, Philip Alston, relator especial de l'ONU sobre execucions extrajudicials, va declarar que la policia, l'exèrcit, els insurgents talibans i les tropes estrangeres a l'**Afganistan** havien de redoblar esforços per a prevenir més baixes entre la població civil, i va denunciar que molts d'aquests crims quedaven impunes. Com a contrapunt positiu, **les Filipines** van anunciar que iniciaran en breu el procés de signatura i ratificació del Protocol Optatiu per a la Convenció contra la Tortura i que obriran les portes dels centres de detenció del país a inspeccions internacionals. No obstant això, a l'Índia, l'organització de drets humans Association of Parents of Disappeared People va denunciar haver trobat prop de 1.000 tombes no identificades a les proximitats de la ciutat d'Uri, una de les zones més afectades pel conflicte armat. Els cossos podrien pertànyer a opositors armats no identificats. Les organitzacions de drets humans han denunciat reiteradament que entre 8.000 i 10.000 persones podrien haver desaparegut com a conseqüència del conflicte armat, encara que les autoritats índies sempre han rebaixat aquesta xifra.

Respecte a l'**Iraq**, UNICEF va calcular que més de 150.000 iraquians tenien dificultats per a accedir a l'aigua potable, al menjar i a altres serveis essencials per por als franc-tiradors. Moltes de les víctimes són civils i un 60% són dones i menors. La relatora especial de l'ONU per a menors en conflictes armats, Radhika Coomaraswamy, va considerar que la situació és intolerable i va instar totes les parts en conflicte a respectar estrictament les normes internacionals sobre la seva protecció i a alliberar immediatament els menors de 18 anys que estiguin associats a qualsevol organització combatent. Finalment, és ressaltable que respecte al conflicte entre **Israel** i **Palestina**, l'OMS va afirmar que des que Hamàs havia pres el control de Gaza, Israel havia rebutjat el pas a més palestins que buscaven tractament mèdic.

Finalment, a **Europa** el Tribunal Europeu de Drets Humans va declarar **Rússia** responsable de la desaparició d'una dotzena de persones durant els atacs armats perpetrats per aquest país a Txetxènia els anys 2002 i 2003, i va ordenar el pagament de més de 350.000 euros a les famílies de les víctimes. El Tribunal Europeu ha dictaminat sempre en contra de Rússia en els casos de violacions de drets humans perpetrades contra Txetxènia.

c) Drets humans i terrorisme

¹⁵ Human Rights Watch, *Five Years On, No Justice for Sexual Violence in Darfur*, <<http://www.hrw.org/reports/2008/darfur0408/>>.

¹⁶ Hina Jilani, relatora especial de l'ONU sobre defensors dels drets humans; Philip Alston, relator especial de l'organització sobre execucions extrajudicials i Leandro Despouy, relator especial sobre la independència de jutges i advocats.

La denominada “lluita contra el terrorisme internacional”, exacerbada arran dels atemptats de l'11-S, va continuar soscavant drets i llibertats en diversos països, tal com es recull en aquest apartat. A l'Àfrica, el Govern de **Níger** va endurir la seva legislació antiterrorista i va incrementar els poders dels cossos de seguretat i augmentar el temps de retenció de sospitosos. Segons el govern, d'aquesta manera es dóna la possibilitat a les autoritats de lluitar efectivament i legalment contra la rebel·lió tuareg dirigida per l'MNJ al nord del país.

Al **Pakistan**, 39 persones segueixen desaparegudes des de l'inici d'aquest any després d'haver estat arrestades. Els serveis d'intel·ligència van continuar arrestant gent de manera arbitrària durant diversos mesos i torturant-la, segons diverses ONG. Segons el parer de Defence of Human Rights i de Baloch Rights Council, més de 65 persones han desaparegut al Balutxistan arran de l'estat d'emergència proclamat el 3 de novembre del 2007. Diverses organitzacions han denunciat la desaparició de prop de 500 persones posteriorment a la seva detenció en els últims anys.

El Departament de Justícia dels EUA va informar el Comitè d'Intel·ligència del Senat en aquest país que els interrogatoris humiliants i abusius de persones sospitoses de terrorisme, clarament prohibits en l'article 3 de les Convencions de Ginebra, estaran permesos si allò que es pretén és prevenir un atac terrorista. Per altra banda, segons l'organització Reprieve, els EUA hauria retingut persones sospitoses de terrorisme en vaixells militars amb presons amb el propòsit d'amagar-los dels mitjans de comunicació i del personal jurídic. Respecte a Guantánamo, Louise Arbour va celebrar la decisió del Tribunal Suprem dels EUA d'estendre als detinguts de Guantánamo els drets enunciat en la Constitució. Aquesta els reconeix el dret a interposar un *habeas corpus* davant un tribunal civil per a obtenir la seva llibertat. No obstant això, el secretari de defensa nord-americà, Robert Gates, va declarar que els EUA no havien pogut clausurar Guantánamo perquè ho havien impedit qüestions legals i pràctiques tals com la destinació dels detinguts.

Finalment, grups defensors de drets humans, parlamentaris i el relator especial de l'ONU sobre la lluita contra el terrorisme, Martin Scheinin, van expressar gran preocupació pel vot a favor de la Càmera dels Comuns del **Regne Unit** d'una esmena a la proposta de Llei antiterrorista que permetrà detenir persones sospitoses de terrorisme, sense càrrecs, per un màxim de 42 dies (fins ara eren 28). La Llei s'aplicarà únicament en cas que suposin una amenaça terrorista “greu i excepcional”.

7.2. Justícia transicional

En aquest apartat es recullen els elements més significatius del trimestre en relació amb diferents mecanismes que són objecte de debat o que són ja operatius en diversos països.¹⁷

a) Amnisties i lluita contra la impunitat

És destacable que en el trimestre han prosseguit les converses sobre amnisties en el marc de diverses negociacions de pau, especialment en el continent africà. A la **R. Centrafricana**, el grup armat d'oposició APRD i el Govern van arribar a un acord de pau a Libreville el 9 de maig, que preveu una amnistia general i l'abandonament de les investigacions judicials contra els combatents de l'APRD.¹⁸ La Federació Internacional de Drets Humans (FIDH) va condemnar enèrgicament aquesta amnistia general i va recordar que les persones sospitoses d'haver comès greus violacions de drets humans no haurien d'acollir-se a aquesta possibilitat segons el dret internacional. A la **RD Congo**, el general Laurent Nkunda del CNDP va declarar que la recent acusació de crims de guerra per part de la Cort Penal Internacional (CPI) contra el comandant militar del grup, Jean Bosco Ntaganda, podria posar en perill el procés de desarmament previst a

¹⁷ El Butlletí de Justícia Transicional que edita el Programa de Drets Humans ofereix informació detallada sobre els processos de justícia transicional. Es pot consultar a: <<http://www.escolapau.org/programes/justicia.htm>>.

¹⁸ Vegeu el capítol 3 (Processos de pau).

l'acord de final de gener. Aquest acord de pau preveu l'amnistia per a les persones involucrades en crims de rebel·lió, però no pels crims de guerra o els crims contra la humanitat. Per altra banda, el procés d'amnisties i enjudiciament a **Uganda** es va paraitzar després de l'anunci del líder de l'LRA, Joseph Kony, que no signarà l'acord de pau amb el Govern. Aquest havia creat un tribunal especial per a jutjar els líders de l'LRA sobre la base d'allò que es va acordar en les negociacions de pau mentre la CPI mantenia les seves ordres d'arrest.

À l'Àsia, la Comissió Independent de Drets Humans de l'Afganistan (AIHRC, per les seves sigles en anglès) va instar el Govern i la comunitat internacional a ampliar fins a desembre del 2009 el període en què es puguin jutjar les violacions de drets humans i els crims de guerra comesos abans del 2001.

Quadre 7.3. La Comissió Independent de Drets Humans de l'Afganistan

El Pla d'Acció per a la Pau, la Reconciliació i la Justícia a l'Afganistan, conegut pel nom de Pla d'Acció de Justícia Transicional, es va llançar el desembre del 2005 per a gestionar en tres anys les violacions de drets humans comesos per les parts des de l'ocupació soviètica del 1979 fins a la caiguda dels talibans a la fi del 2001. Tanmateix, el Pla encara no s'ha engegat de manera eficaç i d'acord als seus objectius inicials, raó per la qual la Comissió sol·licita ara la seva ampliació. Algunes organitzacions internacionals de drets humans, com HRW, van criticar el president Hamid Karzai, per la seva passivitat en dur els responsables de crims de guerra davant la justícia i la seva política de confiança cap els senyors de la guerra, suposadament implicats en aquests crims.

Aproximadament un 75 % dels 6.000 afganesos entrevistats per la Comissió sobre la forma de gestionar els crims comesos en el passat han rebutjat que als acusats se'ls concedeixi una amnistia. Un 69 % dels entrevistats han declarat que sia ells sia els seus familiars més immediats han estat víctimes directes de les violacions de drets humans perpetrades durant les dues últimes dècades. No obstant això, i des del 2001, els responsables d'aquests crims han quedat immunes i no se'ls ha sotmès a cap tipus d'escrutini legal ni judicial. Segons la Comissió, el Pla d'Acció per a la Pau, la Reconciliació i la Justícia a l'Afganistan cobreix una àmplia gamma de processos i mecanismes associats amb els intents de l'Afganistan de plantar cara als abusos comesos en el passat, garantir la rendició de comptes, aplicar la justícia i arribar a la reconciliació, i no hauria de limitar-se a processos judicials. Louise Arbour, Alta Comissionada de l'ONU pels Drets Humans, va demanar al novembre del 2007 que el Govern afganès i la comunitat internacional tornessin a comprometre's i revitalitzessin el Pla d'Acció en Justícia Transicional. No obstant això, i fins a la data, no s'han assolit la majoria dels objectius que es plantegen.

b) La Cort Penal Internacional

Respecte a les labors de la Cort Penal Internacional (CPI) a **Uganda**, Luis Moreno-Ocampo, el seu fiscal cap, va declarar que està investigant possibles nous crims de guerra comesos per l'LRA en els seus recents atacs contra poblats al sud del Sudan, a la R. Centrafricana i a la RD Congo. Al març, Moreno-Ocampo havia assenyalat que les ordres d'arrest emeses per la Cort l'any 2005 continuaven vigents malgrat les sol·licituds rebudes per part del Govern ugandès perquè aquestes es retiressin.

Les autoritats belgues van arrestar **Jean-Pierre Bemba Gombo**, exvicepresident de la **RD Congo**, quatre dies després de l'ordre d'arrest de la CPI, acusat de crims contra la humanitat i de crims de guerra comesos a la **R. Centrafricana**.¹⁹ Bemba és la primera persona arrestada que investiga la Cort a la R. Centrafricana, i la seva detenció es produeix en un context de males relacions entre Bèlgica i la RD Congo.²⁰ Arran d'aquesta detenció, entre 1.500 i 2.000 dels seus partidaris es van manifestar pels carrers de Kinshasa exigint el seu alliberament i es van reunir amb els presidents de l'Assemblea Nacional i del Senat. Els seus seguidors van acusar la CPI de ser parcial. Jean-Pierre Bemba, el principal opositor al Govern actual, es trobava a l'exili a Portugal a causa de les amenaces contra la seva persona.²¹ El president Joseph Kabila veu d'aquesta

¹⁹ Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

²⁰ Els altres tres països investigats són la regió de Darfur (Sudan), la RD Congo i Uganda.

²¹ Vegeu el capítol 1 (Conflictes armats).

manera com es redueixen les possibilitats que el seu principal opositor retorni al país. Mentrestant, el judici a **Thomas Lubanga**, la primera persona acusada per la CPI, previst per al juny, va ser suspès atès que els fiscals no havien proporcionat a la defensa els més de 200 documents que se suposa que provarien la innocència de Lubanga, fet que, en opinió dels jutges, va impedir que la defensa pogués preparar adequadament el cas. A la fi de juny se celebrarà una vista per a decidir si Lubanga ha de ser posat en llibertat. Per altra banda, a l'abril, Radhika Coomaraswamy, representant especial del secretari general de l'ONU per a la qüestió dels menors i els conflictes armats, havia presentat un informe als jutges en el qual els assessorava sobre la millor forma d'interpretar els càrrecs contra Lubanga. Coomaraswamy va recomanar que el crim d'utilitzar menors perquè aquests "participin activament" en les hostilitats ha d'incloure la violència sexual soferta per les nenes que també són reclutades.²² La CPI va demanar també l'arrest de Bosco Ntaganda, vinculat a la milícia de Thomas Lubanga Dyilo. Silvana Arbia, recentment nomenada responsable del registre de la Cort, va declarar que la protecció de testimonis serà un dels majors reptes que haurà d'enfrontar la Cort en aquest judici.

Així mateix, Luis Moreno-Ocampo, que investiga les violacions dels drets humans i crims contra la humanitat de **Darfur**, va afirmar davant el Consell de Seguretat de l'ONU que la totalitat de l'aparell estatal sudanès està implicat en els crims que s'estan cometent a la regió. Per aquesta raó, va confirmar que realitzarà noves acusacions contra alts càrrecs sudanesos.²³ De la mateixa manera, va assenyalar que el Govern no està cooperant amb la Cort i que no ha posat a la seva disposició les dues persones contra les quals l'organisme ha emès ordres de detenció. Per la seva banda, l'ambaixador del Sudan a les Nacions Unides va acusar Moreno-Ocampo d'estar destruint el procés de pau de Darfur. El Govern sudanès ha rebutjat públicament i en diverses ocasions lliurar Kushayb i Harun a la CPI. Harun fins i tot va ser nomenat ministre d'Estat per a assumptes humanitaris. El Consell va assenyalar que, en virtut del Capítol VII de la Carta de l'ONU, havia adoptat al març del 2005 una resolució segons la qual el Govern del Sudan i les parts en conflicte estan obligades a cooperar amb la Cort. Abdel-Mahmood Mohamed, ambaixador del Sudan a l'ONU, va qualificar de terrorista el fiscal cap de la CPI, en relació a l'intent de desviar l'avió del ministre d'Assumptes Humanitaris Ahmed Harun per a poder arrestar-lo. Una portaveu de la CPI va manifestar que la Cort havia intentat portar a terme aquest pla el desembre en un viatge de Harun a Aràbia Saudita però que Harun va tenir coneixement del pla i va cancel·lar el seu viatge.

c) Tribunals Penals Internacionals *ad hoc*

Respecte al **Tribunal Penal Internacional per a Rwanda (TPIR)**, el ministre de Defensa rwandès va anunciar la detenció de quatre oficials en relació amb la matança de 13 clergues a la diòcesi de Kabgayi, al sud de Rwanda. Dominique Ntawukuriryayo, arrestat a França a l'octubre del 2007 acusat de genocidi, es va declarar innocent. Finalment, el TPIR va denegar les sol·licituds d'extradició de Gaspard Kanyarukiga i Yussuf Munyakazi a Rwanda perquè fossin jutjats. El TPIR va dictaminar que Rwanda havia avançat considerablement en matèria judicial i que la pena de mort havia estat abolida en el país. No obstant això, el Tribunal va al·legar que no té garanties que l'acusat rebi un judici just si se'l trasllada a Rwanda. Els trasllats serien una forma de descarregar el TPIR. Hassan Bubacar Jallow, fiscal del TPIR, va sol·licitar al Consell de Seguretat de l'ONU que estengués el seu mandat per a poder completar tots els judicis per crims de guerra. En un informe, el fiscal va assenyalar que l'arrest de diversos rwandesos sospitosos de genocidi impedirà que el tribunal completi diversos casos de primera instància fins el 2009, mentre que la resolució 1503 (2003) del Consell de Seguretat estableix que el TPIR ha de completar tots els judicis a finals del 2008, i tots els seus treballs, incloses les apel·lacions, abans del 2010.

²² UNICEF calcula que actualment hi ha 30.000 menors soldats a la RDC que viuen o combaten amb els grups armats, i que entre un 30 i un 40 per cent d'ells són nenes.

²³ El 27 d'abril del 2007 la CPI va emetre una ordre d'arrest contra l'exministre d'interior Ahmad Harun i contra el líder Janjaweed Ali Kushayb, per 51 càrrecs de crims de guerra i crims contra la humanitat, però ambdós segueixen fugitius.

El Tribunal Penal Internacional per a l'Antiga Iugoslàvia (TPIY) va confirmar l'arrest per part de les autoritats sèrbies d'un dels quatre fugitius més buscats de la guerra dels Balcans, el serbi bosnià Stojan Župljanin.²⁴ La fiscalia va expressar satisfacció per aquest fet i va recordar que des de fa temps insisteix que Sèrbia té la capacitat de detenir els pròfugs. Župljanin va ser cap de policia de la regió de Banja Luka durant la guerra a Bòsnia, i se l'acusa d'haver dut a terme una persecució ètnica contra musulmans i croates. La fiscalia confia que sigui traslladat a L'Haia com més aviat millor.

Per altra banda, els líders serbis es van enfrontar al Tribunal arran de la recent absolució de l'antic primer ministre de Kosovo i excomandant de l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo, Ramush Haradinaj. Segons el Govern serbi, aquesta decisió qüestionaria la legitimitat del Tribunal. Serge Brammertz, fiscal cap del TPIY va assenyalar, no obstant això, que la seva oficina no està satisfeta amb el dictamen i que està estudiant la possibilitat d'apel·lar-la. Per la seva banda, el TPIY va declarar que no havia trobat proves concloents. Finalment, les investigacions portades a terme per les Nacions Unides no van revelar cap tipus d'evidència que protegís les acusacions realitzades per funcionaris de les Nacions Unides davant el TPIY, segons les quals els escamots albanesos haurien assassinat dotzenes de serbis de Kosovo i venut els seus òrgans. Les denúncies van ser publicades per l'antiga fiscal cap del Tribunal, Carla Del Ponte, en les seves memòries, de recent publicació. HRW va declarar que disposa d'informació addicional que protegiria aquestes denúncies. Finalment, la UE i Sèrbia van signar l'Acord d'Estabilització i Associació (AEA) *in extremis* després de superar les objeccions de Bèlgica i Holanda, els països més oposats a un apropament amb Belgrad, mentre el Govern serbi no col·laborés activament amb el TPIY.

d) Tribunals Penals mixtes, híbrids o internacionalitzats

Respecte al Tribunal Especial de les Nacions Unides per a Sierra Leone, Moses Blah, vicepresident sota el Govern de Charles Taylor, va declarar en contra de quí va ser el seu superior. El testimoni de Blah estava previst que fos anònim però va decidir parlar obertament davant el tribunal malgrat l'amenaça de mort que va rebre la seva família. Blah va assumir el poder a Libèria el 2003 quan es va obligar Taylor a exiliar-se. Terry Munyard, advocat defensor de Charles Taylor, va declarar que el judici al seu client és merament polític i va afegir que l'equip que té al seu càrrec la defensa de Taylor és molt petit i està sotmès a moltes restriccions per part de la fiscalia.

Respecte als enjudiciaments a les Càmeres Extraordinàries de les Corts de Cambodja, Ieng Thirith, exministra de Benestar Social dels Jemers Rojos, va comparèixer per primera vegada per a sol·licitar la llibertat sota fiança. A Ieng Thirith se l'acusa de crims contra la humanitat durant els quatre anys que va estar en el poder a la fi dels setanta. Ieng Thirith va ser una de les fundadores dels Jemers Rojos. El tribunal ha denegat la llibertat sota fiança a tres dels cinc líders dels Jemers Rojos. Khieu Samphan, excap d'Estat, que farà la seva primera compareixença davant el Tribunal de Cambodja a la fi d'aquest any, va intentar que el posessin en llibertat mentre esperava l'inici del judici. Khieu Samphan va ser arrestat el novembre del 2007 i acusat de crims de guerra i crims contra la humanitat.

Respecte al Líban, la Comissió de l'ONU que investiga l'assassinat de l'exprimer ministre Rafiq Hariri va revelar que una xarxa criminal va ser la responsable de l'atac. Es tracta del desè informe publicat per la Comissió, però és el primer des que el fiscal Daniel Bellemare va substituir el belga Serge Brammertz a principis de l'any 2007. L'ONU està prenent mesures per a la creació d'un Tribunal Especial per al Líban que jutjarà els responsables de la mort de Hariri i que establirà si altres assassinats polítics comesos al país des d'octubre del 2004 van tenir relació amb el de Hariri i podrien, per tant, ser tractats pel Tribunal.

i) Justícia ordinària i sistemes tradicionals de justícia

²⁴ Els altres tres són Radovan Karadžić, Ratko Mladic i Goran Hadžić.

La justícia ordinària va continuar la feina a favor de la consolidació de la construcció de pau en països amb procés obert de justícia transicional. En aquest apartat cal destacar que Mengistu Haile Mariam, expresident d'Etiòpia, va ser condemnat a mort per càrrecs de genocidi, homicidi, empresonament il·legal i apropiació il·legal de béns. Divuit dels còmplices de Mengistu també van ser condemnats a mort. La fiscalia va al·legar que la cadena perpètua no seria equiparable als crims comesos per Mengistu. Les condemnes van ser aprovades pel president d'Etiòpia però encara no s'ha fixat una data per a dur-les a terme. Mengistu va governar Etiòpia entre 1974 i 1991 en qualitat de cap de la junta militar marxista anomenada Derg, que va enderrocar el monarca Haile Selassie.²⁵ Mengistu Haile Mariam està actualment exiliat a Zimbabue i protegit pel seu president, Robert Mugabe. Morgan Tsvangirai va anunciar que si guanyava les eleccions seria extraditat.

L'acusació del jutge espanyol Fernando Andreu contra 40 el militars i polítics de **Rwanda** va ser enèrgicament rebutjada pel seu president, Paul Kagame. Al juny, no obstant això, Rwanda va decidir processar per primera vegada quatre militars de l'FPR per la mort de tres bisbes i nou sacerdots espanyols, fet que l'acusació espanyola va recollir tot i que va assenyalar més alts responsables que Rwanda ha decidit no processar pel moment. Per la seva banda, el Parlament de **Senegal** va realitzar canvis en la constitució del país en un intent de permetre que el judici de Hissène Habré, expresident del Txad, se celebri en aquest país. Habré ha estat exiliat a Dakar des que va abandonar el poder fa 18 anys. Amb aquesta esmena, el principi de retroactivitat s'aplicarà als crims de genocidi, crims de guerra i contra la humanitat, exactament el tipus de crims comesos per Habré. Aquests crims es van incloure en el codi penal senegalès el febrer del 2007 com a part del procés que permetria que el judici es dugués endavant sense haver de crear un tribunal especial per a l'exlíder. L'esmena a la constitució ha eliminat l'últim obstacle legal per a un judici que tècnicament ara podria celebrar-se a Senegal.

En relació amb sistemes tradicionals de justícia, desenes d'excombatents de la guerra civil que va assolir **Sierra Leone** es van reunir amb les víctimes per a dur a terme "cerimònies de sanació" en diversos llocs del districte de Kailahun, a l'est de la capital. El projecte ha tingut una resposta aclaparant i és la primera vegada que els responsables es troben cara a cara amb les víctimes i els seus familiars per a demanar perdó pels abusos comesos durant el conflicte. Està previst que se celebrin milers de cerimònies com aquesta en tot el país al llarg dels cinc anys vinents, amb fons procedents de Catalyst for Peace, una organització radicada als EUA.

En el continent americà, cal destacar que al **Perú** un tribunal va condemnar a 35 anys de presó un general, i a 15 anys tres militars més per la mort de nou estudiants i un professor de la Universitat de La Cantuta durant el Govern de l'expresident Alberto Fujimori (1990-2000). Es tracta de la condemna més alta imposada al Perú a un oficial de l'exèrcit en els processos que se segueixen per violacions als drets humans comesos en la dècada del Govern de Fujimori. Mitjans judicials van manifestar que aquesta sentència contra el general i els tres exoficials tindrà gran impacte en el judici que se segueix a Fujimori. L'expresident peruà es va recuperar de la intervenció quirúrgica a què va ser sotmès enmig de suspicàcies sobre una eventual anul·lació del judici, just quan s'espera el testimoni de l'exassessor presidencial Vladimiro Montesinos. L'expresident va ser extraditat l'any passat des de Xile i ara és jutjat en el seu país per delictes contra els drets humans i per corrupció.

El president de **Colòmbia**, Álvaro Uribe, va ordenar l'extradició als EUA de 14 caps paramilitars que estaven reclosos en presons colombianes sota la Llei de Justícia i Paz. Per tant, els caps paramilitars haurien de comparèixer davant tribunals nord-americans pel delictes de narcotràfic. Aquesta extradició massiva va generar desànim en les víctimes i en organismes defensors de drets

²⁵ Sota el règim de Mengistu, el Govern etíop va cometre nombroses violacions dels drets humans, entre les quals s'inclou la Xarxa Terror (1977-1978) sota la qual es van executar milers d'opositors polítics. Es calcula que aproximadament 150.000 estudiants universitaris, intel·lectuals i polítics van ser assassinats sota el seu mandat.

humans, que consideren que també van ser extraditades la veritat i la reparació, i que a més tampoc es farà justícia pels milers de crims que han comès. Asseguren que el veritable motiu de l'extradició és impedir que els caps paramilitars segueixin revelant els nexes que van tenir amb la classe política i empresarial del país. Els comandants extraditats van participar en el procés de desmobilització en què els tribunals colombians van dictaminar que, a canvi de reduir-los dràsticament les penes de presó, se'ls exigiria confessar cadascun dels abusos perpetrats i proporcionar informació sobre les operacions dels grups paramilitars i els seus còmplices.

Al continent asiàtic, va augmentar el nombre de peticions de **Bangladesh** per a la creació d'un tribunal de guerra que jutgi les atrocitats comeses durant la guerra d'independència que va viure el país el 1971. Veterans de guerra de Bangladesh i intel·lectuals del país van publicar una llista de presumptes criminals de guerra i van exigir que se'ls processés. El War Crimes Fact Finding Committee (WCFF) també va proposar la creació d'una comissió de la veritat i la reconciliació, i ha documentat milers de crims de guerra, ha pres declaració a centenars de supervivents i testimonis, i ha reunit proves fotogràfiques i audiovisuals. Posteriorment es va acusar un total de 1.600 persones, entre les quals s'inclouen 456 soldats pakistanesos i centenars de persones de la zona que van lluitar al costat del Pakistan. No obstant això, encara no s'ha condemnat ningú, fet que s'atribueix als mitjans judicials, la política nacional i la manipulació internacional. Segons els activistes de Bangladesh, el Pakistan i els seus aliats van assassinar tres milions de persones. El Pakistan va negar aquestes acusacions i va reduir la xifra a 25.000 persones. Finalment, el judici a Tarq Aziz, viceprimer ministre durant el règim de Saddam Hussein, i a set acusats més, es va reprendre tres setmanes després d'una breu sessió d'obertura i del seu posterior ajornament pel tribunal Suprem de l'Iraq.

f) Comissions de la veritat i altres comissions d'investigació

Taula 7.1. Comissions de la veritat i altres comissions d'investigació

Comissions en curs	
Libèria	Per primera vegada en la història, una Comissió de la Veritat va celebrar audiències públiques als EUA en què els testimonis van parlar de la raó perquè es van veure obligats a fugir del país. No obstant això, la Comissió liberiana va manifestar que alguns sectors socials volen desacreditar el seu treball. Malgrat tot, el seu president, Jerome Verdier, va declarar que tots els responsables d'haver comès crims entre 1979 i 2003 serien duts davant la justícia independentment de l'estatus que gaudeixin. Durant el trimestre, es va acusar la Comissió d'haver subornat un testimoni perquè declarés que Sundaygar Dearboy havia comès crims quan era membre del Front Patriòtic de Libèria, liderat per Charles Taylor. Dearboy, que actualment forma part del Govern de la presidenta Ellen Johnson Sirleaf, va negar haver comès tals atrocitats. La Comissió creu que hi ha algunes persones en el Govern que estan treballant per a frustrar la tasca de la Comissió a través de mesures de pressió polítiques i financeres, i va agregar que no culpa el Govern liberianès com a tal, sinó a persones concretes que estan a l'Executiu. La Comissió ha creat un espai virtual que inclourà informació sobre els seus treballs i que acceptarà declaracions formals.
Timor-Leste	Indonèsia es va negar a posar data a la publicació de l'informe de la Comissió Indonèsia de la Veritat i l'Amistat que va finalitzar al març. Teuku Faizasyah, portaveu del ministre indonesi d'Exteriors, va declarar que encara no s'havia fixat una data perquè s'està esperant que tots dos presidents estiguin disponibles. El vicepresident de la Comissió, Benyamin Mangkudilaga, va dir que està pendent d'obtenir el permís de les parts. Les organitzacions de drets humans van criticar la demora, que fa témer que l'informe se suavitzi i s'eliminin alguns noms per a protegir membres de l'elit. Aproximadament 1.400 persones van ser assassinades quan les milícies, protegides per l'exèrcit indonesi, van assaltar Timor-Leste, quan aquesta era encara una província indonèsia. Les Nacions Unides es van negar a reconèixer la comissió de la veritat i el ICTJ va assenyalar que durant les audiències es va proporcionar una plataforma als acusats per a autojustificar-se sense haver d'enfrontar-se a un interrogatori. Indonèsia va crear un tribunal especial que havia de jutjar els responsables dels crims comesos el

	1999, però aquest va absoldre tots els màxims responsables de l'exèrcit. L'única persona empresonada va ser Eurico Guterres, líder d'una milícia antiindependentista proindonèsia, però el 7 d'abril Guterres va ser posat en llibertat després que el Tribunal Suprem, que el 2006 havia ratificat la seva condemna de deu anys, decidís que no era responsable de la massacre perpetrada per la seva milícia. Guterres pensa presentar-se com a candidat al Parlament indonesi l'any vinent.
Comissions a debat	
Burundi	Ban Ki-moon, secretari general de l'ONU, va presentar un informe en el qual va assenyalar que no s'ha produït cap avenç pel que fa a la creació de mecanismes de justícia transicional, i va criticar el Govern per ocupar un paper excessivament important en el comitè tripartit dirigit a gestionar les consultes sobre la creació d'aquests mecanismes. Com a resposta, el Govern va nomenar dos directors nacionals perquè donin suport a aquestes consultes. Segons l'acord signat el novembre del 2007 entre les Nacions Unides i el Govern de Burundi, la consulta per a la creació de mecanismes de justícia transicional (Comissió de la Veritat i la Reconciliació, i Tribunal Especial) encara no s'ha iniciat malgrat estar fixat com a termini el dia 28 de març de 2008 per a completar aquest treball.
Kenya	HRW va denunciar que el projecte de llei per a la creació d'una Comissió de la Veritat, la Justícia i la Reconciliació és defectuós i ha de ser esmenat, de manera que va instar el Parlament a revisar-lo abans que es converteixi en llei. L'organització considera que, tal com està redactat actualment el projecte, la Comissió conté greus falles, especialment en les clàusules sobre amnisties; també considera que si les contradiccions no es corregeixen, la Comissió podria fins i tot soscavar el dret a la justícia. Pel que fa a les clàusules sobre amnisties, HRW va manifestar que no són coherents amb les obligacions contretes per Kenya en l'àmbit del dret internacional, que rebutja la impunitat per a crims greus com el genocidi, els crims de guerra i de lesa humanitat, i la tortura. El projecte no esmenta els crims de guerra ni els actes de tortura que equivalen a crims contra la humanitat, i hauria d'incloure en canvi els responsables de violència sexual i estipular que aquests no tindran dret a amnistia. La Comissió tindrà el mandat d'examinar i posar remei a les injustícies històriques, els delictes econòmics – com la corrupció i l'adquisició irregular de terres –, la violència per motius polítics i el desplaçament de les comunitats, entre d'altres. Segons el projecte de llei, la comissió es farà càrrec d'establir les violacions de drets humans perpetrades entre el 12 de desembre del 1963 i el 28 de febrer del 2008 i recomanarà el processament dels sospitosos i les formes de reparació a les víctimes. Així mateix tindrà la responsabilitat de proporcionar un fòrum que faciliti la reconciliació.
Togo	Les autoritats togoleses van iniciar una consulta nacional sobre la creació d'una Comissió de la Veritat i la Reconciliació impulsada per l'Oficina de l'ACNUDH. Es tracta d'investigar la violència política exercida l'any 2005 que va provocar la mort d'aproximadament 500 persones. La Fédération Internationale de droits de l'Homme (FIDH) va declarar que aquest procés és de summa importància. Al març passat el cap d'Estat, Faure Gnassingbé, va fer una consulta a nivell nacional per a la creació i engegada d'una comissió de la veritat i la reconciliació a Togo, que desvetllaria els crims comesos en el país des del 1958 i estudiaria la forma d'indemnitzar-ne les víctimes. Aquest mecanisme estava previst a l'Acord polític global (APG) signat el 20 d'agost del 2006 a Ouagadougou, Burkina Faso, per la classe política i la societat civil de Togo.
Índia	La conferència intra-Caixmir va instar a la creació d'una Comissió de la Veritat i la Reconciliació per a la regió de Jammu i Caixmir, inclosa la part de Caixmir ocupada pel Pakistan. La comissió tindria les mateixes característiques que la creada a Sud-àfrica i examinaria les atrocitats comeses per l'exèrcit indi al Caixmir i la situació dels militants, o Ikhwanis, que es van lliurar. Així mateix, registraria els actes de violència perpetrats contra ciutadans del Caixmir.

Dimensió de gènere en la construcció de pau

- ❑ El Consell de Seguretat va aprovar una resolució sobre la violència sexual en els conflictes entre les crítiques d'activistes per la despolitització de la qüestió.
- ❑ Les Nacions Unides van advertir sobre l'impacte que la crisi alimentària mundial està tenint sobre les dones i va destacar la necessitat de considerar-les agents actives en la superació d'aquesta crisi.
- ❑ Social Watch va publicar l'Índex d'Equitat de Gènere 2008, i va destacar que cap país del món no ha aconseguit la plena equitat.
- ❑ El Consell de Seguretat va aprovar una resolució sobre la violència sexual en els conflictes entre les crítiques d'activistes per la despolitització de la qüestió.
- ❑ La Convenció sobre les Municions de Raïm va incorporar algunes de les recomanacions de la societat civil relatives a la integració de la dimensió de gènere en el seu text, en especial pel que fa a l'assistència a les víctimes.
- ❑ La violència domèstica està tenint un greu impacte en les dones en països que estan en situació de conflicte armat, com van evidenciar aquest trimestre els casos de l'Afganistan i el Pakistan.

En el present capítol s'analitzen les diverses iniciatives que des de l'àmbit de les Nacions Unides i diferents organitzacions i moviments internacionals s'estan duent a terme respecte a la construcció de la pau des d'una **perspectiva de gènere**¹. Aquesta perspectiva ens permet veure clarament quins són els impactes diferenciats dels conflictes armats sobre les dones i sobre els homes, però també en quina mesura i de quina manera participen uns i altres en la construcció de la pau, i quines són les aportacions que les dones estan fent a aquesta construcció. L'apartat està estructurat en dos blocs principals: el primer fa un repàs d'aquest impacte diferenciat dels conflictes armats, i el segon analitza diverses iniciatives destacades de construcció de pau des d'una perspectiva de gènere.

8.1. L'impacte de la violència i els conflictes des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'aborda el tema de la dimensió de gènere en el cicle del conflicte, fent especial referència a la violència contra les dones. Els conflictes armats són fenòmens que compten amb una dimensió de gènere molt important. En primer lloc, mitjançant l'anàlisi de gènere es desmunta la visió tradicional dels conflictes armats com a realitats neutres i es posa en qüestió el fet que la gènesi dels conflictes armats sigui independent de les estructures de poder en termes de gènere que pugui haver-hi en una determinada societat. En segon lloc, des d'aquesta perspectiva també es plantegen seriosos dubtes a les afirmacions que pretenen homogeneïtzar les conseqüències dels conflictes.

¹ El gènere és la "categoria que subratlla la construcció cultural de la diferència sexual", és a dir, el fet que les diferents conductes, activitats i funcions de les dones i els homes són culturalment construïdes, més que biològicament determinades. La perspectiva de gènere al·ludeix no només al potencial analític d'aquesta categoria sinó també al seu potencial polític, transformador de la realitat. Des d'aquest angle, el gènere no és només una eina per a l'anàlisi de la situació de les dones en el món; també és una proposta política perquè exigeix un compromís a favor de la construcció de relacions de gènere equitatives i justes." Murguialday, C. "Género" a Hegoa, *Diccionario de Acción Humanitaria y Cooperación al Desarrollo*, 2000, Icaria. La definició que ofereix l'Oficina de l'Assessora Especial sobre Assumptes de Gènere i Avenç de la Dona de les Nacions Unides, assenyalava que "el gènere es refereix als atributs socials i a les oportunitats associades al fet de ser home o dona i les relacions entre dones i homes, nenes i nens, així com les relacions entre dones i les relacions entre homes. Aquests atributs, oportunitats i relacions estan socialment construïts i s'aprenen en el procés de socialització. Són específics d'un context i temporals, i poden canviar. El gènere determina el que s'espera, es permet i es valora en una dona o en un home en un context donat [...]".
<<http://www.un.org/womenwatch/osagi/conceptsanddefinitions.htm>>

a) Violència sexual com a arma de guerra

A proposta del Govern dels EUA, al mes de juny es va debatre i es va aprovar en el Consell de Seguretat de l'ONU una **resolució sobre la violència sexual en els conflictes**.² L'aprovació d'aquesta resolució i la seva discussió en el Consell de Seguretat succeeixen un **creixent debat social i institucional sobre la necessitat de posar fi a aquest crim de guerra**, que s'ha documentat en la pràctica totalitat dels conflictes armats actuals. La resolució 1820 reconeix que la població civil és la principal víctima dels conflictes armats, i les dones i les nenes resulten particularment afectades per la violència sexual que pot arribar a ser una tàctica de guerra, persistint fins i tot després del cessament de les hostilitats. La resolució assenyalava que la utilització de la violència sexual pot contribuir a exacerbar els conflictes armats i, per tant, exigeix a totes les parts enfrontades que posin fi sense dilació a la seva utilització i que adoptin amb celeritat mesures per a protegir els civils, en particular les dones i les nenes. A més, es demana que aquesta violència quedi exclosa de les disposicions d'amnistia en els processos de pau i s'insta els països que participen en les missions de manteniment de la pau que augmentin el nivell de formació dels seus contingents per a donar resposta a aquesta violència.

Malgrat que en principi aquesta iniciativa pugui suposar un pas important en la lluita contra aquesta violència, que afecta centenars de milers de dones a tot el món, destacades activistes van posar de manifest que **darrere d'aquesta resolució s'amaga la intenció de reduir el perfil polític de la qüestió, i de rebaixar els compromisos que els Estats membres van assolir amb l'aprovació de la resolució 1325 del Consell de Seguretat de l'ONU**.

Quadre 8.1. La resolució sobre la violència sexual, avenç o rebaixa en els compromisos?

Algunes de les crítiques apunten a què el text aprovat a proposta dels EUA suposa una marxa enrere sobre importants fites aconseguides, com el reconeixement de la violència sexual com a crim de guerra pels tribunals penals internacionals per a Rwanda i l'Antiga Iugoslàvia. En el text de la resolució s'afirma que la violència sexual "pot" constituir un crim de guerra o contra la humanitat, i rebaixa el reconeixement que els tribunals internacionals havien fet anteriorment. Altres elements criticats fan referència a la qüestió de la prevenció de la utilització de la violència sexual, ja que en la nova resolució únicament s'insta el personal de les Nacions Unides que reconegui i respongui quan es produeixin aquestes situacions, però no s'incorpora un enfocament preventiu en el desplegament de les missions de manteniment de la pau.

La resolució sobre la violència sexual assenyalava també que s'ha de convidar les dones a participar en les discussions encaminades a la resolució dels conflictes quan sigui possible, i rebaixa l'exigència que contemplava la resolució 1325 en què s'insta a la inclusió de les dones en totes les fases de la prevenció, resolució i reconstrucció, i en la implementació dels acords de pau.

En definitiva, sota l'aparença d'un avenç destinat a abordar un dels impactes més importants dels conflictes armats des d'una perspectiva de gènere, la resolució sobre violència sexual podria suposar un retrocés respecte a compromisos adquirits anteriorment pels Estats membres. D'altra banda, la resolució 1325 va suposar l'adopció d'un marc global que implicava que el treball sobre la qüestió de les dones, la pau i la seguretat adreçés en paral·lel totes les dimensions i no treballés de manera fragmentada els diferents àmbits rellevants. L'adopció d'aquesta resolució podria implicar una rebaixa en els compromisos adquirits l'any 2000 pels països membres de les Nacions Unides. La revisió de compromisos adquirits per la comunitat internacional respecte als drets de les dones per a rebaixar-los, no és una situació nova. Amb motiu del procés de Beijing+10, pel qual es va revisar l'aplicació de la Plataforma d'Acció de Beijing 10 anys després de la seva aprovació, també van ser alguns els Estats, entre els quals es trobaven els EUA, que van voler introduir modificacions restrictives dels drets sexuals i reproductius de les dones.³

D'altra banda, una **coalició de 71 ONG congoleeses** va dirigir una carta al Consell de Seguretat de l'ONU, per a cridar l'atenció sobre la gravíssima situació que es viu en aquest país, on només el

² S/RES/1820(2008) <<http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=s/1820/2008>>

³ Aquestes restriccions feien referència al dret a l'avortament. Per a més informació sobre aquesta qüestió, vegeu Escola de Cultura de Pau, *Alerta 2006! Informe sobre conflictes, derechos humanos y construcción de paz*, Barcelona, Icaria, 2006.

mes d'abril de 2008 es van documentar més de 880 casos de violacions, xifra que segons aquestes ONG representa un 10% del total. Les ONG van reclamar que la resolució que aprovi les Nacions Unides inclogui que l'enfortiment dels sistemes judicials nacionals sigui un element integral del mandat de les missions de les Nacions Unides en zones en conflicte. També es va fer una crida a què es garanteixi el compliment de la legislació internacional en aquells llocs on les lleis nacionals no estiguin en funcionament. A més, s'exigeix que cap declaració d'amnistia no inclogui els perpetradores de violència sexual. D'altra banda, s'insta a què la provisió d'atenció sanitària a les dones víctimes d'aquesta violència formi part de l'assistència proporcionada en els contextos de conflicte armat. Finalment, s'exigeix la posada en marxa de mecanismes per a supervisar el compliment d'allò establert per la resolució 1325 del Consell de Seguretat, i d'altres instruments internacionals relatius als drets de les dones.

Per la seva part, el Grup de Treball d'ONG sobre les Dones, la Pau i la Seguretat, que va fer un paper fonamental en la redacció i aprovació de la resolució 1325, havia demandat al secretari general del Consell de Seguretat un seguiment i una anàlisi sistemàtica d'aquesta qüestió, ja que la violència sexual representa una amenaça per a la pau i la seguretat internacionals. També havia demanat més dades als seus informes sobre la utilització d'aquesta violència en els contextos de conflicte armat, i oferia propostes al Consell de Seguretat sobre com millorar la resposta de les Nacions Unides. Finalment, havia demanat que es posi fi a la impunitat dels perpetradors de violència sexual i de gènere.

Durant el transcurs del debat que va tenir lloc en el Consell de Seguretat de l'ONU sobre la violència sexual en els conflictes armats, el secretari general de l'ONU, Ban Ki-moon, va instar la comunitat internacional a redoblar els seus esforços per combatre aquesta pràctica que posa en perill la pau i la seguretat internacionals i que pot arribar a exacerbar els conflictes armats, dificultant la seva resolució. Ban va anunciar que **designarà un enviat especial que es dedicarà per complet a aquesta qüestió**. A més, el secretari general haurà de presentar un **informe el juny del 2009 sobre la implementació de la resolució**, en el qual s'inclourà informació sobre aquelles situacions de conflicte en què s'utilitza de forma sistemàtica i estesa la violència sexual contra la població civil, i propostes per minimitzar la vulnerabilitat de les dones i nenes davant aquesta violència.

D'altra banda, l'ONG Save the Children va publicar un informe en què va denunciar els abusos sexuals que personal de manteniment de la pau de les Nacions Unides i d'altres agències de l'organització i d'ONG cometien contra menors en contextos de conflicte armat.⁴ La investigació ha involucrat centenars de menors al Sudan, Côte d'Ivoire i Haití, i el resultat ha estat denunciar la indefensió d'aquests menors, que enfronten serioses dificultats a l'hora de denunciar els fets, a més de la falta d'atenció i assistència que reben. Save the Children denuncia la falta de lideratge i acció de la comunitat internacional per a posar fi a aquests abusos.

b) Violència domèstica contra les dones en contextos bèl·lics.

Durant el trimestre va haver-hi denúncies relatives al greu impacte que la violència domèstica i familiar està tenint sobre les dones de diversos països que travessen o han travessat recentment un conflicte armat.

L'organització de drets humans Human Rights Watch va denunciar la situació de les dones al **Pakistan**, on la violència domèstica s'ha convertit en un problema endèmic i podria estar afectant aproximadament el **80% de les dones del país**, que **sofreixen abusos verbals, sexuals, emocionals o físics a les seves llars**. Aquesta xifra ha estat corroborada per altres estudis, com el publicat per la Pakistan Medical Association. El fet que estigui vigent legislació discriminatòria per a les dones respecte a l'accés a l'herència de propietats i la persistència de pràctiques tradicionals

⁴ Save the Children, *No one to turn to*, 2008 http://www.savethechildren.org.uk/en/docs/No_One_to_Turn_To.pdf

discriminatòries,⁵ no fa sinó reforçar el risc de patir violència. L'organització Progressive Women's Association ha denunciat també que cada any 4.000 dones són cremades vives, gairebé sempre pels seus marits o familiars propers.

A l'**Afganistan**, les Nacions Unides van assenyalar que les denúncies sobre violència domèstica s'havien incrementat en un 40% des de març del 2007, xifra que no necessàriament implica que s'hagi produït un augment d'aquesta violència. No obstant això, diverses organitzacions sí que han assenyalat que s'està produint un augment d'aquesta violència com a conseqüència de la creixent cultura d'impunitat que s'està implantant al país, la debilitat de les institucions a l'hora de fer complir la legislació vigent, l'augment de la pobresa i altres factors. L'organització britànica Womankind Worldwide, en un informe publicat recentment, va denunciar que **el 80% de les dones afganeses estan afectades per la violència domèstica**, que el 60% dels matrimonis són forçats i que la meitat de les noies són forçades a casar-se abans d'haver complert 16 anys.⁶ Womankind Worldwide ha assenyalat que malgrat la retòrica sobre els drets de les dones i l'emancipació que es va generar per justificar la intervenció armada dels EUA i altres països a l'Afganistan el 2001, de moment no s'ha produït cap canvi tangible en la situació de les dones.

Finalment, es pot destacar la situació a **Burundi**. Si bé no existeix en aquests moments un conflicte armat obert, el país és escenari d'una tensió d'alta intensitat com a conseqüència del conflicte armat que va transcórrer fins a l'any 2006.⁷ La incidència de la violència contra les dones, i especialment la violència sexual, va ser molt elevada durant el conflicte i ha persistit posteriorment. El secretari general de l'ONU va reconèixer en el seu últim informe sobre el país que **en els últims mesos s'havia registrat un increment en el nombre de violacions**. La majoria de les víctimes d'aquesta violència són noies menors de 18 anys, ja que el 60% de les violacions tenen com a víctimes a menors de 16 anys, segons van constatar les organitzacions Amnistia Internacional i ACAT. A més, s'està incrementant el nombre de casos de violència sexual en què el perpetrador és un familiar proper de la víctima.

Tots aquests casos posen de manifest la interrelació que existeix entre la violència armada en el marc dels conflictes i la violència contra les dones en l'àmbit familiar i domèstic. Si bé és cert que la violència contra les dones a la llar és un fenomen de dimensions globals, que afecta un elevat nombre de dones a tot el món, l'existència d'un conflicte armat ocasiona que aquesta violència domèstica s'exacerbi. Xifres com les de l'Afganistan i el Pakistan, països on el 80% de les dones podrien estar afectades per la violència domèstica, evidencien aquesta situació.

c) Crisi alimentària

Com a conseqüència de la crisi alimentària mundial generada per l'augment dels preus dels aliments i carburants i d'altres productes bàsics, diverses veus s'han alçat posant de manifest els efectes que aquesta crisi està tenint sobre les dones. Els factors que expliquen l'**impacte concret** que l'actual crisi alimentària està tenint sobre les dones són variats, com el fet que a **determinades regions del món, la majoria de la població agrícola sigui femenina**. En el cas de l'Àfrica, les dones arriben a representar el 80% dels treballadors agrícoles del continent. Les conseqüències d'aquesta crisi són especialment greus i visibles en les economies domèstiques, la gestió de les quals recau sovint en les dones, qui, d'altra banda, són les primeres en tenir majors dificultats en satisfer les seves necessitats bàsiques i en accedir a la provisió de serveis essencials. Les majors taxes de pobresa que sofreixen les dones a tot el món, juntament amb la discriminació social que pateixen, estan agreujant l'impacte de la crisi alimentària.

⁵ D'entre aquestes pràctiques s'ha de destacar el "vani", que consisteix en el matrimoni forçat de nenes com a forma de compensació a les famílies que han estat víctimes d'un assassinat. Així es pretén compensar pel crim i solucionar les disputes entre famílies i clans.

⁶ Womankind Worldwide, *Taking Stock — Afghan Women and Girls Seven Years On*, 2008
<<http://www.womankind.org.uk/upload/Taking%20Stock%20Report%2068p.pdf>>

⁷ Vegeu el capítol de tensions.

Les Nacions Unides han destacat que de cada deu persones que pateixen gana al món, set són dones i nenes, malgrat que són les productores primàries d'aliments -el 90% dels cultius de primera necessitat són produïts per dones. A més, el 45% de les dones dels països empobrits pateixen anèmia (davant un 25% d'homes), una conseqüència directa de la malnutrició.

Quadre 8.2. L'impacte de la producció de biocombustibles en les dones

La FAO va publicar aquest trimestre l'informe *Qüestions de gènere i igualtat en la producció de biocombustibles líquids - Minimitzar els riscos i maximitzar les oportunitats* en què es posa de manifest com l'actual política de producció a gran escala de cultius destinats a la fabricació de biocombustibles podria conduir a l'augment de la marginació de les dones en les àrees rurals, posant en perill els seus mitjans de vida i subsistència. L'informe recull que en cas de prosseguir els processos de producció com en l'actualitat, la vulnerabilitat de les dones davant la gana i la pobresa podrien veure's exacerbades. La creixent demanda de terres per a la producció de biocombustibles està empenyent les dones que treballen en l'agricultura de subsistència a terres cada vegada menys productives. En paral·lel, el procés de degradació mediambiental que aquest tipus de cultius extensius genera podria tenir serioses conseqüències sobre la salut de les dones i dificultar l'accés a determinats recursos, com ara l'aigua. D'altra banda, la substitució dels diferents cultius tradicionals per monocultius destinats a la producció de biocombustibles també posa en perill les economies tradicionals i les activitats desenvolupades per les dones: producció, collita i emmagatzemament d'aquests cultius.

Així, la vicesecretària general de l'ONU, Asha-Rose Migiros, va destacar la necessitat de dur a terme processos d'empoderament de les dones, ja que poden fer un paper clau en la superació de l'actual crisi alimentària. Per la seva part, l'alta comissionada de les Nacions Unides per als drets humans va destacar la importància que les polítiques d'assistència que s'estan desenvolupant per pal·liar els efectes d'aquesta crisi es duguin a terme de manera no discriminatòria, incloent aquells grups particularment vulnerables davant la discriminació per motius de gènere, ètnia o discapacitat.

d) Inequitat de gènere

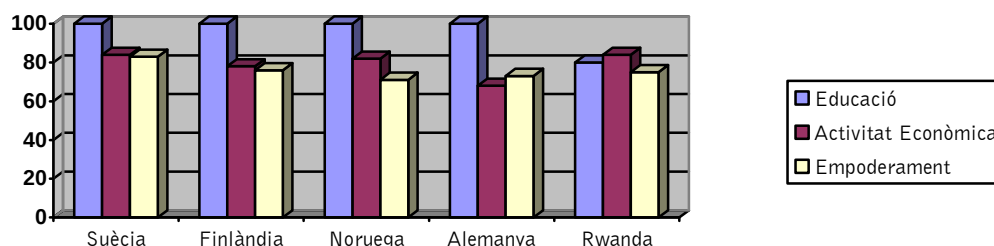
L'organització Social Watch va presentar els resultats relatius a l'Índex d'Equitat de Gènere (IEG), que classifica 157 països.⁸ L'índex avalua la situació en matèria d'equitat de gènere respecte a l'educació i la seva participació econòmica, així com en òrgans de presa de decisions.⁹ D'acord amb les dades ofertes per Social Watch, **cap país del món no ha assolit una situació de completa equitat de gènere**, malgrat que a diversos països aquesta equitat sí que s'ha aconseguit en matèria d'educació. No ha estat així en les altres dimensions que conformen l'índex: l'econòmica i la d'empoderament polític i participació en les institucions. Els deu països més equitatius del món són Suècia, Finlàndia, Noruega, Alemanya, Rwanda, Bahames, Dinamarca, Nova Zelanda, Islàndia i Països Baixos, mentre que els deu que es troben en una pitjor situació són Iemen, Còte d'Ivoire, Togo, Egipte, Índia, Txad, Benín, Sierra Leone, Sudan i Pakistan.

⁸ Poden consultar-se les dades completes de l'IEG 2008 a

<http://www.socialwatch.org/es/avancesyRetrocesos/IEG_2008/index.htm>

⁹ La bretxa en educació és estimada a partir de: taxa d'alfabetització; taxa de matriculació en ensenyament primari; taxa de matriculació en ensenyament secundari i taxa de matriculació en ensenyament terciari. La bretxa en l'activitat econòmica és estimada a partir de: les taxes d'activitat econòmica i els ingressos percebuts estimats. La bretxa en empoderament és estimada a partir de: tant per cent de dones en càrrecs tècnics; tant per cent de dones en càrrecs de direcció i govern; tant per cent de dones parlamentàries i tant per cent de dones en càrrecs ministerials.

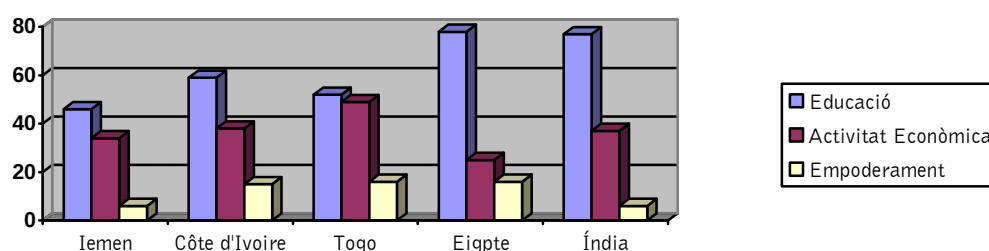
Gràfic. 8.1. Països amb millor IEG el 2008

L'IEG 2008 assenyalava que un elevat nivell d'ingressos no garanteix per si mateix una major equitat de gènere en un país, com evidència per exemple el cas de Rwanda, considerat el cinquè país més equitatiu del món, per davant de molts països amb nivells de renda molt més elevats, malgrat els nivells d'empobriment existents. Altres exemples els constituïrien països com Uganda, Lesotho o Moçambic, que tindrien nivells d'equitat lleugerament superiors als de Suïssa o Luxemburg.

Es pot destacar que dels deu països amb majors taxes d'inequitat, set es troben immersos o han travessat en els últims anys un conflicte armat: Iemen, Côte d'Ivoire, Índia, Txad, Sierra Leone, Sudan i Pakistan.

Gràfic 8.2. Països amb pitjor IEG el 2008

8.2. La construcció de pau des d'una perspectiva de gènere

En aquest apartat s'analitza la participació de les dones i els homes en les diferents dimensions de la construcció de la pau, entre les quals es troben els processos de negociació. La construcció de la pau des d'una perspectiva de gènere promou processos de caràcter més inclusiu, mentre fa front a algunes de les causes profundes de la violència subjacents en els sistemes patriarcals.

a) Acords de pau

Al mes d'abril el Govern pakistanès va firmar un acord de pau amb l'insurgència talibana pakistanesa liderada per Maulana Fazlullah a la zona de Swat (Província de la Frontera Nord-Occidental), pel qual el Govern va accedir a la imposició de la xaria a la zona a canvi de la renúncia a les accions armades per part de la insurgència talibana. Malgrat que l'acord assolit estableix que els talibans permetran a les dones dur a terme les seves obligacions en els seus llocs de treball, el temor a la imposició d'una determinada interpretació de la xaria ha portat a

diverses organitzacions de la societat civil a expressar la seva preocupació per la firma d'aquest acord.

En els últims anys, l'insurgència talibana s'havia enfortit enormement en aquesta zona del Pakistan, fet que va tenir serioses conseqüències per a les dones, que anteriorment ja patien una reclusió pràcticament total a l'àmbit domèstic. Nombroses escoles de nenes van ser atacades i, en paral·lel a la presa de control per part de les milícies talibans d'àmplies zones de la vall de Swat, es va imposar l'obligatorietat del burka per a les dones i nenes majors de vuit anys, i es van prohibir les campanyes de vacunació de la pòlio, entre d'altres qüestions. El Mullah Fazlullah, líder de la insurgència talibana de la zona, i conegut popularment com "Mullah Radio", va difondre per ràdio durant mesos el seu missatge d'estricta interpretació de la xaria, dirigint-se de manera particular a les dones. En una zona on els índexs d'alfabetització de les dones ronden el 4%, la insurgència talibana oferia a través d'aquest mitjà de comunicació formació religiosa a les dones recloses a les seves cases, amb l'objectiu d'obtenir majors suports i incrementar la seva legitimitat.

Algunes organitzacions de la societat civil, en el marc del seminari "Peace: At What Cost? A Civil Society Perspective", van assenyalar que l'acord va ser firmat a l'esquena de l'opinió pública i van expressar el seu rebuig, assenyalant que inclou elements discriminatoris per a les dones, com per exemple els drets d'herència. A més, aquestes organitzacions van expressar la seva preocupació per la firma d'un acord amb els responsables de la mort de població civil innocent, afirmant que aquest acord servirà per a la consolidació de l'extremisme a la regió.

Els acords de pau poden suposar oportunitats importants per a reforçar i institucionalitzar millores en la situació de la dona, però també poden servir per a consolidar i perpetuar pràctiques i legislacions discriminatòries. Així doncs, és important que els governs signants d'acords de pau mostrin un compromís ferm que porti a acords inclusius i no discriminatoris, i que garanteixin el respecte als drets humans de les dones.

b) Desarmament

Durant el trimestre es va aprovar la **Convenció sobre les Municions de Raïm**.¹⁰ Abans de la seva aprovació, organitzacions de dones com la Lliga Internacional de Dones per la Pau i la Llibertat van dur a terme una **campanya amb l'objectiu que el text del tractat incorporés la dimensió de gènere**, de manera que aquest tingués en compte l'impacte específic que aquest tipus de bombes tenen sobre dones i nenes.

El resultat final ha estat que el **preàmbul del tractat ha inclòs una menció explícita a la Resolució 1325** del Consell de Seguretat de l'ONU sobre les dones, la pau i la seguretat entre els documents de referència d'aquest tractat. A més, s'ha adoptat una **definició àmplia de víctima**, per incloure no solament aquelles **persones directament afectades** per l'impacte d'aquest tipus d'armament, sinó també les **famílies i comunitats afectades**. Aquesta inclusió és important des de la perspectiva de gènere, ja que permetrà que les persones dependents econòmicament de les víctimes directes puguin ser integrades en els programes d'assistència i rehabilitació. A més, el tractat obliga els Estats part a prestar assistència sensible en matèria de gènere a les víctimes. Es tracta d'un avenç significatiu en l'àmbit del desarmament, ja que tractats anteriors de la rellevància del d'Ottawa, no van incloure en el seu text la perspectiva de gènere.

D'altra banda, la Campanya Suïssa per a la Prohibició de les Mines Antipersona va publicar un informe sobre la dimensió de gènere en l'impacte d'aquest tipus d'armament, *Gènere i Mines. Del concepte a la pràctica*.¹¹ En aquest informe s'analitza la rellevància de la dimensió de gènere tant

¹⁰ Vegeu el capítol 6 (Desarmament).

¹¹ Campanya Suïssa per a la Prohibició de les Mines Antipersona, *Género y Minas. Del concepto a la práctica*, 2008 <http://www.scbl-gender.ch/uploads/media/SCBL_-_Gender___Landmines_29_April_FINAL.pdf>

en l'impacte de les mines, com en l'acció en contra, a partir de l'estudi de cinc casos: Colòmbia, Líban, Moçambic, Sri Lanka i Sudan.

Quadre 8.3. Algunes conclusions sobre la importància del gènere en l'acció contra les mines

La Campanya Suïssa per a la Prohibició de les Mines Antipersona, al seu informe *Gènere i Mines. Del concepte a la pràctica* va destacar que la integració de la perspectiva de gènere és factible en l'acció contra les mines, en els diversos àmbits i fases. D'entre els àmbits d'intervenció prioritaris sobre els quals s'hauria de garantir que s'aplica la perspectiva, es pot destacar els de desminatge, educació sobre els riscos de les mines i assistència a les víctimes.

L'informe assenyala que les dones, els homes i els menors tenen diferent informació sobre les mines, per la qual cosa és important que es dissenyin estratègies adequades de comunicació per a cada grup de població. La participació de dones i homes en la recerca d'informació sobre la presència de mines facilita que aquesta tingui un caràcter més exhaustiu. D'altra banda, es pot destacar que molts països s'oposen que les dones participin directament en les tasques de desminatge, però en general, que les dones exerceixin aquestes tasques redunda positivament en els projectes de desminatge. La participació de les dones com a formadores sobre els riscos de les mines és important per a arribar a altres dones i garantir el seu accés a la informació en aquesta matèria. Les aproximacions suposadament neutres en matèria de gènere, en realitat han obviat aquesta qüestió sense tenir en compte les diferents circumstàncies socials, culturals i econòmiques d'homes i dones que influeixen o dificulten el seu accés als serveis d'atenció a les víctimes. És important tenir en compte que no solament les víctimes directes de les mines han de rebre aquestes prestacions, sinó que un enfocament de gènere incorporarà les famílies, persones dependents i comunitats en general.

L'Escola de Cultura de Pau va ser creada el 1999 amb el propòsit d'organitzar diverses activitats acadèmiques i d'investigació relacionades amb la cultura de la pau, la prevenció i transformació de conflictes, el desarmament i la promoció dels drets humans.

L'Escola està finançada bàsicament pel Govern de Catalunya, a través del Departament per a Universitats, Investigació i Societat de la Informació, i de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament de la Secretaria de Cooperació Exterior. També rep suport d'altres departaments de la Generalitat, d'ajuntaments, fundacions i altres entitats. L'Escola és dirigida per Vicenç Fisas, que alhora és el titular de la Càtedra UNESCO sobre Pau i Drets Humans de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Les principals activitats que realitza l'Escola de Cultura de Pau són les següents:

Docència
La Diplomatura sobre Cultura de Pau (postgrau de 230 hores lectives i 70 places).
Les assignatures de lliure elecció "Cultura de pau i gestió de conflictes" i "Educar per a la pau i en els conflictes".
Programes
Iniciatives de sensibilització i d'intervenció en conflictes, per les quals es facilita el diàleg entre actors en conflicte.
Programa d'Educació per a la Pau. L'equip d'aquest programa pretén promoure i desenvolupar el coneixement, els valors i les capacitats de l'Educació per a la Pau.
Programa de Drets Humans, que pretén promoure la cultura dels drets humans a través de l'anàlisi, la promoció i la defensa dels drets humans a escala local i internacional.
Programa Desarmament, que actua com a servei tècnic per a les campanyes sobre control de les armes lleugeres que porten a terme diverses ONG i d'assessoria a organismes internacionals.
Programa de Conflictes y Construcció de Pau, que duu a terme un seguiment diari de la conjuntura internacional, especialment dels conflictes i de la situació dels drets humans a tots els països, dels moviments de persones desplaçades i refugiades, dels processos de pau en marxa, de les etapes de rehabilitació postbèl·lica i de les dinàmiques de desenvolupament a fi de realitzar informes anuals, trimestrals i setmanals.
Programa de Processos de Pau que duu a terme un seguiment i anàlisi dels diferents països amb processos de pau o negociacions formalitzades i d'aquells països amb negociacions en fase exploratòria. Dintre d'aquest programa s'inclou el projecte Colòmbia, dedicat a donar visibilitat a les iniciatives de pau per a aquest país.
Programa de Rehabilitació Postbèl·lica, des del qual es porta a terme un seguiment i anàlisi de l'ajuda internacional en termes de construcció de la pau en contextos bèl·lics i postbèl·lics.